

SEMINȚE
DIN
AGRUL LUI CHRISTOS.

—♦—
CUVÎNTĂRI BISERICESCI

pe toate duminicile, prasnicele și sărbătorile de preste an, precum și la
casuale bisericesci, publice și private,

de

ZACHARIA BOIU,

Asesor consistorial, protopresbiter, membru coresp. al Academiei Române,
fost profesor seminarial și paroh al bisericii ort. din Sibiiu-cetate, etc.

—♦—
În trei tomuri.
—♦—

Cu binecuvântare arhierescă.

—♦—
Tomul III.

Cuvântări bisericesci la înmormântări, parastase și alte
festivități funebre.

Adaus de texturi biblice pentru cuvântări funebre.

—♦—
SIBIIU, 1899.

Tipariul tipografiei archidieceesane.

Editura autorului.

Opul present, care sub titlul „*Semințe din agrul lui Christos*“ cuprinde în trei tomuri cuvântări evanghelice pe Duminicile și Sărbătorile de preste an, precum și la alte ocașuni în viața socială-biserică, compus de asesorul consistorial, onorabilul protoiereu **Zacharia Boiu**, și trecut prin revisiunea canonică, 'l aprob, și împărtășind totodată binecuvântare arhierăscă pentru edarea lui în tipariu, 'l recomand cu totadinsul clerului și poporului ortodox român spre folosire în deprinderile sale religiose.

Sibiu, 16/28 Iunie 1898.

L. S.

Miron Romanul m. p.,
archiepiscop și metropolit.

PREFATĂ.

La stăruitoarele dorințe, ce mi se exprimară din multe părți, am publicat la 1889 un ciclu de „Cuvântări funebreale și memoriale“.

Vădând în cursul preoției mele de 35 ani, cât de puțină, ba chiar seracă este literatura noastră bisericască, cu deosebire pe terenul omiletic, m'am hotărit a publica câte ceva din rodu-rile ostenelelor mele și a dá onorabilei noastre preoțimi un curs de cuvântări bisericesci pe toate duminicile, prasnicele și sărbătorile de preste an, precum și pentru casualele obvenitoare, atât publice: la sfințirea bisericei, școlei etc., cât și private: la botez, cunună și immormântare.

Funcțiunile casuale, la cari, deși sunt particulare, concure poporul în mai mare măsură, sunt immormântările. Deci unul din cele trei tomuri ale acestor „Semințe din agrul lui Christos“ l'am destinat pentru cuvântări funebre. Adevărat, că unele din aceste roduri ale ostenelelor mele preoțesci se cuprind deja în „Cuvântările funebreale și memoriale“ premenționate; dar la acelea am adaus acum aprópe încă pe atâtea, și tot asemenea am adaus încă și un considerabil număr de texturi biblice. Și așa nu e esagerația, decât afirm, că colecția acésta nu este numai o ediție nouă immulțită a celor publicate deja, ci un ciclu de cuvinte, cari ca tomul III și cel din urmă completează cuvintele de dumineci și sărbători, și așa forméză un corp organic de cuvântări bisericesci pentru totă viața religioasă a unei comunități bisericesci.

Cu aceste cuvântări funebre, ڦise și ele sub impresiunea momentului, fără măsurări și combinări artificiale și fără conformări minuțioase la regule retorice, incheiu această nepretensivă colecție de „Semințe din agrul lui Christos“, rugând pre Dumnezeu, ca deși aruncarea seminței este defectuoasă, sēmēnța însăși, alésă din agrul lui Christos, să afle pământ bun, adecă suflete creștinesci, cari cu drag să primescă ceea-ce cu drag le ofer, și ca aceea inimilor întristate să le aducă mângăierea cea dela Christos.

Sibiiu, 16/28 Iunie 1898.

Autorul.

*„Eu sum învierea și viața; cel-
ce crede întru mine, de va și muri, viu
va fi!”*

Ioan 11, 25.

I. La parastasul celebrat de Asociațiunea tran-
silvană pentru metropolitul Andreiu Baron de
Șaguna, ca primul seu președinte, în Sibiiu la
29 Iuliu (10 August) 1876. *)

*„Fericiti cei reposați intru Dom-
nul, cari mor de acum, — așa dice
Duchul, — că se odichnesc de oste-
nelele lor, ear faptele lor vor merge
cu ei!”*

Apocalipsă cap 14, vers 13.

De câte ori providința divină întru neadormita
sa priveghiare asupra destinelor omenimei va să ră-
dice un popor la stadii nouă ale desvoltărei și per-
fecționărei, totdeuna îi trămite bărbați extraordinari,
inzestrați cu facultăți distinse spirituale și morale,
îmbrăcați — după cuvântul scripturei — cu putere de
sus, cari să'i premergă cu cuvântul lor cel puternic
și cu exemplul lor cel luminătoriu. Astfel de bărbați
viețuiesc adevărat în prezentul timpului lor, însă ochiul
lor spiritual pătrunde adânc în profunđimea trecutului
și departe în înălțimea venitoriului; și asemenea pi-
scurilor de munți eterni ei vęd deja rațele sórelui re-
sărind, pe când mii și milióne de alți muritori sunt
încă în nópte și somn adânc. Ei cu vieța lor spiri-
tuală alérgă adeseori cu deci, cu sute de ani înaintea
massei celei mari a contimpuranilor lor; și ceea-ce
mulțimei este acoperit și învălit, ei prevęd cu chiari-
tate profetică, ba venitoriul face dejă o parte esen-
țială a vieței lor. De aci esacta cunoscința, ce au ei
despre starea poporului lor în raport cu alte popóre;
de aci pătrunderea lor de trebuințele poporului lor;

*) A se vedé la fine nota 1.

de aci aflarea mijlócelor salutifere [cătră ajungerea scopurilor celor înalte, spre cari nesuesc; de aci uneori și ajungerea, în total séu în parte a acelor scopuri; — dar și până atunci liniscea lor sufletéscă, privirea lor plină de încredere în venitoriu, și asceptarea cea veselă, ca timpul să maturizeze ideile séménate de dênșii.

Întrebați istoria, magistra vieței, și ea vă va spune, cine a fost un Moise pentru Evrei, un Licurg pentru Sparta, un Solon pentru Atena, un Numa Pompiliu pentru Roma, un Socrat pentru tótă anticitatea, ca model al virtuței și preparatoriu de departe al călei lui Iisus Christos!

Și poporul român — ca să venim cât mai curênd la dênșul, carele este obiectul predilecțiunei nóstre, — și poporul român a fost fericit și onorat de providență, a produce din sinul seu astfel de bărbați, luminațori, conducători și fericitori ai poporului lor. Căci pe când el în patria sa străvechiă se despoia prin forță și astuțiă de drepturile sale, ba chiar credința lui străbună i se impută de crimă, pe atunci de o parte Radu Negru, ear' de altă parte Ioan Dragoș îi află asile sigure pentru amêndouă, îi pregătesc o patriă nouă, unde se pótă rădică altare și se pótă desvoltă liber cultul individualității sale naționale, al independenței sale politice și al evlaviei sale erédite dela străbuni. Când órdele barbare ale semilunei amenințau crucea, și cu ea împreună civilizațiunea lumii, atunci vine un Stefan cel mare al Moldovei, un Ioan de Hunedóra și Mateiu Corvin ai Ungariei, un Mircea și Mihaiu Bravul ai României, a înfruntă sumeția ei și a dá lumii esemplul cel măreț, cum ei luptă ca reprezentanți ai Europei întregi pentru salvarea evangheliei lui Christos. Tot asemenea se rădică la timpul lor domnitorii Vasiliu Lupul, Mateiu Basarab, Alexandru cel Bun, Constantin Brancovan;

tot asemenea metropoliții Varlaam și Sava, Teodosiu și Veniamin și Dionisiu și mulți alți bărbați români, pentru de a da poporului lor școle și tipografii, sânta scriptură și codici de legi, institute scientifice, artistice și filantropice și astfel a'l chiăma la o vieță nouă spirituală. Ear venind mai aprópe de noi, pe când poporul român transilvan se proclamă din partea poțenților țilei numai de „misera plebs contribuens“, numai de o massă crudă, destinată a servi îmbuibărei unei caste privilegiate, pe atunci Georgiu Șincăi, Petru Maior, Samuil Micul — Klein, — și alții îi aduc aminte de originea lui cea înaltă, pogóră din cer, ca noi Promethei, focul drepturilor lui eterne neprescriptibile omenesci, 'l învăță a cunósce trecutul seu și a speră într'un venitoriu. Și când chiar în patria mai propriă română străinismul întru atâta înecase consciința națională, încât numele de Român devenise nume de înjosire și umilire, pe atunci Georgiu Lazar trece Carpații și strigă fraților sei cu tăria și energia unei trâmbițe de archangel: *Desceptați-ve!*, — apoi restituie poporului seu tipul lui primitiv, și face modesta sa catedră profesorală amvon al apostoliei naționalității române; ér' învățaceii lui immediați și mediați, continuând cu însuflețire opera acésta, ajung a vedé învingerea și triumful luptelor lui.

În seria acestor genii luminători ai poporului nostru suntem fericiți a puté numérá și pre bărbatul acela, al cărui nume de bărbătiă — *Andrei*, — ca să retac alte nenumerate ale lui fapte nemuritoare, — este nedespărțit și nedespărțibil de *Asociațiunea noastră transilvană pentru literatura română și cultura poporului român*. Ba tinera noastră societate literară s'a onorat pre sine însași, onorând astăzi amintirea acelui bărbat, carele cu demnitate ocupă locul seu între cei d'ântăiu ai nostri eroi spirituali; carele din încrederea gene-

rală a făcut primii pași preparativi pentru înființarea acestei asociațiuni, a condus prima ei constituire, a ocupat scaunul ei presidial în cei șese ani d'ântâiu ai vieței, creșterii și consolidării ei, și prin spiritul seu petrunșătoriu, manifestat în faptă și în cuvânt, i-a arătat calea și direcțiunea pentru toți timpii. Da, evlaviósă adunare festivă, nu este o laudă vană, carea față de cel eșit din viața pământescă ar fi fără folos, ér' față cu sântenia acestui loc profanațiune, ci este o mărturisire publică a însăși Asociațiunei, că episcopul, mai târșiu arhiepiscopul și metropolitul *Andreiu* are o parte distinsă, ca să nu șic partea primă de merit la înființarea Asociațiunei. *) „Să urăm“ — șicea veneratul nestor al literașilor români transilvani **) la constituirea Asociațiunei, 23 Octobre 1861, — „să urăm și acelu mare bărbat al nașiunei, carele dela început cu căldură a cuprins la sinu-și și fără preget a condus până în momentul de acum ideea acestei Asociațiuni, carea astăși din idee trece în realitate!“ Da, ilustră adunare festivă, Asociațiunea nóstră a dat pentru present și venitoriu o probă strălucită de generositate și nobilitate de simșeminte, onorând cu atâtă solenitate memoria primului seu reprezentant și președinte; și deminșind prin acésta imputarea, ce ni se face adeseori de cătră străini, că Românii ar fi nerecunoscători față cu binefăcătorii lor, ne inspiră totdeodată o încredere veselă în venitoriul seu. Căci fără indoélă ceice conservă cu reverinșă amintirea binefăcătorilor trecuși din viață, prin acésta dovedesc, că știu apreșui virtușile lor; ér' *cel-ce știe apreșui virtutea, dovedesce, că și el însuși este virtuos!*

*) Este cunoscut, și o mărturiseșce metropolitul Șaguna în cuvântul seu dela 9/21 Martiu 1861, că primul impuls la crearea Asociațiunei l'a dat dl Septemvir Ioan cav. de Pușcariu.

**) P. Canonic Timoteiu Cipariu.

Ideea, ce a condus atât pre metropolitul Andreiu, cât și pe ceilalți bravi conlucrători și conluptători la înființarea Asociațiunei, a fost aceea, că mijlocul cel mai sigur, pentru de a prepară poporului român o sôrte mai bună, démnă de dênșul, e *cultura*, ear condițiunea primă pentru propagarea culturii e *literatura*. Căci este un adevăr constatat prin istoriă, că nici un popor nu se pôte urca la o cultură superióră, fără de a avé o literatură, și încă o literatură a sa propriă, în limba sa, în modul seu de a cugeta și de a simți, în tradișiunile, datinele, credinșele sale. „Ce-i străin, — șice poetul limbei române *) — nu se lipesce de sufletul meu!“ O literatură însă, ca și o limbă, nu o pôte creă un singur om, căci ele sunt espresiunea, tipul și asemênarea spiritului total, ce vieză și lucréză într'un popor, din care individul, pe lângă tóte distinșele facultăși, ce ar posede, face numai o mică parte, un atom; ci acésta este problema poporului întreg, și mai de aprópe problema întrunirii multora spre același scop. Căci ceea-ce unuia îi este cu neputinșta, devine posibil prin concursul tuturor séu cel pușin al multora; ceea-ce nu știe unul, este cunoscut celuilalt; ceea-ce unuia lipesce altul alérgă a depliní. Acest adevăr l'au recunoscut și l'au aplicat în viață tóte popórele, cari tind la civilisașiune; acest adevăr l'au imbrășișat cu tótă căldura și s'au grăbit a'l realisá cât mai curênd și metropolitul Andreiu și toși acei onorabili 180 bărbăși, cari împreună cu dênșul au pus pétra fundamentală la acest nobil edificiu al spiritului. De aceea încăldșirea tuturor inimilor românesci pentru acéșta întreprindere salutiferă; de aceea cererea concursului tuturor spre ajungerea scopului; de aceea lăsarea la o parte a privirilor de

*) Georgiu Sion.

confesiune, de politica Țilei, de starea socială, — de tot, ce ar pute ține și mai departe isolați și despărțiți pre fiii poporului nostru. De aceea adunarea cu scumpătate a tuturor momentelor, ce pot apropia, întruni și consolida, — concentrarea, după cuvântul scripturei, a *tuturor felurilor daruri într'un singur spirit*. I. Cor. 12, 4—7. „Ómenii“ — ȡice metropolitul Andreiu *) — „ómenii ca fãpturi raționale numai prin referințele lor reciproce pozitive, prin comunicarea ideilor, părerilor și a iscusinței (esperinței), precum și prin împumutarea puterii lor morale, intelectuale și fizice, cu privire la timp și la loc, pot deveni la ajungerea destinaționei lor, și la desvoltarea mai desevêșită a puterilor, ce le sunt lor înnãscute“. Și éráși: „Asociațiunile desvóltã principiul cel mai înalt al vieții și destinaționei omenesci, *spiritul comun* și isvorul a tot, ce este bun și folositoriu“. Originea nóstrã este una, una durerea trecutului, una starea prezentului, una privirea venitoriului nostru; jos dar pe terenul limbei, literaturii, culturai cu tóte barierele despărțitóre, și *una sã fiã Asociațiunea nóstrã*, precum *unul* este cerul, ce ne cuprinde, sórele *unul*, ce ne 'ncãlȡesce, *unul* pãmântul, ce ne nutresce! Isolațiunea nasce slãbiciunea, ear întrunirea este mama puterii, — idee, al cãrei prim reprezentant vizibil a fost metropolitul Șaguna!

Ear care a fost dela început și este și are sã fiã pentru totdeuna *problema Asociațiunei transilvane*, spune însuși titlul ei cel amplu și statutele ei, la cari în rënd cu alți bărbați distinși și devotați binelui poporului nostru érá aflãm lucrând și pre metropolitul Andreiu, precum preste tot el era omul faptelor, nu numai al cuvântului.

*) Cuvântarea metrop. Andreiu în conferința primã consultativã dela 9/21 Martiu 1861.

Problema și ținta ei este înaintarea literaturii și preste tot a culturai poporului român, va se ȡică înaintarea, nobilarea și perfecționarea vieții lui materiale, intelectuale și morale, — o țintă acésta și o problemã atât de frumósã, atât de înaltã, atât de salutiferã, încât cu drept cuvânt inaugurarea Asociațiunei a fost pentru Români o ȡi de bucuriã generalã și de sêrbătóre naționalã, și cu drept cuvânt adunãrile ei anuale sunt ȡile de acelea, — durere ușor de numêrat în trecutul poporului nostru! — cari după cuvântul profetului le-a fãcut Domnul, ca sã ne bucurãm și sã ne veselim într'ênsele. Cãci ce putea fi mai de dorit pentru poporul nostru cel setos de culturã, decât crearea unei corporațiuni, carea concentrând pe cât se póte puterile respândite și isolate, sã lucre pentru stêmpêrarea setei aceleia, sã deplinêscã lacuna multor seculi plini de amãrãciune, și sã ajute a trece poporul român din sclãviã la libertate și din nópte la luminã! Cãci vai! care sclaviã este atât de amarã ca ignoranța, și care nópte atât de grea, ca întunerecul spiritului! Da în adevêr, la întrunire și culturã! Pentru-cã decã întrunirea e *puterea*, apoi cultura și libertatea spiritului e *lumina* omenimei, și fericirea unui popor e *condiționatã de ambe acestea*! Ér cât de adũnc a fost pêtruns metropolitul Andreiu de ținta acésta, dovedêscã faptele lui! Dovedêscã concursul lui cel considerabil material la înființarea Asociațiunei, la carea el alãturea cu veneratul sãu împreunã-archiereu, fericitul metropolit Alexandru Stercașuluț, se înscriserã ca primii membri fundatori, cãreia consacrã o parte atât de însemnatã a ostenelelor sale, și cãreia, ca unui prunc nou nãscut, ca sã nu stea pe strade, cu ospitalitate adevêrat românêscã îi deschise chiar porțile seminariului seu eparchial. Dovedêscã interesul lui cel viu pentru realizarea Aso-

ciațiunei, despre care interes îmi vine a dice cu Psalmistul, că el n'a dat somn ochilor sei, nici genelor sale dormitare, până când în restimp de 18 luni — Maiu 1860 până Octobree 1861, — delăturând toate pedecile, n'a aflat un locaș dorit, n'a rădicat un Sion sânt pentru cultura poporului său! Dovedescă zelul și devotamentul, cu care a condus el afacerile ei în restimp de 6 ani, spre visibila ei crescere și înflorire! Dovedescă conlucrarea lui la unificarea ortografiei, la întroducerea literelor străbune, la sprijinirea tinerimei studiöse, la încuragiarea agriculturii, a meseriilor, a industriei, a sciințelor și artelor! Dovedescă preste tot nesuința lui întru desvoltarea tuturor puterilor de viață, ce a aflat în poporul nostru! „Vrem, — dicea el*) — vrem a desceptă prin mijloce raționale facultățile, va să dică cugetările cele serine și seriöse în poporul nostru, ca să cunoască ființa și destinațiunea sa și să o sciă întrebuița spre tot binele!“ Căci „puterea minții și a geniului, sciințele și artele sunt, cari în dillele noastre dau popórelor tăria și le asigură venitoriul!“ **)

În fine se arătă înălțimea spiritului metropolitului Andreiu prin direcțiunea, ce s'a silít a da Asociațiunei dela început. Purcedând dela ideea cea sănătösă, recunoscută astăzi de toți bărbații literați, că totă cultura noastră modernă trebuie să baseze pe cultura cea vechiă clasică, nobilată prin spiritul creștinismului, — calea culturii fiă-cărui popor trece prin Ellada și Italia, prin Atena și Roma, — metropolitul Andreiu recomandă îndată la începutul Asociațiunei studiul clasicității antice ca punct de mănecare la cultura noastră. În

*) Cuvântarea metropolitului Andreiu în conferința preconsultativă din 9/21 Martiu 1861.

**) Cuvântul metropolitului Andreiu la încheierea adunării de inaugurare și constituire, 26 Octobree (7 Novembre) 1861.

legătură cu acésta stăruiesce apoi pentru studiarea literaților nostri naționali, cu deosebire a istoricilor, și pentru ținerea în onóre a memoriei lor; căci e pětruns de acel adevăr, constatat prin mii de esemple, și chiar prin exemplul poporului nostru, că precum un individ singuratic, așa și o națiune întrégă, perdând cunosciința trecutului seu, a perdut totodată și *directiva prezentului și aspirațiunile venitoriului seu*. Și în fine în concesiune cu acest studiu al trecutului pune la inima poporului nostru îmbrățișarea tuturor sciințelor, tuturor desterităților, tuturor arților și lucrărilor oneste, ce au aflat aprețuire și cultivare la popórele mai înaintate. Și precum toate actele acestui bărbat esttraordinar se disting prin o voință energică și prin o direcțiune clară, concretă, resolută, contrară teoriilor seci și nefructifere, așa și la înființarea Asociațiunei dênsul tinde tot la rezultate positive, practice, posibile, necesare, folositoare. Și anume tinde la asigurarea ei prin legile patriei și recunoscerea ei din partea puterii statului, la crescerea cât mai curând a forțelor ei prin parsimoniă înțeleptă și eculibru îmbucurătoriu între intrate și erogate, la iubirea de lucru și de ostenélă a membrilor ei, la conlucrarea ei în concert cu nesuințele omogene ale altor popóre, la desvoltarea vieței noastre naționale românesci, la îndreptățirea egală a limbei române cu celelalte limbi din patriă, și prin acésta la îndreptățirea egală a poporului nostru cu popórele sorori compatriote, pentru care idee tocmai pe la anii 1860 se deschisese în patria noastră o eră nouă. Eată țintele, la cari tind luptele și suferințele seculari ale celor mai luminați și mai buni fi-ai poporului nostru, și prin cari metropolitul Andreiu devine demn continuătoriu al acelor lupte și nesuințe. Și în toate acestea cunoscând el mărimea problemei, greutatea timpurilor și ângustimea

puterilor noastre, ne recomandă prin faptă și cuvânt „perseverență de fer și sacrificiu din inimă“. Dar mai presus de toate, urmând apostolului ginților, marelui Pavel, ne arată drept calea cea mai înaltă, drept condițiunea condițiilor pentru prosperarea Asociațiunii, drept compasul cel nemincinos, căruia totdeauna s-e-i urmăm: *iubirea, caritatea între membrii ei*. Da, nu mai vorbește aici președintele Asociațiunii, ci vorbește arhierul, care rădică mâinile spre a binecuvântă pre poporul seu, vorbește apostolul Evangheliei lui Christos, când el la încheierea constituantei dice: „Ne am adunat în caritate, ne despărțim în caritate; *dee Dumneșeu, ca până la capătul veacului să fiă tot așa!*“ Da — repețiau atunci inimele tuturor celor prezenți, — da, repețiau cu echou imiit inimele tuturor Românilor, — *până la capătul veacului să fiă tot așa!*

Acésta este în puține și debile liniamente o parte a vieții marelui bărbat, a cărui memoriă onorăm prin acésta solenitate de doliu, — viéță plină de cugetări înalte și salutare, plină de intențiuni nobile, plină de fapte neperitoare, de lupte onorifice și de triumfuri perpetue. Vai, căci a trebuit să se stingă atât de curând acésta viéță scumpă! Căci a trebuit să cadă atât de îngrabă acésta cunună de onóre de pe capul nostru! Căci a trebuit să dispară atât de repede de pe cerul națiunii noastre o stea de atare mărimé, un meteor atât de rar și plin de lumină! Dar nu! Să nu ne perdem prin tânguirii și plângeri, cari nu pot schimbă întru nimic cursul ursitei! „Pământ ești, și în pământ te vei întórce!“ este cuvântul préințeleptului Creator dela începutul creațiunii până la finele ei, — cuvânt sfânt, fără maculă, cuvânt etern, fără schimbare. Da, partea mortală a muritoriului odichnesce în sinul mormântului; dar faptele lui merg îm-

preună cu dânsul, spiritul lui viuéză și planéză asupra tuturor creațiunilor sale de pe pământ, planéză și asupra acestei Asociațiuni. Întemeiată pe base tari și sănătoșe, pusă în cale sigură și dréptă, încredințată iubirei și îngrijirei poporului nostru, ea va lucră necontentit la resolvirea nobilei sale probleme. Ba, de-și — ca la toate lucrurile pământului — atárnă și de aripile ei pondul scăderilor și neajunselor omenesci, totuși se véd dejă în cei 15 ani ai existenței ei frumóșe și nobile fructe; și fructele acestea vor deveni din ce în ce mai copióșe, cu atât ne vom pētrunde mai mult de intențiunea, ce a condus pre întemeiătorii ei, de problema, ce i-au pus, de direcțiunea, ce i-au dat. Da, spiritul lui *Șaguna* ne șoptesce din mormânt *bărbăția și statornicia neclintită* în lupta cea sfântă pentru cultura poporului; ne șoptesce devotament și abnegațiune personală față cu problemele cele înalte generale ale Asociațiunii; ne șoptesce pēstrarea legăturii iubirei între noi, carea cresce și sporesce puterile și garantéză succesele. „Aveți“ — ne dice spiritul lui — „aveți perseveranță de fer, aduceți sacrificii din inimă, — și pēstrați între voi caritatea frățescă! — *întru aceste trei semne veți învinge!*“

Și așa, spirit fericit, carele ți-ai pregătit nemurirea aici și acolo, — corpul tēu, vasul cel fragil, țērână din țērână, partea inferióră a ființei tale, odichnescă cu pace în sinul pământului, în umbra scumpei tale biserici, în brațele mult iubitului tēu popor! Eară tu, eliberat de cătușele mortalității, urcă-te din sferă în sferă în regiunile luminei, din tréptă în tréptă în imperiul perfecțiunii! Priimesce votul de pietate și recunoscință eternă, ce-ți datoresce acésta Asociațiune, și care-l depune astăzi aici, ca pe mormântul oșemintelor tale! Priimesce votul nostru de încredințare, că vom pēstra cu onóre numele tēu și al tuturor

nobililor tei conlucrători și conluptători! Priimesce votul nostru de apromisiune, că vom urmă urmelor vóstre celor luminóse, convinși fiind, că acéstă onorare va fi cea mai démnă de voi! Binecuvântă, precum în viéta păméntescă, așa și din lumea spiritelor pre poporul téu, și rógă pre părintele îndurárilor, se reverse darul seu asupra acestei nobile plantațiuni a luminei, ca să vieuze, să înfloréscă și să fructifice, spre prosperarea și fericirea mult cercatului nostru popor român, din generațiune în generațiune. Amin!

II. La parastasul serbat de comuna bisericéscă Sibiiu-cetate pentru Emanuil Gojdu, la 9 Februarium 1874.*)

„Și iubind Iisus pre ai sei, cari erau din lume, până în sfêrșit i-a iubit pre ei“.

Ioan 13, 1.

Da, iubiților, este prea adevărat, ceea ce sfânta scriptură, mai ales a legeri nóue, ne predică cu mii de glasuri: că culmea și coróna tuturor virtuților crestinesci este *iubirea*! E prea adevărat, că iubirea lui Dumneșeu, și pentru Dumneșeu a deaprópelui este aceea, ce dá omului sublimitatea de ființă rațională, făcută după chipul și aseménarea lui Dumneșeu, nobilitatea de om, sánțenia de representant al lui Dumneșeu pe pămént. E prea adevărat, că numai cel-ce iubesc pre Dumneșeu și omenimea se póte numi un membru viu și folositoriu al societăței omenesci, precum de altă parte e adevărat și aceea, că fără de acéstă iubire omul, pe lângă tótă înălțimea pozițiunei sale sociale, pe lângă tótă splendoréa talențelor sale, pe lângă tótă mulțimea avuției și puterei sale, este numai un ram uscat în pomul omenimei, la care înșert vei căuta fructe, ba adese-ori nu vei aflá nici umbră. Da, fraților, iubirea este valórea, viéta, ființa omului pe pămént! Ea este destinată de Creatorul, a ne îndulci viéta păméntescă și a ne asigurá nemurirea chiar și aici jos, între semenii nostri, între următorii nostri, între cunoscătorii și prețuitorii faptelor nóstre. Căutați la cei cuceritori sumeți, a căror activitate a fost cotropirea, săturarea unei lă-

*) A se vedé la fine nota 2.

comii neînfrânate, a unei ambițiuni órbe, cari au vërsat oștile și glótele lor ca nisce potopuri preste fața pământului, cari cu copitele călărimilor lor au sdrobit semănăturile câmpiilor și cu mână furibundă au aruncat tăciunile pustiirii în cetăți împoporate și înfloritóre, — căutați, unde sunt? Devisa lor n'a fost iubirea, ci ura; problema lor nu zidirea, ci risipirea; și eată: ei au perit, gloria lor s'a stins împreună cu ei, și preste mormintele lor au resonat blăstemul popórelor și condamnarea istoriei! Din contră căutați la acei binefăcători ai omenimei, cari au învățat'o a mânăi plugul și secerea, a scóte pânea din pământ, a despica undele mărilor, a se lumina prin învățatură, a se rădică prin libertate, a se nobilá prin sciințe și arte, a se desvoltá și perfecționá întru cele bune, și veți affá, că aceștia sunt, cari au iubit omenimea, și căroră drept recompensă posteritatea le rădică monumente, istoria le consacrá paginile sale cele mai luminoase, căroră popórele și omenimea le eterniséză memoria întru binecuvëntare. Iubirea, dișei, ne asigurá nemurirea chiar și aici pe pământ; ea este chiámată, a întemeiá fericirea nóstră și în ceealaltă lume, în imperiul spiritelor; și la judecata cea mare de apoi, spre carea mergem cu toții, — ni-o spune însuși Domnul și Mântuitorul nostru — nu vei fi întrebat, *cât* ai fost de avut, *cât* de puternic, *cât* de învățat, *cât* de lăudat și mărit? ci: *cum* ai iubit pre Dumneșeu și pre deaprópele teu aici pe pământ? *cât de mult bine ai făcut în vieța ta?*

Deci decă este adevërat, că iubirea cătră Dumneșeu și deaprópele constitue adevërata valóre a omului pe pământ, apoi cu adâncă venerațiune vom rădică ochii nostri sufletesci cătră chipul bărbatului, a cărui memoria o serbătorim astăzi. Da, fraților; căci *Emanuil Gojdu* a fost un reprezentant fidel al

acestei iubiri, carea nu caută numai ale sale, ci și ale deaprópelui, carea iubescce pre ai sei până în sfërșit, ba se sacrifică pre sine însași pentru iubiții sei. Mii de alții, cari au agonisit în vieță stări materiale, la mórtea lor grămădesc și îmbuibă cu mona numai și numai pre ai lor, de merită ori nu merită; Gojdu, purtând după cuviință mai ântâiu grijă părintescă de ai sei, dăruiesce tótă averea sa, agonisita unei vieți pline de lupte și ostenele, bisericei sale, națiunei sale. Cugetați, vă rog, câtă iubire cătră noi a purtat Emanuil Gojdu în sufletul seu, spre a puté fi capabil de un asemenea sacrificiu! Cugetați, cât de putinte trebuie să fiă fost acel foc, care prin tóte adversitățile unei vieți de preste 60 ani nu s'a stins! Cugetați, cât de adânc trebuie să fiă fost întipărite în sufletul lui cele dóue idei: *biserică și națiune*, spre a-l însufleți ca să jertfescă pentru ele tótă agonisita vieței sale! Da, sunt multe iubiri în lume, și multe din ele merită stima și recunoscința nóstră; dar cele mai multe din ele bolesc de scăderea césta séu ceea, ce le detrage din valóre; iubirea lui Gojdu, din ori-ce punct de vedere o vom privi, este curată, este mare și nobilă, démnă de un credincios al Aceluia, carele „iubind pre ai sei din lume, până în sfërșit i-a iubit pre ei“. Una iubire este înfocată și ferbinte, dar nu duréză, — a lui Gojdu a durat și preste mormënt: alta e durabilă, dar debilă și fără fructe, — a lui Gojdu este puternică și plină de roduri neperitóre; alta ierăși este puternică și ferbinte, dar fără prevedere și înțelepciune; — a lui Gojdu odichnesce, ca pe cei șapte stêlpi din „înțelepciunea lui Solomon“, pe un calcul rațional, pe o cunoscință esactă a stărei nóstre din present și a aspirațiunilor nóstre în venitoriu. De asemenea e basată pe lege și legalitate, ne vëdesce o admirabilă modestiă și nepretensiune

din partea fondatorului, și mai presus de toate: ea este inspirată de un profund simțământ religios-moral, așa încât în lumina aceluia fundațiunea lui Gojdu ni se presentă ca o jertfă benevolă, depusă de un mare suflet omenesc pe altarul lui Dumnezeu. În adevăr nu putea un părinte trupesc să lucreze mai înțeleptesc pentru fiul său, nici o mamă, modelul iubirei, îngrijii mai cu frăgețime de fiia sa, precum a lucrat și a îngrijit aici un bun fiu pentru biserica și națiunea sa, — un fiu, carele „iubind pre ai sei din lume, până în sfârșit i-a iubit pre ei!“

Dar este oare de lipsă a spune și aici, *cine e Emanuil Gojdu*, și cari sunt faptele lui? Căci care Român ortodox nu știe? Câte cuvinte însuflețite s'au scris și s'au vorbit între noi despre dânsul, în discursuri și în diare, în biserici și școle, prin cetăți și prin sate! Și au nu pléacă genunchii și astăzi împreună cu noi două milioane frați de un sânge și de o credință, înălțând la cer rugăciuni pentru odichna cea fericită a acestui bărbat, și mulțemind lui Dumnezeu, căci a căutat spre smerenia noastră a servilor sei și ni-a dat un binefăcătoriu, pentru carele și alte neamuri ne vor fericii! Eată dar în puține cuvinte. *Emanuil Gojdu* a fost jude la tribunalul suprem al Ungariei în Budapesta, și după o viață plină de activitate folositoare și de neobosite ostenele, la mórtea sa, urmată în Pesta la 22 Ianuarie 1870, a lăsat bisericii noastre ortodoxe române din Ungaria și Transilvania totă averea sa, carea astăzi se socotesce a fi o sumă foarte considerabilă și merge crescând din an în an. Dar să lăsăm, ca despre înălțimea cugetării lui și despre căldura simțemintelor lui să vorbescă el însuși în testamentul său, ca să nu se pară, că glorificăm numele lui numai pentru mărimea darului, ce ni-a lăsat; căci după mărturia Domnului însuși, alta-

rul este, carele sfințesce darul, ce se pune pe dânsul.

Testamentul acesta, espresiune credincioasă a iubirei lui către Dumnezeu și omenime, *purcede dela un calcul rațional*, sigur, și încât atárnă de prevederea omenescă, aproape matematic. Ascultați! (se cetesc punctele e, f, g, și h din testament). El calculează după regulele științei, scóse din îndelungată esperiință, că cutari acțiuni, cutari hărții de stat, cutari moșii la pozițiuni bune vor cresce în preț așa și așa, și dispune, ca acelea să nu se vândă; apoi destină, ca fundațiunea sa să crească 50 ani, întrebuintându-se până atunci numai $\frac{1}{3}$ din venitul ei; după acești 50 ani se pot spesă $\frac{3}{5}$ din venit, și éráși după alți 50 ani $\frac{1}{2}$, în fine să se formeze un fond de rezervă ș. a. Astfel această fundațiune nu este numai un rezervoriu, care să dea cu profusiune apele sale fiilor celor însetați ai poporului nostru pentru atâția și atâția ani, ci mai vêrtos este însuși isvorul, carele neconținut înnoiesce și înmulțesce apele rezervoriului, ca acelea nici când să nu sece, ci sub scutul Celui Preaînalt, de unde s'a luat să se înmulțescă, și de unde s'a golit să se plinescă.

Dar fundațiunea lui Gojdu *vedesce și o cunoscință exactă a stărei noastre*, a trebuințelor noastre, din present și dintr'un venitoriu îndepărtat. În fruntea acestor trebuințe stă cultura preste tot, învățătura, știința, lumina, acel element de viață, care însuși Creatorul l'a dăruit lumii îndată în ziua cea d'ântâiu a creațiunii. Deci fructul cel d'ântâiu al fundațiunii va fi împărțirea de stipendii și ajutóre pentru tinerimea studioasă; apoi în a doua liniă darea de ajutóre pentru tinerimea devotată carierei industriale, preoțesci și învățătorești; după aceea ajutóre pentru însiși preoții și învățătorii ortodoxi români, cari vor avé însușiri eminente, fa-

milii numeroase séu vor îmbetrâni fiind sëraci (lit. k). Astfel a sciut cugetá Gojdu la tóte trebuințele nóstre cele mai urgente. Însé el nu se opresce aici, ci după acoperirea acestor trebuințe jertfesce fructele fundațiunei sale *tuturor* cauzelor comune ale Românilor ortodoxi din patriá, cari s'ar arétá după timp.

Ceea-ce caracteriséză mai departe acéstă mărétă fundațiune, este *înțelepta purtare de grijă a fundatorului pentru administrarea ei*. El așeză îndată dela început un număr de bărbați onorabili, cărora le încredințéză esecutarea testamentului seu, institue o reprezentanță din cei mai distinși bărbați ai bisericei și națiunei nóstre, din cler și din statul mirenesc, cari sè administreze fundațiunea; și prevédând, că este aprópe timpul, când biserica nóstră națională din Transilvania și Ungaria va avé o *reprezentanță supremă, un congres național-bisericesc*, el rezervă aceluia dispozițiunile ultime, supreme asupra fundațiunei. Ear ca sè taie îndată dela început ori-ce incident de colisiune, ce ar puté împedecá progresarea, ba ar puté chiar periclita esistența ei, eschide dela ori-ce amestec asupra ei atât pre coreligionarii nostri de altă naționalitate, cât și pre conaționalii nostri de altă confesiune, (punctele qu, r, s. din testament), presupunénd cu drept cuvént, că frații de un sânge și de una credință, și decă ar intra la mijloc vre-o disensiune între dênșii, totuși în cele din urmă vor afla calea cea dréptă a înțelegerii, concordiei, frăției, iubirei. Dee cerul, ca totdeauna sè fiă așa!

Nu mai puțin considerabilă este acea dispozițiune testamentară, prin carea Gojdu pune fundațiunea sa sub scutul legilor patriei. Aici Gojdu apare nu numai ca jurisprudent distins, ca om al legii și al legalității, ca jurist, a cărui devisă este: Sine lege chaos! ci și ca cetățén bun al statului și ca patriot

devotat binelui patriei sale. Ba mai mult. Punénd el fundațiunea sa sub îngrijirea guvernului țerei, oricare ar fi acela după timp, ca adecă *acela* sè o apere de ori-ce adversități din afară și din lăuntru, il îndatoresce moralicesce, *ca și el însuși sè se facă protectorul și promovătorul intereselor fundațiunei*.

Și pe lângă tótă acéstă mărime a jertfei, pe lângă tótă acéstă iubire, tótă acéstă prevedere și îngrijire, cu câtă *modestă și nepretensiune personală* vorbesce distinsul bărbat de fundațiunea sa! El, bărbatul cel eminent de stat, fostul comite suprem, jude al tablei septemvirale, membru al casei magnaților Ungariei, capitalistul de sute de mii, omul cel plin de succese și de merite, el amicul și încređutul celor mai înalte familii ale patriei sale, el dispune anume (p. b. al testamentului), ca înmorméntarea sè i se facă cu cea mai mare simplitate și fără spese, cu un singur preot, fără pompă, fără strălucire, ca nu cumva materialul, ce are sè servescă la scopuri mai înalte, sè se înpuțineze prin strălucirea cea fugitivă și neroditoare a unei óre. Apoi fundațiunei sale celei mărețe, carea vrénd Dumneđeu preste un secul va numéra milióne, pune titlul cel modest „fundațiunea lui Gojdu“, ca și când ar fi vorba de un mic dar pentru un scop neînsemnat; suma fundațiunei sale, ca și când ar voi mai mult sè o acopere, decát sè o védescă, n'ó amintesce nicăiri; pre reprezentanța, pre amicii și chiar pre familiarii sei îi rógă cu intimitate și căldură, ca sè esecute cele dispuse de dênșul, — așa încât inima fiă-cărui om binesimțitoriu trebue sè se umple de iubire și stimă cătră bărbatul, carele a făcut atât de mult pentru alții, ér pentru sine pretinde atât de puțin.

În fine însé, ceea-ce e međul și valórea morală a tótă fundațiunea, și revérsă asupra ei o aureolă

suprapământescă, este, că fundațiunea basază pe un simțământ viu, pe o *convingere adâncă și firmă religioasă-morală a fundatorului*. Morală, căci fundațiunea este fapta lui proprieă, eflucul liberei sale determinațiuni, aceea-ce numesce s. scriptură *darea de bună voiă*. Ear religioasă, căci precum însuși mărturisesce, mult timp a purtat el acest cuget în inima sa, cum pörtă un peregrin evlavios crucea Mântuitorului pe peptul său, fără ca cineva să sciă de tesaurul lui. Va să dîcă: Gojdu a fost al *nostru*, al *bisericeii și națiunei sale* chiar și atunci, când era p'aci a se păre unora, că s'a rēcit de cătră noi. Și dēcă vre-odată, la anumite timpuri și ocațiuni, el s'a arētat pōte mai retras, de cum am fi dorit noi; și dēcă el n'a purtat naționalismul și religiozitatea pe buze, precum se întēplă adese-ori în lume, el a făcut'o acēsta tot numai din iubire cătră noi, ca în tăcere, în linisce, neturburat să pōtă lucra cu atât mai liber pentru noi și următorii nostri. Dar acest adūnc simțământ religios se mai vedesce și prin frageda lui afecțiune *cătră familia sa*, în special cătră soția sa reposată și cătră cea vēduvită, — căci următori direcți nu a avut, — apoi prin îngrijirea de sēraci la immormēntarea sa, după străvechiul obicei al bisericeii nōstre, prin punerea fundațiunei sub scutul bisericeii sale, prin chiāmarea venerabililor archipăstori ai metropoliei nōstre, în reprezentanța aceleia. În fine încoronarea operei sale o face cu aceea, că la capētul testamentului el *închină națiunea sa lui Dumneḃeu*: ultimul suspin al lui Gojdu este rugăciunea cătră Dumneḃeu pentru poporul nostru: ecoul cel departe resunătoriu al cuvētului din urmă al Domnului nostru: „Părinte sfinte, păzesce-i pre ei întru numele Tēu!“

Și acum, după-ce în puține cuvinte am cercat a Vē interpreta piele simțăminte ale lui Emanuil Gojdu,

dați-mi voiă se încheiu, plângēnd împreună cu Voi perderea lui. O fac acēsta pe lângă următōrea reprivire.

Gojdu ne-a iubit pre noi întru atāta, încāt tōtă agonisita activei sale vieți ni o-a dat nōuē și următorilor nostri; deci și noi sē-l iubim pre el, *dar sē ne iubim și unii pre alții, ca sē ne arētăm demni de iubirea lui!*

Gojdu ni-a dat un exemplu strălucitoriu de înălțimea spiritului și de puterea cea făcătōre de minuni a iubirei sale, — deci sē ne nisuim *a urma exemplul lui, fiă-care după puterea sa!*

Gojdu a fost un fiu adevērat al bisericeii și națiunei nōstre; o biserică, o națiune, carea și în present produce din sinul seu bărbați ca Gojdu, ca Zappa, ca Herescu, ca Șaguna, ca Alexandru Ioan I. al Romāniei, are *speranță, are viitoriu*; deci sē rugăm pre Dumneḃeu, ca *nici când sē nu lipsēcă bisericeii nōstre astfel de bărbați!*

Eară tu, iubite, nobile Emanuile, — care va să dîcă: cu noi e Dumneḃeu, — odichnesce cu pace în sinul neuitatului tēu mormēnt. Viueză din neam în neam în inimile mulțēmītōre ale poporului tēu, și află în altă lumē superiōră corōna, ce ți-ai meritat pe pāmēnt!

Fiă-ți țerāna ușōră!

Fiă-ți numele întru binecuvēntare!

Fiă în veci pomenirea ta! Amin.

III. La parastasul serbat de comuna bisericescă Sibiiu-cetate pentru Metropolitul Andreiu la 30 Novembre 1874. *)

„Și au plâns fiii lui Israil pre Moise treideci de zile“.

A doua lege cap 34, vers 8.

Treideci de zile au plâns fiii lui Israil pre Moise, omul lui Dumneșeu, când acela în adunca etate de o sută și douăzeci de ani murì singur, departe de lume, în muntele Navav. Dar de treideci de ori treideci de zile te vom plânge noi, fiii poporului român ortodox, pre tine, o *Andreiu*, pre carele te-a perdut patria, biserica, națiunea abia în etatea de șesedececi și cinci ani, în mijlocul măreței și salutiferei tale activități. Ba te vom plânge totdeuna, până când vor mai fi isvóre de ape în ochii nostri, cuvinte de laudă pe buzele noastre și spirit de viață în inimile noastre! Căci tot aceea ce a fost Moise acela mărit pentru fiii lui Israil, tot aceea ai fost tu poporului teu, bisericeii tale! Precum acela a eliberat pre poporul israiltean din robia Egiptului, astfel ai conlucrat și tu, cu totă puterea spiritului tău, la eliberarea poporului tău de sub cătușele acelor legi învechite în nedreptate, ce degradau pre om, chipul lui Dumneșeu, la josimea de sclav, de uneltă în mâna sémeneului seu. Precum acela mai bine a voit să pătimescă împreună cu poporul lui Dumneșeu, decât să se îmbuibeze în desmierdările curții faraonilor egipteni: astfel și tu, putând duce viața ta în linisce și odichnă și comoditate, ai purtat de bună voiă alătura cu fiii tăi spirituali toate greutățile sorții lor, pentru de a o

*) A se vedé la fine nota 3.

schimbá spre mai bine, și ai luptat totă viața ta astfel, încât astăzi, după-ce ai încheiat cursul ei, putem dice cu drept cuvânt, că n'ai trăit pentru tine, ci pentru noi. Precum Moise acela a crescut Domnului din fragedele mlădițe ale tinerimei un popor nou, popor ales, capabil de ideile libertății, moralei și demnității omenesci, astfel una din principalele tale îngrijiri a fost educațiunea și instrucțiunea tinerimei, speranța fiă-cărui popor, în spiritul cel luminat al bisericeii noastre strămoșesci și al gloriosei noastre naționalități. Și precum Moise a dat poporului israiltean cele de ce percepte dumneșesci, scrise pe table de pētră, și totă sânta lege, garanția cea sigură a mării și fericirei lui în venitoriu: astfel și tu, Andreiu, ai restituit poporului tău celui mult cercat tipul cel frumos, dar aprópe perdut al străvechei lui bisericeii, reînviând metropolia lui cea apusă, ba creșută mórta și îngropată, și dându-i o lege la înălțimea timpului, ce-i întemeiază o viață culturală liberă și autonomă. Și tot asemenea, precum după cuvântul scripturei ochii lui Moise nici la o sută douăzeci de ani nu s'au întunecat, și buzele lui nu s'au sbârcit: astfel și ochiul tău, până când l'a închis mâna morții, n'a slăbit, a vedé prezentul și a cuprinde venitoriul, și buzele tale n'au încetat a vesti poporului tău tainele împērației lui Dumneșeu. În fine, ca să fiă și mai completă asemēnarea ta cu acel începătoriu al pro-rociilor, precum acela s'a născut în pământ străin, dar cu tóte acestea nu s'a înstrăinat de poporul său, și a murit în singurătate, „nesciind — dice scripturea — nimenea mormēntul lui până în ziua de astăzi“, — astfel te-ai născut și tu departe de poporul, ce erai chiămat a'l păstorí, și tot asemenea și mórtea ta a fost în cea mai mare retragere și singurătate; și fiind cel mai înalt demnitar al bisericeii, ai dorit să fii

immormântat ca cel mai simplu și mai modest frate al cutărui schituleț isolat de sgomotul lumii.

De aceea, sêrbând astăzi ziua aceluia Apostol, al cărui nume de „bărbăția“ l'ai purtat în viață, pietatea fiiescă ne adună după mórtea ta împregiurul acestei sacre mese, ce închipuesce mormântul teu, precum ne adunam în viață împregiurul scaunului teu arhieresc, împregiurul conducătorului, învățătorului, părintelui nostru. Și precum biserica întrégă, ce ai păstorit preste un pătrariu de secul, onorează astăzi cu piã aducere-aminte numele teu, așa și noi, fiii acestei sfinte biserici, cari am fost mai aprópe de tine în viață, și pre cari ne-ai lăsat împlinitori dorințelor tale din urmă și continuători după putință ai lucrărilor tale, venim a depune de nou pe mormântul teu cununa de cipres a lacrimelor, pietății, venerațiunei.

Da, onorați jalnici ascultători! Deși preste câte-va zile se împlinesce un an și jumătate, de când însoțirăm pre marele nostru arhipăstor la locul de odichnă, ce 'și l'a fost ales însuși în iubitul seu Reșinari, — loc de sfinte reminiscențe pentru noi; — deși zilele de atunci până astăzi ni-au arêtat multe schimbări și prefaceri, cari vor aduce în venitoriu fruptele lor, de ce fel vor fi; deși timpul, care tóte le face, le desface și le preface, a acoperit încâtva durerea noastră cu pătura cea ireresistibilă a grijilor și necasurilor cotidiene: totuși durerea pentru perderea prètimpuriã a bărbatului doririlor noastre va rămâne totdeuna viuã în inimile noastre, și zilele de 16 Iuniu și 30 Novembre vor fi pentru noi de-apururea zile de doliu și pie meditațiuni asupra vieței și a morții lui Andreiu.

Ba precum perderea noastră este enormă, așa și durerea noastră ar fi aprópe fără alinare, decã Tatăl ceresc nu ni-ar fi trãmis în aceste zile de grea cercare două rađe de mângâiere și îmbărbătare în venitoriu.

Una din acestea este comóra de experiință seculară, séu ca sê o numesc așa: *filosofia istoriei genului omenesc*. Aceea ne spune mai nainte de tóte, că mórtea e sórtea comună a tuturor ómenilor. Precum sciu că m'am născut, așa sciu că am sê și mor. Dar ea ne spune totdeodată, că provedința dumnezeescă trãmite popórelor din când în când ómeni înzestrați cu facultăți și puteri esttraordinare, cari le înalță, le conduc, le deschid cai nouë, și tot mai înalte, spre desvoltare și perfecționare. Un astfel de bărbat esttraordinar a fost Șaguna; și problema cea înaltă a vieței lui: regenerarea bisericei nóstre, precât acésta depinde de puterile unui om, este resoltivă în modul cel mai frumos. Lucrarea sa o a plinit; ceea-ce i-a dat lui Tatăl, el ni-a dat nouë, și acum: Dómne măresce pre servul teu! Dar în fine acea filosofă a vieței ne spune, că tot ce e mare și nobil și bun, făcut de ómeni pe pãmânt, *nu pere împreună cu ei, ci trece ca o sacrã ereditate a omenimei din neam în neam*. Da, fraților, Andreiu Metropolitul a murit, și a trebuit sê móră, căci a fost om muritoriu; dar cărmaciul cel mare al lumii întru îndurarea sa cea nemărginită va scí dá iubitului nostru popor la timpul seu alt Andreiu, carele sê calce în urmele cele luminóse ale antecesorului seu și sê continue opera cea mare începută de dênsul. Da, Andreiu Metropolitul a adormit, și partea cea mortală a ființei lui zace sub pétra cea rece a singuraticului seu mormânt; dar faptele lui n'au murit împreună cu dênsul, ci sunt deapururea vii dinaintea ochilor nostri. Da, ele vor viiã totdeuna în istoria poporului nostru; și va sosi timpul, când fiii bisericei și națiunei noastre vor veni de departe și vor merge, ca într'un piu peregrinagiu, la Reșinari, a sãrutã țêrâna mormântului lui Andreiu. Fundațiunile lui cele mărețe și privitóre departe în venitoriu, seminariul

preoțesc și învățătoresc, creat de dânsul, tipografia scosă ca din pământ prin sudoarea lui, scrierile lui cele multe și sămburoase, luptele și succesele lui pe terenul politic, național, bisericesc, asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, al cărei constitutoriu și prim-președinte a fost el, — cu un cuvânt meritele lui cele strălucite, recunoscute astăzi de toți, pentru biserică, școlă și preste tot pentru poporul nostru, nu s'au îngropat împreună cu dânsul. Dar mai presus de toate metropolia, maica metropolia, Si-onul poporului nostru, sculată prin el din morți după mai mult decât trei jumătăți de secol, și multe și multe altele, cari nu ajunge timpul a le aminti aici, sunt tot atâtea monumente vii, mai tari decât pétra și bronzul, cari vor eternisa numele lui. *Da, Andreiu, tu n'ai murit!*

Ear lângă acesta ne isvoresce și o altă rață de lumină și de mângăiere, și anume *din sânta noastră religiune creștinăscă*. Ea ne spune, că Domnul și Mântuitorul nostru și a totă lumea, Iisus Christos, este învierea și viața tuturor, și că cei-ce cred întru Dânsul, de vor și muri vii vor fi. Ne spune, că dincolo de ușa cea întunecată a mormântului se deschide altă lume, mai înaltă, mai fericită, decât cestă de pregătire de pe pământ. Ne spune, că cei-ce au făcut în viața pământăscă cele bune, vor învia întru învierea vieții; că următorii voii lui Dumneșeu, servii cei credincioși ai fiului lui Dumneșeu, vor intra întru bucuria Domnului lor și vor petrece împreună întru fericire neturburată, întru viață eternă. Și decă astăzi, când nu mai întunecă nici un prejudeț omenesc ochii nostri sufletesci, privim asupra vieții spirituale a Metropolitului Andreiu, — viață începută cu credința în Dumneșeu, continuată cu înțelepciune și putere de sus, și încheiată întru rugăciune și adhortațiune pă-

rintăscă către fiii sei; decă recugetăm, că adormitul întru Domnul în tot decursul călătoriei sale pământesci a purtat în inima sa iubirea lui Dumneșeu și a omenimei; decă în fine ne reamintim, că sfârșitul acestei vieți, în loc de a fi lin și încoronat cu mulțămire și mângăiere, a fost împreunat cu îndelungate și grele suferințe, trupesci și sufletesci: apoi credința noastră creștinăscă ne inspiră convingerea cea mângăitoare, că acest suflet va afla în lumea superioară odichna și fericirea aceea, de cari pe pământ prea puțin a avut parte. Da, iubiților, reprivind asupra vieții lui Andreiu, putem exclamă despre dânsul cuvântul cel plin de fericită speranță, ce l'a ȃis despre sine marele Apostol Pavel: „Luptă bună m'am luptat, cursul mi-am plinit, credința o am păzit; eară ce este mai mult, mi s'a ales mie cununa dreptății, carea mi-o va dá mie Domnul în ziua aceea, dreptul judecătoriu: și nu numai mie, ci și tuturor celor-ce iubesc arătarea Lui!“ (II. Timoteiu, 4, 7—8).

Mângăindu-ne însă întru durerea noastră cu aceste convicțiuni, avem totdeodată sânta datorință fiăscă, a onorá cu pietate memoria iubitului nostru părinte. Ear onorarea acesta, demnă de dânsul, o vom face nu numai prin amintirea din an în an a numelui lui, ci mai vartos prin *urmarea faptelor lui*. Aceasta este — după frumoșa ȃisă a unui înțelept din anticitate — acesta este adevărata onorare a marilor nostri reposați, ca să fim următori virtuților lor! „Admiratione te potius et immortalibus laudibus et, si natura supeditet, imitando colemus: is verus honos, ea conjunctissimi cuiusque pietas“. Prin admirațiune mai vartos și prin laude nemuritoare, și încât ne va ajuta firea, prin imitare te vom onorá: acesta este adevărata onóre, acesta pietatea celor mai deapropé ai tei. (Taciti Agricola).

O părinte Andreie, dar fost'am ore până acum deja următori și imitatori faptelor tale? Inspiratu-ne-am de învățăturile tale? Adusu-ni-am aminte barem de cuvintele tale din ora morții? — Eu nu sum chiămat a judecă, căci este cine să judece; eu n'am venit aici să judec, ci ca să plâng, frați iubiți, alătura cu voi, și de voiu puté, să vă mângăiu pre voi și pre mine întru durerea noastră.

Eară tu, spirit luminat și curățit acum de tótă întinăciunea pământescă, tu gloria bisericeii ortodoxe române, stêlpul de granit al națiunei tale, ba bărbat nu al unei națiuni, nu al unei bisericeii, ci al seculului, al omenimei, odichnesce cu pace!

Fiă-ți țerână ușoră!

Fiă-ți votul nostru de pietate bine priimit!

Fiă-ți amintirea, ca a lui Moise, omul lui Dumnezeu, și ca a lui Ioan, apostolul iubirei și ca a tuturor dreptilor, cu laudă din neam în neam! Amin!

Românime mult cercată*),

Pune doliu înnoit;

Că perduși o stea din ceru-ți:

Pre Andreiu Metropolit!

Ach, Andreiu întâiu-chiămatul,

Ach, Andreiu adânc oftatul,

Ce ca vieța te-a iubit:

Ach, Andreiu a adormit!

Vięta lui de fapte 'nalte,

Ca diamante, șir de șir,

Mórtea lui în suferință,

Mórte sântă de martir.

Unde-s' lacrimi, unde-i jale,

Juste, cum sunt ale tale?

Când va fi al lor finit?

Ach, Andreiu a adormit!

O părintele 'ndurării,

Cel-ce totul cărmuiesci,

Care și 'n cercări profunde

Totdeauna ne iubesci:

Pre Andreiu îl odichnesce

Unde vieța înflorește;

Nemurirea și-a gătit:

Da, Andreiu tu n'ai murit!

*) A se vedé la fine note 4.

IV.° La parastasul aniversării 25-a dela mórtea Archiepiscopului și Metropolitului Andreiu*).

„Poruncă nouă dau voué, ca să ve iubiți unul pre altul; precum eu v'am iubit pre voi, așa și voi să ve iubiți unul pre altul“. Ioan 13, 34.

Urmând glasului iubiților nostri părinți și mai mari bisericesci, ne-am adunat astăzi aici întru această Sântă Casă Dumneđeescă, ca cu toții dimpreună să înălțăm la ceru rugăciuni pentru fericita odichnă a unui preaiubit, bun archipăstoriu al bisericeii noastre. Căci astăzi, iubiților, se împlinesc douăzeci și cinci de ani, de când Dumnezeu a chiămat din mijlocul turmeii cuvântătoare pre păstoriu ei, pre credinciosul și mult iubitul nostru *Archiepiscop și Metropolit Andreiu*; și precum poporul nostru credincios din tóte părțile n'a încetat a pestra cu pietate memoria acestui mare bărbat al bisericeii, națiunei și patriei noastre, așa și mai marii de astăzi ai bisericeii, în cugete și simțiri una cu poporul lor, au ordinar, ca điuă de astăzi tótă metropolia noastră să o sërbeze cu parastase, cântări și rugăciuni pentru sufletul acelu bărbat, care ni-a fost trâmisi dela Dumnezeu spre desceptarea și renascerea noastră bisericescă.

Cine a fost metropolitul *Andreiu*, nu e de lipsă, iubiților, să ve spunem noi, preoții bisericeii, pentru-că toți, chiar și necărturarii, cunosc numele lui, din scrierile lui, din fundațiunile lui, din faptele și meritele lui, cari pe veacuri înainte îi asigură un loc de

° Cuvântările însemnate cu ° în „Cuvântările fun. și mem.“ 1889. nu se cuprind.

*) A se vedé nota 5 dela urmă.

onóre între cei mai mari binefăcători ai bisericei noastre, ai poporului nostru.

Dar ca memoria metropolitului *Andreiu*, să se re'nnoască astăzi în mintea și inima celor bătrâni, și cunoscința lui să între mai bine în mintea și inima celor tineri, Vă rog, creștini iubiți, să ascultați la această însemnată și fiă și numai pe scurt, istoria vieții marelui bărbat, pentru care am săvârșit aceste sfinte rugăciuni.

Metropolitul *Andreiu* s'a născut la 20 Decembre 1808, în orașul Mișcolț, din părinții *Naum* și *Anastasia Șaguna*, și a priimit din botez numele *Anastasiu*. Acesta era dintr'o familie macedo-română, carea împreună cu multe altele se refugiase în Ungaria de persecuțiunile turcesci. După mórtea timpuriă a tatălui său, tinéru *Anastasiu* împreună cu maică-sa se strămută la Pesta, la unchiul seu *Grabovschi*, neguțătoriu și proprietariu avut, care 'l priimî în casa sa și purtă grije pentru educațiunea și învățarea lui. Terminând acolo studiile juridice și aretând aplecare spre statul preoțesc, un amic al unchiului seu, episcopul *Manuiloviciu*, îl duse cu sine la Verșeț, unde sub îngrijirea și patronatul acestui episcop studiă teologia. După aceea trecu la Carloviț, unde distinsul metropolit *Stefan Stratimiroviciu* îl numî profesor de teologie și secretar al său. Îmbrățișând tagma monachală și priimind numele monachal *Andreiu*, urcă una după alta treptele de sincel, protosincel și archimandrit, mai întâiu al mănăstirei Hopova, apoi al mănăstirei Covil, preste Dunăre dela Carloviț. Administrând tóte aceste officii în mod laudabil, metropolitul îl iubia ca pe un fiu al său, și tinéru candidat la trepte mai înalte fórte mult învăța dela dênsul, atât în cele rituale bisericesci, cât și în cele administrative și giudiciale, și preste tot în cele sociale și

culturale, și 'l și avu în cea mai mare cinstire până la mórte.

Într'aceea urmă la 1845 mórtea episcopului nostru din Transilvania, *Vasilin*, și archimandritul *Andreiu*, acum de 37 ani, fû trimis vicariu general în Transilvania, și luă cărma eparchiei transilvane, carea la 1847 îl și alese între cei trei candidați ai sei la demnitatea episcopescă, și apoi și urmă în curênd prea înalta lui întărire, și în fine chirotonirea de episcop.

De aici încolo se începe activitatea cea mare și mult mănósă a distinsului bărbat, carele este înzestrat dela Dumneșeu cu daruri distinse, trupesci și sufletesci, și părea că cresce împreună cu treptele ierarchice, ce urca.

Dar să n'o vestim acésta noi preoții bisericei, ca să nu părem preocupați, ci să lăsăm să vorbescă înseși faptele, ear noi, ca cronicarii cei de demult, să ne mărginim, a înșira numai faptele acestea, una după alta, șir de șir.

Episcopul *Andreiu* ocupase scaunul episcopesc în ajunul anilor sgomotoși 1848 și 1849; dar inteligența lui superióră, credința lui cea neclătită cătră patriă și tron, înțelepciunea lui practică, sciură imblândi și domoli patimile omenesci într'atâta, încât adunarea cea mare a poporului român dela Blaj, care pe lângă un mic pas greșit prea ușor putea să provóce o catastrofă, deveni o și de sêrbare națională, și cele aprópe 40 mii de suflete, ce se adunaseră acolo, în frunte cu doi archierei, stătură acolo aprópe trei șiile, ca 'n biserică sub sfânta liturgie, treji, cumpętați, ascultând de conducătorii lor.

Dela Blaj noul episcop se duse la Cluj, la guvernatorul țerei, spre depunerea jurământului de fidelitate, apoi venind la Sibiiu, plecà la Pesta și Viena, și dela Viena la Insbruck, unde se afla atunci împêratul *Ferdinand*, apoi se re'ntórse ca regalist la

dieta din Pesta, și de aici, luând lucrurile un curs furtunos, se re'ntorse chiar cu pericolul vieții la Sibiiu, și în Decembre același an presidiă o nouă conferință, la carea participară până la 300 inteligenți români.

Într'aceea erupse cu totă furia fatalul resbel civil, și episcopul *Andreiu* în érna cea mai grea 1848/9, érași cu pericolul vieții sale, se duse la Olmütz, la împératul, și remase acolo și în Viena până în tómna anului 1849, când apoi după înfrénarea resbelului și restaurarea păcei, se putú re'ntorce la reședința sa, adus ca în triumf de doiosul seu popor credincios. Dar vai, în ce stare reaflă acéstă sërmană reședință! Acultați înseși cuvintele lui, cu care descrie acéstă stare Sinodului eparchial dela 1850, cel d'ântáiu Sinod al nostru, ce se putú întruni după 150 ani. „Casa clerului — dice — s'a prédad și s'a jefuit cu totul, și adecă nu numai chiliile mele, care cu multe cheltueli le-am fost înzestrat, ci încă și odórele episcopesci, preoțesci și diaconesci, împreună cu capela episcopéscă și cu cărțile dintr'énsa, și totă biblioteca mea, preste 3000 cărți, s'au prédad, ear actele oficióse parte s'au ars, parte s'au rupt și s'au nimicit întru atâta, încât nici un odor, nici o carte séu altă unéltă bisericéscă, nici o hârtiă din archiv n'a rēmas“. Apoi adauge, că între astfel de împrejurări la episcopia nóstră nu s'ar fi putut ținé nici un serviciu dumneđeesc, decă nu s'ar fi îndurat comunele bisericesci din Brașov a-i veni în ajutoriu cu 4000 fl. în argint, și archimandritul *Neonil* dela mănăstirea Némțului din Moldova cu cărțile trebuincióse. Și precum episcopia, așa au fost jefuite și o parte mare a bisericilor nóstre, arđéndu-se, necinstindu-se, batjocorindu-se, ș. a. multe, care le trecem cu vederea, ca să nu turburăm linișcea sufletéscă a credincioșilor nostri întru acéstă đi. Atâta însă m'am cređut datoriu a vé amintí, pentru-ca din

acești doi ani din cei 27 ai archipăstoriei metropolitului *Andreiu* să putem judeca ostenelele, suferințele și jertfele, ce de bună voiă le-a adus marele bărbat de piă memoriă pentru biserica s'a pentru poporul său.

Dar să vedem acum ceva mai deaprópe lucrările acestui memorabil Sinod, precum am amintit, cel d'ântáiu Sinod, ce se învrednici biserica nóstră dreptcredincióasă rēsăriténă transilvană a'l puté serbá după 150 ani, adecă dela nefericita desbinare a unei părți din poporul român de cătră biserica mamă. În acest sinod s'au luat concluse de mare însemnătate, și anume: biserica a re'nnoit mărturisirea credinței și a *legăturii sale cu biserica rēsăritului*, a precisat corelațiunea între biserică și stat, a dat lumii o icónă credincióasă asupra stărei din trecut și din present a clerului și poporului seu, a arétat pagubele cele mari, ce a avut biserica în resbelul trecut și a cerut ajutoriu dela guvern întru rebonificarea acelora. Ba însuflețitul episcop se supuse de bună voiă sarcinei, ca în acest timp, când planá încă asupra țerei starea de asediu, cu asistență militară să călătoréscă prin țéră, să ducă ajutoriu grabnic bisericilor, și astfel însuși cu mâna sa să lege ranele, de cari acelea sângerau. Ear' ca un ton dureros, ce suná din tóte hotăririle și rugările acestui prim Sinod, auđim plângerea fiicei pentru perderea mamei: *Maică metropoliă, unde ești? unde ești?* — Intre multe alte rugări ale acestui Sinod este și rugarea maiestatică pentru ajutoriu la înființarea Consistoriului diecesan și a seminariului, la dotarea preoțimei și a personalului bisericesc, la înființarea și susținerea șcólelor și în fine alegerea unei epitropii din preoți și mireni, carea să administreze modesta avere a eparchiei, carea nu avea făr' o singură casă: și reședință episcopéscă, și cancelariă și archiv și seminarium și capelă și de tóte cele

trebuinčiose, până când în fine, în urma unei colecte în diecesă, se putu cumpăra și o a doua casă.

Intr'aceea neobositul arhiepiscop lucra pe toate terenurile pentru întărirea și consolidarea din lăuntru a bisericii prin luminarea tinerimei și a poporului. După energice lupte de apărare față cu o altă biserică și cu guvernul absolutist de pe atunci, apărându-se contra unui membru al acestuia chiar la tronul împărătesc pentru vătămările făcute bisericii noastre, înființă în timpurile aceste grele o tipografie diecesană, tipări într-însa mulțime de cărți și înzestră cu ele bisericile și școlile noastre, cari până atunci, spre marea lor daună, și materială și morală, erau silite a se necăji cu nisce biete hârtii scrise cu mâna, ori a procura cu mari ostenele și spese câte o cărticică de pe la tipografiile străine.

La anul 1850 episcopul *Andrei* petrecu în afaceri bisericesti mult timp la Viena; la 1851 întimpină pre Maiestatea Sa în Bucovina la Cernăuți; la 1854 perdând prin mărte pre iubitul său protosinodal și secretariu Dr. *Gregoriu Pantasi*, înființă pe numele aceluia o fundațiune, carea să crească neatinsă 100 ani, ear' după aceea interesele ei să servescă la dotarea preoțimeii. La 1858 esoperă dela monarhul darul de 1000 galbini la zidirea bisericii catedrale și întreprinse tot spre acest scop o îndelungată și grea călătorie prin Ungaria proprie și părțile ei Banat și Sirmiu, apoi la Pesta, Viena și până la Triest.

Întru toate aceste ostenele și lupte însă vrednicul arhiepiscop nu slăbi, ci precum orecând David, 'și dîse: „Nu voi da somn ochilor mei, nici genelor mele dormitare, până când voi afla locul lui Dumnezeu, locașul Dumnezeului lui Iacob“ (Psalm 131 v. 4. și 5), și continuă opera cea mare întru restaurarea vechei noastre metropolii. Prin nenumerate acte, memorii, petițiuni, re-

prezentațiuni, deputațiuni la guvern și la însuși Monarhul, prin un al doilea memorabil Sinod dela 1860 înnoi stăruințele anterioare, dovedi din canone și istorie dreptul cel vechiu și nealterabil al bisericii noastre, de a avea metropolia sa proprie, carea o a avut dela început și carea în urma uneltirilor lui Atanasiu a fost suprimată prin măsuri politice, carea însă trebuie să se restaureze și să funcționeze regulat, ca și înainte de suprimarea ei.

Un alt act însemnat, de care se ocupă neobositul bărbat tot pe timpul acesta, a fost înființarea „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“. Conferințele dela 1859 și 1860 ale inteligenței noastre, recunoscând și apreciând vederile lui superioare, energia cea rară și autoritatea necontestabilă, de carea se bucură în cercurile mai înalte, pre dînsul 'l rugară a se întrepune la guvern pentru concesiunea înființării unei atari societăți literare și culturale.

Și când în fine înființarea a fost concésă, statutele aprobate, și episcopul cu fața veselă puse pe mēsa constituantei actele relative la cauză, adunarea cu însuflețire 'l alese primul său președinte, și la primele două perioade se repeți acest onorific vot de încredere. Asociațiunea se prezintă lumii ca cea d'ântăiu societate culturală română, carea ca o mamă doioasă cuprinde la sinul său pre toți fiii poporului nostru fără deosebire; și chipul cel măreț al metropolitului Andrei, care stă și astăzi cel d'ântăiu între președinții posteriori ai Asociațiunii, va vesti posterității încă și după veacuri de venerațiune, ce deapurarea o nutrește bunul nostru popor cătră luminătorii, binefăcătorii și părinții sei. Da *Andrei*, întemeietoriile și prim președinte al Asociațiunii noastre, *fă în veci pomenirea Ta!*

Dela ostenele pe terenul cultural vedem pre neobositul bărbat trecând în arena luptelor politice pentru câștigarea drepturilor politice și naționale ale poporului nostru. La anul 1861 'l aflăm împreună cu mai mulți alți bărbați ai noștri la conferința regnicolară din Alba-Iulia; la 1862 în fruntea unei mari deputațiuni la tronul împărătesc în cauza restaurării metropoliei; la 1863 președinte al congresului național din Sibiu și conducătoriu la Viena al deputațiunii acelui congres; apoi la anii 1863—1865 regalist și deputat al Săliștei la dietele transilvane din Sibiu și Cluj, după aceea la senatul imperial din Viena și la sinodul episcopesc din Carloviț, pretutindeni reprezentând cu serioșitate și demnitate interesele bisericești și națiunii noastre.

Neperdând însă din vedere nici pe un moment cauza restaurării vechei noastre metropolii, episcopul Andreiu, pe lângă toate greutățile timpului, pe lângă toate sarcinile oficiului, continuă pas de pas nisuițele cele preadrepte ale bisericești noastre, și din sinodul dela 1864, acum al treilea sinod în această cauză, subșternu o nouă petițiune maiestatică „*pentru stergerea lacrimilor, care credincioșii bisericești greco-orientale de multe decenii le varsă înaintea tronului*“.

Acastă petițiune sinodală a fost în fine cea din urmă „*strigare dintru adâncuri*“ a bisericești după vechia sa metropolie; căci eată ziua de 12/24 Decembre 1864, ajunul — după calendariul nou — al prasniciului Nașterii Domnului, ne aduce „*vestea cea minunată a renascerei metropoliei noastre*“, când prin prea înalta rezoluțiune din această zi numărósele noastre rugări se încuviințară, vechei noastre metropolii i se recunoscú legalitatea și esistența, episcopiei noastre transilvane i se redete rangul și titlul de arhiepiscopie, ear' vrednicului episcop Andreiu i se dete titlul de arhiepiscop al Transilvaniei

și metropolit al Românilor greco-orientali din Transilvania și Ungaria, și cu acesta totdeodată se întări și sigilă *autonomia, independența și egala îndreptățire a bisericești noastre* cu celelalte biserici din patriă.

Fericitului Andreiu, după Dumnezeu restaurator al vechei noastre metropolii, și după 164 ani ăntăiuchiămatul a purtá mitra metropolitană, érá și érá sė'i dăcem: *În veci pomenirea lui!*

La 1865 începură a se schimba referințele politice ale monarhiei noastre, și noul arhiepiscop, probat și ca bărbat de stat, se află îndemnat a face în acel an două călătorii la Viena și una la Carloviț în afaceri bisericesci, apoi la dieta transilvană din Cluj, și în toate aceste misiuni dovedí o superioritate de spirit și o nobilitate de inimă, carea și astăzi la 25 ani după mórte ne face a'l admira ca pre un om providențial al bisericești noastre, al poporului nostru.

După atâtea ostenele distinsul bărbat mai participă la 1867 și la dieta din Pesta, la actul încoronării, și avú mângăierea, ca la dieta din 1868 sė ajungă a vedé înarticulată în legile țerei metropolia noastră, ca autonomă și coordonată cu cea sėrbéscă, și pronunțată convocarea ambelor metropolii pentru organizarea lor pe basa egalei îndreptățiri.

Acesta a fost ultimul pas, ce 'l făcú metropolitul Andreiu pe terenul politic, pentru-că sănătatea și puterile fizice, cari păreau neatacabile, începură a i se debilita puțin câte puțin și a-i aduce aminte de cuvântul scripturei: „*Așa dăce Domnul: Tocmesce casa ta*“.

În sensul articolului de lege IX.: 1868, metropolitul Andreiu convocă dar încă în acel an *primul congres național-bisericesc al provinciei noastre metropolitane*, și adeseori înneecat în lacrimi, 'l deschide cu cuvintele: „*Înnoiesce-te, înnoiesce-te noule Ierusalime, căci ți-a venit ție éráși lumina, și mărirea Domnului preste tine a răsărit*“.

Acéastă casă Tatăl o a zidit, acéastă casă Fiiul o a întărit, acéastă casă Duchul sfânt o a înnoit“. Cu cea mai mare linisce, ca o bună-vestire din altă lume, ascultă congresul cuvintele venerabilului archiepăstoriu, carele dând apoi sémă de luptele sale de aprópe dóuë decenii pentru restaurarea vechei nóstre metropolii, depuse totdeodată, ca o cunună de învingere, competența administrativă și legislativă a bisericei în mâinile congresului, dar totodată 'l făcù și responsabil pentru sórtea ulterióră a bisericei. Cu însuflețire neasemănată, mulți cu ochii în lacrimi, aclamară pre victoriosul luptătoriu, și vrednice sunt cuvintele, cu cari se adresă primului congres, să le întipărim și noi, creștini iubiți, adânc în inimile nóstre!

La primul acesta congres, s'a propus, pertractat și satorit *Statutul organic*, legea fundamentală a organizării nóstre bisericesci, care la 28 Maiu 1869 obținù p. î. aprobare, și cu acésta se încoronă zidirea cea mare a marelui nostru Andreiu.

La anul 1870 convocà apoi și al doilea congres, unde se publicà p. î. întărire a Statutului organic și se puseră în lucrare dispozițiile aceluia, publicându-se și testamentul fericitului și vrednicului de pomenire *Emanuil Gozdu*.

Durere, congresul acesta a fost cel din urmă, convocat și condus de metropolitul Andreiu!

Adevărat că la 1871 a mai condus o conferință națională în Sibiiu, dar aceea, pe lângă toate silințele lui, a rămas fără succesul dorit.

Într'aceea bóla de inimă, ce-'l cuprinsese, 'l slăbise și-'l îmbetrânise preste măsură; și după cuvântul scripturei se făcuse cătră séră și se plecà diua; însă spiritul lui era viu și descept.

Bolind pe picioare, ba chiar căduț la pat, lucră necontenit la ale oficiului seu, și mai mult bolnav decât

sănătos tipări încă la 1871 Enchiridiul de canóne și Studiul pastoral, ultimele scrieri ale neobositului bărbat. Dar la frumoasa sərbare a jubileului de 25 ani ai episcopiei nu mai putù participá, ci încungiurat de cei mai deaprópe ai sei, pre cari încă și de pe patul morții, cu ochii închiși de cătră cele pământesci, î-i îndemnă la pace, iubire și bună înțelegere, la 16 Iuniu 1873, la 6 óre séra, în anul 65 al vieții și 27 al păstoriei, 'și dede sufletul la Dumneșeu.

Ca un fulger sbură prea trista veste până la marginile extreme ale metropoliei nóstre, și fiii ei alergară în număr ne mai pomenit, pentru a-l plânge și a-l însoți la Rășinari, unde lângă biserica cea mare însuși și-a fost ales locul de odichnă.

V'am obosit, iubiților creștini, póte și prea mult cu acest cuvânt, dar mi-am ținut de datorință, a vè revoca în memoriă și la 25 de ani după mórtea lui icóna preaiubitului și marelui nostru Andreiu.

Permiteți-mi, ca faptele lui cele mari, căci cele mai mici sunt nenumărate, să le cuprind pe scurt în următoarele:

Episcopul *Andreiu*, chiar și în timpurile cele mai grele, a susținut în popor neclătită credința tradițională cătră tron, patriă și biserică.

El a înființat dintr'al seu *Tipografia archidieceșană*, o a înzestrat cu toate cele de lipsă, și apoi cu totă zestrea ei o a donat pentru totdeuna archidieceșei.

A regulat, promovat și înălțat *causa școlară*; a fost un factor puternic, prin cuvânt și prin faptă, la înființarea gimnasiilor nóstre din Brașov și Brad, precum și a școlelor nóstre elementare, cari din mici începuturi au fost crescut sub archiepăstoria lui până la numărul de 600.

A cumpărat dintr'al seu *edificiul seminariului* archidieceșan pedagogic-teologic; a înmulțit pe rând cur-

surile aceluia dela șese luni la un an, apoi la doi și la trei ani; a înmulțit numărul profesorilor, ba a crescut anume tineri spre acest scop; în fine a esoperat dela stat considerabile salarii și ajutóre.

El, care la venirea sa aici d' abia aflá loc, unde să-și plece capul, acuirá, parte dintr'al seu, parte prin colecte dela popor, o *reședință episcopescă*, mai târziu *archiepiscopescă*, una din cele mai frumoșe și mai bine înzestrate, și încă de ce alte case și realități în Sibiiu.

A mijlocit din vistieria statului o *dotățiune pentru preoțimea archidieceșană*, — dotățiune, carea și după mórtea lui se mai continuá neîmpuținată și neschimbată preste de ce ani.

El a înființat o *mulțime de fonduri și fundațiuni*, ba aprópe tóte, care le posede astăzi archidieceșana, și anume: fundațiunea „*Francisc Iosif*“ pentru școlarii sêraci, fundațiunea „*Pantasi*“ pentru dotățiunea preoțimei, apoi fondul archiepiscopiei, fondul seminarial, fondul bisericeii catedrale, al preoțimei archidieceșane, al bisericilor sêrace, al învățătorilor sêraci, al personalului catedralei, al personalului cancelarial, al sinodului, al congresului și multe altele, pentru cari nu ajunge acum timpul a grái, și cari pelângă buna lui administrare au ajuns la sume considerabile.

Una însă din aceste fundațiuni nu putem, nu ne este iertat a o trece în tăcere, cum adecă marele bărbat, simțind apropierea sfêrșitului seu, 'și *asigurá viéta* cu 100,000 fl., din cari apoi lăsá prin testament câte 25,000 fl. pe séma a două eparchii, ce se vor înființă, și tot atâta pentru fundațiunea *Pantasi* și pentru fundațiunea bisericilor, astăzi numită „*Fundațiunea Șaguna*“, din carea se dau pe fiă-care an câte-va mii floreni pentru bisericile și școlele din archidieceșă.

Multe dar', ba aprópe nenumêrate sunt faptele cele mari și meritele bărbatului celui trâmisi dela Dum-

neșeu în fruntea bisericeii nóstre strămoșesci; dar coróna tuturor acelora este și rămâne *restaurarea vechei nóstre metropolii cu episcopiile ei*, cele de acum și cele-ce au să urmeze; căci până aci fiii bisericeii nóstre erau aprópe ca oile cele rêtăcite și împrășciate, fără păstoriu.

Atâta despre cele bisericeșci, școlare și fundaționale. Mână în mână cu acestea însă merg și *meritele lui literare și culturale*: scrierea și tipărirea de cărți folosite, precum e: *Istoria bisericeșcă*, *Dreptul canonic*, *Enchiridion de canóne*, *Studiul pastoral* și mulțime de altele, și ca un isvor de cultură, vrând Dumneșeu pe seculi, înființă cu concursul inteligenței nóstre „*Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român*“.

În fine meritele ca *om politic și bărbat de stat* au fost recunoscute de noi și de străini, ba chiar de p. în. tron, și distincțiile cele multe: ordul leopoldin, baronatul și titlul de consilieriu intim de stat, coróna de fer, crucea ordului leopoldin, membru al senatului imperial, al casei magnaților ș. a. ș. a., aici în adevêr n'au fost aramă sunătoare și chimval rêsunătoriu, ci onoruri binemeritate.

Acésta este, iubiților, pe scurt viéta Metropolitului *Andrei*, o viéta, carea numai după mórte o am putut cunoșce și judeca pe deplin; căci până când omul e în viéta, atâte feliuri de ómeni îl încungiurá, atâte voci, și favorabile și nefavorabile, se aud despre dênsul, atâta invidiá și urá, atâte calumnii și interese josnice se luptá contra activității și autorității lui, încât este greu a deosebí adevêrul de neadevêr. Ear după mórte, când nu mai sunt nici lăudători, nici defăimători, *rêmân numai faptele*, și ale unora și ale altora; acum le pui în cumpênă și le cântăresci, acum vorbesc ele singure de sine. Faptele metropolitului *Andrei* ne atestéză, că el a fost un om mare, o minte luminată, o inimă nobilă, un binevoitoriu,

binefăcătoriu și părinte al bisericii noastre, al popoului nostru. De aceea, reprivind asupra vieții sale, pe când aceea se plecă spre apus, dicea către cei mai de aproape ai sei: Fătul meu, „numai când ve veși întorče dela grópa mea, veși cunósce, pre cine ați perđut!“ De aceea și cuvântul lui cel din urmă a fost: „Cu mine e gata; fiți pe pace; nu ve certati, nu ve svăđiți“. Cu alte cuvinte, cuvintele Domnului și Mântuitoriului nostru Iisus Christos: „Poruncă nouă dau voue, ca se ve iubiți unul pre altul“. Fiă, iubiților, ca aceste d-đeesci cuvinte ale Mântuitoriului lumii, exprimate de unul din credincioșii păstori ai turmei lui Christos, se se înrăđacineze, se crească și se rodască în inimile noastre!

Ear Tu, Preaîndurate, carele întru bunătatea Ta cea negrăită Ți-ai adus aminte de noi, cei-ce am purtat sarcinile a multe veacuri, și ni-ai trāmis pre bărbatul acesta ca pre un alt Moise, ca se ne scótă din Egipt, din casa robiei, se ne trecă cu urme neudate prin Marea roșiă, se ne aducă din muntele Sinaii legea Ta cea sfântă și așezămintele cele vecinice și nestrāmutate, pe cari Fiiul Tău, Domnul și Mântuitoriul nostru Iisus Christos, a zidit biserica sa, și carele din risipirea prin multe neamuri ne-ai adunat sub toiagul unui păstoriu credincios până la mórte: odichnesce sufletul robului Tău, Archiepiscopului și Metropolitului Andreiu întru fericirea Ta cea vecinică și netrecătore. Și pre noi, Preabunule, ne mângăiă și ne întăresce, ca nu numai cu cuvântul se lăudăm, ci și cu fapta se urmăm sevșșirea credinței și mărima faptelor iubitului și fericitului archipăstoriu, pre carele Tu l'ai trāmis se adune și se pască turma Ta, ca se fiă o turmă și un păstoriu, și noi toți se Te iubim pre Tine și unul pre altul, precum Christos ne-a iubit pre noi! Amin.

V.° Tot la parastasul de aniversarea a 25. dela mórtea archiepiscopului și metropolitului Andreiu.*)

„Pace las voue, pacea mea dau voue; nu cum đă lumea, eu dau voue“.
Ioan 14, 27.

„Rădică împregiur ochii tei Sióne și veđi, că eată căți veniră, ca nisce lumini dumneđeesci, dela apus și dela mēđănópte, și dela mare și dela resărit fii tei, întru tine binecuvântând pre Christos întru toți vecii!“

Rădică împregiur ochii tei, Sionul nostru spiritual, maică biserică, seculara noastră metropoliă reinviată, și veđi, cum veniră la tine din cele patru vânturi fii tei, ficele tale, ca împreună cu noi se serbeze memoria preaiubitului lor archipăstoriu, carele înainte cu un pătrariu de secul a fost chiămat din mijlocul doiósei sale turme!

Da, noi toți suntem aici, numai tu, archipăstorul cel mult iubit, numai tu lipsesci dintre noi!

Da, în veci pomenite *Andreiu*, eată o biserică întregă, în frunte cu venerabilii sei archipăstori actuali, un popor întreg prin reprezentanții sei, peregrineză astăđi la mormântul, care tu însuți ți l'ai ales, aici în mijlocul credinciosului tău popor, sub brădetul cel pururea verde al Carpaților, ca se sărute țerâna, ce acopere osemintele tale, se-ți înnoiască votul lor de eternă recunoscință și iubire, și se 'nalțe la cer ferbințile lor rugăciuni pentru fericita ta odichnă în sinurile lui Avraam.

*) A se vedé nota 6 dela urmă.

Un pătrariu de secol s'a străcurat în oceanul cel nemărginit al eternității, de când tu părinte te ai dus dela noi, dar chipul teu cel iubit pare-că și astăzi 'l vedem înaintea ochilor nostri; căci faptele tale cele mari, luptele și ostenelele tale cele aprópe supraomenesci, viața ta esemplară, devotată binelui bisericeii lui Christos și al credinciosului ei popor, și-au eternizat chipul și numele, și la tine în adevăr se împlinește cuvântul Psalmistului, că „pomenirea ta e în neam și 'n neam“.

Istoria vieții *metropolitului Andreiu* nu e cu puțință a o cuprinde în cadrul cel îngust al cuvântului unei óre, dar nici că e de lipsă, căci pentru acésta s'au îngrijit cei mai competenți; eară noi ne vom restringe, a ne resuscita prin puține cuvinte chipul lui cel preaiubit.

Metropolitul Andreiu, născut la 20 Decembre 1808 în orașul Mișcolț din părinții macedo-români *Naum și Anastasia Șaguna*, priimi din s. botez numele Anastasiu. Remănând de timpuriu orfan, unchiu-seu Atanasiu Grabovschi, mare-comerciant și om cu vedă în Pesta, 'l priimi împreună cu evlaviósa lui maică întru ale sale și 'i dedú o creștere cât mai bine îngrijită. Terminând acolo studiile juridice, ear în Verșeț cele teologice, distinsul metropolit din Carloviț Stefan *Stratimirovici* 'l numi profesor de teologie la Carloviț, și priimind tagma monachală cu numele *Andreiu*, 'l înainta la trépta de ierodiacon și ieromonach; apoi cunoscând distinsele lui calități, trupesci și sufletesci, 'l făcú notar séu secretar consistorial, 'l trecú aprópe an de an prin treptele de sincel, protosincel și archimandrit, 'l puse mai ántáiu la monăstirea Hopova în Sirmiu, apoi la Covil în diecesa Neoplanta. Timpul, ce 'l petrecú valorosul bărbat pe lângă venerabilul și mult meritatul me-

tropolit, i-a fost o școlă neprețuită pentru totă viața, și cu grațitudine 'i peștră venerațiunea până la mórte, având și chipul lui deapurare înaintea ochilor sei.

La anul 1845, după o păstoriă de 35 ani, reposesă episcopul nostru din Transilvania *Vasilie Moga*, și la 1846 veni la Sibiiu ca vicariu general archimandritul *Andreiu Șaguna*, atunci în etate de 38 ani. În ce stare află tinérul vicar eparchia nóștră, cu durere ne reamintim. După nefericita desbinare dela anul 1700, biserica nóștră remase 83 ani ca un copil orfan prin ușile ómenilor, séu ca o viiă părginită: viierul o a fost părăsit, gardul era putredit și stricat, turnul de apărare ruinat, teascul stetea gol și pustiu, toți câți treceau în sus și în jos, o despoiau și de puținul fruct ce mai făcea. Séu ca o turmă fără păstor: mult timp de tot fără păstor, apoi turmă păstorită din depărtare, dup'aceea cu păstor propriu, dar cu glas străin, care glas turma nu'l cunoscea, în fine cu păstor propriu, dar fără toiag păstoresc.

În astfel de împregiurări tinérul vicar abia află loc unde s'eși plece capul: o singură casă vechiă, procurată cu multă greutate; aceea și reședință episcopescă, și cancelariă consistorială, și archiv, și capelă, încă și seminariu diecesan. Ba înaintașii lui de acum o sută de ani nu puteau avé după legile de atunci nici casă în Sibiiu, ci trebuiau s'e ședă într'o biată casă sătésacă în Reșinari și pre candidații lor de preoțiă s'e'i invețe în curte, — căci în casă nu era loc, — a ceti, a scrie și a cânta. Nici chiar episcopul Vasilie la început nu avea casă propriă, ci ședea cu chiriă, mutându-se de colo colo prin casele cetățenilor. În ce stare era poporul nostru, se póte cunoște din acésta una, ce o am amintit. Cu durere privim asupra trecutului, și totuși o facem, pentru-că numai așa putem face o asemănare între atunci și

acum, și nefericit poporul, care nu cunoște trecutul său, istoria sa! — Destul că zelosul vicar cu multă ostentă repară și adaptă casa spre reședință episcopescă, și unul din primii pași ce făcù, a fost reprezentațiunea la guvern pentru alegerea de episcop. Aceea urmă în curând, și încă fără restringerea alegerii numai pe lângă candidați indigeni, și fără instrucțiunea aceea umilitore dela alegerea episcopului Vasiliu Moga. Alegerii urmă în curând p. î. lui denumire de episcop, și la Dumineca Tomei 1848 chirotonirea lui în catedrala din Carloviț, în cari momente solemne tinêrul episcop se promise înaintea lui Dumneșeu și a lumii, *a deșeptă pre Românii transilvani din adâncul lor somn și a'î conduce la tot ce este adevărat, plăcut și bun.*

Viéța lui acum stă ca o carte deschisă înaintea noastră a tuturor, și ne atestă în mod neîndoios, cum Andreiu și-a împlinit acest vot solemn. O fericite Andreie, tu cu suflet liniscit vei puté dice înaintea județului lui Christos: *Eată eu Dómne, și turma, ce mi-ai încredințat!*

Cu chiâmarea la demnitatea episcopală se deschise genialului bărbat un teren larg de activitate folositoare, de lupte onorifice și de succese și învingeri strălucite, precum la puțini muritori le este dat a vedé. Deja la imposita *adunare națională* dela 3/15 Maiu 1848, tinêrul episcop avea să fiă nu numai unul din cei doi președinți ai acelei adunări, ci a devenit chiar conducătorul ei spiritual, ângerul cel bun păzitoriu, carele prin înțelepciunea sa sciù domoli spiritele cele iritate și prin bunul seu tact putù evita chiar o eventuală catastrofă; ear enunțiatele acelei adunări n'au a se ascunde nici astăzi, după o jumătate de secul, de lumina sórelui. După adunare episcopul se duse la Cluj și depuse înaintea guvernătorului țerei jurământul de fidelitate, apoi

la Pesta, Viena, Insbruck, unde petrecea Domnitoriul, și de acolo se re'ntórse ca regalist la dieta din Pesta; dar luând lucrurile un curs precipitat, se retrase și chiar cu pericolul vieței se re'ntórse la Sibiiu. Într'aceea se aprinse în patria noastră cu tótă puterea resbelul civil, și episcopul Andreiu, iér cu pericolul vieței, în puterea iernei ceii grele 1848/9 se duse de nou la curtea îperătescă și rămase acolo până la restabilirea păcei în tóamna anului 1849, când la re'ntórcere poporul seu credincios 'l întimpină cu nepusă bucuriă și 'l duse ca 'n triumf la reședința episcopescă. Dar vai în ce stare află acum această sërmană reședință! Locuința sa devastată și despoiată, biblioteca sa cu preste 3000 cărți risipită și nimicită, arhivul consistorial scrum și cenușă, ba chiar și capela episcopescă profanată și pângărită: sfintele icóne, vase, cărți, vestmintele diaconesci, preoțesci, archieresci tóte sdrobite, rupte, sfirticate și călcate în picioare, — așa încât decă nu alergau într'ajutoriu comunele nóstre bisericesci din Brașov cu numerariu, archimandritul Neoni delă mănăstirea Neamțului în Moldova cu cărți bisericesci, credincioșii din Reșinari cu vestminte bisericesci ș. a., în capela episcopiei nóstre din Sibiiu nu se putea ținé nici barem o vecerniă. Și tot așa, ba și mai rău era cu sute de biserici de ale nóstre: arse, ruinate, despoiate. Cu tóte acestea credinciosul Episcop nu cădù cu inima; ci după cuvântul scripturei „innoindu-se ca ale vulturului tinerețele lui“, continuă bărbătesce lucrarea, cu carea se legase înaintea lui Dumneșeu. În curând cele risipite se adunară, cele stricate se întegiră, cele lipsiau se procurară, — și în scurt timp păstorul ear era în mijlocul turmei sale, carea din ce în ce mai bine cunoscea glășul lui, și eată, deja la anul 1850, când starea de asediu plană încă asupra patriei

nóstre, și când multe sate și orașe fumegau încă de grozăviile resbelului, însuflețitul archiepiscop convoca un sinod eparchial, — *cel d'ântăiu sinod al strămoșescei noastre biserici ortodoxe române transilvane după 150 ani.*

La acest sinod, după prima revedere cu lacrimi de bucurie a turmei cu păstorul, se proclamă înainte de toate nedisolubila *unitate* în credință și *solidaritatea* bisericeii noastre locale și parțiale cu biserica *universală a răsăritului*, se repetă în mod solemn credința bisericeii noastre, a clerului și poporului ei către Domnitoriu și patriă, se precizează corelațiunea bisericeii către stat și pe baza egalei îndreptări a bisericilor și popoarelor din monarhia se ceru ajutoriu dela stat pentru episcopie, biserici și școle, se reactivă sinodalitatea și constituționalismul bisericeii și în fine se ceru dela *Maiestate restaurarea vechiei noastre metropolii*, — pe fruntea cea înaltă a lui Andreiu resărise deja soroarele, pe când jos în vale eră încă întunec și somn adânc. Și semintele cele sănătoșe, ce puse în pământ acest sinod, în curând începură a încolți și a rodi; pentru episcopul distincțiunea de comandor al ordului Leopoldin și în urma acestuia baronatul și onorul de consilier intim actual de stat al *Maiestății Sale* și multe altele, cari urmară după timp; ear' pentru biserică un grabnic ajutoriu întru restaurarea bisericilor arse și ruinate pe timpul resbelului, care ajutoriu bunul archiepiscop, călătorind cu asistență militară prin țeră, însuși 'l împărți, legând astfel cu mâna sa ranele și schingiuirile cele de multe feluri ale turmei sale.

Acum după restabilirea păcii și ordinei, urmau an de an, ca ore-când spre poporul lui Israil în pustiă, binefacerile ceresci asupra bisericeii noastre prin mâna lui Andreiu. Acum răsare ca din pământ *tipografia diecesană*, astăzi archidiecesană, înființată de generosul bărbat dintru al său și apoi, înzestrată cu toate cele

de lipsă, donată diecesei, — ca un isvor de apă viuă a adăpa bisericeii și școlele noastre cele însetate. Acum în urma colectării în diecesă, totdeauna el în frunte, procură o a *doua casă*, ca să fiă seminarium, mai târziu însă o prefăcu în reședință episcopescă, acum archiepiscopescă și metropolitană, precum e și astăzi. Acum procură încă și o a *treia casă* și acolo așeză seminarium, sporind numărul cursurilor, sucrescența de puteri didactice și făcând necontentit îmbunătățiri și completări, — parte mare, ca și la tipografie, dintr'al seu; apoi o a *patra*, a *cincea* și chiar și a *decea casă și realitate*. Acum înființază *fundatiunea Francisc-Iosif* pentru tinerimea studiosă, acum pune pétra fundamentală pentru scumpul nostru *gimnasiu din Brașov*, însoțindu-l cu părintesca sa îngrijire până în sfârșit, prin cuvânt și faptă; și tot așa mai târziu și *gimnasiul din Brad*, și cele preste 600 școle, ce se făcură succesiv sub archiepiscopria lui. Acum eată ieră, ca prin minune: *fundatiunea Pantasi*, întru memoria iubitului seu protosincol, profesor seminarial și secretar consistorial Dr. Gregoriu, — o plantațiune nobilă, privitoare departe în venitoriu, căci e menită a cresce neatinsă 100 ani și apoi a servi la dotarea preoțimeii diecesane. Într'aceea *tipografia diecesană* lucră necontentit și înzestră bisericeii și școlele noastre cu produsele muncii sale, începând dela catechism și abecedariu până la cele 12 mineie și Biblia ilustrată, cea dântăiu operă de acest fel în biserica noastră; și toate aceste lucrări, până și corecturile de tipariu, apoi scrierile compuse de dânsul: *Istoria bisericească*, *Dreptul canonic*, mic și mare, *Enchiridiu de canone* și o mulțime de broșuri, memorii, instrucțiuni, pastorale către popor ș. a. ș. a., trecute toate prin mâinile lui.

Dar printre toate acestea putea ore săși uite de o datorință principală, ce avea ca archiereu: de zi-

direa *bisericeii catedrale*? Nu se putea; ci după-ce însuși preagrațiosul nostru Monarch oferise spre scopul acesta un generos ofert, neobositul chiriarch luă asupra-și sarcina unei fatigioase călătorii prin diecesă, apoi prin Ungaria propriă și părțile aceleia: Bănat, Sirmiu, apoi Pesta, Viena, Triest, — dela pôlele Carpaților până la malul mării, pretotindeni ciocnind la ușile inimilor credincioșilor nostri coreligionari și colectând daruri benevole spre scopul cel sfânt, pentru care osteniă.

Pe lângă toate acestea, considerând ostenelele dînice ale oficiului, multele călătorii prin diecesă și afară de diecesă, după cuvântul lui Pavel „grija tuturor bisericilor“, ne vine a ne întrebă: De unde mai pôte? și ne esplicăm lucrul ieră ca marele Pavel: „*Tôte le pot întru Christos, cel-ce me întăresce*“.

Vine anul 1860, și neobositul Andreiu a și convocat un al doilea sinod, carele promovéză cu un pas *causa inițiată la 1850 a restaurărei metropoliei noastre*. Apoi urmără la 1861 odată două acte de mare însemnătate. Unul e ajutoriul dela stat pentru dotarea guvernului nostru bisericesc, a seminariului, a preoțimeii noastre diecesane. Altul de însemnătate nu numai pentru biserica noastră, ci pentru tot poporul român din patriă, adecă înființarea „*Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român*.“ Din încrederea inteligenței noastre fără deosebire confesională episcopul Andreiu luase asupra-și a face la guvern pașii de lipsă pentru concederea unei atari soțietăți literare române, carea pentru noi era o necesitate adînc simțită, dar în viața publică a țerei noastre eră încă un ce cu totul nou. Și când în urma stăruințelor și chiar a întrevinerii lui personale la locurile competente putù convocă la 1861. adunarea constituantă și putù pune pe mēsa ei concesiunea obținută și sta-

tutele aprobate, un aplaus de bucuriă erupse din pepturile tuturor, și cununa binemeritată pe fruntea nobilului luptătoriu a fost alegerea lui de președinte, — *primul președinte al primei noastre Asociațiunii literare și culturale!* Cu demnitate purtă înțeleptul bărbat acēstă onóre în primul period de trei ani al Asociațiunii, și tot asemenea, spre progresarea și înflorirea ei, în periodul al doilea; și când după mórtea lui Asociațiunea prin un solemn parastas 'i onorà memoria și mai târziu decorà sala festivă a casei sale cu chipurile președinților sei după timp, dintre toți cel d'ântâiu a fost Metropolitul *Andreiu*, acesta a fost un vot de încredere și iubire din partea a tot poporul român: *Al nostru esti, Andreie, pe veciă!*

La trei ani după înființarea Asociațiunii eată resări și *bisericeii noastre strămoșesci* mult dorita și de bucuriă. Distinsul bărbat presidià la 1863 memorabilul congres național din Sibiu și conduse deputațiunea aceluia la p. n. tron, și pe lângă grelele datorințe, ce 'i le impunea oficiul archieresc, luă parte activă și mult onorifică și la dietele țerei din Sibiu și Cluj, ca regalist și ca deputat al cercului Sēlisce, precum și la Senatul imperial din Viena. Atunci eată sosi și ziua de *24/12 Decembre 1864, și epocală* pentru biserica noastră, în carea prin p. n. rezoluțiune se încuviință *restaurarea metropoliei noastre independente și coordinate* cu a coreligionarilor nostri sērbi, diecesei noastre transilvane i se redete poziția și titlul de archidiecesă, și Episcopul Andreiu Baron de Șaguna se denumi *Archiepiscop al Transilvaniei și Metropolit al Românilor greco-orientali din Transilvania și Ungaria*. Acesta, on. adunare festivă, a fost rezultatul unei lucrări intensive și înțelepte, la carea sub conducerea cea energică a episcopului Andreiu au participat în frumósă armoniă toți fiii bisericeii noastre. O bucuriă nespūsă însufleți

biserica noastră la vestea acésta minunată, și toți alergăm la casele dumneedeesci și întonaram cu o gură și cu o inimă cântarea doxologică: *Mărire Tie celui-ce ni ai arătat noue lumină!* ear noului Metropolit aduceam în zelosă emulațiune omagiile noastre de profundă mulțemită și fiiescă iubire. Căci în adevăr acésta a fost o ți epocală de bucuriă pentru biserica noastră, ajungând noi a vedé cu ochii împlinit visul nostru de 164 ani! Eată dar seclara noastră metropoliă reînviată! Eată frații cei înstrăinați și aprópe a nu se mai cunósce unul pre altul acum reîntruniți în casa părintescă! Eată cei risipiți adunați, cei înstrăinați înfrățiți, cei căduți cu inima desceptați la viéță nouă! Eată firul cel rupt al istoriei bisericei noastre reafiat și reîncopciat, — dă Dómne, pe veciă! Eată împlinită și la noi prorocia lui Ezechiil despre ósele cele multe uscate și risipite pe câmp! Și a suflat, ȓice, duchul Domnului preste ele și au început a se aduna os la os și a se adauge încheiătură la încheiătură. Și ierăși a suflat duchul din patru vânturi, și au înviiat și au stétut pe picioarele lor, și eată era mulțime mare fórte, adecă tótă casa lui Israil. Astfel și noi, iubiti frați și fii ai bisericei ortodoxe române, suflat'a duchul lui Dumneȓeu preste noi și am înviiat, și eată suntem mulțime mare fórte, și ne a adunat Domnul din risipiturile neamurilor, și eată-ne

*O limbă și o lege, o țéră și-un popor,
O inimă și-o gură, o turmă și-un păstor!...*

Și când apoi, după innoitele lupte și ostenele, ce le cereau formele cele schimbate politice ale patriei noastre, Metropolitul Andreiu putú întruni la 1868 *primul congres al provinciei noastre metropolitane*, cu ce emoțiune nobilă, înneecat de lacrimi, salutá pre mult doriții membri ai aceluia! „Înoiesce-te“, ȓicea, „înnoiesce-te, noule Ierusalime, că eată ți-a venit ție iarăși lumina,

și mărirea Domnului preste tine a răsărit!“ Și ochii tuturor străluciau de lacrimi de bucuriă, vėȓend după mai mult decăt un secul și jumătate reînviată din mormânt vechia noastră metropoliă. Ear bărbatul providențial, care după nespuse ostenele de dóue decenii ne scóse la lumina ȓilei un drept cardinal, ce părea perdut pentru totdeuna, cu inima liniștită continuă a relatá congresului despre pașii făcuți întru restaurarea metropoliei, puse de bunăvóiă tótă *potestatea administrativă, legislativă și judițială a bisericei noastre în mânil congresului*, dar cu cea mai mare serioșitate 'l făcú și *responsabil* pentru sórtea ulterióră a bisericei. Eară el, ca órecând dreptul Simeon, se rugá lui Dumneȓeu, ca acum sė sloboȓescă în pace pre robul seu, că vėȓură ochii lui mântuirea, carea o a făcut Domnul poporului român din Ungaria și Transilvania. O Andreiu, fericit cine după astfel de viéță cu astfel de rugăciune póte asceptá încheierea cursului seu păméntesc!

Pertractând apoi congresul proiectul *Statutului nostru organic*, conceput și acela de înțeleptul archipăstor, și obținend acela, tot în urma îngrijirei lui, p. n. sanȓionare, precum și înarticularea metropoliei noastre în legile patriei, îngrijatul archipăstor convocá și conduse la 1870 și *al doilea congres național-bisericesc*, relatând aceluia despre cele îndeplinite și învitându-l a face organizarea internă a bisericei pe basa Statutului Organic.

Cu acésta era *terminată opera cea mare*, ce și-o făcuse bărbatul nostru providențial problemă a vieței sale, — operă ce a 'ncununat *zidirea bisericei cu crucea pe turn*, ear fruntea archiereului cu cunună nevestejítóre!

Durere, multe din salutarele lui propuneri întimpinară restălmăciri sinistre și împedimente nejustificate și nu se putură duce în deplinire; dar și mai dureros,

că multe din acele impedimente proveniau chiar dela ai sei și făcură a 'i se turbură liniscea sufletescă și a 'i se amări séra vieței!

Puterile începură a 'i slăbi, bătrânețele și căruntețele veniau înainte de timpul îndatinat, și un morb de inimă, ce se încuibă încet cu încetul în peptul cel puternic, 'i aducea aminte de cuvintul Psalmistului: „Dilele mele ca umbra s'au plecat!“ Încă odată se presentă la dieta țerei, la încoronarea de Rege a gloriosului nostru Monarch, și la o conferință națională a noastră în Sibiiu, apoi se retrase în singurătate, așa încât, pe lângă toate stăruințele credincioșilor sei, nu putú vedé nici chiar frumoșa *sêrbare jubilară* de 25 ani ai arhipăstoriei sale, ce i-o arangiară fiii bisericeii veniți de aproape și de departe la 1871. Trupesce mult și greu a pățimit, și putem dice, că a murit mórte de martir; dar spiritul i-a remas pururea descept și îndreptat spre cele mai înalte până la ultima resuflare. Așa purtând pe picioré bóla sa, ațipind câte puținel cu capul pe mâni la mésa de scris, compuse, scrise și tipări un an înainte de mórte studiul pastoral pentru clerul seu tinêr, așa scrise și memorabilul seu *testament*. Memorabil, dice și repet, căci pe când în sensul canónelor erá în drept a lăsá rudeniilor până la jumătate avuția sa, venerabilul bărbat se arêtá și aici credincios următoriu al Mântuitorului nostru, carele când învăța poporul și-'i spuse cineva, că 'l caută maică sa și frații și vor sê-i vorbescă, întinse brațele sale spre popor și dise: Eată mama mea și frații mei! Așa și credinciosul Andreiu. Multe vor fi fost și cine scie de prin ce depărtări rudeniile lui, căci la moșteniri toți, care de care sunt rudeni; érá el a dis: Rudeniile mele sunt biserica, căreia am consacrat viéța mea; *biserica este eredele universal a tótă agonisita mea din viéță!* Acesta, venerabilă adunare festivă, este testamentul lui An-

dreiu; acesta pëtrunțătoriu rămas-bun al tatălui cătră fiii sei, înainte de a pleca dela noi la locul, de unde nu mai este re'ntórcere! Și așa, încungiurat de cei mai de aproape ai sêi, cari 'și suprimau durerea, ca sê nu-i îngreueze óra despărțirei, încă și cu ochii închiși îndemnându-i la pace și bună înțelegere, *Sâmbătă în 16/28 Iuniu 1873*, pe la 6 óre séra, în anul 65 al vieței și al 27 al archieriei, metropolitul Andreiu *adormá lin întru Domnul!*

Jalnica novelă sbură ca pe aripile vânturilor în toate părțile archidiecesei, metropoliei și mai departe, și clopotele dela 2000 biserici, plângênd și ele împreună cu noi, întonau spre cer: Odichnesce Dómne sufletul robului Têu! Ear credincioșii nostri din toate patru vânturile alérgară, a da mult iubitelui lor părinte sărutarea cea mai de pe urmă și a'l însoți la locul de odichnă, ce singur 'și alesese aici în mijlocul iubitelui seu popor, lângă fericiții sei antecesori și frați în Christos Ghedeon și Gherasim.

Eată, venerabilă adunare festivă, o mică icónă a vieței marelui Andreiu, scrisă cu „condeiu omenesc!“ Dar icóna cea mică, ce o pot presentá puținele nóstre cuvinte, cresce din ce în ce și se face tot mai mare și mai mare, cu cât o vom privi mai de aproape; căci la faptele și meritele lui cele mari și chiar epocale pe terenul bisericesc se adaug și cele de pe terenul *politic, literar, cultural și preste tot de pe terenul luminei, dreptății, iubirei*. Cu aspirațiunile cele mari cresce și omul, ba omul mare înaintéză împreună cu sine și societatea, în carea este chiămat a lucra. Da, în timpuri de mărire, după cuvêntul lui Alexandri, tot omul 'și pare mai mare!

Un pătrariu de secul a trecut dela mórtea marelui Andreiu, și împreună cu viéța lui s'au stins parte mare și viéța amicilor și neamicilor lui. Dar faptele lui

tot mari au rămas și mari vor rămâne, pentru-că poartă valoarea lor în *sine înseși*. Basat pe fundamentul cel neclătit al religiozității și moralității, cari două eu nu-le pot despărți, căci ce este credința fără fapte, și ce sunt faptele fără credință! — Andreiu totă viața sa a lucrat și a luptat pentru libertatea, egalitatea în drepturi și datorințe, și pentru buna-înțelegere, stima și iubirea reciprocă a bisericilor și popoarelor patriei noastre *poliglote*, pentru credința neclătită cătră domnitoriu și țară, și pentru toate acelea, câte după cuvântul apostolesc sunt adevărate, câte sunt drepte, câte sunt de bună laudă. Toate faptele lui sunt inspirate de aceste cugete și simțeminte; și mulți din adversarii lui de mai nainte s'au abătut cu deservire dela prejudețele lor și s'au făcut vestitori ai faptelor și meritelor lui. Cuvântul lui din urmă a fost îndemnare la pace și bună-înțelegere între fiii sei; și reprivind ca asupra unei călătorii sevărșite cu bun succes, el putea dice cătră cei mai de aproape ai sei cu suflet liniscit, că *numai când ne vom întorce dela mormântul lui, vom cunoște pre cine am pierdut!*

Venerabilul nostru părinte, adevărat că trupesce te-am pierdut; dar spiritul teu cel bun, spiritul păcii, al luminei, al iubirii fiă ca să planeze asupra noastră, și când tu trupesce nu mai ești între noi; ear spiritul cel rău al invidiei și urei, al discordiei și vrajbei, carele de atâte ori strică și intențiunile cele mai bune, și împedecă, ba zădărnicesce și faptele cele mai laudate, — spiritul cel reu, care ca un păcat strămoșesc a adus atâtea veacuri nefericiri preste nefericiri asupra poporului nostru, să pără dintre noi! Credem, că în curând vom pute onora memoria ta și prin un *semn vizibil*, precum de mult eram datori — semn, care să'l arete părinții fiilor lor și aceștia mai departe urmașilor lor, și să le spună, cine ai fost tu

și cât de mult bine ai făcut bisericei tale, poporului tău, patriei tale. „Aduceți-vă aminte“, dicea Moise poporului lui Israil înainte de eșirea sa din mijlocul lui, „aduceți-vă aminte de zilele veacului, socotiți anii neamului neamurilor; întreabă pre tatăl tău, și ți va povesti ție, și pre cei bătrâni ai tei, și ți vor spune ție“. (II. Lege, 32, 7). Așa și noi ți vom rădică un semn, un stîlp, un monument, ce'l datorim memoriei tale; însă cel mai frumos monument, părinților, fraților și fiilor, ce'l vom pute rădică marelui nostru Andreiu, va fi acela, care i 'l vom rădică în inimile noastre, urmând urmelor lui celor luminoase, prin cari el, umblând încă între noi, cel muritor între cei muritori, și-a gătit nemurirea!

Și așa, încheiând această serbare de jale cu o veselă privire, Te rogăm pre Tine Preainalte, începutul și sfârșitul tuturor, carele, intru adâncul necasurilor noastre ni ai trimis pre vasul alegerii Tale Andreiu, să ne descepte din somnul cel greu, în care eram adânciți, și să ne conducă la tot ce este adevărat, plăcut și bun, odichnesce sufletul lui Andreiu împreună cu toți sfinții și dreptii din veac; și ca unuia, care luptă bună s'a luptat, cursul și-a plinit, credința o a păzit, dă-i cununa dreptății Tale. Eară nouă, cari suntem turma Ta și oile pășunei Tale, dăruiesce-ne Dómne pacea Ta, nu precum dă lumea, ci precum o aduse în lume unul născut Fiul Teu, Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Christos, carele ni-a demandat a Te iubi pre Tine, precum El Te a iubit, și a ne iubi unul pre altul, precum El ne a iubit pre noi. Amin!

VI.° La parastasul sërbat de tinerimea română din Sibiiu pentru Vasile Alexandri.

(2/14 Septembre 1890)

Cu capul plecat, cu facla vieței întorsă și stinsă, jelesce întru aceste zile geniul cel blând al româniei; căci unul din cei mai buni fi ai ei a terminat cursul său pămêntesc. O, tristă novelă ce ai venit dela Mircesci, din „Moldova cea frumoasă“, unde de altmintea „vieța e dulce și voiosă“, — o tristă novelă, ce ai venit din Mircesci și ai străbătut până la cele mai îndepărtate cătune locuite de Români: *Vasile Alexandri*, principele poezilor români, fiul cel devotat până la mörte al țerei sale, amicul cel mai intim al poporului seu, el, care mai mult decât toți a iubit pre acest popor și mai mult decât toți a fost iubit de dênșul, *Vasile Alexandri nu mai este între cei vii!* Ochiul cel însuflețit al inspirațiunei de sus s'a stins; gura cea elocuentă, dulce cuvântătoare a amuțit; inima cea nobilă, primitore de tot ce este bun, frumos și înălțător, a 'ncetat a palpita! Și pe când noi, cei mai îndepărtați și în modeste împregiurări, asociându-ne durerei generale a fraților nostri, încunjiurăm acéstă mésză de doliu, ce închipuesce mormântul lui, pe atunci el, neobositul luptător al luminei și vieței, dörme deja de șapte zile în adâncul mormântului său, iubita sa moșiă părintescă, în drăgălașa sa „luncă dela Mircesci“. Și pe când noi depunem aici aceste simple cununi, cu cari spiritual încununăm tēemplele nemuritoriului nostru cântăreț, pe atunci glia mormântului lui d'abia se vede de mulțimea cununilor, care de cari mai onorifice și mai prețioase, unele chiar din mâni regale, cu cari Români din

tôte părțile lumii au alergat a încorona pre cel mai mare, cel mai iubit, cel mai românesc al lor poet.

Căci al poporului, iubiți ascultători, al poporului nostru românesc a fost *Vasile Alexandri* cu toate puterile sale, cu totă căldura marelui său suflet. La bine și la rău, în zile serine și furtunose, din tinerețele lui până la bătrânețe și căruntețe, poporul român a fost gândirea și simțirea, îngrijirea și iubirea lui *Vasile Alexandri*. Nimeni n'a cunoscut firea poporului român așa de aproape ca dênșul; nimeni ca dênșul n'a simțit atât de mult bucuriile și durerile lui; nimeni ca dênșul n'a pătruns atât de adânc în secretele cele mai intime ale inimei lui. Și precum țice frumoasa tradițiune bisericescă despre Ioan evangelistul, că el din răzimarea pe peptul lui Iisus a scos dumnezeesca inspirațiune a admirabilei sale evanghelii, așa vom țice și noi de *Alexandri*, că răzimat pe peptul poporului român, el a ascultat și a auzit mai bine decât toți toate palpitările inimei lui, s'a inspirat mai mult decât toți de spiritul lui și a zugrăvit mai fidel decât toți chipul vieței lui sufletești. De aci neasemēnata simplitate, curățenie, căldură, adâncime, dulcēță și putere a poesiei lui: *ale tale, putem țice, dintru ale tale!* Ceea-ce poporul i-a dat lui din comóra cea nesecată a simțēmintelor sale, poetul îi redă îmulțit, înfrumșet, așezat în ordine, pus pe vasele de argint și de aur ale divinei poesii, și poporul uimit recunósce în limba lui *Alexandri* limba sa, în simțēmintele lui simțēmintele sale, în chipul lui chipul său și strigă cu cuvântul biblic: Eată aici os din ósele mele și trup din trupul meu! Cu bucuriă el regăsescu în legendele lui *Alexandri* străvechile sale datine, țiceri, credințe, dela intrarea în vieță a omului până la mörte. Cu mândriă recunósce în cântecele poporale și bătrânesci, adunate și edate de

dênsul, figurile cele mărețe ale înțelepților, eroilor și domnitorilor sei, și un dor ferbinte de redobândirea măririi strămoșesci străbate prin peptul lui. Cu dulcetéa el plécă urechia sa la „Doine și Lăcrămióre“ și la celelalte numeroase acórde ale lirei lui, unde se cântă atât de frumos, de însuflețit, de românesce frumșețile firei, iubirea cea curată, dreptatea, ospitalitatea, pietatea, credința, vitejia, dorul patriei și tot ce póte mișca și înălța inima omenescă. Ear când poetul, în divină inspirațiune, chiamă pe frații despărțiți, și uneori chiar fosti înstrăinați și dușmăniți, a da mână cu mână, le cântă „Hora unirei“, și spune Moldovenilor și Muntenilor:

*„Amêndoi avem un nume,
Amêndoi o sorte 'n lume;
Eu ți-s' frate, tu-mi ești frate,
În noi doi un suflet bate!“*

atunci tóte pepturile tresar de bucuriă, ochii tuturor strălucesc în lacrimi, țera întréga se însuflețesce, și legislațiunile nu au decât să codifice prin lege *ceea-ce decretase deja sufletul poporului român*. Preparat astfel viitoriul țerei, de dênsul și de cei de o credință cu dênsul, oștirile române, procese și urmate de cântecul cel însuflețit al bardului moldovean, în ziua de probă trec Dunărea ca un păreu, merg la răsboiu ca la un ospet, și mórtea li se pare o jertfă sfântă, ce o aduce fiăcare pentru libertatea, independența, mărirea și fericirea patriei. Da cu cuvântul, ce'l pune poetul în gura lui Peneș Curcanul:

*Plecat-am noué din Vashui
Și cu sergentul dece;
Și nu era, deu, nimenui
În pept inima rece, —*

cuvântul acesta rêsună din pepturile tuturor, căci în acele zile mari tot omul părea mai mare! Și când apoi deasupra marelui mormânt al eroilor sei țera

rădică mărețul edificiu al independenței sale și așeză în frontispiciul lui chiar coróna regală, atunci poetul, la culmea fericirii sale, căci „și-a văđut visul cu ochii“, cere și doresce, ca órecând bătrânul Simeon, a încheiá întru acéstă supremă fericire zilele sale. Și în fine, pe când ignoranța séu rěutatea trage la îndoeală *nobila origine* a poporului român, bătrânul poet cu inima tiněrá acórdă de nou lira sa, și încingênd cu putere mijlocul seu, cântă „*Cântecul gîntei latine*“ și prin limba cea dulce a poesiei probéză lumei, mai mult decât s'ar fi putut prin folianții istoricului séu prin teoriile limbistului, *latinitatea poporului român*, consăngenitatea lui cu marile popóre ale Apusului și Međiđilei, originea lui dela eterna Roma, odiniórá domnitórea lumei și un lung șir de seculi pěstrátórea culturai omenimei.

Și tótă bogata poesiă a lui Alexandri, în toți ramii ei, este plină de acest spirit al poporului românesc, de acest sbor ideal, ce caracteriséză atât de frumos poesia poporului nostru. Limba poesiei lui e simplă, firéscă, dulce, poporală, înțelésă de toți, întemeiată pe bazele cele sănětóse ale limbei bisericesci și a vechilor cronicari ai țerei; inspirațiunea lui curată și nobilă, înaltă și măreță; ținta ideală deapurarea desceptarea, mângăierea, luminarea, rădicarea, însuflețirea și nobilarea poporului. Farmecul cel neresistibil al poesiei lui Alexandri este, ca să đic, de voiu putea, tóte întru tóte: *românătatea* ei, reflexul spiritului, chipul și aseménarea poporului românesc, — facultăți, prin cari Alexandri a devenit pe cerul poesiei și literaturai române o stea de prima ordine pentru toți timpii!

Nicicând însé el n'ar fi putut întrá atât de aprópe la inima poporului român, decă cuvintele lui ar fi fost numai „o aramă sunátóre și un chimval rêsunător“.

Ele însă au fost mai mult; mărimea lui Alexandri este, că poezia lui e expresiunea fidelă a simțimentelor și convingerilor lui, călăuza și soția cea credincioasă a *faptelor* lui. Căci pecând *poetul* Alecsandri cântă de libertatea poporului, pe atunci *boierul* Alexandri, contra intereselor sale particulare, rumpe cel d'ântâiu lanțul sclăviei și de pe cea mai de jos pătură a poporului. Pecând în scrierile sale descéptă conștiința națională, pe atunci în camera țerei, și chiar pe fotoliul ministerial, la care'l chiamă vocea datorinței, el propagă aceleși principii, aceleși idei ale libertății și demnității omenesci și naționale. Și astfel până la capătul vieței sale este, precum *poetul* cel mai iubit, așa și patriotul cel mai devotat al țerei sale; și numele lui se va săpa nu numai în analele patriei recunoscătoare, ci mai vârtos în inima poporului său. Ear, după cuvântul Domnului însuși, numele lui ca al unuia ce „a făcut și a învățat“ aici cele bune, mare se va chiâma întru împărăția cerurilor.

Odichnesce dar în pace, nobilă inimă de poet, iubitul nostru și al tuturor Alexandri! Căci cel-ce a trăit asemenea ție, în lupta cea sfântă pentru bunurile supreme ale omenimei, acela, și decă n'a ajuns dorita etate de 70 ani, totuși a trăit deajuns; și cine ca tine a vădut triumful luptelor și năsuințelor sale, acela móre fericit. De aceea, dând ducerii tale dela noi tributul datorit al lacrimilor, nu te tânguim mult, nu te compătimim, ci mai vârtos te ferim, căci Dumnezeu te-a învrednicit a vedé aspirațiunile tale cele mai ferbinți realitate și faptă. Și precum Alexandru acela Macedonul, stând la mormântul lui Achile, a fericit pre acest erou, căci a avut pre un Omer cântător al faptelor sale: astfel ferim și noi România și pre eroii ei, din trecut și din present, căci te-a avut pre tine, Alexandri, care ai cântat faptele lor, le-ai făcut cuno-

scute lumii și le-ai trădat posterității, ca să viieze din neam în neam. Trupesce tu nu mai ești între noi; dar sufletul tău cel nobil, ce viieză în scrierile tale, va fi deapururea în mijlocul poporului tău, îmbărbătându-ne la bine și rădicându-ne preste amărăciunile vieței ținice în regiunile acele serine și fericite, unde, după cuvântul soțului tău Andreiu de dincóce de Carpați, „nedreptatea și ura nu răsbesce“. Da, pânăcând va fi popor român pe pământ, și pânăcând acest nobil popor va vorbi și va simți românesc, pân'atunci nici memoria ta nu se va sterge din lume, și gura lui nu va înceta a rosti cu pietate numele marelui, preaiubitului său poet *Vasile Alexandri!*

Ear Tu, Dumnezeuul părinților nostri, care faci pururea cu noi după blândețele Tale, nu depărta îndurarea Ta dela noi; ci ne învrednicesce a avé deapururea bărbați asemenea acestui credincios serv al Tău Vasile, cari plinind voia Ta aici pe pământ, se învețe, se îmbărbăteze, se înalțe la lumină și fericire pre poporul Tău. Căci fericirea ómenilor și a popórelor, cari Tu întru adâncul înțelepciunii Tale le-ai séménat precum ai binevoit preste fața pământului, și ea este o rađă a mării Tale celei negrăite. Amin!

*O almă Mus' a poesiei
Acórdă jalnic lira ta:
Alesul fiu al României
Închise astăzi gura sa:
Alexandri, dulcea lumină,
Latinei ginte ce-a lucit,
Cu sórele deodată 'nclină
Înalta frunte spre sfîntit!*

*Din tóte colțurile tale,
O româtime ce-l iubesci,
Alérgă în vestmânt de jale
La lunca verde din Mircesci,*

Bocesce 'n sfântă pietate
 Și 'ngröpă pre poetul tēu:
 La rēu, la bine ție-ți bate
 În cântul sēu sufletul sēu.

Acopere-l cu Lăcrēmioare,
 Ai primăverei dragi copii;
 Săpați-i grōpa 'n loc cu sōre
 În vesele grădini și vii.
 La cap îi puneți sfânta cruce,
 Al țerei scut, străvechiu odor;
 Ea a condus, ea va conduce
 Mărețul gintei venitor!

Stați sentinelă neadormită,
 Păziți mormēntul de dușmani,
 Popor iubit, țeară iubită:
 Păștori, plugari, viieri, Curcani!
 Și a Blandusiei fontână
 Cu neseatul ei isvor
 Sē-i cânte: *Inima română*
 În veci te 'ncinge cu-al sēu dor!

VII. La immormēntarea lui Georgiu Barițiu.*)

Încă n'a plinit anul cursul seu, de când poporul nostru din tōte părțile a sērbat cu nobilă însuflețire aniversarea 80 a veneratului președinte al Asociațiunei sale transilvane *Georgiu Barițiu*, și eată-ne de nou adunați din tōte părțile, aici în vechia cetate a Sibiiului, încungiurând de nou pre bărbatul stimei și iubirei nōstre. Și iarăși, astăzi se plinesc 30 zile, de când ilustra nōstră Academiă Română din București chiāmă pre meritatul nestor al literațiilor nostri la scaunul seu presidial, cea mai înaltă onōre pentru un învățăcel al sciinței, — și eată o cunună de preastimați și preaiubiți frați, membri ai celei mai înalte instituțiuni a nōstre culturale, aici în mijlocul nostru, împregiurul iubitului măestru al gloriosului nostru far național. Dar vai, ce deosebire între zilele acelea și ceste de acum! Atunci pe fețele tuturor bucuriă și veselie, astăzi numai întristare și jale. Atunci în tōtă româtimea innuri și gratulări și felicitări, astăzi nenumerate suspinuri și lacrimi. Atunci cununi de laur pe tēemplele celui sērbătorit, astăzi cununi de cipres pe sicriul celui adormit. Atunci: Barițiu al nostru a plinit 80 ani! — Barițiu al nostru președinte al Academiei! — astăzi: *Barițiu al nostru nu mai este între noi!* Vai, încă nu s'au sters lacrimile din ochii nostri pentru un alt fiu al româtimei, — *Gregoriu Brătianu* e numele lui! — carele ca un nou Aristide pestră tesaurul consacrat *unității culturale* a poporului seu, și eată de nou deschise isvōrele lacrimelor pentru alt fiu, carele și el puterile sale cele mai bune, ba aprōpe tōtă vieța sa o a consacrat salutei poporului seu. O geniul cel

*) A se vedé nota 7 dela urmă.

bun al românimei, alină durerea noastră și îndreptă privirile noastre spre cele mai înalte, unde e isvorul mângâierii!

A descrie viața adormitului nostru — cei mai mulți putem dice părinte, — ajuns la etatea, ce împăratul-poet al vechimei o numesce începutul ostenelei și durerei, va fi problema istoriei poporului român, de carea viața fericitului este nedespărțită; căci mai nu este teren al vieții poporului nostru, unde alătura cu cei mai buni fii ai lui să nu întâlnim și pre Georgiu Barițiu. Biserica și școla au fost alese a-i fi câmpul activității pământesci; de când însă destinul l'a dus la Brașov, și bravii noștri cetățeni de acolo i-au inspirat ideea, de a se crea o foie publică românească și pentru noi cesti dincóce de piscurile Carpaților, tinêrul profesor a început a lărgi din ce în ce mai mult cercul privirilor, aspirațiunilor și lucrărilor sale. Astfel deodată cu întemeierea „Foii Duminecei“, mai târziu „Fóia pentru minte, inimă și literatură“, și currend după aceea și a „Gaz. de Transilvania“, tinêrul profesor luă chiámarea de Apostol, și 'ncepù, în același deceniu cu amicul seu, *poetul Andreiu*, a vesti *desceptarea poporului nostru*. Câte greutăți a întimpinat el în calea acestei apostolii, cât a luptat și câte a suferit în zilele acelea, când poporul era numai purtătorul sarcinilor, ne arată paginile cele îngâlbinite ale istoriei; dar nimic n'a fost în stare să 'l despartă de dragostea neamului seu, pentru carele în viscolóșii ani 1848/49 a vëdùt chiar sabia ascuțită atárnând deasupra capului seu. Restituită pacea și liniștea țerei, aprigul luptătoriu cu îndatinata diligență și desteritate continuă mănósa sa activitate de publicist român. Ear când la anul 1861 resări ca un sóre iubita noastră *Asociațiune transilvană pentru literatura română și cultura poporului român*, prima ei adunare generală constituanta

chiar, cu entusiasm îl proclamă prim-secretar al Asociațiunii, ca astfel împreună cu marele *metropolit Andreiu*, primul ei președinte, și cu eruditul canonic *Timoteiu Cipariu*, primul ei vice-președinte, să facă un nobil triumvirat, care să aducă poporului nostru în măsuri necunoscute până atunci lumina și căldura culturei. Îndată dar Asociațiunea începe activitatea sa, și George Barițiu pórtă nobilul oficiu, ce i s'a concedut, ca mâna dréptă a patru președinți, cari în perioade prea scurte își succed la presidiu, și durere! și la mormânt. Mai deodată cu Asociațiunea transilvană se înființază pe malurile Dâmboviței Societatea academică, avântată astăzi la înălțimea de Academia Română din București; și secretariul Asociațiunii devine chiar dela început una din petrele fundamentale ale gloriosului edificiu, ce se înalță. În fine încrederea și iubirea poporului îl pune pe onorificul scaun al presidiului Asociațiunii, care cu diligență neobosită, cu onestate nemaculată, cu succes necredibil îl ocupă până la mórte; ba în zilele din urmă ale vieții se învrednicește de rară fericire, a întruni pe crescutul seu frumósa cunună de președinte al Asociațiunii transilvane cu cununa cea nestimată de președinte al Academiei Române.

Prețioșele scrieri, cu cari în restimp de aproape 60 ani înavuți literatura română, redactarea în restimp de dóue decenii a foii „Transilvania“, scrutarea arhivelor și publicarea atâtor ponderóse documente limbistice și istorice, desvoltarea prin despărțeminte a idealelor Asociațiunii, rădicarea și aducerea la înflorire a acestei școle de fetițe, carea este un trandafir în cununa școlilor noastre, edarea în anii din urmă a unei însemnate părți din istoria Transilvaniei, și preste tot mănósa activitate literară și publică vor pestrá numelui Georgiu Barițiu o memoriă onorifică.

Ba cu viuă recunoscință va însemna poporul român pe tablele inimei sale, și va povesti din tată 'n fiu, că numai în ultimele zile ale vieții, când se gătia de calea vecinicii, a depus veteranul Georgiu Barițiu condeiu, cu care scria neobosit, pentru dânsul și tot pentru dânsul.

Da, meritos părinte al publicisticeii române transilvane, prin scrierile Tale, prin luptele și suferințele Tale, prin caracterul Tău de antică simplitate, modestia și probitate, prin viața devotată poporului Tău ca familiei Tale, Tu Ți-ai asigurat un loc de onoare în inima poporului român, și în séra vieții Tale puteai dice cu poetul străbun: Exegi monumentum aere perennius! Căci în adevăr mai tare decât bronzul e monumentul, care cineva și-l scie rădică în inima poporului seu; și Tu ești unul din acei fericiți!

Priimesce dar, adormit întru fericire părinte al nostru, priimesce prin rostul meu adunca mulțemită a Asociațiunei transilvane pentru nobilele sacrificii, ce dela începutul ei până la sfârșitul Tău ai adus pe altarul cel curat, rădicat de dânsa literaturii și culturii poporului român. Partea mortală a ființei Tale odichnescă cu pace în sinul pământului: ear sufletul Tău afle răsplata nésuințelor și faptelor sale pe plaiurile fericirii eterne, implorând grațiile cerului asupra poporului Tău deapurarea iubit de tine și deapurarea iubitoriu.

Odichnesce în pace!

Fiă memoria Ta întru binecuvântare!

Fiă sufletul Tău întru fericire!

VIII. La mormântul consilierului r. gubernial Paul Dunca de Șieu (Sajo).*)

Deschide, o pământ sacrat, deschide brațele tale și cuprinde la sinul tău încă un călător ostenit, ajuns la capătul peregrinagiului seu pământesc! Da, lângă venerabilul archiepiscop Vasiliu, care 35 de ani a purtat cărja și cărma bisericii sale, luptând și pătimind împreună cu mult necăjitul seu popor, — lângă venerabilul nestor al clerului seu Moise, care ca „*scholarum non unitarum in magno Transsylvaniae principatu nationalium director*“, de asemenea a lucrat deci de ani pentru desceptarea și luminarea poporului seu, fă, te rog, puțințel loc de odichnă și iubitului lor fiu, care a dorit a-și afla ultimul repaus aici, aici lângă dânsii!

Câte sbuciumări și lupte, câte faceri și prefaceri ai vădut tu, iubitul nostru veteran acum adormit, în spațiul de timp al frumósei tale vieți de preste 88 de ani! Câte schimbări de sisteme politice, înlăuntru și înafară, câte înălțări și căderi, câte zile de pace și de resbel, câte momente de fericire și de nefericire în sinul omenimei! Câți din aceia, cari au intrat deodată cu tine pe arena vieții publice, au obosit și s'au retras, câți s'au potignit și au cădut, câți au dispărut de pe terenul luptei și chiar de pe terenul luptei luptelor, care este viața! Pre tine te-a învrednicit cerul, a perdurá tóte greutățile timpului, a ocupá una din cele mai frumóse pozițiuni sociale, a întemeiá una din cele mai stimabile familii, a participá deci de ani la tóte acțiunile mai momentóse ale patriei și națiunei tale, a-ți căștigá încrederea, iubirea și stima tuturor, și în fine, ca patriarchul Avraam din legea veche, a încheiá viața ta cu adânci și bune și onorate

*) A se vedé la fine nota 8.

bătrânețe, fără bătă îndelungată, fără dureri consumătoare, ca pruncul, ce adorme lin la sinul cel cald al maicei sale. Căci în cele din urmă a trebuit, după legea cea nestrămutabilă a Creatorului, a trebuit să dai și tu tributul tău mortalității; și nu numai tu, ci și mulți, prea mulți alți venerabili veterani ai poporului nostru. Înainte cu puține zile înmormântarăm la malul Târnavei-mari un cuvios moș preot, născut deodată cu tine și cu seculul nostru, care a lucrat și a luptat și el, în modesta sa sferă liniscită, alături cu tine în sferă mai largă, mai amplă și mai sgomotosă. Cu puțin mai înainte deduserăm pământului aici în cetatea noastră pre un credincios vechiu apostol al justiției, dincolo într'o comună vecină pre altul și tot cu puțin mai înainte pre alt bărbat distins aici, pre altul la întâlnirea Târnavelor, în alte locuri pre alții și alții, așa încât ne vine a exclamă cu durere: „Sirman popor român, o cum scade, cum se răresce, vedând cu ochii, pădurea ta cea bătrână!“

*„Din zi în zi pădurea bătrână se răresce,
Azi un stejar, mâni altul, pe rând se prăbușește,
Și largi poiene triste rămân în urma lor...“* (Alexandri).

Da, pădurea cea veche se răresce; dar ore crește alta tină în loc? Să rugăm pre Atotțiitorul, carele conduce sârtea popórelor, ca pe când cad unul după altul stejarii cei bătrâni, să odrăslască din sēmēnta lor alții tineri, tot de asemenea soiu bun, tot de asemenea tăriă și trăinică. Da, acolo să înălțăm privirile și inimile noastre, dīcēnd cu psalmistul: „Că de voiu și umblă prin mijlocul umbrei morții, nu mă voiu teme de rele, că tu cu mine ești: toiagul tău și vėrga ta, acestea m'au mângăiat! (Psalm. 22. 4.)“ Da,

*„Nu te teme, turmă mică, căci cu tine-i Dumnezeu!
Cel ce te-a purtat lungi seculi printr'un jug amar și greu,
Ți-a cercat statornicia, a vėdut credința ta,
Și-a sa sfântă împărăția, cum promite, ți-o va dá!“*

Odiernesce dar în pace, onorabil bun luptător al bisericei, națiunei și patriei tale! Aprópe trei pătrare de secul, precum la puțini muritori, ți-a fost dat ție a lua parte activă la tóte ursitele, bune și rele, ale iubitei noastre patrii, ale bunului nostru popor: ca funcționar pe trepte inferióre, ca deputat al supremului consiliu guvernial al țerei, ca deputat al dietei transilvane și al parlamentului central al monarchiei, și în câte alte onorifice misiuni cetățenesci, politice și bisericesci, — în tot timpul, în tot locul cu zel neobosit, cu modestiă nefățărítă, cu credință neclătită. Și când în fine puterile corporale n'au mai putut ține pas cu cele spirituale, atunci ai deschis vistierile cele bogate ale îndelungatelor tale experiințe, plinind cu fructele acestora îmbelșugat lipsa aceloră!

Dar cu deosebire, când rađele cele risipite ale vieții noastre spirituale au început a se concentra, ca într'un spectru, în iubita noastră „Asociațiune transilvană pentru literatura română și cultura poporului român“, atunci tu ai fost unul dintre cei d'ântăiu, cari au înțeles vocea datorinței lor fiesci cătră mama comună și au emulat în nobila ambițiune, de a se face întemeiători, sprijinitori și apărători ai ei.

Și pe când alții, chiar și mai tineri, sub greutatea timpurilor au slăbit și au obosit, pe atunci tu în tot decursul vieții ei de 27 ani până acum n'ai lipsit nici un moment dela datorința ta. Și așa cu drept cuvēt se póte dice despre tine, precum despre puțini alții dintre contimporani, că ai conlucrat la aratul și sēmēnatul ei și te-ai bucurat și de primele ei secerișuri mai mănóse!

Drept aceea, întru cât în nobila noastră „Asociațiune“ palpitază însași inima poporului român transilvan, ea vine a-ți da, după datina străbunilor nostri, sārutarea sa cea mai de pe urmă și a-ți aduce aici,

pre malul oceanului eternității, unde te imbarci astăzi, prin debilul rost al solului ei, tributul seu de adâncă mulțemită și recunoscință. De mulțemită și recunoscință pentru căldurosul sprijin, ce i-ai dat în viața ta, — și de dublă mulțemită și recunoscință, căci și în ultimele dispozițiuni ale nobilei tale inimi ți-ai adus aminte de dânsa.

Da, alătura cu cununa de flori trecătoare, ce ea depune ca simbol de iubire și stimă pe sieriul tău, priimesce din mânil mele, în numele ei, ca o cunună de flori nevescejitore, votul ei de piă aducere-aminte, de păstrarea cu scumpătate a iubitului tău nume în analele ei și mai virtos în inima ei.

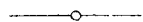
Odichnesce dar întru Domnul, fiu bun și credincios al poporului tău și al nostru!

Fiă-ți țărâna ușoră!

Fiă-ți memoria binecuvântată!

Fiă-ți sufletul întru fericire!

Have, have anima pia!

IX. La immormântarea cetățeanului din Sibiiu, fundatorului Demetriu Andronic.*)

„Astăzi se făcu mântuire casei acesteia; pentru că și acesta fiu al lui Avraam este“. Luca 19, 9.

Cine din noi, jalnici ascultători, nu s'a pătuns de adâncă compătimire, aușind de îndelungatele și grelele suferințe, prin cari a trebuit să trecă bărbatul acesta, martir cu adevărat, a cărui ducere dela noi o sərbătorim astăzi? Care inimă va fi remas neatinsă de durere, când s'a vestit prin cetatea noastră, că dureroasa operațiune medicală, căreia, precum se păreă, el aveă să fiă supus, a devenit neevitabilă, și fiind neevitabilă, s'a și făcut, și făcându-se, ori că s'a făcut prea târziu, când bóla înaintase prea tare, ori că corpul erá dejá prea debilitat, pentru de a mai puté suportá greutatea ei. Așa cu adevărat, toți am consimțit cu durerile lui cele grele, și cu frățescă compătimire toți am fi fost gata, a contribuí la alinarea lor. Acum însă s'au terminat tóte: cel-ce atâte sêptemâni n'a mai avut odichnă ziua-nóptea de povéra bólei, acum eată a aflat ușurare și se odichnesce; cel-ce trăgeá la dureri nesuferite, acum nu mai simte nici o durere; cel-ce nu aveă somn, acum eată a adormit pentru somnul cel lung al morții, din carele nu mai este deceptare aici pe pământ. Da, *Demetriu Andronic* eată a dat și el pământului tributul, cu carele datoría, și cu carele datorim fără deosebire toți cei născuți din Adam; căci după cuvântul Apostolului „rënduit este omului odată a muri, ear după morțe judecata“. (Evrei 9, 27). Preste bêtărâni și tineri, avuți

*) A se vedé la fine nota 9.

și sëraci, bărbați și femei, preste toți fără alegere mórtea învêrtesce cu putere neresistibilă sceptrul seu, și nici un muritoriu nu se pôte ascunde de dênسا. Căci dela resărirea nóstră pe pământ până la stingerea noastră de pe dênسul, ea locuiesce în *internul* nostru, și nu avem loc de scăpare dinaintea ei: contra ei nu este rugăminte, nu este medicament, nu este armă! Fericit dar cel-ce adeseori își aduce aminte de dênسا și este deapururea gata, a se despărți de cele de aici și a merge înaintea Domnului, spre a-și dá seamă de faptele sale din viéță!

De aceea, împlinind o datorință sfântă creștinească, dăm astăzi partea mortală a ființei fratelui nostru pământului, cărui aparține, ear sufletul lui îl comandăm Celui-ce este Dumnezeuul duchurilor și a tot trupul, rugându-l, ca întru nemăsurata sa îndurare și iubire de ómeni să-l odichnescă, unde dreptii se odichnesc.

Căci ori-cum ni s'ar fi înfățișat până acum viéța adormitului nostru frate, singuratică, retrasă, închisă, aprópe aspră față cu societatea omenescă, — ducerea lui dela noi ni-a deschis ochii, a-l cunosce mai bine, a-l judecă mai blând. În adevăr puțini au cunoscut pre acest frate al nostru în viéță, și numai mórtea lui ni-a aréat, cine a fost el: viéța lui în inima poporului nostru începe numai cu mórtea, — perdându-l *trupesce* dintre noi, l'am dobândit *sufletesce!* Acum când cursul vieței lui este încheiat, putem dice și noi despre dênسul cuvântul, ce l'a đis Christos despre Zacheiu vameșul: „Astăzi se făcú mântuire casei acesteia, pentrucă și acesta fiu al lui Avraam este!“ Da, fiu al lui Avraam, nu străin, nu nemernic între noi, nu nepăsătoriu și nesimțitoriu față cu noi, ci al nostru, un trup și un suflet cu noi! Da, cu adâncă mulțemită cătră Dumnezeu, carele îndreptă inimile

omenesci ca părăiele apelor, venim a mărturisi și aici, că Demetriu Andronic, pe carele puțini l'am cunoscut în viéță, totuși *al nostru a fost, al nostru este și al nostru va rămâne din neam în neam!* Căci ce este, ce légă pre om de om: pre fiu de părinte, pre soț de soțiă, pre frate de frate, pre amic de amic? Este dór numai identitatea limbei, a credinței, a datinelor? Au nu este mai mult decât tóte acelea *iubirea*, acea admirabilă virtute, carea Apostolul (I. Cor. 13.) cu drept cuvânt o pune mai presus de speranță, mai presus de credință, numindu-o culmea virtuților? Fără îndoieală frumoșe, nobile, de laudă sunt simțemintele cele bune, conforme perceptelor lui Dumnezeu; frumoșe, plăcute, *uneori* chiar încântătoare sunt cuvintele cele bune, cari ne aréță calea adevărului, a virtuții, a vieței; dar mai frumoșe decât ambele sunt *faptele*, prin cari comprobăm simțemintele și cuvintele nóstre: faptele sunt martorii cei neescepționabili ai iubirei nóstre! Și precum ne învêță Mântuitoriu, că mai mare iubire nimeni nu are, decât a-și dá sufletul seu, adecă viéța sa pentru prietiniiei sei: astfel, cu privire la casul de față, đicem și noi, că mai mare iubire cătră frații sei de o credință, de un neam, de un sânge nimeni nu pôte aréță la eșirea sa din viéță, decât lăsându-le lor tótă comóra avuției sale, fiă aceea materială ori spirituală. Și eată, acest esemplu măreț îl adeveri întru noi *Demetriu Andronic*, carele, afară de puține legate pentru cei mai deaprópe ai sei, *tótă agonisita vieței sale de șapte-deci de ani o dăruí fiilor poporului nostru.* El puteá, asemenea bogatului din evangeliă, să se îmbrace tot în porfiră și în vison și să trăiească în tóte đilele luminat. — și eată nu o a făcut; puteá se dispună liber, cum ar fi voit, asupra averei sale în favorul altora, și n'a dispus; puteá să înavuțescă neamurile și rudeniile sale, — căci

multe sunt neamurile celor avuți! — și eată nu o a făcut nici acésta! Și ore pentru ce? Pentrucă mai mult decât pre singuratici a *iubit neamul seu, biserica sa*; și le-a iubit nu numai cu simțeminte bune, nu numai cu cuvinte frumoase, ci mai vêrtos cu fapta! Și anume vëdënd el cu mintea sa ageră naturală, că poporului nostru, în urma vitregității timpurilor trecute, îi lipsesce mai de tot *classa de mijloc, cetățenescă, statul meseriașilor*, a ȓis întru sine: Aici e lipsă de ajutoriu: eată am aflat altarul pentru jertfa mea! Și astfel a lăsat *tótă considerabila sa avere pentru sprijinirea, ba mai am puté ȓice, pentru formarea acestei clase* atât de necesare în sinul unui popor de viêtă! Da, meseriași români de religiunea străbună ortodoxă orientală, veniți și ingenuchiați cu pietate împrejurul acestui sicriu; căci voi, iubiților, voi sunteți copiii, voi moștenitorii, voi cei mai deaprobe iubiți ai acestui bărbat, pre carele cei mai mulți din voi, pôte chiar și din orașul nostru, nici că l'ați cunoscut! Eată cum a trâmisi Dumneȓeu mântuire poporului seu! Cei mai lipsiți de ajutoriu, eată Dumneȓeu v'a dat un mângăitoriu neasceptat; cei mai sêraci, eată Dumneȓeu v'a înavuțit deodată; cei mai puțin considerați, eată Dumneȓeu nu v'a uitat! Inima noastră saltă întru noi, și ochii nostri se umplu de lacrimi de bucuriă, când vedem, cum Dumneȓeu, tocmai la timpul cel mai de lipsă, ni-a trâmisi ca din cer un astfel de mare binefăcătoriu! Când cugetăm, că de aȓi înainte în fiăcare an un număr de tineri meseriași vor priimi ajutore din *fundatiunea Andronic*, spre a se face *măestri* de sine stătători; alte ȓeci de tineri sirguitori și cu purtări bune vor dobândi tot de acolo ajutore, spre a se face din învățacei *sodali* și a puté obținé rêsplătă după munca lor; ear alte ȓeci séu chiar sute de băieți vor fi ajutorați, spre a puté întră și subsistă

la ori-ce meseriă, după puterea și plăcerea lor. O tată sirman, o mamă vëduvă, încungiurată de orfani, voi, cari pân'acum trebuiați să plângeți de mila copiilor vostri, neavënd de unde le dá pâne și haine, eată Dumneȓeu v'a trâmisi un binefăcătoriu, carele se stêrgă lacrimile fețelor vóstre, ba mai vêrtos se prefacă lacrimile vóstre de întristare în lacrimi de bucuriă. Așa, Părinte sfinte, căci tu însuți ai ȓis: Chiamă-mé pre mine în ȓiua necasului têu, și te voiu scóte, și mé vei preamări. Fiă binecuvântat numele têu în veci! De aȓi înainte se deschide și fiilor vostri un venitoriu mai serin: barierele, cari până acum vë închideau drumul spre meserii, eată cad, și dinaintea vóstră stă *liberă calea muncei drepte*, pânei oneste, — calea dată omului dela însuși D-ȓeu! Și când preste o sută de ani, séu mai curënd séu mai târȓiu, după-cum va binevoi cel-ce a așezat anii și timpurile întru a sa stăpânire, — când preste o sută de ani nepoții și strănepoții generațiunei nóstre de astăȓi se vor puté bucurá de o clasă de cetățeni inteligenți și fii credincioși ai poporului nostru, ai bisericei nóstre, atunci cu pietate se va ȓice: „Acésta este a-se mulțemí mai cu seamă unui cetățean din Sibiiu, anume *Demetriu Andronic*, care la mórtea sa și-a testat *tótă* averea pentru promovarea meseriilor între Români ortodoxi din Transilvania! Astfel eată se adeveri și întru tine, iubită biserică ortodoxă din Transilvania, întru tine, fica ântâiu-născută a acestei țeri, dar aproape scósă din mostenirea părintescă, se adeveri, ȓic, cuvântul, ce-l ȓise despre sine cea binecuvântată între muieri: *că a căutat Domnul spre smerenia róbei sale!* Séu cuvântul, ce-l prevestiá de mult în vechime prorocul Isaia despre fitórea împêrâtiă a lui Christos (Isaia 54, 1): „Veselesce-te cea stêrpă, carea nu născeai; dá glas și strigă ceea-ce nu

aveai dureri: că mai mulți sunt fiii celei părăsite, decât ai celei-ce are bărbat!“

Odichnesce dar în pace, bunul, credinciosul nostru frate mutat dela noi, odichnesce în pace! Tu familia propriă nu relași, carea se încununeze acum sicriul tău cu flori; dar mai frumoasă, decât cea mai frumoasă cunună de flori vestejitoare, este cununa aceea de flori netrecătoare a recunoștinței, a pietății, a rugăciunii și binecuvântării din inimă, cu carea fiii bisericii noastre, ai poporului nostru vor încunună memoria ta din neam în neam! Tu din aproape necunoscut, ce erai în viață, la mărtașă ta ți-ai câștigat loc de onoare între binefăcătorii poporului tău; ți-ai creat un nume, ce în curând va străbate până la coliba văduvei din capul satului! Fiă dar, ca glasurile cele nenumărate ale celor-ce gustă, trupesce și sufletesce, din rodurile minunatului pom sădit de tine, fiă, ca glasurile acelora să pătrundă la tronul Celui Preaînalt și să deschidă sufletului tău isvorul vieții și ușa raiului! Da, fiă, ca pentru iubirea ta cea multă către frații tăi cei săraci, cărora li-ai dat nu jumătate, ca Zacheiu, ci *totă* averea ta, să te învrednicești a auzi și tu, fericite *Dimitrie*, cuvântul cel fericitoriu, ce-l auzi acela din rostul Mântuitorului său: „Astăzi se făcù mântuire sufletului acestuia, pentru-că și acesta fiu al lui Avraam este!“ Amin!

X. La înmormântarea consilierului aulic Iacob Bologa.*)

„Și a încetat Iacob a învăța pre fiii sei, și întinzându-și picioarele sale pe pat, a murit, și s'a adaus la poporul seu“.

I. Moise cap 49, vers 33.

Da, onorată jalnică adunare, a încetat Iacob a învăța pre fiii sei! Acolo Iacob, patriarhul poporului evreesc în robia Egiptului, ear aici alt Iacob, un venerabil nestor și svătuitoriu și învățătoriu al mult cercatului popor român! Acolo Iacob cel ajuns la adâncile bătrânețe de o sută și patruzeci și șapte de ani, — aici alt Iacob, pre carele încă l'a învrednicit cerul a ajunge barem jumătate din zilele aceluia, — după debilitarea și îngreuiarea veacului nostru. Acolo Iacob binecuvântând pre cei doisprezece fii ai sei împreună cu Manasse și Efrem fiii lui Iosif, — și alt Iacob aici, încungiurat de iubirea fiilor și nepoților sei, ba de iubirea și stima fiilor unui popor întreg. Acolo Iacob prevestind cu binecuvântare fiilor sei: „Eată eu mor, dar Dumneșeu va fi cu voi și ve va întorce pre voi în pământul părinților vostri“ (Acolo 48, 21.), — ear' aici alt Iacob, carele a conlucrat cu toții fiii cei credincioși ai poporului nostru, ca sörtea lui cea aspră să se îmblandescă, și el să easă din întunerecul robiei Egiptului la lumina libertății și demnității omenesci. Da, a conlucrat, ca ei să trecă din nemernicia străinătății, unde erau numai suferiți până la bună-plăcerea faraonilor desmierdați, în pământul fâgădinței, unde curgea și pentru ei laptele și mierea desvoltării lor libere firesci și a fericirii promise lor dela

*) A se vedé la fine nota 10.

însuși Dumnezeu. Căci acesta este, jalnici ascultători, acesta este în puține cuvinte viața distinsului bărbat, a cărui ducere dela noi o sărbătorim astăzi: osteneală neobosită, luptă bărbătească și răbdare ne-frântă în serviciul binelui public și în deosebi al bisericeii și națiunii sale, pre cari le-a iubit cu dragoste învăpăiată până la ultima sa resuflare. Dia și noptea, în timpuri de pace și de resbel, în zilele cele numărate de bucurie și în cele nenumărate de întristare, *Iacob Bologa* totdeauna era gata, a se pune umăr la umăr cu toți cei-ce lucrau pentru binele iubitului nostru popor.

Născut din însuși sinul poporului, din părinți agricoli în satul Marpod, pe atunci scaunul Nocrichiului, la anul 1817, adormitul nostru frate, vlăstar din trupina poporului, a cunoscut, a înțeles și a iubit poporul seu intru atâta, încât nici cel mai de jos nu era desconsiderat și nebăgat în seamă din partea lui. După terminarea cu succes distins a studiilor pregătitoare în Sibiiu, tinărul Iacob se dedică studiului jurisprudenței, care-l termină în Cluj la anul 1844. Întrând apoi, după obiceiul timpului, ca practicant și cancelist în serviciul public la tabla regescă din M.-Oșorheiu, alătura cu toți tinerii de inimă el luă parte activă la toate mișcările, întrunirile și consultările inteligenței române din acele memorabile zile. Ear în anii cei furtunoși 1848/9 il aflăm secretar presidial și de aproape încrețut al neuitatului marelui nostru Archiepiscop și Metropolit Andreiu, pre carele cu credință neclintită îl însoțesce în ostentorele și adeseori periculoșele călătorii făcute de acela intru consolidarea ordinii legale adânc sguđuite și intru câștigarea libertății și egalei îndreptări a bisericeii și națiunii noastre. Restaurându-se pacea iubitei noastre patrie, bărbatul cel plin de viață și speranță

intră de loc ierăși în funcțiune publică, și anume ca concipient la c. r. locoțiință din Sibiiu, și tot atunci se căsătorî cu alea inimei sale, Anna, fiica fericitului Asesor consistorial, Protopresbiter al tractului Mercurei și Paroch al suburbiului inferior din Sibiiu Petru Bădilă, prin care pas se părea a fi ajuns culmea mulțemirei și fericirei sale. Dar, o ursită omenescă! flórea fericirei depline nu înflorește nicăiri pe plaiurile pământesci. După 12 ani de fericită viață conjugală, la 1862 el perdù pre scumpa sa soțiă, rămânend cu cinci prunci necrescuți în cea mai adâncă jale, — jale, carea mai elocuent decât lira poetului seu limba retorelui o testezi tu, pétră tăcută, sub carea el îngropă atunci partea cea mai bună a fericirei sale pământesci. Nu mult după aceea mórtea îi răpi pre fiul cel mai mare Eugeniu, chipul cel iubit al părintelui seu, când așa dîcend intinsese dejă mâna după laurul maturității gimnasiale; apoi pre drăgalașa sa fiică Alexandrina, pe pragul dintre copilăria și virginitate; ear în anii din urmă pre ambi venerabilii sei socri, seu mai bine voiu dîce părinți, și în fine pre iubita cumnată Maria Hannia, credincioșă educătoare și îngrijitoare, ba a dóua mamă a orfanilor sei copii. Astfel, precum e sórtea omului pe pământ, ca cu o mână sê-i dea și cu alta sê-i iá, astfel vedem pre bravul nostru luptător pe de o parte urcând din tréptă în tréptă scara onorurilor și demnităților pământesci, ear de altă parte tot asemenea pogorind din tréptă în tréptă scara speranțelor și bucuriilor celor mai intime, mai dulci și mai sfinte fiăcărui om simțitoriu: speranțele, dîc, și bucuriile vieții familiare. Căci așa a fost, Părinte ceresc, așa a fost bunăplăcerea înainte ta, ca omul, peregrin și óspe trecătoriu pe pământ, numai prin ostenele și jertfe, numai prin lupte și suferințe sê dobândescă din mâna ta cea

atotputernică cununa dreptății! — Curând după reîntrirea în funcțiune publică vedem pre tinerul am-ploiat consilier la judecătoria districtuală din Dej, apoi la tribunalul provincial, după aceea la înalta curte de apel și în fine la cancelaria aulică transilvană din Viena, — cu care înalt post, schimbându-se la anii 1867/8 sistemele de guvernare politice, dânsul împreună cu mulți alți fii ai poporului nostru, deși încă în deplină vigore și virtute, încheiă activitatea sa publică ca funcționar de stat și se retrage în viața privată.

Dar precum ca funcționar public de stat el a sciut întruni și aduce în armoniă datorințele sale către serviciul public cu cele către biserică și națiunea sa, luând parte la toate palpitările vieții lor: aici ca deputat la guvern și chiar la maiestate în cause bisericesci și naționale, colo ca deputat său regalist la dieta transilvană dela anii 1863—1865 și în multe alte onorifice misiuni, așa și după retragere el continuă a aduce cu bucuriă serviciile sale binelui comun, — nu încetază, după cuvântul textului nostru, a învăța pre fiii poporului seu. Acuși îl vedem participând la Consistoriile, Sinódele și Congresele noastre, acuși în serviciul comunei său al municipiului, în care din urmă chiar și în ultimele zile ale vieții sale făcuse o călătorie ostenitoare, acuși ierăși ca apărătoriu, mijlocitoriu și svătuitoriu pretutindeni, unde credea de lipsă. Cu deosebire însă el a binemeritat recunoștința noastră a tuturor, fără deosebire de confesiune său partid de felul cesta său cela, stând de 18 ani neîntrerupt în fruntea scumpei noastre Asociațiuni transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, — a aceluși pom de viață, care dela plantarea sa la anul 1861 ne dă tuturor fructe tot mai multe și mai mănoase, și sub scutul Celui Atotputernic, prin conlucrarea noastră solidară, ne în-

dreptătesce și pe venitoriu la cele mai frumoase speranțe. De asemenea aflăm pre neobositul bărbat conlucrând la întemeierea și prosperarea institutelor economice „Transilvania“ și „Albina“, în reprezentanța fundațiunii nobilului nostru Emanuil Gojdu, la presiul comitetului parochial din Sibiiu-cetate și la multe alte lucruri și întreprinderi de folos comun, — cu un cuvânt pretutindeni, unde se cerea concursul și ajutorul lui. Firea lui cea blândă și afabilă, cuvântul cel dulce și mângăitoriu, activitatea neobosită, procederea lui cea chibzuită și moderată, caracterul lui cel firm și onorabil, în curând, și din ce în ce tot mai mult, îi câștigă încrederea și stima tuturor. Și precum guvernul țerei, și chiar însuși preînaltul nostru monarch au recunoscut și remunerat serviciile lui cele credincioase, tot asemenea și bravul nostru popor l'a distins prin încrederea și iubirea sa, precum pre puțini alții din fiii sei. Și de sigur nu mai puțină onoare revărsă asupra memoriei lui Iacob Bologa crucea coronei, ce ornă peptul lui, decât frumosul epitet, ce i l'a dat în limbajul seu firesc poporul nostru, numindu-l atât de adeseori „tată celor necăjiți“.

Eată, onorați jalnici ascultători, un astfel de bărbat a pierdut poporul nostru astăzi; și îngrijați ne punem întrebarea, ore cine-l va înlocui în venitoriu? Dar să rugăm pre Dumnezeu, carele totdeauna în întunerecul cel mai greu ni-a arătat lumină, ca să nu lase pre fiii acestui nou Israil nici de aici înainte fără consultători și conducători asemenea acestui Iacob, cari să învețe pre fiii lui!

De aceea, onorabilă jalnică familie a adormitului întru Domnul, moderați jalea vóstră, dominați tânguirile vóstre, și plângeți pre iubitul bunul vostru părinte cu credința și speranța aceea, cari trebuie să caracterizeze pre omul creștin. Da, iubitorilor, deprin-

deți-ve a cunoște, că mórtea este sórtea comună a omului pe pământ, — legea universală, căreia mari și mici, bătrâni și tineri, bărbați și femei, suntem supuși cu toții; dar totdeodată a ve reaminti cuvântul Domnului și Mântuitorului nostru: „Eu sum învierea și viața; cel-ce crede întru mine, de va și muri, viu va fi!“ Da, plângeți și jeliți pre blândul bunul vostru tată, carele de acum înainte lipsesce dintre voi; dar mulțemiți totdeodată Părintelui tuturor, căci vi l'a lăsat în viață până acum, la etatea de 70 ani, de unde 'ncolo viața începe a fi adeseori o sarcină crescând din an în an. Da, până acum, când pre toți iubiiți sei copii remași în viață, îi vedu creșuți, luminați, așezați și binenorociți, — ținta cea veselă, spre carea tind toți părinții, dela cei mai de sus până la cei mai de jos. Până acum, când sfârșitul îi fû repede și lin, fără bôlă îndelungată, fără neputințe trase cu anii. Până acum, când reprivind asupra mănósei sale vieți, putea dice cu dreptul Simeon betrânul: „Acum slobodesce pre robul Teu, Stăpâne, după cuvântul Teu cu pace, că vedură ochii mei mântuirea Ta!“ (Luca 2, 29). Și așa cu ultima sărutare priimiți pentru voi și casele vóstre binecuvântarea iubitului vostru tată, și onorați prin simțeminte curate, fapte bune și viață creștinescă memoria lui!

De asemenea ve rógă adormitul, prin debilul meu rost, și pre voi frați și sorori, cumnați și cumnate, cuscri și cuscre, unchi și nepoți și tóte celelalte rudenii, apoi pre voi, înalți venerabili reprezentanți ai clerurilor nóstre române și ai altor onorabile corporațiuni, din loc și din afară; pre voi, numeroșii iubiiți sei amici și binevoitori din tóte părțile; în fine pre toți și tóte, de ori-ce stare, națiune și religiune, ca iertându-l cu iubire creștinescă de tot, ce v'ar fi greșit în viața sa, — căci numai Tu Unul, Prea-

înalte, ești fără de păcat! — se rugați pre Tatăl cereșc pentru iertarea păcatelor lui și fericita lui odichnă, și se-i peștrați numele întru iubire și binecuvântare.

Și tu, iubitul nostru popor românesc, reprezentat aici prin atâția buni fii ai tei din tóte părțile — „Români din patru unghiuri!“ — tu, carele cu atâta iubire ai întimpinat pre fiul teu acesta credincios, până când a fost în viață, însotesce-l cu iubirea ta și dincolo de mormânt, — căci iubirea unui popor este fără de mórte! Noi indiviții venim și trecem, ne nascem și murim, resărim și apunem; dar tu, asemenea vegetațiunei de pe pământ, d'apururea cu fiăcare și te întineresci, te re'noiesci, te renasci și durezi din neam în neam. Tu, iubitul bunul nostru popor, peștrăză întru onóre numele filor tei celor credincioși, și rógă pre Dumneșeu cel preaindurat, carele te-a păzit prin atâtea vijelii, ba din tóte te-a scos mai întărit și mai puternic, înnoind, după cuvântul dumneșescului cântăreț, „ca ale vulturului tinerețele tale“, — rógă, dice, pre Dumneșeu, ca se nu lipsescă din sinul teu nici-când bărbații aceia, cari asemenea acestui Iacob al teu, cu armele luminei și sciinței, ale adevărului și dreptății, ale înțelepciunei și virtuții se lucreze pentru înaintarea, cultura și fericirea ta. Căci ferice tatăl și mama, dar și mai ferice poporul, carele are fii luminați, virtuoși, credincioși și devotați lui până la mórte!

Eară Tu, Preaînalte, carele ai măsurat cu palma, precum drumurile cele enorme ale stelimei cereșci, așa și spațiul cel îngust al vieței nóstre, al filor Tei de pe pământ, priimesce cu pace sufletul acestui credincios serv al Teu, carele s'a mutat dela noi, și-l fă părtaș fericirei Tale ceii mai bune, împreună cu plăcuții Tei: Avraam, Isaac și Iacob, întru împărăția Ta cea de sus și fără de sfârșit. Amin!

XI.° La înmormântarea Protopresbiterului Ioan Hannia. *)

*„Acum slobođesce pre robul Těu,
Stăpâne, după cuvěntul Těu, cu
pace; că vėđură ochii mei măn-
tuirea Ta!”* Luca 2, 29.

Biserica cea viuă, întrunită întru acéstă sfântă casă dumneđeescă, sėrbéză điuă de astăđi ca festivitate de doliu, și o miie de biserici sorori de pe teritoriul archidiecesei nóstre ortodoxe române transilvane se asociéză durerei nóstre. Căci étă unul din onorabili seniori și nestori ai preoțimeii nóstre, asesorul consistorial, protopresbiter, director seminarial *Ioan Hannia*, la pragul celor 80 ani, dela cari după cuvěntul Psalmistului se începe ostenéla și durerea, după 50 ani pliniți în serviciul bisericeii și scólei, așa încât aprópe pre toți preoții și învățătorii nostri îi putea numi elevi ai sei, și după 2 ani de binemeritată retragere și odichnă, astăđi, după cuvěntul Creatorului, trupesce se reîntórce în pământ, ear sufletesce trece la odichna, ce a gătit-o Domnul cel Preaîndurat tuturor dreptilor sei. Ear noi, onorați jalnici ascultători, ne-am adunat cėtă duhovnicescă, a dá adormitului întru Domnul frate mai mare, frățescă și fiiesca nóstă sărutare din urmă și pentru fericita odichnă a sufletului lui a înălță o piă rugăciune și cântare la tronul Celui Preaînalt, carele este începutul și sfěrșitul, părintele și domnul tuturor.

Dar eată în puține liniamente vieța fericitului, pre care îl petrecem astăđi la morměnt.

Născut la anul 1818 din onorabili părinți economi, fruntași ai comunei Sadu, tiněrul Ioan, după terminarea studiilor gimnasiale în Sibiiu, și a celor acade-

mice teologice în Viena, căsătorit cu soția sa Maria, născută Bădilă de aici, răposată acum 10 ani, întră în tagma preoțescă și s'a numit de fericitul marele Andreiu secretar consistorial.

Ca o sentinelă credincioasă, tiněrul preot rămase neclintit la postul său și în anii cei viforoși, cari pe la mijlocul acestui secul se descărcară asupra patriei nóstre. Înserinându-se ceriul, restaurându-se pacea, și venerabilul archiereu reocupând scaunul său, tiněrul secretariu și totdeodată și profesor seminarial, a fost înaintat la trépta protopresbiterală, și priimi spre păstorire protopresbiteratul Sibiiului I, astăđi al Sėliștei, rămâněnd însă și profesor, și mai târđiu fiind numit și director seminarial. În calitatea acésta petrecu zelosul bărbat era cea nóuă a patriei nóstre, carea și pre poporul nostru îl desceptă și biserica nóstă o chiămă la o viėtă nóuă, și cu deosebire se manifestă acéstă eră nóuă pe terenul vieței bisericesci și școlare. Bisericile nóstre se zidiau din nou séu se restaurau din ruina și cenușa, în cari le aruncase tempestatea; se înălțau că prin farmec scóle superióre; câștigau drepturi perdute, dar mult dorite; se proclamă libertatea și egala îndreptățire a tuturor cetățenilor statului; se deschiseră barierele serviciului public și pentru fiii poporului nostru. În special seminariul nostru diecesan, mai târđiu archidiecesan, se rădică din starea de tot primitivă, în care se aflase până atunci și înaintă cu pași îmbucurători spre progresare și perfecționare; și la tóte aceste progrese și perfecționări răposatul avu partea sa de merit, căci nu mai puțin decăt o jumėtate de secul a lucrat și a conlucrat neobosit la ele. Și când în cele din urmă mitra metropolitană, ce căđuse de pe capul unui anteceser și zăcuse în morměnt un secul și jumėtate, iar ese la lumina đilei și ca o corónă cerescă se pune

*) A se vedé nota 11 dela urmă.

pe crescutul fericitului arhieru Andreiu; și când biserica prin lupte neconținute câștigă autonomia și constituțiunea sa pe baza cea lată și sacrată a sinodalității, — atunci și fericitul Ioan, care cu credință conlucrase la toate aceste rezultate și isbânde, ajuns acum la bătrânețe, poate exclamă cu dreptul Simeon, care țineă pe Christos ca prunc de patruzeci de zile în brațele sale: „Acum sloboșesce pre robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, cu pace, că vedură ochii mei mântuirea Ta“.

Și decă lângă acestea mai adaugem înființarea Asociațiunei transilvane, la carea și dânsul pusese o piatră fundamentală; dieta transilvană, în carea răsuna și vocea deputatului Ioan între ale multor fii ai poporului nostru; apoi întemeierea atâtor reuniuni și instituțiuni economice, industriale, comerciale și culturale, dar toate țintind la prosperarea și binele poporului nostru; și decă considerăm, că la multe din acestea și fericitul nostru Ioan a conlucrat, ba la unele din ele a fost chiar conducător și președinte, — ușor vom înțelege și bucuria, ce o avea răposatul acum la bătrânețe, că după multe decenii de osteneală se putea și dânsul bucura de fructele ostenelelor sale. Au nu dice și Petru cătră Iisus în muntele Tavorului vedând minunata Lui schimbarea la față: „Dâmnă, bine este nouă a fi aici; de ți este voia, să facem aicea trei colibi!“

Însă greutățile și necasurile și suferințele cele de multe feluri sunt nedespărțite de sârtea omului pe pământ, și cu drept cuvânt a dis înțeleptul Solon din vechime, că înainte de mârte nimeni nu se poate numi fericit. Așa și aici. Perderile cele dureroșe ale numeroșilor și iubitorilor sei consângeni, coetani, colegi și amici, mârtea iubitei sale soții, starea cea tristă a veduviei, și în zilele din urmă dureri nesuferite, îl făcură să ofteze și să strige: Acum sloboșesce pre

robul Tău, Stăpâne, cu pace! Și mângâierea în curând și urmă; căci, provăduț cu merindea cea sfântă, ce ni-o lăsă Christos pentru toate veacurile, adormi cu pace în brațele cele moi ale iubitorilor sei.

Așa se termină această viață omenescă de 80 ani, foarte mișcată și agitată. Și așa dând adormitului părinte și frate sărutarea cea mai de pre urmă, Vă invit pre voi jalnici membri ai familiei, cei mai de aproape și cei mai de departe, cari ați alergat astăzi aici și cari în număr atât de mare încungiurați acum acest tăcut sicriu, ca cu lacrimile pietății să Vă rugați lui Dumneșeu împreună cu noi slujitorii sfântului altar pentru iertarea păcatelor și fericita odichnă a iubitorului vostru părinte și frate, îngrijitoriu și binefăcătoriu, și să-i pēstrați până la mârte memoria întru binecuvântare. Asemenea vă rog și pre voi, onorabili părinți și frați și colegi ai adormitului întru Domnul, precum și pre voi pre toți, onorați membri ai diferitelor corporațiuni, cărora a aparținut, să-i pēstrați memoria întru onórea, ce datorim noi cei vii celor repausați și merși înaintea noastră la eterna odichnă.

Ear pre Tine Preaindurate, isvorul luminei, al vieții și al nemuririi, Te rugăm: Priimesce sufletul adormitului robului Tău, protopresbiter Ioan, întru fericirea Ta cea nestricăciósă și eternă. Și precum l'ai pus aici pe pământ, a vestii ómenilor cuvântul Tău, a-i învăța îndreptările Tale, — așa-l învrednicese acum, sloboșit din cele pământesci, a se află înaintea sfântului Tău județ și a auđi din gura Ta precum servii cei credincioși din evangeliă, cari au neguțătorit bine cu talanții priimiți din mâna Ta: „Bine, slugă bună și credincióasă, preste puține ai fost credincios, preste multe te voiu pune; întră întru bucuria Domnului Tău“. Amin!

XII. La înmormântarea Protopresbiterului și Paroch al Mediașului Dionisiu Chendi.*)

*„Bine, slugă bună și credinciosă;
preste puține ai fost credincios, preste
multe te voi pune: intră întru bu-
curia Domnului teu!”*

Mateiu 25, 21.

Un incident de cea mai tristă natură ne-a întrunit astăzi aici, onorați jalnici ascultători, — tristă datorință, de a-ți da ultima sărutare frățească ție, fericitul nostru frate în Christos și iubit părinte al fiilor tei, trupesci și sufletesci, carele atât de grabnic părăsesci pământul și toate cele deșerte pămâtesci. Căci în adevăr ca un fulger cu totul neasceptat străbătù la noi novela cea durerosă a trecerei tale din viață. Vai, noi te sciam întreg și sănătos, și tu erai greu pătîmind; te sciam vesel și plin de viață, și tu luptai lupta cea desperată cu puterea cea covârșitoare a morții; te sciam între cei vii, și eată proximal moment ne demandă, a te numeră în șirul cel infinit al repositașilor! O sicriu tăcut, cu ce puternică elocință ne reamintesci și tu cuvântul profetului: „Dilele mele ca umbra s'au plecat, și eu ca earba m'am uscat!” (Psalm 101, v. 12). O cât de adevărat, cât de serios, cât de pătîndătoriu ni se arată și aici cuvântul Teu, Domnul cerului și al pământului, carele ai dîs protopărintelui neamului nostru: „Pământ ești și în pământ te vei întorce!” Și cât de sântă admonițiunea, dată nouă de unul-născut fiul Teu, Mântuitorul nostru: „Fiți gata, că nu știți ziua, nici ceasul, întru carele va veni fiul omului!” (Mateiu 25, v. 13.).

*) A se vedé nota 12 dela urmă.

Protopresbiterul și Paroch al Mediașului *Dionisiu Chendi*, — ca să arătăm în puține liniamente chipul vieței lui, — a vădut lumina lunei la 18 Maiu 1820. Părintele seu a fost cucernicul Preot Ioan, Paroch în Șaroș, mama Anna. După terminarea studiilor pregătitoare, la anul 1843, aflându-se în etate de 23 ani, păși la taina căsătoriei cu Anna, ficia reposatului Protopresbiter al tractului Mediașului și pe atunci paroch în Frâua Vasiliu Androne. Până la 1847, capelan protopresbiteral, apoi Paroch în Buzd până la 1850, după trecerea din viață a părintelui seu, poporul din Șaroș cu iubire îl alese Paroch al seu, ear după încetarea din viață, la adânci bătrânețe, a Protopresbiterului Androne, Venerabilul Consistoriu archidieceșan, cunoscând și prețuind calitățile cele bune, ce-l distingeau, îl numi Administrator protopresbiteral al tractului Mediașului. Acest onorific oficiu îl portă adormitul în Domnul cu zel, după împregiurările timpului și în special ale bisericeii noastre ortodoxe române din Transilvania, 24 ani. În fine Sinodul protopresbiteral al tractului seu îl alese la anul 1885, în mod onorific deopotrivă pentru alegători ca și pentru ales, Protopresbiter al seu, și superioritatea bisericeșcă, tot cu asemenea onorifică încredere, aprobă și întări alegerea făcută. Pe cât însă pe de o parte eră de îmbucurătoare acéșta binemeritată înaintare, pe atât de grea eră de altă parte punerea ei în lucrare. Căci noul Protopresbiter, conform mandatului oficiului seu, trebuiă să se strămute din iubita sa comună natală, din sinul familiei sale, din mijlocul iubitului seu popor, ce-l păstorise 24 ani, în comuna centrală Mediaș, unde'l asceptau nouă sarcini, nouă greutăți și neajunsuri. Prin bunul seu tact învinse în fine și aceste greutăți, și se părea, că acum, ajuns la onorabile bătrânețe, încungiurat de o familiă nu-

merosă și înfloritoare, iubit și stimat de clerul și poporul seu tractual, va pute petrece séra vieței sale în linisce, mulțemire și fericire, — când eată deodată, răpede, pe neasceptate sórele se ascunse, și vieța lui pământescă se stinse cu 67 ani, fără neputințe bătrânesci, fără bólă îndelungată, fără dureri grele, cari dealtmintea în deobște sunt partea și sórtea omului ajuns la acéstă etate. Și astfel eată-ne adunați astăzi aici, întru acéstă casă a lui Dumneđu, la serbarea acésta pētrundētore, a sārutārei celei de pre urmă!

Mai mult decât la alte staturi omenesci, activitatea Preotului ca predicator al cuvētului lui Dumneđu, ca învățatoriu al credinței și al bunelor moravuri, ca întocmitor al ss. taine, este și ea tainică, internă, nesgomotósă și puțin bātătore la ochi. Preotul este asemenea grădinarului, carele prepară și sapă, seamenă și plivesce, udă și curățesce întru sudórea feței sale grădina sa, dar numai venitoriul mai îndepărtat are să probeze prețul și valórea lucrului seu. Ceeace a făcut și a pătimit, ceeace a ostenit și prestat adormitul întru Domnul frate al nostru ca paroch și păstor sufletesc al poporului seu, ca protopresbiter și conducător al tractului seu, numai venitoriul va arētá pe deplin; dar și din ceea-ce se vede și se cunósce astăzi, din trecut și din present, se póte dice, că fericitul a fost un păstor bun, zelos și credincios al turmei sale. Bisericile au sporit și înflorit sub conducerea lui, scólele au progresat, afacerile economice ale comunelor bisericesci au luat un curs mai regulat, cultura clerului și poporului a înaintat din ce în ce, și protopresbiteratul condus de dēnsul face astăzi o prețiosă flóre în cununa archidiecesei nóstre. Voiu aminti aici în special, că reuniunea femeilor române din Mediaș și fondul scolar tractual

ce pórtă numele marelui Andreiu, — amēndoue frumoșe saduri, ce promet fructe îmbelșugate în venitoriu, pre dēnsul îl onoreză ca pre inițiatorul și întemeiătorul lor. Asemenea ca preot adormitul nostru frate a fost un credincios servitor al altarului lui Dumneđu, un doios părinte al poporului seu, după cuvētul cântărei bisericesci „întru credință și nădejde, întru dragoste și blândete, întru vrednicia preotescă cu bună cinste înfrumșeat.“ Cu un cuvēt fericitul nostru frate a fost un serv credincios al Domnului seu, carele talanții priimiți din mâna Lui, neguțatorind înțeleptesce cu dēnsii, i-a sporit, și astăzi, la diua cea mare a dărei de seamă, îi restituie Domnului crescuți și înmulțiți. De aceea Te și rugăm pre Tine, Domnul și stăpânul tuturor, ca să-l învrednicesci și pre dēnsul, ca pe slugile cele credincioșe, a auđi cuvētul Teu cel dorit: „Bine slugă bună și credincioșă, preste puțin ai fost credincios, preste multe te voiu pune: întră întru bucuria Domnului Teu!“

Dând însă espresiune acestor cugetări și simțeminte, îmi remâne încă trista și preatrista datorință, ce-mi impune chiāmarea mea, ca la acéstă jalnică serbătore să ve adresez un cuvēt deosebit vóue, jalnici membri ai acestei onorate familii. Și înainte de toți și de tóte ție, protopreotésă Annă, de acum înainte vėduva Protopresbiterului Dionisiu Chendi, ție celei mai greu cercate de sórte, mai mult adūncite în jale. Iubita mea soțιά, — îți dice prin rostul meu soțul teu adormit, — iubita mea soțιά, credincioșă consórtă a vieței mele, eată înainte de ce o asceptam a sosit óra despărțirei nóstre de pe pământ! Patruđeci și patru de ani ne-a învrednicit Dumneđu a petrece împreună, a purtá unul cu altul greutățile vieței pământesci, a împărți deopotrivă dīlele cele bune și cele grele, ce ni-a fost rēnduit a le petrece în vieța

acésta. Ca un vis, ca o nălucire a sburat vieța noastră, și îndeșert ne întrebăm astăzi: unde e? unde e? O ce fericit eram eu cu tine, carea în tot decursul vieții noastre conjugale te-ai silit a fi, după cuvântul înțeleptului Solomon, cunună de aur pe crescutul bărbatului teu! Tu erai económa cea bună, chibzuită și înțeleptă a casei mele, tu mama cea cu durere a pruncilor nostri, tu ajutătórea mea cea credincióasă întru greutăți, tu mângăitórea mea întru necasuri, tu, întru carea eră odichnită și liniscită inima mea! De aceea vieța mea conjugală de aprópe o jumătate de secul pare-că a fost numai o jumătate de an; ear acum, când după crescerea și norocirea pruncilor nostri, credeam că am ajuns la limanul cel dorit al unei vieți liniscite și fericite, unde la bătrânețele noastre să odichnim de ostenelele purtate și să ne bucurăm de fructele sudorilor noastre din vieță, eată fără veste momentul, ce rumpe legătura cea păméntescă a inimilor noastre! Rēmas-bun dar, scumpa mea soțιά! Dumneđeu, făcătorul și tatăl tuturor, să te mângăie pentru perderea soțului teu! Eu „acum me odichnesc și aflu ușorare multă, căci m'am mutat din stricăciune și m'am dus la vieță“; dar pentru tine, sirmano, acum se încep ڊilele cele grele, jugul cel de fer al vėduviei și singurătătii. Dar nu, nu vei fi singură, iubita mea; Dumneđeu, părintele vėduvelor și al orfanilor, va fi cu tine, decă și de aici înainte, și mai vėrtos de aici înainte vei pune tótă increderea ta întru Dēnsul! „Aruncă dar spre Domnul grija ta, și el te va chrăni, nu va dá în veac clătire dreptului!“ (Ps. 54, v. 23.), — după însuși cuvântul Lui cel nemincinos. Întrunesc de aici înainte tótă iubirea ta asupra copiilor și nepoților nostri, pre cari să-i înveți și în venitoriu, a cinsti și a iubi pre Dumneđeu mai presus de tóte, și a avé sfântă legea Lui făcliă piciórelor lor și lumină cărărilor lor! Ear pentru iubirea

și bună îngrijirea, ce ai avut pentru mine în tot decursul vieții noastre, priimesce ferbinteaa mea mulțemită. Dumneđeu să fiă cu tine, scumpa mea soțιά! El se fiă toiagul și mângăierea bătrânețelor tale, și să-ți dee, când va binevoi, sfērșit bun, crestinesc! Și cu acestea ieră și ieră remas-bun, până-când Tatăl va binevoi a ne dá ڊiua revederei întru împērătia sa cea cerescă, unde nu este durere, nici întristare, nici suspinare. Iertă pre soțul tēu aici, la marginea mormēntului, de tóte, câte ori în ce fel îți va fi greșit în vieța sa, ca și Tatăl ceresc să-ți dee ție iertare întru îndurarea sa!

Iubiții mei fii și fiice, pre cari împreună cu buna vóstră mamă întru nenumērate ostenele și jertfe v'am crescut și v'am adus până la starea de acum, — eată Tatăl ceresc a binevoit a me chiămá din mijlocul vostru, fără bólă, fără timp de pregătire, fără prevestirea sfērșitului, și ach! fără de a ve mai fi putut aduná și vedé barem numai odată încá împregiurul patului meu, precum cu bucuriă și mângăiere ve vedeam când și când împregiurul modestei mele mese. Fiă numele Lui binecuvēntat întru toți vecii! Eu, iubiții mei, es acum din mijlocul vostru, dar es liniscit și mângăiat întru atăta, încat ve sciu pre toți și pre tóte așezati pe la casele vóstre, făcare după darul lui Dumneđeu. De acum înainte dar tatăl trupesc lipsesce din mijlocul vostru; lipiți-ve cu ardóre cu atāt mai mare de Tatăl ceresc, sciind, „că bogătii au sērăcit și au flēmēndit, eară cei-ce caută spre Domnul, nu se vor lipsi de tot binele“. (Psalm 32, 11.). Iubiți și onorați pre mama vóstră, mângăiați-o prin cuvintele vóstre cele bune, prin iubirea și concordia vóstră frătescă, prin viețuirea vóstră cea frumósă și plăcută lui Dumneđeu. Ear memoria tatălui vostru onorați-o prin ascultarea și urmarea învățaturilor lui celor pă-

rintesci. Și cu acestea, iubiții mei, priimiți sărutarea din urmă a iubitorului vostru tată și ultima ferbinteală a binecuvântării pentru voi și casele și familiile voștre!

Tot asemenea vă rog și pre voi, iubiți unchi, cuscari, veri, nepoți și nepoțe, și pre toate rudeniile mai de aproape și mai de departe, în fine pre toți onorații privitori și ascultători, cari onorareți memoria mea participând la această sărbătoare de doliu, în deosebi pre onorabilii reprezentanți ai bisericilor sorori și ai iubitei mele comune natale Șaroș, la carea după peregrinagiul vieții m'am re'ntors, spre a me odichni în pământul tău, la sinul părinților mei, ve rog, ȃic, ca în numele iubirei crestinesci să-mi dați frățesca voastră iertare de tot, ce v'aș fi greșit în viața mea, ca și Dumneșeu preaînduratul să ierte greșelele voștre!

Și acum să ve ȃic un cuvânt de despărțire și voue, iubitele mele popore din Frâua, Buzd, Șaroș și Mediaș, apoi voue onorați preoți tractuali și iubiți frați întru Christos, precum și ție, iubit popor al tractului Mediașului, cari într'un înțeles superior ați fost frații mei, fiii mei, familia mea. De ađi încolo nu voiu mai fi trupesce între voi, căci m'a chiămat Domnul din mijlocul vostru. Nu voiu mai conduce, iubiți preoți și învățatori, adunările și întrunirile voștre, cari îmi erau ȃile de bucuriă și recreare sufleteșcă. Ear cât pentru voi, fiii mei din popor, nu voiu mai aduce pre pruncii voștri în staulul lui Christos prin sfântul botez, nici voiu mai întruni, spre legătura cea sfântă a căsătoriei, mânilor fiilor voștri și fiicelor voștre; nu voiu mai însoți cu lacrimi și cântări și binecuvântări duhovnicesci pre reposații voștri la locul de odichnă, nici voiu mai înălță dela sfântul altar glasul meu la cer, pentru de a cere fericire celor vii și mântuire sufletelor celor adormiți. Vă rog

însă pre toți, frații mei, fiii mei, ca să-mi pēstrați iubirea voștră, să iubiți în locul meu și pre cei rămași ai mei, și să ve rugați lui Dumneșeu pentru lina mea odichnă. O fiă, ca binecuvântarea Domnului să planeze preste voi, iubiților, și preste biserica noastră și din acest tract, ca să creșcă, să înflorēșcă, să rodēșcă, spre mărirea lui Dumneșeu și spre binele sufletesc și trupesc al iubitului nostru popor!

Ear tu, casa lui Dumneșeu, căreia am servit cu credință aproape o jumătate de veac, însoțesce-me acum cu glasul cel mângăios al clopotelor și cântărilor tale, și me învrednicesce, a me odichni aproape de sfințitele tale ziduri; ear la dumneșeescul teu altar fă pomenire și rugăciune către Domnul și pentru mine, ca să me învrednicesc a servi Tatălui, Fiiului și sfântului Duch și în biserica cea nefăcută de mâni omenești, în Ierusalimul cel ceresc, cu toți servii cei credincioși ai lui Christos, întru bucuria Domnului meu.

Și acum, dupăce m'am ușorat de cătușele pământeniei și vremelniciei, ve rog frații mei, apostoli dela margini, în frunte cu cei trămiși de iubirea Archipăstorului nostru, adunați aici, ca într'un alt sat Ghetsimani, îngropați-mi trupul meu cel muritoriu, redând țerâna țerânei. Ear pre Tine, Domnul meu și Dumneșeu meu, Te rog cu umilință fiișcă, priimesce duchul meu. Amin!

XIII. La înmormântarea proprietarului Ioan Brote din Reşinari.*)

„Dómnne, cinci talanţi mi-ai dat,
şi eată alţi cinci am agonisit cu
dénşii!“ Mateiu 25, 20.

Prin cuvintele acestea, jalnici ascultători, ne arătă Domnul şi Mântuitorul nostru bucuria şi fericirea servului consciu de oficiul seu, carele a sevêrşit cu bărbăţie şi credinţă lucrul, ce i s'a încredinţat din partea Domnului seu, ca să-l sevêrşescă. „Cinci talanţi, — dice el cu bucuria cătră Domnul seu, — cinci talanţi mi-ai dat, Dómnne, şi éată alţi cinci am agonisit cu dénşii!“ Cine nu cunoşce, că acest stăpân al casei este însuşi Domnul cerului şi al pământului, stăpânul vieţii şi al morţii! Cine nu înţelege, că servul pus să chivernisescă talanţii, este omul, şi că talanţii încredinţaţi lui sunt darurile, puterile trupesci şi facultăţile sufletesci, ce le-a priimit el, spre a neguţatori cu ele în viaţa sa! Cine nu vede, că ziua, întru carea va veni Domnul, ca să ia seama servilor sei, este însăşi óra morţii şi a judecăţii, — momentul cel mare, când sufletul, deslegat de învelişul corpului muritoriu, se 'ntórce la adevărata sa casă părintescă, pentru de a stă înaintea făcătorului seu şi a dá răspuns pentru toate, bune ori rele, ce a sevêrşit în viaţă! O fericite de servul acela, carele a petrecut viaţa sa pământescă astfel, precum doresce, cere şi ascéptă stăpânul! Fericite de cel-ce a purtat cu bărbăţie şi răbdare arşiţa sórelui şi zăduful zilei vieţii pământesci, adunând snopi de fapte bune şi neperitoare! Fericite, carele în

*) A se vedé la fine nota 13.

óra, ce ne ascéptă pre toţi, va puté aretá stăpânului talanţii lui sporiti şi înmulţiţi, şi astfel va vedé faţa domnului seu serină şi veselă, şi va audí din gura lui cuvântul cel dulce: „Bine slugă bună şi credinciosă; preste puţin ai fost credincios, preste multe te voiu pune: întră întru bucuria domnului teu!“

Momentul acesta, cu care toţi cei născuţi în lume suntem datori, a sosit, eată! şi pentru mult onoratul şi iubitul nostru *Ioan Brote!* Şi încă vai cât de curând a sosit! Eată cerul întunecat şi sórele apus, când nóue ni se păreá că d'abia a scăpétat de mэдăđi! O cât de mult se adevéresce şi aici cuvântul Domnului: „Fiţi gata, căci nu sciţi ziua, nici ceasul, întru carele va veni Fiiul omului!“ (Luca 12, 40). Aşa cu adevérat, fiţi gata! Adormitul întru Domnul abia ajunsese etatea de 52 ani, — etatea, în carea omul, după pregătirile din tinereţe şi după ostenelele statului bărbătesc, în fine doresce a gustá din fruptele pomilor sădiţi de mâna sa, — şi eată ângerul morţii ciocnind la uşa lui şi chiámându-l: Scólă, urméză-mi mie! Ach, ce timpuriá despărţire! Ach, ce tristă privelisce! O sicriu tainic, ce bărbat scump adăpostesci tu între păreţii tei cei strimţi! O mormânt rece, ce viaţă preţiosă te deschide a priimi în sinul teu! O tu mamă bétrână şi neputinciosă, o tu văduvă nemângăiată, o voi 11 prunci, cari ca flori culcate la pământ de o grândină grea încungiuraţi acest sicriu, o comună Reşinari, o iubitul nostru popor românesc, cât de mare este perderea nóstră a tuturor, şi cât de justă durerea nóstră!

Însă pe când tânguiriile şi vaietele nóstre resună astfel în văzduh, şi lacrimile nóstre curg şiróie, eată colo de sus, dela părintele îndurárilor, se aude glasul: Nu plângeţi! Nu ve îndoireţi, nu ve temereţi: eu sum cu voi! Căci nu sunt svaturile mele ca svaturile

vostre, nici căile mele ca căile vostre, — dice Domnul. „Ci, precât este cerul departe de pământ, așa sunt departe căile mele de căile vostre, și cugetele mele de cugetele vostre!“ (Isaia 55, 8—9). Așa, așa, părinte ceresc! Adâncă este rana, ce o-a înfipt mórtea în sinul acestei case înfloritoare; dar cu atât mai vîrtos Te rugăm pre Tine, ale cărui căi sunt neînțelese de mintea noastră și neasemănat mai înalte decât căile noastre, ca să ne dai și mângăierea cea dela Tine! Căci Tu singur scii ziua și óra, când ne este hotărît a întră în viața acésta, și ierăși numai Ție unuia Ți e cunoscut momentul și hotarul din urmă al vieții noastre: intrările și eșirile noastre sunt în mâna Ta! Dă Dómnne, ca credința noastră întru Tine să aline și aici durerile cele adânci ale acelora, cari vîd astăzi apunînd în mormînt pre cel-ce erá razimul și speranța și tária vieții lor! Dă Dómnne, ca pentru mângăierea noastră să ne aducem aminte totdeuna, dar cu deosebire în asemenea óre amare, că mórtea, după rînduieála Ta, este o lege firéscă, carea cu putere covîșitoare domnesce preste tot neamul omenesc, și să fim totdeuna gata a urmă chiámărei Tale! Dă-ne darul Teu, care luminéază pre toți, ca și în óra acésta, când ochii nostri sunt împînginiți de vîlul lacrimelor, să vedem mórtea în lumina evangheliei iubitului Teu fiu, Domnului nostru Iisus Christos! Căci în lumina acésta mórtea nu este nimicire, ci trecere la altă vieță mai înaltă, — la o vieță, în carea ființa omenéscă, după cuvîntul apostolesc, seménată aici întru stricáciune, va resări acolo întru nestrícáciune, avîntându-se din mărire în mărire, și apropiându-se din tréptă în tréptă de Celce este începutul și sfîrșitul nostru și al tuturor, câte sunt în cer și pe pământ! În lumina acésta privită, mórtea, departe de a fi stingerea și nimicirea ființei noastre, este numai o strămu-

tare a formei din mai neperfectă în mai perfectă, — o împreunare mai intimă a făpturei cu făcătorul, a servului cu stăpînul, a fiului cu părintele la casa părintéscă. „Căci de credem, că Iisus a murit și a învieat, așa și Dumneđu pre cei adormiți întru Iisus aduce-i-va împreună cu El!“ (I. Tessal. 4, 14). În fine în lumina credinței noastre crestinesci, — rađimul vieții și mângăierea morței noastre, — la capétul acestei vieți curînd trecătoare, ne întimpină dreptul judecătoriu, ne ascéptă cununa învingerei și a resplătirei, gătită pentru toți, cari au servit Domnului cu credință. „Dómnne, eată cinci talanți mi-ai dat mie, și alți cinci am agonisit cu dînsii!“ — de o parte, ear de altă parte: „Bine slugă bună și credincioasă; preste puțin ai fost credincios, preste multe te voiu pune: întră întru bucuria domnului teu!“

Căci bun în adevăr și înțelept chivernisitoriu al talanților priimiți a fost și adormitul nostru frate, cărui cu atât de numeros și jalnic conduct i dăm astăzi însoțirea cea de pe urmă. Caracterul lui a fost: activitate neobosită, onestate și dreptate, în faptă și în cuvînt, — un caracter firm și onorabil în tótă puterea cuvîntului! El a fost unul dintre aceia, pre cari îi glorifică Psalmistul đicînd: „Fericit bărbatul, carele în svatul necredincioșilor n'a umblat și în calea păcătoșilor n'a stetit și pe scaunul perđătorilor n'a sedut!“ (Psalm 1, 1).

Născut din părinți onorabili și onorați, Parochul acestei respectate comune Petru Brote și soția sa Anna, pruncul Ioan crescú sub buna lor îngrijire cu vîrsta și cu priceperea, termină cu laudă cursul studiilor sale, apoi trecînd la statul căsătoriei cu actuala sa soție Anna născută Popoviciu-Barcian de aici, preferi a rămăné în viața privată, decât a trăi într'o continuă dependință, carea nu conveniá naturei lui

celei drepte și nemeșugite. Astfel după ce purtă căți-va ani oficiul de învățătoriu și director scolar al comunei sale natale, lăsa cariera vieții publice și se retrase în cea privată, spre a se pute devota mai cu deseveșire afacerilor sale economice, cari în scurt timp luară mare avânt, precum și educațiunei pruncilor sei, cari ca tinere odrasle de maslin încungiurau déjà mésa părintescă. Și cum a satisfăcut el acestor probleme, dovedesce în modul cel mai elocent starea cea înfloritore a raționalei sale economii de model, precum și rezultatele cele frumoșe ale educațiunei fiilor sei și ficelor sale, cari unii fac déjà parte din societatea cea mai alésă a poporului nostru, ear alții ca flori de bună speranță ne îndreptățesc la un frumos venitoriu. Dar o dovedesce preste tot distinsa stimă și onorifica încredere, cu carea el după cualificațiunea sa superióră, după zelul și activitatea sa pentru binele obstesc, după meritele sale a fost chiămat la atâtea officii alese. Căci poporul nostru românesc, însetat de atari bărbați de rară inteligență și probitate, curënd îl numerà între fruntașii sei și'l chiāmă la cele mai de frunte ale sale afaceri publice: naționale, bisericesci, filantropice și culturale. „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român“ curënd după înființarea sa îi încredință administrarea fondului seu. Archidieceasa noastră transilvană depuse în mânilor cele probate ale lui și ale altor bărbați de încredere tótă considerabila sa stare materială. Comuna cetățenescă a Sibiiului îl onoră cu alegerea de membru al reprezentanței sale, și însuși guvernul patriei nóstre reclamă la multe ocasiuni concursul lui cel zelos, inteligent și drept, așa încât numele lui deveni cunoscut și stimat de parte preste hotarele acestei comune, ale acestui ținut. „Cinci talanți, — puteá el dar ȓice la capătul activei

sale vieți, — cinci talanți mi-ai dat, Dómne, și eată neguțătorind cu dênșii, alți cinci am căștigat!“ Și astfel Te rugăm pre Tine, Domnul cel mare al casei, ca să-l învrednicesci a întrá întru bucuria Domnului seu!

Și acum, cădënd asupra mea întristătoreá dato-rință, de a fi la acéstă jalnică solenitate interpretul ultimelor dorințe și dispozițiuni ale adormitului, ochii mei te întimpină aici mai ântâiu de toți pre tine, pre carea de 31 ani adormitul în Domnul te numiá cu fericire iubita sa soțiá. Tu, ângerul pământesc păzitoriu vieții mele, îți rostesc iubitul teu soț, — tu cu credință neclintită, cu activitate neobosită, cu iubire gata la ori-ce sacrificiu, cu modestia, ce caracterisézá atât de frumos pre femeea cea înțeleptă, ai împărțit cu mine tóte greutățile vieții. Tu în timpul îndelungatelor mele suferințe ai alinat cu mână blândă durerile mele. Tu și la sfârșitul luptei mele pământesci între rugăciuni și lacrimi mi-ai închis ochii. O sirman'o, cu câtă greutate am eșit eu din lume, lăsând în sarcina ta pre cei 11 fii și fice, cari perdurá acum pre tatál, chránitoriu și îngrijitoriu lor! Ach! care durere din lume se póte asemená cu durerea ta! Căci deși din darul lui Dumneȓeu remâi scutită, sper, de grijile cele consumátore ale esistenței pentru tine și ai tei, totuși în curënd vei simți, că-ți lipsesce conducerea și brațul soțului teu, și că este de tot grea sarcina, a fi casei tale tatá și mamă totdeodată. Însă rădică ochii tei la cer, la părintele cel preaîndurat a tótă suflarea, și ȓi cu Psalmistul: „Ajutoriu meu dela Domnul, celce a făcut cerul și pământul!“ (Psalm 120, 2.). Pune întru Dumneȓeu nădejdea ta; căci acela este tatál vėduvelor și al orfanilor, și te va lumina întru nesciința ta, te va întări întru slăbiciunea ta și te va rădicá dintru adâncul durerii tale. Cresce

pre iubiții noștri prunci încă necrescuți și ține-i pre toți întru frica lui Dumnezeu și dreptate, — căci acestea sunt temeliile cele mai sigure ale fericirii omului pe pământ. Onorează memoria soțului teu prin continuarea principiilor lui, prin buna chivernisire a casei și familiei noastre și preste tot prin viață evlavioasă, modestă, laborioasă și onestă. Dumnezeu, carele ți-a impus această nouă și neasceptată sarcină a vieții, îți va da și puterea a o purta. Remas-bun dar, scumpa mea soție, remas-bun din viața pământescă, până la revedere acolo sus, unde însuși Domnul va sterge totă lacrima dela totă fața. Ear pre mine, soțul teu, te rog să me ierți de toate, câte ți-aș fi greșit în viața mea, ca și părintele ceresc să te ierte pre tine, acum și în ziua cea de apoi.

Dar ție, onorabila iubita mea maică, ce cuvânt demn de această grabnică despărțire să-ți adresez? Adevărat că după rânduiala firei noi fiii tei eram chemați a fi toiagul și sprijinul bătrânețelor tale, și la timpul de apoi, când Domnul te va chema din cele de aici, a te pregăti creștinesc pentru calea vecinicii și a-ți închide ochii cei iubiți. Însă Dumnezeu eată altmintrea a binevoit. Placă-te cu umilință sub mâna Celui Atotputernic, pre carele-l rog, să-ți dea restul vieții liniștit, și sfârșit bun creștinesc. Ear dela fiul teu Ioan priimesce fiiesca ultima sărutare de mână și ferbinte mulțemită pentru materna iubire, ce ai avut cătră dânsul dela leagăn până la sicriu: și rugându-te de materna ta iertare și binecuvântare pentru mine, implor iubirea ta de mamă și asupra iubiților mei copii, nepoților tăi, cari de aici înainte au îndoită trebuință de căldura dragostei tale.

Și acum un ultim cuvânt cătră voi, iubiții mei copii, între cari și tu, fiul meu Atanasiu. Unii dintre voi au ajuns cu ajutorul lui Dumnezeu anii maiore-

nității, ear cei mai mulți sunt încă în etatea copilăriei și unii chiar a prunciei. Ve pun la inimă voue celor mai înaintați, ca să fiți învățătorii și povățuitorii frățiorilor voștri, ear pre voi cei mai mici vă îndatorese, a fi ascultători și următori povețelor buneii voștre mame și ale fraților voștri mai mari. Dar pre toți, mari și mici, ve rog și ve conjur, să fiți buni, plecați și ascultători cătră buna voastră mamă, carea de aji înainte mai cu deosebire trăiesce în lume numai pentru voi. Cugetați, iubiții mei, adeseori la cuvântul s. scripturi, că onórea fiilor este mama onorată, și ve purtați conform acelei salutare învățături. Nu ve încredeți, fiii mei, nici unui bun al lumii, fiă acela avere séu tăriă, frumseță séu ori-ce alta; căci toate acelea nu fac adevărata fericire a omului pe pământ, ci aceea isvoresce din inima cea bună și curată înainte lui Dumnezeu. Deci, precum v'am învățat totdeuna în viața mea, așa ve dic și acum, să aveți pre Dumnezeu și sântă legea Lui deapurrea înainte ochilor voștri, ba scrisă cu litere neșterse! — Ear acum, iubiților, veniți încă odată împregiurul scumpului voștru tată, carele ve lasă un nume atât de bun și de prețios; sărutați-i ochii cei vioi, cari au priveghiat fără oboselă cu deosebire asupra voastră; sărutați-i buzele cele vescede, cari pare-că încă și acum vor să ve vorbescă și să ve învețe cele bune și folositoare; sărutați-i mânilor cele bărbate, cari au lucrat neîncetat cu deosebire pentru binele și fericirea voastră. Veniți, iubiților, veniți, și-i dați ultima voastră sărutare, și priimiți dela dânsul binecuvântarea părintescă, ca Dumnezeu să fiă cu voi. Da, El, părintele cel prea îndurat, să fiă tatăl și îngrijitorul voștru!

De asemenea rogă adormitul prin rostul meu pre iubitul seu frate, pre stimații cumnați și cumnate,

veri și verișore și pre toate numeroasele sale rudenii, mai de aproape și mai de departe, pre cari neajunsurile cuvântului acestuia nu permit a-i numi pre toți: apoi pre onoratul cler, în frunte cu veneratul cap și reprezentant al bisericeii, pre venerabila preoțime și delegațiune consistorială, pre onorata preoțime din Sibiiu, Reșinari și comunele învecinate, pre onoratele comune politice Sibiiu și Reșinari, în fine pre toți: bărbați și femei, mari și mici, de ori-ce stare și condițiune, ca să-i dați creștinésca vóstră iertare de toate, câte ca om v'ar fi greșit în vieța sa pămêntescă, ca și Dumneșeu să ve învrednicésca pre voi îndurării sale.

Ear tu, Părinte ceresc, ale cărui profunde judecări sunt neajunse și necuprinse de judecările nóstre omenesci, priimesce sufletul robului Teu în sinul fericirii Tale celei de sus, unde nu este durere, nici întristare, nici suspinare, ci vieță fără de sfêșit. Și precum el ca un serv al teu credincios a înmulțit talanții priimiți din mâna Ta părintescă, astfel 'l învrednicesce și cununei ceii nevestejitoare, pregătite credincioșilor Tei; și ca pre o slugă bună și credincioasă, preste puțin, priimesce'l a fi pus preste multe și a întră cu bucuriă întru bucuria Domnului seu. Amin!

XIV. La înmormântarea Protopresbiterului și Paroch al Clujului Vasiliu Roșescu. *)

„Căduț-a cununa capului nostru, pentru acésta s'a făcut nóue durere: întristată este inima nóstră, și s'au întunecat ochii nostri!”

Plângeri 5, 16-17.

Așa plângea și se tânguia órecând, în adúnca vechime, bărbatul durerilor, prorocul cel însuflețit de Dumneșeu Ieremia, când vėđu Ierusalimul, cetatea cea sfântă, căduț în ruine, palaturile lui surpate, stratele și drumurile lui pustii și părăsite, numerosul lui popor dus în sclăviă: cetatea-regină, ce domniă preste țeri, „ajunsă sub bir!“ „Căduț-a cununa capului nostru, pentru acésta s'a făcut nóue durere; întristată este inima nóstră, și s'au întunecat ochii nostri!“ Așa plângeți și ve tânguți astăzi și voi, onorați membri ai stimabilei familii în jale, cari îmbrățișați acest tăcut sicriu; căci într'ênsul zac osemintele bunului, iubitelui, scumpului vostru cap și chivernisitoriu: căduț-a cununa capului vostru! Așa plângeți și voi, o mică turmă a bisericeii și parochiei nóstre ortodoxe române din Cluj, căci eată ađi se desparte de voi blândul, onorabilul vostru păstor și părinte sufletesc: căduț-a cununa capului vostru! Așa ve tânguți și voi, onorată preoțime și iubit popor credincios al acestui protopresbiterat; căci eată ne-am adunat aici, în biserica-mamă a tractului, ca să dăm pămêntului corpul cel rece al bunului, zelosului vostru protopresbiter și șef tractual: căduț-a cununa capului vostru! Așa plângem în fine toți, cari ne-am adunat astăzi aici,

*) A se vedé la fine nota 14.

și încă mulți alții împreună cu noi, pre iubitul consăngean, coleg, amic, binevoitoriu, — îl deplângem cu toții, căci un bărbat vrednic al bisericei și națiunei noastre dispăre astăzi dintre noi, și vrednic este protopresbiterul *Vasilii Roșescu* de jalea noastră, de lacrimile noastre!

Da, onorată jalnică adunare, așa plângem și așa se cuvine să plângem pre iubitul nostru frate adormit, mutat dela noi, carele după cuvântul cântărei noastre bisericesci de aji înainte nu se va mai îngrijii de cele deșerte, nici de trupul cel mult pătimitoriu. Așa să-l plângem, aducându-i lacrimile noastre tribut de recunoscintă, stimă și iubire și dincolo de mormânt! Căci decă după rânduie-la firei omenesci ne este grea o despărțire de cătră iubiții nostri și numai pe timp scurt și hotărît, cu cât mai grea, mai durerósă și mai amară ne este despărțirea despărțirilor, ce o causéză mórtea!

Însă cu tóte acestea chiar nici în cea mai profundă durere a noastră să nu uităm, că suntem sub mâna lui Dumnezeu, — că, după cuvântul apostolesc, „de trăim, Domnului trăim, și de murim, Domnului murim; drept aceea ori de trăim ori de murim, ai Domnului suntem!“ (Rom. 14, 8). Să nu perdem din sufletele noastre consciința cea mângăitoare, că suntem învățacei ai lui Christos, fiul lui Dumnezeu, carele a venit în lume pentru noi și mântuirea noastră, carele ni-a aprins făclia cea pururea luminătoare a cunoscinței lui Dumnezeu, carele ne ȃice și nóue, precum a ȃis órecând Martei, sororei lui Lazar: „Eu sum învierea și vieța; celce crede întru mine, de va și muri, viu va fi!“ (Ioan 11, 25). Așa să plângem pre iubiții nostri chiămați dintru acéstă scurtă vieță pămêntescă, ca cei credincioși ai lui Christos, ear nu ca cei necredincioși, cari n'au nădejde; căci viuă este convin-

gerea noastră, că unde e Christos, mântuitoriu nostru, acolo vom fi și noi cei mântuiți printr'ensul. „Părinte, pre cari i-ai dat mie, voi, ca unde sum eu, și ei să fiă cu mine, ca să vędă mărirea mea!“ (Ioan 17, 24). Și ierăși: Eu sum viu, și voi să fiți vii! Adevărat, corpul, făcut din pămênt, după o scurtă petrecere aici, se re'ntórce în pămênt, — fiul la sinul maicei sale; sufletul însă, rađa din lumina cea neapropiată a dumneȃeirei, deslegat de grosimea corpului, se re'ntórce la isvorul ființei sale, Dumnezeu, spre a-și dá seamă de faptele sale din vieță și a luá din mâna dreptului judecătoriu resplata lor. „Toți trebuie să ne arêtam înaintea judecăței lui Christos, ca să ia fiăcine cele-ce a făcut în trup, ori bune ori rele!“ (II. Cor. 5, 10).

Deci împlinind cu pietate datorința noastră, de a redá pămêntului partea sa, ear sufletul cel străin de putrejune comandându-l lui Dumnezeu, Creatorului, înfățișeză-te încă odată înaintea ochilor nostri, o vieță fugitivă a onoratului nostru frate, precum sórele înainte de ce apune ne mai arêta încă odată fața sa cea dulce!

Protopresbiterul *Vasilii Roșescu* s'a născut la anul 1826 în satul Gherö-Oșorheiu din părinții Ioan și Ioana Roșu (Vereș), tatăl seu Paroch al acelei comune, — venerabilul bătrân, ce plânge aici pre fiul seu: cel bătrân pre cel tiner, trecutul prezentul. După terminarea studiilor gimnasiale pregătitoare aici în Cluj, ear a celor teologice în seminariul pe atunci diecesan, acum archidiecesan în Sibiu, el se căsătorî cu Anna, flica repositălor economi de aici Ioan și Maria Teuțan, preaiubita sa consórtă, cu carea petrecu în preafericită căsătorîă 37 ani, avênd împreună o frumósă cunună de prunci, din cari sunt în vieță 3 fii și 4 fice. Curênd după căsătorîă se învrednici și de darul preoției prin punerea mânilor fericitului neuitatului marelui

nostru Archiepiscop și Metropolit Andreiu, și totdeodată în urma trecerei din viață a Protopresbiterului de piă aducere-aminte Gregoriu Gall de aici, obținut postul de Paroch al acestei onorabile comune orășenești și de Administrator, mai târziu Protopresbiter al acestui onorabil tract. Nesuințele lui zelose și sincere, succesele neobositei lui activități pe acest teren numai de aici înainte se vor pute cunosce pe deplin; căci preotul, fiă el cât de silitoriu și devotat sacralului sau oficiu, totuși numai târziu poate arăta succesele lucrării sale, — asemenea viierului, carele pe lângă totă silința sa numai la câți-va ani după sădirea viiei se poate lăuda cu rodirile ei. Dar, o nestatornicia lucrurilor pământesci! Pe când desvoltă în frumosul sau cerc de activitate laudabile silințe și succese: cu progresarea bisericilor, cu înflorirea școlilor, cu desceptarea și luminarea poporului, căruia îi premergiă cu exemplul cel luminătoriu al creșterii și instruirii copiilor sei: pe atunci o bătă, la început neabătută în seamă, se înfurișă în internul lui, și corpul cel până aci atât de sănătos și robust, începând din ce în ce a lănga și a decăde. Iubita sa familie, lumina ochilor vieții sale, în justă îngrijire pentru capul sau, luă toate dispozițiile, aduse toate jertfele posibile pentru înlăturarea reului amenințătoriu; dar toate înzadar! „Așa dice Domnul: Tocmesce-ți casa ta, că vei muri tu și nu vei trăi!“ (Isaia 38, 1), — sentința se aduse, și ângerul morții nevedut bătea deja din aripi împregiurul capului lui. Nici iscusința medicilor celor mai căutați, nici puterea apelor credute vindecătoare, nici îngrijirea cea mai gingașă din partea familiei, nici alt ceva din cele pământesci n'au fost în stare, a-i redă sănătatea perdută, pânăcând în fine după trei ani de grele suferințe schimbă patul durerilor cu patul mormântului, unde încetază ori-ce durere.

Deci, preaiubita jalnica mea soție, — pronunția fericitul prin modestul meu rost, — credincioasa mea soție și împreună-călătore în drumul călătoriei mele pământesci, eată, iubita mea, aici meta și ținta despărțirii noastre! O cu câtă jale me smulg eu din brațele tale, plecând în calea vecinicii, ear pre tine lăsându-te aici, în valurile cele turburate ale vieții, și tocmai acum, când se încep zilele ei cele grele. După judecata mea omenescă eu me legănam în speranța aceea atât de dulce fiă-cărei inimi de părinte, că amândoi împreună vom ajunge a crește și a așeza pre toți pruncii nostri, apoi ca lucrătorii osteniți de munca zilei a trăi încă puținței ani în fericită retragere și odihnă, bucurându-ne de rodirile ostenelelor noastre, și cu deosebire de fericirea fiilor și a fiilor fiilor nostri. Însă Dumneșeu în svaturile sale cele nepetrunse de mărginita noastră pricepere omenescă a binevoit altcum: fiă numele Lui binecuvântat în veci, în cer și pe pământ! Ora mea din urmă eată a sunat, momentul despărțirii noastre a sosit: remas-bun, scumpa mea soție, pânăcând Tatăl va binevoi a ne da și ziua cea mare a revederii într-o împărăția sa cea de sus! Îți mulțamesc, buna mea, pentru neobosita și înțelepă chivernisire a casei și familiei noastre din partea ta; căci prin această chivernisire tu ai adevărit cuvântul împăratului înțelept din vechime, că muiere vrednică cine a aflat, mai scumpă este una ca aceea, decât petrele cele de mult preț. Îți mulțemesc cu deosebire de buna îngrijire, ce ai avut pentru mine de când pe neasceptate m'au întimpinat aceste grele suferințe, cari trei ani m'au ținut legat de pat, ca ore când pre slăbănogul dela lacul Vitezda. Dumneșeu preându-ratul să scriă în cartea vieții zilele și nopțile cele multe, ce le-ai petrecut priveghiând lângă patul du-

rerilor mele, silindu-te în tot chipul, a alina durerile trupesci și sufletesci, ce me turmentau, — și se-ți numere și se-ți respălătescă cu darurile sale cele ceresci lacrimile, suspinurile și rugăciunile, ce ai îndreptat la cer pentru însănătoșarea mea. Ear acum, la despărțirea mea de toate cele de aici, rog pre Tatăl ceresc, ca se-ți ușoreze jugul văduviei, se-ți dăruiescă restul vieței în linisce și mângăiere în cercul copiilor nostri, și când va binevoi a te chemă și pre tine la altă vieță, se te învrednicescă — după cuvântul sfintei noastre rugăciuni liturgice — de sfârșit bun creștinesc vieței tale, fără de patimă, nerușinat, cu pace, și de respuns bun la înfricoșatul județ al lui Christos. Iértă de toate pre iubitoriuul teu soț, și te rógă Tatălui ceresc pentru iertarea păcatelor mele și fericita mea odichnă!

O iubitul bunul meu tată, căruia voiam se-i trămit prin solia sărutarea mea din urmă, și eată tu aici lângă mine! O iubire părintescă făcătore de minuni! Nici adũncile bẽtrãnețe și neputințe, nici depãrtarea locului, nici greutatea iernei nu te-au putut reținé, ca se nu vii aici, a mai vedé odată fața fiului teu! „Lãsați-me“ — ai đis și tu, ca órecând Toma Gémenul, celor ce voiau se te opréscă, — „lãsați-me, se merg și eu, ca se mor împreună cu dẽnsul!“ (Ioan 11, 16). Íți mulțemesc, bunul meu părinte, cu lacrimi íți mulțemesc pentru acésta neasceptatã, necređutã ostenelã, precum și pentru toate ceelalte, ce ai făcut pentru mine în totã vieța mea; căci fără număr și fără nume sunt jertfele unui părinte pentru copiii sei! Iértă cu iubire pre fiul teu de tot, ce-ți va fi greșit în vieța sa, rógă-te Domnului pentru odichna lui în sinul fericirei ceii fără de sfẽrșit, și dã-i, ca óre-când bẽtrãnul Tovit fiului seu plecând în cãlãtoria, dã-i părintesca ta binecuvẽntare de despãrțire. Și cu ace-

stea, iubitul bunul meu tată, remas-bun! Dumneđeul îndurãrilor se-ți numere tóte ostenelele și jertfele, ce ai făcut pentru mine, între bunãtãțile plăcuților sei, se te mângãie întru durerea ta, se te întãrescă întru vėduvia și neputințele bẽtrãnețelor tale, se te îmbucure de fiii fiilor tei, se-ți fiã purtãtoriu de grijã în cele trupesci și în cele sufletesci. Și când te va chemã din cele de aici la cele de acolo, se-ți dee sfãrșit fericit și se te învrednicescă de partea celor de a drépta sa întru împãrția sa.

Dar de voi, dragii, bunii mei copii, cum me voiu despãrți? Grija vóstrã a fost predilecțiunea vieței mele, grija vóstrã m'a ocupat mai mult și pe patul durerilor mele și a stors nenumerate ferbinți lacrimi din ochii mei. Ce veți face voi, sirmanilor, când tatãl vostru va lipsi dintre voi? Și cu deosebire voi patru puișori, cari ve aflați încã subt aripile îngrijirei părintesci? Ce veți face? . . . Dar nu ve temereți! Afarã de tatãl pãmẽntesc, carele e om neputincios și muritoriu, aveți încã un tatã, atotputernic, nemuritoriu, — pre Tatãl ceresc, mai bun, mai îndurat, mai iubitoriu și mai îngrijitoriu de fiii sei, de cum póte fi vreodatã un tatã pãmẽntesc. Aceluia, iubiții mei, bunii mei, acelaia ve încredințez, carele face se resarã din pãmẽnt earba cea tinericã și chrãnesce cu ea mieluseii de pe câmp și-i încãlđesce cu adierea cea linã a vẽntului de primãvãrã! Aceluia ve încredințez, carele đice în cuvẽntul seu, cel-ce remãne în veac: „Chiamã-me pre mine în điva necasului teu, și te voiu scóte, și me vei preamãri!“ Aceluia ve încredințez, iubiții mei, rugãndu-l pentru binele vostru sufletesc și trupesc, precum s'a rugat Mãntuitoriuul lumii pentru orfanii sei invẽțãcei: „Pãrinte sfinte, pãzesce-i pre ei întru numele Teu!“ (Ioan 17. 11). Și Acela ve va și pãzi, copiii mei, de veți remãne

întru Dênsul. Iubiți dar mai pre sus de tóte pre acel preabun Părinte, păziți poruncile Lui cele sfinte, date nóue pentru fericirea nóstră; și ori-care ar fi sórtea vóstră aici pe pămênt, puneți speranța vóstră întru Dênsul, și nici când nu ve veți rușină. După aceea iubiți, onorați și mângăiați pre buna vóstră mamă, carea cu abnegațiune de sine deapurrurea s'a jertfit și se jertfescce pentru voi. Dar iubiți-ve, mângăiați-ve și sprijiniți-ve și voi unul pre altul, și fiți buni și binevoitori cătră toți, căci „iubirea — ȃce Apostolul, interpret fidel al doctrinei Domnului seu, — iubirea este plinirea legeri!“ (Rom. 13, 10). Și cu acestea dându-ve tuturor sãrutarea din urmã aici pe pãmênt, și lãsându-ve tuturor iertarea și binecuvêntarea mea, rog pre Tatãl nostru, carele este în ceruri, sã ve țină sub scutul seu cel părintesc.

Tot asemenea ve mulțemescc vóue, iubiți frați și sorori, unchi și mătușe, nepoți și nepóte, și cu un cuvênt tuturor, pre cari Dumneȃeu prin legãturile cele sfinte ale familiei v'a legat de inima mea, celor de aici și celor din afarã, ve mulțemescc, ȃic, tuturor pentru iubirea, de carea m'ați învrednicit, și lãsându-ve tuturor dragostea și binecuvêntarea mea, ve rog, sã-mi dați pentru tóte, cãte v'aș fi greșit în decursul ȃilelor mele pãmêntesci, frãțesca vóstrã iertare.

Și acum viu a vã ȃice colegialul meu remas-bun vóuě, iubiții mei frați în Christos, preoți tractuali și vóuě, iubiții mei fii întru Domnul, bunul meu popor din parochiã și protopresbiterat, vóue, cari din grația cerescã ați fost a dóua a mea familiã. Cu ȃiua de aȃi lucrul meu aici pe pãmênt este încheiat: botezarea și împreunarea cu Christos a pruncilor vostri, împreunarea mânilor tinerilor vostri întru s. tainã a cununieii, petrecerea la grópã a iubiților vostri mutați de aici nu le voiu mai sevêrși eu, ci cel-ce va fi chiãmat

dela Dumneȃeu a-mi fi urmãtoriu; nici voiu mai rădicã dela acest sfânt dumneȃesc altar mânile mele și glasul meu la cer pentru buna viețuire a celor vii și pentru fericita odichnã a celor repositați. De asemenea nu voiu mai cercetã bisericile și șcólele vóstre, nu voiu mai conduce adunãrile vóstre preoțesci și învățatoresci, nu voiu mai fi svãtuitoriul, povãțuitoriul, părintele vostru, precum m'am silit a ve fi pãnãcând am fost în mijlocul vostru. Ve mulțemescc, frații mei, pentru ascultarea, iubirea și încrederea, cu carea m'ați onorat în oficiul meu, și ve rog, ca iubirea acêsta sã mi-o pãstrați și după mórte, ba sã o *transplantați și asupra familiarilor mei*, cari remãn între voi, aducându-ve aminte de cuvêntul Domnului nostru, cã ceea-ce veți face unuia dintre acesti mai mici ai mei, mie mi-ați făcut. Da, pãstrați cu fiéscã iubire memoria mea, susțineți între voi și popor legãtura credinței și a iubireii, — „esemplu v'am dat vóue, ca precum am făcut eu vóue, și voi sã faceți!“ (Ioan 13, 15), și cu deosebire voi, frații mei preoți, sã me aveți, ve rog, deapurrurea la piã pomenire întru sfintele vóstre rugãciuni. Și așa darul Domnului cu voi cu toți, acum și totdeuna!

Mai pe urmã ve mulțemescc vóue tuturor, onorabili reprezentanți ai clerurilor și ai autorităȃilor civile, stimați cetãțeni ai orașului Cluj de tóte naȃiunile și confesiunile, la toți și tóte, pentru creștinésca vóstrã iubire și atât de onorificã participare la acêstã tristã festivitãte, rugându-ve pre toți pentru creștinésca vóstrã iertare.

Astfel desbrãcat de tóte cele pãmêntesci, cari le las aici, ve rog, frații mei, fii mei, preoți și cãntãreți, apostoli dela margini, adunați astãȃi aici, îngropați trupul meu cel obosit de greutatea suferințelor și doritoriu de odichnã, cãci eatã acum au încetat

tóte durerile mele, și me apropiu de Cel-ce a chiămat la sine pre toți cei osteniți și însărcinați, ca să-i odichnescă. Ear pre tine, Domnul meu și Dumneđeul meu, căruia cu smereniă am servit aici pe pământ la sfântul Teu altar, pre Tine, odichna cea adevărată a tuturor, Te rog cu ultima mea resuflare, ca să priimesci sufletul meu în mânil Tale cele deapururea părintesci și să-l odichnesci în partea celor mântuiți. Amin!

XV. La înmormântarea vicecomitelui Zaran- dului Dr. Iosif Hodoș.

*„Atunci dreptii vor străluci ca
sórele întru împărăția tatălui lor“.*

Mateiu 13, 43.

O inimă nobilă bărbătescă a încetat a palpită! Dr. *Iosif Hodoș*, bravul vicecomite al Zaran-
dului, zelosul reprezentant al afacerilor școlare din archidieceasa noastră, activul membru al Academiei Române din București, meritatul secretariu al Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, credinciosul soț și tată de familiă, bunul român și bunul creștin, sufletul cel nobil, primitoriu de tot ce este bun și frumos și laudabil, nu se mai numeră între cei vii! Încordările sciinței atât de înaintate, iubirea cea înfocată a unei familii fericite, ce se concentră împregiurul lui, îmbrățișarea amicilor de aprópe și de departe, tainicele suspinuri și rugăciuni, ce se înălțau la cer pentru însănătoșarea lui; tóte acestea n'au fost în stare, a amână barem încă pentru un deceniu, ژیua cea négră de astăzi, ژی de lacrimi și de durere! Vai cât de scurtă a fost acéstă vieță atât de scumpă, atât de necesară iubitei nóstre națiuni, carea, atât de seracă încă de atari bărbați, simte îndoit mai greu decât alte popóre mai fericite căderea conducătorilor sei în lupta cea sfântă a luminei, a culturei, a libertății spirituale! Dar vai cât de scurtă a fost acéstă vieță și pentru biserica nóstră, carea aveá în reposatul un fiu atât de bun, atât de credincios, atât de luminat și devotat binelui ei! Și vai ce scurtă a fost acéstă vieță pentru tine, jalnică familiă, carea perđi astăzi pre doiosul bunul teu chrănitoriu, îngrijitoriu și chi-

vernisoriu! Dar îndeșert sunt toate tânguirile noastre: vaietele cele mai dureroase nu-l rechiamă în viață, lacrimile cele mai ferbinti nu-l readuc în brațele noastre: morțea nu mai dă înderăpt prăda sa! „Pământ ești și în pământ te vei întorče!“ — eată, omule, în două cuvinte jumătate biografia ta!

Dar decă cu toate acestea cutezăm în atari momente amare a ne apropiă de sicriile iubitorilor nostri repositi și a dice celor-ce le încungiură: „Nu plângeți!“, acésta nu o facem în numele nostru, ci în numele Aceluia, carele a învieat pre fiul veduvei din Nain, al celui-ce a strigat pre Lazar din mormânt, al celui-ce prin preamărita sa înviere a spart zévorele morții, al celui-ce prin a două nascere a rezidit pre om după chipul și asemănarea lui Dumneșeu. Da, ceea-ce este muritoriu în om, se redă prin morče pământului, — lutului lutul! Înșă ceea-ce distinge pre om de toate celelalte vietăți pământesci și-l apropiă de ființele ângeresci, — „Micșoratu-l'ai pre el mai puțin ore-ce decăt ângerii, cu mărire și cu cinste l'ai încununat pre el!“ dice Psalmistul, (Psalm 8, v. 7), — aceea este spiritul lui cel nemuritoriu, partea cea mai bună, cea mai alésă, cea mai înaltă a ființei lui. El prin facultățile sale admirabile străbate marea și uscatul, se pune în contact cu corpurile ceresci din depărtări immense, scrutéză adâncimile pământului, desgrópă secretele veacurilor de mult trecute, și se aventă la cunoscința sa și a Creatorului seu, de care nesuesce a se apropiă prin căutarea adevărului și practisarea virtuții. Da, căutarea adevărului; căci așa ne-ai învățat Tu, fiul lui Dumneșeu: „Eu sum calea și adevărul și viața; nimeni nu vine la Tatăl, fără numai prin mine!“ (Ioan 14, 6). Și ierăși, „practisarea virtuții: „Fiți desevărșiti, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desevărșit este!“ (Mateiu 5, 48). Și apoi promisiunea

și îmbărbătarea: „Fericiti cei curați la inimă, că aceia vor vedé pre Dumneșeu“. (Mateiu 3, 8). Și asemenea, când vei veni Tu, Mântuitorul nostru, încungiurat de sfinții ângeri, a judecă lumea, și vei chiămă pre toți înaintea tribunalului teu celui nefățarnic, întrebarea Ta nu va fi: Căt ai fost de mărit, căt de avut, căt de puternic pe pământ? ci mai vėrtos: căt ai fost de credincios, de bun, de drept și de îndurătoriu? — căt de mult ai iubit în viața ta pre Dumneșeu făcătoriuul teu, și pre deaprópele, fratele teu? Cum ai nutrit pre cel flămând? cum ai îmbrăcat pre cel gol? cum ai priimit pre cel străin? ai învățat pre cel neciutoriu? ai mângăiat și ajutat pre cel întristat și necăjit? — cu un cuvânt: cum ai practisat virtutea, ce prin esemplul seu cel sublim și o-a arėtat Domnul și Mântuitorul teu? Da, jalnici ascultători, curăția inimei, va să dice: bunătatea noastră, iubirea, sinceritatea, dreptatea și adevărul, — caracterele cele mai frumoșe ale repositului nostru frate, — acestea le cere dela noi Mântuitorul, pentru-ca să putem auđi atunci din rostul Lui: „Veniți binecuvėntății părintelui meu, de moșteniți împărăția, carea este gătită voue dela întemeierea lumei“. (Mateiu 25, 34). Și ierăși: „Fericiti cei curați cu inima, că aceia vor vedé pre Dumneșeu!“ Și ierăși: „Atunci dreptii vor străluci ca sórele întru împărăția Tatălui lor!“

Și decă aplicăm cele șise la adormitul nostru frate, cu bucuriă mărturisim, că el în măsură distinsă a nesuit a se apropiă de acel înalt ideal, ce ni l'a pus înainte Domnul și Mântuitorul. Multe daruri frumoșe au fost intrunite în amabila ființă a iubitorului și mult regretatului nostru frate. O minte ageră și pătrundătoare, o energiă, ce învinge toate obstaculele, o elocință clară și dulce, un spirit înalt și cu sbor ideal, o inimă bună și priimitóre de tot ce este curat și

nobil, o modestă amabilă, ce mai mult face decât vorbesce, și mai mult acopere și ascunde meritele sale, decât le arătă și le trâmbiță în lume, — eată în puține cuvinte liniamentele firei lui! Dar și mai mult decât toate acestea trebuiau să iubescă și să stimeze toți cei buni curăția inimei lui, sinceritatea voinței și nesuințelor lui. Da, Iosif Hodoș a fost, — ceea-ce în această lume a materialismului și egoismului necreștinesc va să țină foarte mult! — Iosif Hodoș a fost preste tot omul dreptății, omul conștiinței, omul adevărului și al sincerității, — după cuvântul lui Christos despre Natanail, un adevărat Israiltean, întru carele nu eră viclenia! Întrégă viața lui a fost ca o oglindă curată, reflectând cu fidelitate internul lui: cuvântul lui efluxul convingerei, faptele lui rezultatul unei voințe curate și firme, — curate, ca și isvorul cel curat al inimei, din care emanau. La el se putea aplica cuvântul, cu care caracterisază poetul pre „omul cinstit“, când țină:

*Pe buza mea minciuna n'a jucat,
Pre nici un drept eu nu am defăimat;
Nici unui om n'am fost înșelător
Și 'n țera mea nu am fost trădător!* (G. Sion).

Fia în dieta țerei séu în adunarea municipiului, apărând și aici și acolo drepturile cele neinstrăinabile, neprescriptibile ale mult cercatei noastre națiuni, ce o iubiă cu totă ardorea sufletului seu, fia în sinóde și congrese promovând binele iubitei noastre biserici strămoșesci, stélpul cel neclătit al naționalității noastre, fia la mésa consiliului ca judecătoriu și administrator al oficiului public, fia în camera cea tăcută a literaturii, fia în societatea amicilor și colegilor, fia în fine în cercul cel intim al familiei, pretutindeni îl aflăm nesuind spre lumină, spre dreptate și adevăr, spre iubire și indulgență, fără pasiune, fără ură, fără réu-

tate, dar și fără privire la față, fără frică și fără rezervă. De aceea îl și vedem încungiurat de iubirea și stima tuturor, ca puțini alți fii ai poporului nostru, și de sigur împreună cu noi cei de aici multe inimi oftéză și mulți ochi rouréză de lacrimi astăzi, când bravul bărbat dispore dela ochii nostri.

Nu póte fi, jalnici ascultători, problema acestor puține cuvinte, a desvélí înaintea vóstră tabloul vieței unui om ca Iosif Hodoș, ci acesta remâne rezervată istoriei poporului nostru, carea între contimporanii de astăzi va dá și lui, ca și ilustrului și nefericitului seu văr și amic de principii Alexandru Papiu Ilarian, locul meritat. De aceea, trecând aici preste multe momente din viața lui, voiu aminti numai, că Iosif Hodoș, geamen cu fratele seu Zacheiu, reposat déjà la anul 1848, s'a născut în Bandul de Câmpia la 28 Octobore 1829 din părinții Preotul Vasiliu și Teodora. Studiile elementare și gimnasiale și le-a făcut în M.-Oșorheiu, de unde apoi a trecut la cele filosofice în Blaj, având profesori, între alții, și pre neuitatul Simeon Bărnuț, ear studiile juridice le-a început în Cluj, — pretutindeni cu distincțiune. În viforoșii ani 1848/9 îl vedem alături cu toți contimporanii sei luând parte activă la mișcarea națională din acele memorabile zile, ear după aceea îl aflăm, împreună cu profesorul seu Bărnuț, la ascultarea filosofiei și a dreptului în Viena, în fine la 1854 'l vedem reîntornând din Italia cu fruntea încununată de laurul doctoratului în drept, ce'l meritase la vechia și venerabila universitate din Patavia, unde cu putere nere-sistibilă îl atrăsese dorul Italiei-mame. De aici înainte el este bărbat al vieței publice. Întrând la 1857 în statul unei căsătorii din cele mai fericite, la 1861, după o scurtă praxă advocațională în Abrud, priimesce postul de vicecomite al comitatului Zarandului, pentru

carele mulți ani, și anume până la desființarea ace-luia, alături de stimabilul său coleg Amos Frâncu, de asemenea trecut din viață, el a fost în cele mai multe afaceri spiritul dătoriu de viață. Simțământul național ia un sbor nou sub magistratura lui, prestigiul poporului nostru, care formeză aproape totă populațiunea comitatului, se înalță, cultura lui crește, școlile încep a înflori, și cu deosebire *gimnaziul din Brad*, pe lângă alte onorabile nume, va păstra cu scumpătate numele vicecomitelui Iosif Hodoș. Încrederea cea mare a poporului către dânsul se manifestază, între altele, și prin aceea, că pentru 1863—1865 'l alege deputat la dietele din Sibiu și Cluj, iar la 1867/8 la dieta din Pesta, unde mai mulți ani, împreună cu stimabilii săi colegi, luptă cu onoare sub stindardul naționalității române. Tot atunci societatea academică, astăzi, spre bucuria și onoarea poporului nostru, Academia Română din București, îl alege membru al său, iar mai târziu biserica noastră transilvană, prin onorificul vot al Sinodului arhidiece-san, îl cheamă în fruntea afacerilor sale școlare ca asesor consistorial referent, unde în decurs de patru ani a lucrat cu zel și devotament, până când, vai, fu chemat și el, ca prea mulți alți fii ai poporului nostru, a da mortalității tributul datorit, în cea mai frumoasă etate bărbătească.

Acesta este, jalnici ascultători, în puține cuvinte, precum le inspiră momentul, cursul vizibil al vieții stimabilului bărbat, la a cărui ultimă însoțire ne am adunat astăzi aici. Dar cât de fecundă a fost această scumpă viață în cele interne! O familie din cele mai frumoase și pline de speranțe de șapte fii și două fiice, toți cu cea mai îngrijită educațiune, încungiuură — după cuvântul psalmistului, — ca tinere odrasle de maslin mеса lui; literatura română, cu deosebire cea

istorică, îi mulțemesce o însemnată conlucrare la dezvoltarea ei; biserica noastră ortodoxă română va păstra întru onoare memoria lui ca a unui fiu al său credincios și binemeritat; poporul nostru în general, dar cu deosebire prin părțile, unde a funcționat ca oficial public, va aștepta cu viață recunoscință activitatea lui salutiferă și va onora și preste mai multe generațiuni numele lui.

Dar apunerea accelerată a sorei de eamnă ne aduce aminte, că s'a plecat ziua și a sosit timpul, ca să încheiăm trista funcțiune, ce ea ni-a dat! O facem dar cu rugăciunea umilită către Dumnezeu, ca precum sunt atât de rari bărbații noștri luminați și conducători, așa să fie și mai rare festivitățile cele asemenea acestei de astăzi; căci cu serioase îngrijiri privim în venitorul bisericii și națiunii noastre, când vedem secerea morții atât de activă între bărbații de valoare ai poporului nostru, precum a fost în deceniile din urmă.

Încă puține momente, și va apune dela fața noastră, dela fața voastră, onorată familie jalnică, bărbatul cel scump, carele ca un sora dulce încălzitoriu a fost iubitul vostru cap, chivernisitoriu și apărătoriu. Vai ce momente grele cuprinde această despărțire! Vai ce durere, cărei asemenea nu este alta! Cu ce cuvinte se me adresez către tine, onorabilă soție a adormitului întru Domnul, către tine, mama cea bună și doioasă a acestei familii de acum orfane de tată, carea scaldă în lacrimi acest sicriu al fericirii tale, către tine, prin al cărei suflet simțitoriu în restimp mai puțin de un an, au trecut două săbii cumplite, mórtea iubitului tată și a scumpului soț! În 8—9 luni și orfană și veduvă! De azi înainte și tată și mamă a șapte copii, încă numai unul așezat și de sine stătătoriu, ca o găină neputincioasă între drăgălașii săi pușori! Cine

nu va plânge împreună cu tine? Cine nu va consimți cu durerea ta? Cine nu va tinde, pe cât ajunge puterea omenescă, a alina suferințele tale? Priimesce dar prin rostul acestui debil cuvânt sărutarea din urmă a preaiubitului bunului teu soț, carele cu ultimul suspin îți mulțemesce pentru totă bunătatea și îndelungă-răbdarea, ce i-ai păstrat în tot cursul celor douăzeci și trei de ani ai fericitei vóstre căsătorii, dar cu deosebire în timpul îndelungatelor și amarelor lui suferințe. Eară pre voi, iubiți fii și fiice, cari în parte ați alergat din mari depărtări, dela studiile și serviciile vóstre, vai! nu ca de altădată pentru a ve îndulci de fețele cele serine ale părinților vostri, ci pentru de a sărutá buzele cele reci ale tatălui vostru, iubitul vostru părinte ve stringe încă odată cu focul sărutărei de despărțire la peptul seu, ve reamintesce părintescile povețe și învățături, ce v'a dat în viață, și ve încredințéază împreună cu buna vóstră mamă și neputincioasa iubita vóstră bună, acum ambe văduve, lui Dumneșeu, părintelui tuturor. Da, lui Dumneșeu: căci El, a cărui îndurare e mai amplă decât marginile cerului, El va purtá grijă și de voi! Eară voi, iubiților, păstrați frica lui Dumneșeu ca tesaurul cel mai scump, în sufletele vóstre, și priimiți sărutarea și binecuvântarea neuitatului vostru părinte pentru fericirea vóstră sufletescă și trupescă de pe pământ!

Și așa rugând pre toți, cu cari sórtea vieței l'a adus în legături mai deaprópe, cu deosebire pre membrii Venerabilului Consistoriu archidiececan, carele prin debilul meu vot dá espresiune durerei sale pentru perderea prea timpuriă a zelosului seu referent scolar, apoi pre membrii ilustrei Academii Române din Bucuresci, ai onoratei Asociațiuni transilvane pentru literatura și cultura poporului român, în fine pre toți, cari l'ați iubit în viață și l'ați însoțit până

la acest loc al odichnei, rugându-ve, șic, pre toți pentru frățesca vóstră iertare, veniți să dăm fratelui nostru sarutarea cea mai de pre urmă, și să încredințăm remășițele lui pământesci pământului, ai cărui fii suntem. Ear sufletul cel mai presus de mortalitate se-l închinăm în mânilor Creatorului, spre a-l repausá împreună cu toți sfinții și dreptii, cari l-au bineplăcut Lui din veac. Căci așa ne-ai învățat Tu, unul-născut fiul Tatălui, carele ai promis celor curați la inimă, că vor vedé pre Dumneșeu, și ne-ai încredințat prin cuvântul Teu cel viu, că dreptii vor străluci ca sórele întru împărăția tatălui lor. Amin!

XVI. La înmormântarea Protopresbiterului Abrudului Ioan Gall. *)

*„Și acum eată eu sciu, că mai
mult nu veți vedé fața mea voi
toți, pe la cari am trecut propove-
duind împărăția lui Dumnezeu“.*

Fapt. Apost. 20, 25.

Cu aceste cuvinte, simple și pătrunzătoare, se despărți órecând apostolul Pavel, servul cel însufletit al lui Iisus Christos, de credincioșii sei din Efes, când trecea prin Milet și se pregătia a se sui la Ierusalim, ca să pătimască, și precum presimția, să móră pentru evangelia darului, ce i-se descoperise în mod atât de minunat. „Eată eu sciu“ — le dicea — „că mai mult nu veți vedé fața mea voi toți, pe la cari am trecut propovăduind împărăția lui Dumnezeu!“ Eară ei la aceste cuvinte se umplură de adâncă întristare, și plecând genunchii lor se rugară împreună cu dânsul; și s'a făcut mare plângere între toți, și cădând pe grumazii lui îl sărutau, și astfel între lacrimi 'l petrecură până la corabia, ce-l priimi și-l depărtă dela ochii lor. Astfel dîse atunci Pavel credincioșilor sei, — astfel ne dîci și tu, iubitul nostru frate, călătoriu la cele eterne, nóue tuturor, cari ne-am adunat astăzi aici împregiurul teu. Pentru-că eată și tu ai ajuns la port, spre a te imbarcă pentru Ierusalimul cel de sus! Eată corabia cea strimă și îngustă a sicriului, ce are să te ducă dela ochii nostri! Eată mormântul deschis, carele ca o mare nețermurită, plină de secrete, are să te transpórte la malurile altei lumi, ne cuprinse de ochii nostri cei trupesci! Eară noi, la scirea cea tristă a ducerii tale de aici, am venit de

*) A se vedé la fine nota 15.

aprópe și de departe, ca să-ți dăm sărutarea cea mai de pe urmă, să plângem la sicriul teu lacrima cea ferbinte a despărțirii, să plecăm pentru tine genunchii nostri, și să-ți cerem dela Domnul vieței și al morții călătoria fericită și grațiosă priimire în lumea cea nóuă, a spiritelor, ce te ascéptă. — „Da“ — ne dîci și tu nóue astăzi: „De acum nu veți mai vedé fața mea voi toți, pe la cari am trecut, propovăduind împărăția lui Dumnezeu!“ Nu veți mai vedé fața mea voi, jalnicii mei familiari: tu scumpa buna mea soția, tu onorabilă bătrâna mea mamă, voi plăpândii dragii mei copilași, voi iubiții mei frați și soră, și voi toți, de cari am fost legat cu legăturile cele dulci ale familiei! Nu veți mai vedé fața mea voi, iubiții mei fii sufletesci, blândul meu popor din Abrudsat, cărora 28 de ani v'am vestit cuvântul împărăției lui Dumnezeu, v'am împărțit ss. taine ale lui Christos, și v'am adus mângăierea cea făcătoare de minuni a rugăciunei! Nu veți mai vedé fața mea voi, iubiții mei trați în Christos, preoții mei tractuali și conlucrătorii mei la opera cea sublimă a evangheliei, și voi, iubit popor credincios al tractului Abrudului, cărora Dumnezeu m'a învrednicit a ve fi cap și înainte-stătătoriu în cele bisericesci. Și cu un cuvânt, nu veți mai vedé fața mea voi toți, între cari mi-a fost rânduít a petrece vieța mea pământescă de 53 ani! Așa ne dîci tu nóue, iubitul bunul nostru frate adormit; eară noi trebuie să-ți remânem datori cu cuvântul de răspuns, séu mai vêrtos răspunsul nostru este sărutarea buzelor tale celor înghețate, plânsul și suspinul dintru adînc. Căci vai! cum să nu se întunece ochii nostri de lacrimi, cum să nu înnece oftarea glasul nostru și durerea să inunde inimile nóstre, când acest sicriu ne spune cu tainica sa elocință, că soțul nostru, frațele nostru, fiul nostru, părintele nostru, bărbatul cel

distins al bisericeii și națiunii noastre, protopresbiterul Abrudului *Ioan Gall*, nu mai este între noi! Da, jalnici ascultători, nu mai este între noi, ci după cuvântul cântărei noastre bisericesci, eată se dă grópei, cu pétră se acopere, întru întunec se sălășluesce, cu morții se îngropă, de tóte rudeniile și prietiniile acum se desparte!...

O ȃi amară, ne vine și nóue a strigá cu dreptul acela Iov, o ȃi amară, căci ai venit așa curênd! O sórte tristă a omului pe pămênt, ca sórele vieții lui sê se stingă adeseori, ca și aici, până când încă nu e séră! O despărțire cu durere, când semenătoriul este răpit din agrul seu, pe când se află în cea mai frumoasă activitate, la mijlocul secerișului, și nu ajunge a se puté îndulci și de fructele ostenelelor sale! O mórte — pare-că am exclamá și noi cu înțeleptul Sirach, o mórte, cât de adúnci sunt ranele tale, „cât de amară este pomenirea ta!“ (Sirach 41, 1.).

Așa ne tânguim noi, sirmanii muritori, întru amărăciunea sufletelor noastre, când ca valurile covârșitoare ne împresórá mulțimea necasurilor aici pe pămênt, — așa cu deosebire la casuri ca cest de acum: triste, jalnice, sfășietóre de inimă, cari pentru un moment ne înfățișeză vieța pămêntescă numai ca o deșertăciune, ba după tânguirea Ecclesiastului din vechime, ca deșertăciunea deșertăciunilor.

Și cu tóte acestea, onorați jalnici ascultători, nu ne este iertat a zéboví la aceste cugetări atât de triste, atât de deprimátóre; nu ne este iertat, a aținti ochii nostri numai la pămêntul acesta, carele adeseori ni se pare că îngropă totă fericirea noastră.

Nu, vieța este un dar neprețuit, dat nóue dela însuși Dumneșeu, ca prin desvoltarea puterilor noastre trupesci și sufletesci se cunóscem pre préinaltul nostru Creator, și cunoscêndu-l se'l iubim, și iubindu-l sê urmăm preceptelor *Lui*, și prin cugete curate și fapte bune

sê ne nevoim a ne apropiá de dênsul, a ne face desêvêșiți, precum El însuși, Tatăl nostru, desêvêșit este.

Eară când, ca tóte fâpturile Lui cele nenumêrate în desvoltarea lor, suntem chiámați și noi din cele de aici, atunci sê fim convinși, că trecem, ca pe o punte nevêđută, la alte lumi, unde după cuvântul Apostolului evangelist, cer nou și pămênt nou ne ascéptă, și sórele altei vieți ne întimpină dejá cu aurora sa! Da, fraților! precum ângerul cel luminat dela mormêntul lui Christos a ȃis muierilor mironosițe: „Ce căutați pre cel viu cu cei morți?“ așa ne apare și nóue întru întunerecul durerilor noastre ângerul cel purtătoriu de lumină al credinței noastre creștinesci, carele arêtând spre Christos, începătoriul și plinitoriul acestei credințe, ne ȃice cu cuvântul Lui cătră invêțaceii cei înspăimêntați: „Eu sum, nu ve temereți!“ (Ioan 6, 20). Și tot asemenea: „Eu sum calea și adevêrul și vieța: nimeni nu vine la tatăl, fără numai prin mine!“ (Ioan 14, 5). Și iêrăși: „Eu sum învierea și vieța: cel-ce crede întru mine, de va și murí, viu va fi!“ (Ioan 11, 25). Da, Domnul și Mântuitoriul nostru și a tótă lumea, — strigăm și noi cătră tine ca Marta aceea din Vitania, — și întindem spre tine mânilor noastre, — da, și noi credem, că Tu ești fiul lui Dumneșeu, carele ai venit în lume pentru mântuirea neamului omenesc! Și noi credem, că precum Tu ai înviiat din morți întru mărirea Tatălui, așa și pre cei-ce au murit întru Tine, îi vei duce împreună cu Tine întru împêrăția Tatălui Teu, — ca unde ești Tu, acolo se fiă și cei-ce Ți-au servit Ție! Și noi credem, că după cuvântul Apostolului Teu, „dêcă se va strică casa noastră cea pămêntescă a locașului acestuia, zidire dela Dumneșeu avem, nefăcută de mână, vecinică în ceruri. (II. Cor. 5. 1). De aceea Te rugăm pre Tine, Domnul și Mântuitoriul nostru, ca pre acest credincios

servitoriu al evangheliei Tale, carele s'a luptat lupta cea bună pentru împărăția Ta cea fericitoare, carele a plinit cursul seu și a păzit credința sa, se 'l învrednicesci a luá din mâna Ta și cununa dreptății, carea o ai gătit tuturor celor-ce iubesc arătarea Ta.

Dar înainte de ce apune dela ochii nostri fața ta cea iubită, permite, o fericitul nostru frate, ca amicul teu din juniă să cerce a zugrăvi chipul teu cel plăcut barem în câteva linii, pe cât adecă îi permite mâna, tremurând de durerea despărțirii tale!

Protopresbiterul *Ioan Gall* s'a născut la anul 1836 în Cluj, unde taică-seu Grigorie, fost paroch și protopop acolo, odichnesce și acum în fața bisericii sale, sub frumosul monument, ce i l'a rădicat pietatea fiilor sei. Studiile gimnasiale și le-a făcut în orașul natal, și perđend de timpuriu pre părintele seu, nemuritoriul nostru Andreiu, — căci pretutindenii aflăm urmele lui binefăcătoare, — îi deveni și lui și fratelui seu mai tinăr Iosif și întregei familii orfane al doilea părinte. Sub acest nobil patronagiu, tinărul Ioan termină studiile teologice, servi anii sei de pracsă ca învățătoriu și ca cancelist la episcopiă, și se pregăti cu sirguintă pentru statul preoțesc. După aceea pași la statul căsătoriei cu dēmna sa consórtă, și o — cu ce durere o đic, de acum înainte vėduvă! — Anna, flica fericitului paroch și protopop al Abrudului Absolon Popoviciu, și în curėnd deveni succesorul aceleuia în parochiă și protopopiă. Ear cum a purtat el aceste nobile oficii în restimp de 28 ani, nu e de lipsă să o spună cuvintele, căci o mărturisesc faptele. Biserica acēsta, carea el cu doioșiă o numiá raiul seu pămēntesc, și carea de ađi înainte în deșert va căută a mai vedé fața lui cea veselă și a mai auđi glasul lui cel dulce, biserica acēsta, đic, precum și tóte bisericile tractuale în frumósă înflorire, scólele

în progres îmbucurătoriu, averile bisericesci prin bună administrațiune în continuă creștere și sporire, poporul întărit în credință, preoțimea înaintată în cultură și lumina, poporul ținut în pace, linisce și bună armoniă cu păstorii sei sufletesci, pretutindenii viéță, activitate și înaintare! Parochia centrală din Abrudsat, și protopresbiteratul Abrudului, prin cari a umblat propovėduind cuvēntul lui Dumneđeu, unele din cele mai frumoșe flori în cununa cea scumpă a bisericeii nóstre strămoșesci, — eată în puține cuvinte activitatea publică bisericească a parochului și protopresbiterului Ioan Gall! Și tot asemenea cu laudă pomenirea lui ca membru al consistorielor, sínodelor și congreselor nóstre, ca luptătoriu și apėrătoriu al drepturilor cetățenesci ale iubitului nostru popor în deobște, și cu deosebire ale poporului din munții apuseni, pre care l'a iubit din tot sufletul seu, ca membru al Asociațiunei nóstre transilvane pentru literatura și cultura poporului român, ca împreună-întemeiătoriu și protector al reuniunei femeilor române din Abrud, Abrudsat și giur, și cu un cuvēnt pretutindenii, unde eră vorbă de sórtea poporului nostru, a bisericeii nóstre. O fiă dar, ca Domnul, carele ți-a fost încredințat în viéță atăți și atât de scumpi talanți, acum, când îi readuci lui sporiți, îmulțiți, duplicați, să te întimpine și pre tine ca pre servii cei credincioși din evangeliă, cu fericitoriul cuvēnt: „Bine slugă bună și credincioșă, preste puțin ai fost credincios, preste multe te voiu pune: intră întru bucuria Domnului teu!“

Dar eată cătră sēră este și s'a plecat đia; și nici tu, iubitul nostru călătoriu, nu mai poți rămăne cu noi, nici noi nu te putem insoți mai departe, ori cât de strins ne-ar legá iubirea unii de alții; pasă dar în calea veciniciei, în carea ađi ori mâne, când va binevoi Tatăl a ne chiămă, și noi 'ți vom urmá. —

Deci dar iubiții mei din scurta viață de pe pământ, remas-bun iubiților, voue tuturor! Rămas-bun înainte de toți și de toate ție, buna, credincioasă, înțeleptă mea consortă, soția mea cea nedespărțită în partea cea mai frumoasă din calea vieții mele pământesci, ție celei mai adânc lovite de săgeța acestei despărțiri! Tu, scumpa mea soție, prin silința ta cea neobosită, prin chivernisirea cea înțeleptă a casei tale, ținând calea cea bună a modestiei, moderațiunii și cumpetului, prin zelosa, sincera sprijinire a soțului teu întru buna creștere a pruncilor noștri, grijind împreună cu mine pentru cei vii și plângând alături cu mine pentru pușorii, cari au sburat din brațele noastre la cuiburile ceresci, — și cu un cuvânt, prin simțemintele tale nobile și nesuințele tale laudabile ai întărit cuvântul înțeleptului împărat din vechime, că femeea vrednică este cunună de aur pe creștetul bărbatului seu. O buna mea soție, cât de repede, ca nisce visuri, ca umbre, ca neluciri fugitive au sburat, pare-că, pe dinaintea ochilor noștri cei 28 ani ai fericitei, preafericitei noastre căsătorii! Și eată, iubita mea, când după ostenelele noastre cugetam să ne odichnim și noi pușintel la umbra pomilor sădiți de noi în grădina acestei vieți, eată mâna cea nevădută a morții vine deodată și taiă firul frumoșei noastre conviețuirii, — ca să se plinescă și aici cuvântul cel serios al cântărei noastre bisericesci: „Când dobândim lumea, atuncea în grăpă ne sălășluim!“ Pre mine, scumpa mea, Domnul me chiamă la altă viață, fără durere, fără întristare, fără suspinare, și eu urmez; eară tu rămâi aici, în lumea valurilor și a durerilor, pentru a luptă și mai departe lupta vieții. Este grea, o sciu, lupta acăsta, chiar și când ambii soți stau împreună, mână în mână, umăr la umăr; cu cât mai grea, când are se o porțe unul singur! Dar precum până acum,

așa mai vârtos de aici înainte stăi tare în credință, îmbărbătează-te, întărește-te: ți cu Psalmistul: „Partea mea esti Dómnne, ți-am să păzesc legea ta!“ (Ps. 118, 57). Continuă întru buna chivernisire a casei și familiei tale, fi mamă seracilor și mângăitoare celor necăjiți, iubesc casa lui Dumneșeu și pórta grijă de dēnsa și în venitoriu; ear salutara Reuniune a femeilor din munții noștri urmază a o conduce cu devotamentul îndatinat, spre mângăierea și ajutorirea iubitului, bravului nostru popor. Și cu acestea încredințându-te lui Dumneșeu, tatălui veduvelor și al orfanilor, și iubirei fiilor și fraților noștri, te rog cu lacrimi, a priimii ultima mea sărutare și mulțemită pentru toate nenumeratele ostenele și jertfe, ce uitând gingășia firei femeesci, ai făcut pentru mine, și a-mi dá pentru toate, câte ți-aș fi greșit în preascurta noastră viață conjugală, iubitórea ta iertare și deslegare. Remas-bun, iubită Annă, încă odată remas-bun, până-când Tatăl va binevoi, a ne resări diminēta cea veselă a revederei întru împărăția sa cea de sus și fără de sfârșit!

Acum ochii mei te caută pre tine, iubita, buna mea maică: unde ești? Vai, gârbovită de întreitul jug al bătrânețelor, al văduviei și al durerii pentru suferințele iubiților tei, între cari petreci, tu trupesce nu poți fi astăzi aici, la însoțirea cea tristă a fiului teu mai mare; dar inima ta, dorul teu, durerea ta sunt aici: căci ce durere e mai mare, decât a îngropă părinții pre copiii lor! Îți mulțemesc, onorabila, buna mea maică pentru nesecata iubire, îngrijire și abnegațiune, cu carea după mórtea bunului nostru tată, cu încordarea tuturor puterilor tale, ba ca pelicanul din tradițiune cu sângele peptului teu ne-ai crescut pre noi, mulțimea de copii mărunței, remași în giurul teu, și ne-ai scos la lumina ții, spre a puté deveni membri folositori societății omenesci. Acum eu fiul

teu me despart de cele de aici, dar eată de ađi încolo fiii tei: eată aici o jalnică văduvă, ca și tine, eată aici orfani în lacrimi, precum am fost remas și noi la mórtea tatălui nostru; o fii de aici încolo și mama lor, precum ai fost mama noastră, și ve iubiți și ve mângăiați intru Dumneđu unii cu alții! Și cu această rugare sărut încă odată mânil tale cele onorabile bătrânesci, și te rog de materna ta iertare și binecuvântare.

Dar voue, iubiții, doriții mei copii, ce cuvânt se ve adresez? Ție, iubita mea Annă cu onorabilul teu soț și dragălașa vóstră floriciă, ție micul meu Ionel, scolărelul meu cel brav, carele credeam se fii órecând mângăierea mea și odichna bătrânețelor mele, și pre care venirea cea repede a morții nu mi-a permis a te mai puté stringe barem odată încă la inima mea! Rămăsbun, iubiții mei, scumpii mei, din partea tatălui vostru, a cărui față de ađi încolo nu o veți mai vedé! Da, tatăl vostru pământesc, după rânduéla lui D-đu, ese astăđi din mijlocul vostru; dar tatăl ceresc, carele priimesce pre orfani și pre văduve sub scutul seu, intru nemărginita sa îndurare va purtá grijă și de voi, decă vă veți aréta vrednici de iubirea Lui. Acelui preaîndurat părinte ceresc ve incredințez dar, iubiții mei, rugându-l cu umilință, ca se fiă cu voi, se lumineze mințile vóstre, se îndrepteze inimile vóstre, ca se remâneți deapururea în căile cele bune și bineplăcute Lui. Temeți-ve de Dumneđu, — acesta este începutul și sfârșitul a tótă înțelepciunea, temeți-ve de Dumneđu și păziți poruncile Lui cele mântuitoare, ascultați și mângăiați pre buna vóstră mamă, urmați învățăturilor părinților vostri, și prin faptele vóstre cele bune onorați memoria adormitului vostru părinte. Și cu acestea, iubiții mei prunci, rămăsbun, și dupla binecuvântare a Tatălui nostru din ceruri și a părintelui vostru pământesc, se fiă cu voi!

De asemenea ve đic ultimul durerosul meu adio voue, iubiții mei frați și soră, împreună cu scumpii vostri familiari, cumnați și cumnate, nepoți și nepóte, și tuturor rudeniilor și celor mai de aprópe ai mei, mulțemindu-ve pentru frătesca vóstră iubire, și rogându-ve, a mi-o păstrá aceea și după ducerea mea dintre voi, și pentru iubirea mea a împărtăși cu dënșă și pre jalnica mea soție și pre orfanii mei prunci, cărora ve rog ferbinte a le fi părinți și frați în locul meu.

Și acum îndrept glasul meu spre voi, onorații, iubiții mei frați în Christos, preoți tractuali, și iubit popor din Abrud-sat și din tot protopresbiteratul Abrudului, cari după darul lui Dumneđu ați fost familia mea a dóua, spirituală. De acum înainte, frații mei, fiii mei, — după cuvântul Apostolului, nu veți mai vedé fața mea voi toți, cu cari am conlucrat după puținele nóstre puteri la întărirea pe pământ a împărăției lui Dumneđu. Nu voiu mai conduce adunările vóstre bisericesci, nu voiu mai cercetá bisericile, scólele și casele vóstre; ear voue indeosebi, bunul, ascultătoriul meu popor din Abrudsat, nu ve voiu mai servi cele sfinte intru această dragălașă biserică, la acest dumneđeesc altar, pe care ca văduva din evangeliă, astăđi, la despărțirea mea, depun cu inimă curată drept semn al iubirei și pomenirei mele puțină jertfă, ce o veți priimi din mânil rămașilor mei.

Ve mulțemes, iubiții mei frați și fii, încă odată pentru ascultarea, increderea și iubirea vóstră; ve rog a păstra unitatea credinței și a dragostei intru legătura păcei, și lăsând parochiei și protopresbiteratului binecuvântarea mea, rog pre Tatăl ceresc cu archierescul cuvânt al Domnului și Mântuitoriului nostru Iisus Christos: „Părinte sfinte, păzesce-i pre ei intru numele Tău!” (Ioan 17, 11).

Și cu acestea încheiând debilul meu cuvânt din urmă cătră voi, ve rog pre toți: onorabili reprezentanți ai oficiilor bisericesci, civile și militare, onorați concetățeni și compatrioți de toate confesiunile și naționalitățile, pre frații și conlucrătorii mei dela societățile minerare: Concordia, Șuluț, Rod, Pincu ș. c. l., dela institutul „Auraria“, dela reuniunea femeilor române și celelalte număróse societăți, cărora am aparținut, în fine pre toți și toate, pre cari iubirea lui Dumnezeu și a deapropelui v'a întrunit la această jalnică festivitate, la carea învătătorii mei au fost clopotele bisericilor, vă rog, dic, să priimiți cordiala mea mulțemită pentru dragostea vóstră și să-mi dați frățesca vóstră ultimă iertare și deslegare.

Și acum, frații mei în Christos, ve învit pre voi, ca încheiând această sərbătóre a lacrimelor, cu cântări duhovnicesci, cari au fost deapururea mângăierea sufletului meu, să me petreceți la locul de odichnă, ce însumi mi-am ales aici, în acest pământ sfințit, lângă casa lui Dumnezeu, căreia am servit, lângă inimioarele cele curate ale iubiților mei copii adormiți de mai nainte; și ca órecând apostolii dela margini, adunați în satul Ghetsimani, să îngropați corpul meu cel muritoriu, redând pământului partea sa. Ear, pre Tine, Domnul meu și Dumnezeul meu, căruia cu smereniă am servit la acest sânt altar al Teu, pre Tine Te rog cu umilința făpturei cătră făcătoriu, a fiului cătră părintele seu, priimesce duchul meu în preasfintele Tale mâni creatóre, și me învrednicesce, a servi Ție și la altarul Teu cel nefăcut de mână, în biserica Ta cea cerescă, în Ierusalimul cel de sus, unde încungiurată de cetele cele fără de numer ale sfinților și dreptilor din veac, și preamărită de chorurile ângerilor și arhangelilor, cheruvimilor și serafimilor Tei, locuesce mărirea Ta cea necuprinsă și neapropiată. Amin!

XVII.° La înmormântarea v.-comitelui Făgărașului Ioan Codru Drăgușanul. *)

„Fericit bărbatul, carele n'a umblat în svatul necredincioșilor, și în calea păcătoșilor n'a stătut, și pe scaunul perđătorilor n'a ședut; ci în legea Domnului voia lui și în legea Lui va cugeta ziua și nóptea.

Psalm 1, 1-2.

Cine din noi, jalnici ascultători, privind la scriul acesta, nu va cugeta la cuvintele Mântuitoriului din parabola celor dece fecióre: „Fiți gata, că nu știți ziua nici ceasul, întru carele va veni fiul omului!“ Pre cine nu-l va pătrunde această mórte atât de grabnică și cu totul neasceptată, când stă să cugete, că înainte cu puține zile iubitul și de toți stimatul nostru frate *Ioan Codru Drăgușanul* era întreg și sănătos, umblând în afacerile oficiului seu, și astăzi îl însoțim până la locașul cel mare și tot mai mare al lacrimelor și suspinelor! Ba la câți dintre noi toți trista novelă a morții lui veni chiar înainte de a sci barem, că el este bolnav, este în suferință! Atât de subțire, fraților, atât de fragil și caduc este păretele, ce desparte vieța de mórte! Atât de elocent și demn de a pune la inimă cuvântul Psalmistului: „Omul deșertăciunei s'a asemănat, și zilele lui ca umbra trec!“ O fiă dar, ca și casul acesta, și în fine toate asemenea lui, cari se desfășură și de și dinaintea ochilor nostri, să ne servescă drept admonițiune, a cugeta și a re-cugeta la cuvântul Domnului: fiți gata, că nu știți ziua, nici ceasul! Și fiă, ca dintr'acésta să ne învățăm, a nu mesurá vieța noastră nici după puterea și virtutea

*) A se vedé nota 17 dela urmă.

tinerețelor, dar nici după șirul cel lung al anilor, ci mai vârtos după cugetările și simțemintele și faptele noastre; căci acestea, acestea sunt adevărata valoare a vieții noastre, acestea cununile cele nevestejitoare ale mormintelor noastre.

Și eată Tu, fericitul nostru frate, Tu ai fost unul dintre acei ómeni, pare-că tot mai rari în timpurile noastre cele turburóse, cari în înțelesul acesta viețuiesc, cari nu caută a adună în lume comori trecătoare, a străluci prin cuvinte mari, prin înfățișări impunătoare, prin trâmbițarea meritelor și laudelor sale, ci carele, atent la vocea conștiinței tale, în linisce, tăcere, modestiă și perseveranță te-ai silit a-ți implini datorințele tale, în tot timpul, în tot locul, între toate împregiurările. Unul dintre aceia, cari iubesc mai mult esența virtuții, decât aparința ei esterióră. Unul dintre aceia, la cari cu drept cuvânt se póte aplicá lauda, ce face Psalmistul omului drept, când ăice: „Fericit bărbatul, carele n'a umblat în svatul necredincioșilor, și în calea păcătoșilor n'a stetit și pe scaunul perđătorilor n'a ședut; ci în legea Domnului voia lui și în legea lui va cugetá ziua și nóptea!“

Trece departe preste limitele acestui modest ecou al durerei noastre, a descrie vieța cea roditóre a lui Ioan Codru Drăgușanul; aceea face parte viuă și onorifică din istoria poporului nostru român din Transilvania în decurs de aprópe o jumătate de secul. Născut în Drăguș, districtul Făgărașului, la 1817, din familiă nobilă boierescă, tinerul Ioan d'abia eșit din vârsta copilăriei, trecù în România, unde prin talent, diligență și purtări bune află intrare în case distinse, și chiar într'o familiă princiară ca instructor și educatori. Acéstă frumósă pozițiă o folosi el cu bărbățiă, pentru de a se perfecționá în cunoscințe și sciințe,

ășa încât mai târđiu fu trămis, a face cu ilustrii sei elevi călătorii întinse la resărit și apus, mēđănópte și mēđăđi, ba aprópe în tótă Europa, — rară fericire pentru dēnsul, dar nu fără folos nici pentru noi; căci observările și esperiințele sale el le concentrá mai târđiu în „Peregrinul transilvan“, cu carele în mod demn de recunoscință înavuți literatura noastră din acel timp. După epocalii ani 1848/9, când poporul nostru se desceptase la nouă viéță însuflețită, Codru, acum bărbat matur după etate și după esperiință, nu se mai putù răbdá, a nu se re'ntórce în patria sa, spre a-i oferí ei și națiunei serviciile sale. Cum a dus la îndeplinire acel nobil angagiament, 'i servesce spre onóre și laudă neperitoare. Căci în calitatea sa de oficial public, mai ântâiu ca comisariu districtual, după aceea ca adjunct de pretură, mai târđiu ca vice-căpitan și vice-comite al districtului Făgărașului și în fine ca președinte al sedriei orfanale a numitului comitat, după retragerea sa din serviciul statului ca secretariu al comitetului școlilor grănițeresci din Sibiiu, — pretutindeni Codru sciá întruni datorințele sale cătră stat și oficiu cu datorințele nu mai puțin sfinte cătră națiunea și biserica sa, al căror fiu însuflețit și credincios a fost până la resuflarea sa cea mai de pe urmă. Drept, imparțial, zelos și uman în oficiul seu, el câștigá deopotrivă iubirea și încrederea tuturor, de ori-ce naționalitate, de ori-ce credință. Dar pe lângă tóte sarcinele oficiului totuși nu perdeá din vedere datorințele sale cătră iubitul seu popor românesc; și acésta nu numai căci erá „os din osul lui, și carne din carnea lui“, ci pentru-că vedeá cu durere, că nici unul din popórele conlocuitoře nu aveá atâta lipsă, ca el sērmanul, de sprijinul fiilor sei. Prin cuvânt și faptă, prin învățatură și esemplu, Codru pretutindeni, pe unde funcționá, produse o viéță nouă în sinul poporului nostru: bi-

sericile și scólele, statul preoțesc și învățătoresc, tinerimea studiosă, literatura și cultura, și preste tot bunăstarea morală și materială a poporului nostru, — toate se bucurau de sincerul și căldurosul lui sprijin. Ba chiar și după-ce se căsători, și cerul îl dăruí cu prunci, el continuá a dá cu mână plină în toate părțile, unde credea de lipsă; și când amicii 'l făceau atent la prea marea sa liberalitate, și la datorințele către casa și familia sa, el le răspundeá plin de încredere: „Copiii mei sunt națiunea!“ — Dá, nu me voi depártá dela adevěr, decã voiú dice, că precum nobilul acela împérat al anticității, Titu, credea perdută diua, în carea n'a făcut vre-un bine, astfel la Codru Drăgușanul puține, de tot puține vor fi fost diilele, în cari se nu fi putut înscrie vre-o faptă nobilă în diuariul seu, séu mai vértos pe tablele inimei sale. Scólele din ținutul Cohalmului, din ținutul Hârtibaciului și cu deosebire scóla din Cincul-mare, scóla, Negru-Vodă din Făgăraș și multe altele vin a vesti și astăzi, și vrënd Dumneđu vor vesti încă preste seculi, despre înflăcărata lui iubire către neamul seu, iubire aprópe nemésurată, carea-l împingeá, a face adese-ori póte mai mult, decát cereá prudința, decát permiteau puterile lui. Dar ostenelele, darurile, jertfele și alte binefaceri, cari după cuvântul Mântuitorului, le făcea fără de a scí stânga lucrurile drepteí, — le scie numai Acela Unul, carele cunoște inimile și runchii. Căci cine alergá vre-odată la Codru, și se easă neajutat séu barem nemângăiat din casa lui? Da, nobil de nascere, dar mai nobil prin vieța ta! — așa Te am cunoscut pre Tine noi contemporanii, și acésta ar fi o démnă inscripțiune a petrei mormântului Teu! Tu eși acum din mijlocul nostru, căci acésta este partea și sórtea neamului omenesc; dar curăția inimei Tale, bunătaea, blândețele, sinceritatea cre-

dința, firmitatea și probitatea caracterului Teu, „Israeltean adevérat, întru carele nu este viclenia“, — vor remâne deapururea vii în inimile tuturor celor-ce Te au cunoscut; și poporul nostru cu recunoștința Te va numéra între cei mai buni, mai credincioși și mai iubiți fi ai sei.

De aceea, iubite fiule, iubită fică, voi bucuria și mângăierea din urmă a bunului vostru tatá după multe, grele și aprópe nesuportabile lovituri ale sortii, voi, pre cari el cu deosebire de când a remas singur, numai cu cele mai crunte sudori ale feței sale v'a putut cresce și aduce până la starea, în carea vă aflați, voi, iubiților, plângénd și jelind pre părintele vostru, ca doi pui de turturică remași singuri în lume, nesuiți-ve din toate puterile vóstre, a păși în urmele cele luminoase ale vieței lui și a perená prin simțeminte și fapte nobile memoria lui. Căci acésta este cea mai frumoasă și mai démnă onorare a părinților nostri, a imită faptele lor cele bune, vieța lor cea curată. Ear acum, dând iubitului vostru tatá sărutarea cea mai de pe urmă, priimiți cele mai ferbinți ale lui binecuvântări pentru totă calea vieței vóstre pământesci. Dumneđu, părintele orfanilor, se fiá și cu voi, cari de acum înainte sunteți lipsiți de părintele pământesc!

Și așa urmând străvechia datină a poporului nostru, mulțemindu-Vé tuturor pentru acéstă frumoasă și onorifică petrecere la mormânt a demnului bărbat și al nostru bun frate, și rugându-Ve pre toți și toate, din apropiere și din depártare, a-i dá creștinésca vóstră iertare de tot, ce fericitul V'ar fi greșit vreodată în vieța sa, Vé poftesc, cá toți dimpreună cu o gură și cu o inimă sē-i cerem dela Dumneđu, ca sē-i fiá țerâna ușóră, sē-i fiá memoria binecuvântată, se odichnescă sufletul lui în sinul fericirei. Dar sē adaugem

încă, că Dumnezeuul părinților nostri să se îndure, a da poporului nostru în totă vremea bărbați cu inima cea bună și curată a lui Ioan Codru Drăgușanul, carele după dîsa psalmistului, împăratului și prorocului David „n'a umblat în svatul necredincioșilor, și în calea păcătoșilor n'a stetit, și pe scaunul perțătorilor n'a ședut; ci în legea Domnului a fost voia lui și în legea Lui a cugetat dîua și nóptea.“ Amin!

XVIII.° La înmormântarea profesorului seminarial, protopresbiter Ioan Popescu.*)

„Eșit'a sēmēnătoriul sē sēmene sēmēnța sa“.
Ev. Luca 8, 5.

Jelesce, o iubită biserică, tu carea în cele sufletesci ne-ai născut și ne-ai crescut și deapururea ai fost și ești maica noastră cea plină de iubire, jelesce împreună cu noi pre acest al teu iubit fiu, al nostru iubit frate, carele étă vine astăzi la tine, a cere binecuvēntarea ta în calea vecīniciei! Jelesce, o iubită scólă, carea precum odinióră stēlpul de foc pre fiii lui Israil, astfel conduci pre credinciosul nostru popor prin pustia luptelor și suferințelor spre pămēntul fāgādunței, unde curge lapte și miere, jelesce și tu împreună cu noi pre demnul bărbat din bărbații doririlor tale, carele ție ți-a consacrat cea mai trumósă parte a vieței sale, și prin cumpēnitul seu cuvēnt, vorbit și scris, și-a pregătīt, ba și-a asigurat o piă memoriă și după mórte! Jelesce, o iubitul, bunul nostru popor, atāt de doios de fi luminați și credincioși, jelesce cu noi cei de aici, cari suntem corp din corpul teu, perderea fiului tēu Ioan Popescu, carele în tot cursul vieței sale a sēmēnat în agrul inimilor fiilor tei, fiitorilor tei preoți și învățatori, sēmēnța cea sāmētósă a învățaturei, a credinței, a luminārei, a iubirei, a culturai și a întāriri intru cele bune: eșit'a sēmēnătoriul, sē sēmene sēmēnța sa! Dar vai, ce voiu dīce cătră tine, onorată familiă în doliu, aprópe până eri atāt de fericitā, ear astăzi atāt de greu cercatā, perđēnd pre chrānitoriul, pre îngrijitoriul, pre capul tēu, pre părintele tēu? Vai cât

*) A se vedé nota 18 dela urmă.

de mare e pierderea ta, cât de justă durerea ta, cât de amar paharul, ce ți l'au adus primele ȃile ale lui Martiu, ale doritului Mărtișor, dela carele suntem de dați a accepta primele viorele ale primăverei! Ach! precum órecând adormirea Celei Preacurate a adunat prin nuor pre Apostolii de pe la marginile pămêntului în satul Ghetsimani, așa și durerea ta a întrunit astăđi aici, întru acéstă casă dumnezească, pre venerabilii tei părinți, pre iubii tei frăți, pre drăgălașii tei copii, pre rudeniile, amicii și binevoitorii din tóte părțile, a plânge toți împreună împregiurul acestui scump sicriu! O fiă, ca lacrimile nóstre ale celor ce plângem împreună cu voi, suspinurile nóstre, ce se asociéză suspinurilor vóstre, rugăciunile nóstre, cari împreună cu rugăciunile vóstre se înalță la tronul Celui Preaînalt, să aducă de acolo o picătură de balsam mângăitoriu în inimile vóstre cele sguđuite și frânte de durere!

Fiă, ca modesta iconiță a preaiubitului vostru soț și fiu, părinte și frate, ce numai în puține linii se póte presenta în acest dureros moment înaintea ochilor vostri sufletesci, să ve arete încă odată iubita lui față și să fiă atinsă barem de o lină suflare a darului lui Christos, carele ni-a fost trâmisi dela Tatăl, ca să stérgă tótă lacrima dela tótă față!

Iubitul nostru frate în Christos Ioan Popescu, născut la anul 1832 din părinții: David Popoviciu, paroch al comunei bisericesci Cața și protopresbiter al tractului Cohalmului, și mama Ana, nepótă de frate a fericitului nostru episcop Vasilie Moga, eșită dintru acéstă vieță numai cu puține ȃile înaintea fiului seu, perdù pre bunul seu părinte încă în frageda sa copilărie, rămânând astfel împreună cu două sorori ale sale orfan de tată. Cu multă ostenelă, dar cu frumoșe succese percurse apoi studiile gimnasiale

în Odorheiu, Brașov și Blaj, dobândi cu laudă laurul maturității, făcând tot cu asemenea laudă studiile teologice în seminariul nostru diecesan, astăđi archidiecesan, și îndată după terminarea acelora, împreună cu colegul, care are trista datorință a vorbi astăđi dela acest loc, fù chiămat deodată cu acesta, de fericitul marele nostru archiepiscop Andreiu la una din catedrele profesionale pedagogice ale acestui seminarium. Dar însetați de perfecționare ulterioară, mai înaltă, la doi ani ambi schimbare catedra profesorală cu banca scolară, cu banca de ascultători la venerabila universitate din Lipsca, una din cele mai vechi „alme matre“ ale Germaniei.

După reintórcere ocupă de nou o catedră profesorală, acum însă de teologie și pedagogie, la seminariul nostru, carea cu diligență neobosită, cu iubire părintescă către elevi și cu laudabile succese întru promovarea sciințelor, o ținù până la înheierea preatimpuriă a vieței sale, adecă în curs de preste 32 ani.

Însoțirea sa conjugală cu stimata unica fiică a onorabilului protopresbiter al Brașovului Ioan Petric și soția Zoe, a venerabililor părinți, cari astăđi unul aici, celalalt reținut de neputințele bătrânețelor acasă, plâng împreună cu fiii și nepoții lor pre acest fiu al lor preaiubit, — însoțirea acésta, ȃic, a fost una din cele mai fericite, curgând în cea mai bună armonie și mulțemire; ear mésa lor familiară acuși o încunguiră, după cuvântul psalmistului, ca nisce tinere odrasle de maslin, doi fii și trei fiice, la cari în timpul din urmă prin s. taină a căsătoriei se mai adause încă un fiu iubit.

Deja la câți-va ani ai oficiului seu zelosul profesor surprinse învățătórea noastră cu edarea unei foi periodice numite „Organul pedagogic“, în care,

spriginit de colegii și amicii sei, deschise calea principiilor pedagogiei mai nouse, ear după încetarea acelu organ, trecând la dezvoltarea specială a obiectelor de învățământ, donă școlii și literaturii noastre o frumoasă serie de valorose cărți școlare și pedagogico-filosofice, cari alătura cu numeroșii sei elevi seminariai, în scurt timp făcură cunoscut, stimat și iubit numele distinsului profesor în toate cercurile școlare, ba nu trecu mult, în toate părțile româniei. Biserica noastră, deapaurarea mulțemitore bunilor sei fii, nu preste mult timp 'l chiama la postul de protopresbiter al tractului Sibiiului II, apoi de asesor consistorial onorar: archidieceșan și metropolitan, precum și de deputat sinodal și congresual, — onoruri, cari le purta aproape neîntrerupt până la durerosul sfârșit al activei sale vieți. Și alătura cu biserica 'l onorara cu încrederea lor și societățile noastre literare și culturale, și în prima linia iubita noastră Asociațiune transilvană pentru literatura română și cultura poporului român, carea curând după înființarea sa il alese membru al comitetului, ear în anii mai dincoce fi încredința direcțiunea școlii sale civile de fețițe, secretariatul comitetului seu și redacțiunea foii „Transilvania“. Și tot asemenea onorara pre meritatul bărbat și alte institute ale noastre economice, literare și culturale; ba nici suprema noastră corporațiune culturală, ilustra Academia Română din Bucuresci, nu uită de noi, ci împreună cu alți câți-va bărbați din patria noastră 'l alese membru corespondent al seu, avisându-le prin această locuri de onore în șirurile, mulțemită ceriului tot mai numeroșe și mai valorose ale literațiilor nostri români.

Dar o deșertăciune a vieții noastre pământesci! În mijlocul acestei salutare activități un morb amenințatoriu încungiurase deja inima bărbatului atât de

devotat nobilei sale chiămări: și pe când fericitul nostru frate, ca fiă-care muritoriu, doria a petrece restul vieții sale în retragere, în linisce, în sinul cel pacinic al familiei, atunci, după suferințe îndelungate și grele, aproape nesuportabile, mâna morții tăia firul mănósei vieți de 60 ani; și noi ne-am adunat astăzi aici, întru această casă dumnezească, ca sufletul doios de cele mai înalte se'l „comandăm“ preaînduratului Părinte cereșc, ear rămășițele pământesci se le redăm pământului, cărui aparțin.

Dar eată, „sorele și-a cunoscut apusul seu“, și ne chiamă și pre noi, a plecá spre încheere această tristă sərbătore a lacrimelor. Și o facem acesta ca cei-ce suntem chiamați de maica noastră biserică, a séméná séménța cuvântului dumnezeesc în agrul inimilor omenesci și acelea a le rădicá dela ceste trecătoare ale pământului la cele netrecătoare și eterne ceresci.

O soțiá credincioșă, vai de ađi înainte în statul veduviei, tu carea împreună cu înțeleptul bunul teu soț ai purtat și cele bune și cele grele ale vieții, carea cu mână blândă și ca un ânger păzitoriu ai ușurat și alinat sarcina ultimelor lui suferințe, și carea te-ai îngrijit cu credință creștinască, a-l provedé pentru călătoria din urmă cu merindea cea neperitoare a cinei lui Christos, rămas bun din partea iubitorului teu soț, până la điaua cea mare a revederei întru împărăția cea de sus! Onorabili părinți, cari plângeți, unul obosit aici, altul întru greutatea bătrânețelor acasă perderea fiului vostru iubit, care era și avea se fiă încă razi-mul bătrânețelor vóstre, priimiți ultima sárutare de mână din partea lui pentru părintesca vóstrá îngrijire și iubire; și urmând cuvântului Celui-ce este părintele veduvelor și al orfanilor, păstrați celor rămași călduroșá vóstrá iubire părintescă! Iubiți fii, iubite

fice, inimile vóstre sunt sfășiate de durere pentru preaiubitul bunul vostru părinte; dar ascultați, cum acela ve strigă dintru înălțime cu cuvântul Mântuitorului și Domnului nostru către Apostoli: „Fiilor, nu ve voiu lăsa pre voi orfani; căci merg la Tatăl și pre acela 'l voiu ruga, ca vóue și iubitei vóstre mame să ve trămită mângăierea sa, ca să aline durerea vóstră și se fiă cu voi întru tóte ȓilele vieței vóstre!“ Binecuvântarea părintelui vostru pămêntesc, precum și a celui ceresc să fiă cu voi!

Și tot asemenea ve aduce mulțămăta sa și vóuē, onorabil al doilea părinte, vóuē iubiți frați și sorori, cumnați și cumnate, unchi și mătușe, și tuturor iubitorilor și iubiților sei, preoți și mireni, bătrâni și tineri, bărbați și femei, cari l'ați însoțit până la acéstă ușă a mormêntului, rugând pre Dumneȓeu, a ve respłăti din îndurarea sa acéstă iubire a vóstră cu iubirea sa.

Ear ȓie, iubit seminarium archidieceșan, carele de aȓi încolo nu vei mai vedé fața cea blândă a iubitului teu profesor, nici vei mai aȓdi glasul părinteșilor lui învățături, ȓie rămas-bun dela dênsul cu ultima strângere de mână a stimaților sei colegi, cu ultima binecuvântare a iubiților sei elevi. De asemenea ȓie, înfloritórea nóstră școlă de fetițe, carea nu te vei mai îndulci de părintésca lui purtare de grijă pentru prosperarea ta, carea însē vei păstra cu pietate memoria iubitului fost director al teu. Și în fine remas-bun vóuē, tuturor ale nóstre institute de cultură, căroră v'a servit cu credință și mai presus de tóte ȓie, iubită maica nóstră biserică cu fica ta școlă, căroră v'a adus jertfă partea cea mai bună a finței sale. Darul Domnului preste voi, ca să creșceți și să rodiți spre mărirea lui Dumneȓeu și spre fericirea celor ce prin voi caută pre Dumneȓeu!

Ear Tu, Părintele nostru cel ceresc, carele ne chiămi în viéță și din viéță după nemésurata ta înțelepciune și îndurare, priimesce cu pace sufletul credinciosului acestui sêmênătoriu al cuvântului Teu aici pe pămênt și devotatului slujitoriu al sfântului teu altariu, și-l odichnesce în corturile sfinților și dreptilor, cari din veac bine ȓi-au plăcut ȓie. Că Tu, Părintele nostru cel prea îndurat, ești dorirea cea adevărată și veselia cea nepusă a tuturor, celor ce Te iubesc și Te mărturisesc pre Tine. Amin!

XIX. La înmormântarea avocatului public și fiscal consistorial Dr. Ioan Borcia.*)

*„Mie mi se cade a lucra...
pânăcând este ziua; că va veni
noaptea, când nimeni nu poate să
lucreze“.* Ioan 9, 4.

Ceea-ce de timp mai îndelungat presimțiam cu serioasă și tot mai serioasă temere, ba cu anxietate și frică, înainte cu două zile, spre durerea noastră a tuturor, a devenit realitate, realitate tristă, nealterabilă! Doctorul în drept *Ioan Borcia*, distinsul avocat public în Sibiu, neobositul fiscal și defensor matrimonial pe lângă Venerabilul Consistoriu al archidiecesei noastre greco-orientale transilvane, fiul cel credincios și zelos al bisericei și națiunii sale, soțul și îngrijitorul cel bun, chivernisitorul și părintele, ba de este permis a dice așa: prevedința omenescă a familiei sale, nu mai este între noi! O bolă ascunsă amăgitoare, și la urdirile ei ori necunoscută ori nebăgată în seamă, începuse încă înainte cu mai mulți ani a råde puțin câte puțin la rădăcinile pomului existenței lui; dela un timp pomul începù a tănji, a boli, a scăde, ađi un ram, mâne altul a se uscă, ici o frunđă, dincolo alta a îngălbini; dar cu toate acestea fructele lui, spre mirarea tuturor, nu încetau a fi multe și frumóse: soiul pomului erá bun și nobil, și puterile lui de vieță păreau nesecate. Atunci însă, la suflarea unei volbure de vânt, deodată nobila corónă se clătină, și pomul, la vedere încă întreg și sănătos, înăuntru însă debilitat și bolnav, cu un vuiet puternic, ca cu o oftare dintru adânc, se culcă la pământ.

*) A se vedé la fine nota 18.

Eată, iubitul nostru frate, în puține cuvinte istoria anilor tei din urmă! Eată đisa Psalmistului: „Đilele mele ca umbra s'au plecat, și eu ca earba m'am uscat!“ (Psalm 101, vers 12). Eată cuvântul Prorocului: „Tot trupul ca earba, și totă mărirea omului ca flórea erbei: uscatu-s'a érba, și flórea a căđut! (Isaia 40, 7—8).

Da, tu bunul nostru frate, te duci acum dela noi, și barca cea négră, ce te ascéptă la malul mormântului, spre a te luá dela ochii nostri, a rădicat dejă catargul și a întins pânđe sale! Eară nóue celor-ce am viețuit împreună cu tine și am fost martori vieței tale atât de laborióse, atât de mánóse, nu ni-a mai ramas decât trista datorință, a-ți dice ultimul durerosul adio, a-ți dá sărutarea de despărțire, a vėrsá o lacrimă amicală pe sicriul teu, a ne rugá Celui-ce stăpănesce preste cei vii și preste cei morți pentru mântuirea sufletului teu, ear memoria ta cea mult iubită a o scrie cu litere neperitóre pe lespeđii inimilor noastre.

Istoria vieței esterióre, așa đicând materiale a iubitului nostru frate este scurtă și simplă. Născut la anul 1835 în opidul Seliște din părinți fórte onorabili, distinsul Paroch de acolo Dimitrie Borcia și soția sa Maria, și înzestrat dela fire cu talente bogate, tinerul Ioan percurse repede studiile gimnasiale în Sibiu, și tot aici și cursul juridic, carele apoi pentru perfecționarea sa ulterióră îl continuá și terminá la Graț, unde cu distincțiune luá și diploma de doctor în drept. Reintornând în patriá și făcându-și praxa prescrișă, păși apoi în vieța publică ca unul din cei d'ântáiu advocați români ai timpului nou; căci acest timp deschisese în fine și fiilor poporului nostru atât de greu cercat barem încátva barierele vieței publice, cari îi stetuseră închise, și chiar încuiate, seculi în-

tregi. Căsătorit cu juna Sevastia Teodor Ciurcu din Braşov, déjà într'al doilea an al fericitei sale vieţi conjugale, remase veduv cu un plăpând sugătoriu, — chipul cel scump al maicei sale, — carele astăzi este destul de înaintat, pentru a cunosce şi a simţi mărimea şi greutatea pierderii sale, de atunci şi de acum. După aceea căsătorindu-se cu juna Maria Bucur Cioran din Reşinari, se părea, că încet cu încetul se închide rana trecutului şi i se deschide o fericire nouă, statornică, o cărare lungă, frumoasă, presărată cu flori, în câmpia vieţii; căci, ca de o veselă ghirlandă de flori, se vedeă încungiurat de tot, ce putem numi fericire omenescă pe pământ. Dar vai! „care desfătare lumescă rămâne neîmpreunată cu grija? Care mărire stă pe pământ neschimbată?“ Dejá la opt ani această fericire se sguduia de mâna cea neîndurată a morţii, carea surpă la pământ stâlpul cel mai puternic, pe care rezimă totă zidirea. Şi astfel eată astăzi o mamă bătrână venerabilă, plângând, pe lângă veduvia sa, pre cel mai mare din cei doi fii ai sei, toiagul şi speranţa bătrâneţelor sale! Eată un tată-socru, carele însuşi cuprins de grele suferinţe, uită astăzi suferinţele sale cele amare, şi plânge de pe patul durerilor pre iubitul seu fiu, carele a schimbat patul cu sicriul, — o privelisce pătrundătoare: cel bolnav plânge pre cel reposat! Eată o tineră soţie, carea abia depusese vestmântul de doliu pentru iubita sa maică, şi astăzi îl îmbracă de nou, pentru de a jeli pre preaiubitul soţ al vieţii sale! Eată patru sirmani prunci dragălaşi, mici, necrescuţi, neajutoraţi, sărutând mâna bunului lor tată, şi asceptând ca să se descepte, căci mama li-a dis, că tata dörme! Eată un frate plin de iubire, şi atâţia nenumăraţi consăngeni şi amici, pătrunşi toţi până la suflet de pierderea acestui brav bărbat, lauda, bucuria şi speranţa lor, —

eată-ne în fine toţi şi toate fără deosebire încungiurând cu lacrimi şi suspinuri acest sicriu, carele duce dela noi pre o fiinţă atât de iubită! O vieţă, cât eşti de scurtă! O fericire omenescă, cât eşti de nestatornică! O lume pământescă, când credem că te-am dobândit, atunci — după cuvântul cântărei noastre bisericesci — în grópă ne sălăşluim!

Scurt, dişei, a fost şirul anilor scumpului nostru frate; dar precum dişe înţeleptul din vechime, că bătrâneţele nu se socotesc după numărul anilor, ci după înţelepciunea şi onestatea lor, aşa cu drept cuvânt vom dişe şi noi astăzi, că vieţa adormitului întru Domnul frate al nostru Ioan, privită după faptele ei, — căci acelea sunt rezultatele şi fructele vieţii! — a fost destul de lungă. Bărbăţia lui eră neînteruptă, ba părea neobosită, aşa încât 'mi vine a aplică la densusul cuvântul lui Solomon despre femeea înţeleptă şi economă, că lumina lui nu se stingea totă nóptea, séu cuvântul Domnului nostru însuşi: „Mie mi se cade a lucra pânăcând este ziua, că vine nóptea, când nimeni nu póte se lucreze!“ Ziua şi nóptea, acasă şi în călătorie, în timpul sănătăţii şi chiar al bólei spiritul lui cel ager eră în continuă activitate, ba însaşi óra morţii l'a aflat lucrând. Viéţa lui eră retrasă, modestă, mai mult internă; *Borcia* nu eră omul aparinţei, al afectaţiunei, al vorbelor, al reclamei, ci al *tăcerii şi lucrărei*, omul faptelor. Întru apërarea cauzelor de drept concredute lui, activitatea, desteritatea şi energia lui erau în deobşte cunoscute şi mult preţuite. Ca fiu bun al poporului seu, el precât îi permiteau puterile, cu bucurie şi fără preget participă la toate actele lui mai însemnate. Ear ca fiu zelos al bisericeii sale, ca membru al Sinódelor şi Congreselor şi altor corporaţiuni bisericesci ale noastre, el prin cuvânt şi faptă eră unul din luptătorii

șirurilor prime pentru binele bisericeii, și activitatea lui pe acest teren o va înregistra cu viuă recunoștință istoria bisericeii noastre. Asemenea decă cutare și cutare comună politică seu bisericească de ale noastre, și cu deosebire respectabila lui comună natală, mărgéua mărginimei noastre ardelene, se pot bucura astăzi de o sorte mai bună, și pot aspira la un venitoriu mai fericit, decum li-a fost trecutul, o bună parte din meritul luptei și al învingerei compete lui Ioan Borcia. Căci el, luptătorul cel curajos și inteligent, el a scuturat praful archivelor, a scrutat cărțile cele sigilate ale istoriei și a scos la lumină drepturi îngropate, ba aprópe chiar și uitate. Și cu deosebire decă biserica noastră ortodoxă română din Transilvania se bucură astăzi de o stare mai bună, mai démnă de mărimea și însemnătatea ei, dreptatea cere, a se pune între numele celor mai bravi luptători și apărători ai ei din timpul nostru și numele lui Ioan Borcia, carele sub conducerea neuitatului marelui archiepiscop Andreiu, alătura cu alți bărbați de spirit și de inimă, a scris istoria fondurilor ei, a câștigat procesele ei cele învechite, încurcate și aprópe desperate, a îmbunătățit și perfecționat legile și așezămintele ei.

Eată, jalnici ascultători, în puține cuvinte, cine a fost Ioan Borcia! Eată ce bărbat am pierdut noi! Eată ce lucrătoriu bun și credincios în agrul bisericeii și națiunei noastre a pus capul cel obosit la pământ! Eată ce justă e jalea noastră și a multora împreună cu noi pentru această pierdere prea dureroasă!

Ear ce ai pierdut tu, onorată jalnică familie, o permiteți-mi, ve rog, a nu ve spune pe larg, ca să nu măresc rana voastră cea adâncă și aprópe nesuferită: — o cuvânt amar, ce trebuie se-l pronunțăm! — voi ați pierdut ce ați avut mai iubit, mai scump

pe pământ, pe soțul, pe apărătorul, pe îngrijitorul, pe părintele vostru! Cu adâncă jale participăm cu toții la durerea voastră, și rugăm pe Dumnezeu, isvorul bunătății și al îndurării, părintele cel preagrățios al veduvelor și orfanilor, ca întru îndurarea sa cea nemărginită să picure balsamul mângăiării și înțărării creștinesci și în inimile voștre cele întristate până la moarte.

Și așa, corp muritoriu, țerână din țerână și pământ din pământ, pogoră-te cu pace, a odichni la sinul mamei tale și a noastre a tuturor; căci în scurta ta viață pământească puțină parte ai avut de odichni, ca și când ai fi presimțit, că trebuie să lucrezi până-când e ziua, căci în curând are se vină noaptea! Ear tu suflet nemuritoriu, lumină din lumina, viață din viața Tatălui celui fără de moarte, reîntorce-te la originea ta, la Domnul luminei și vieții; și precum ai servit Lui cu credință în peregrinagiul teu de pe pământ, astfel intră acum întru bucuria Lui cea mai înaltă și fără de sfârșit! Da, precum cântai tu, frate iubit, într'un moment de inspirațiune juvenilă, înainte cu un pătrariu de secol „Noaptea Pascilor“, și diceai:

Eră o noapte sântă, în carea tot creștinul,
Petruns de pietate, petruns d'un zel ceresc,
Uitându-și neodichna și patima și chinul,
Veghiă, ca să zărască minut dumnezeesc, —

astfel resară și pentru tine, după Vinerea patimelor, după Sâmbăta odichnei, după noaptea cea întunecată a apunerei de pe pământ, dimineța cea luminată și sântă și preamărită a înviiării tale întru împărăția fericirii Domnului teu! Amin!

XX. La înmormântarea protopopesei Maria Hannia născ. Bădilă. *)

„*Eară Maria partea cea bună și-a ales, carea nu se va lua dela dânsa*“.

Luca cap 10, vers 42.

În noaptea cea sântă, când creștinătatea serbeză cu bucurie născerea pe pământ a Mântuitorului lumii, tu, mucenița Lui cea mult pătimitoare, ai părăsit pământul, cu toate plăcerile și durerile, cu toate deșertăciunile și amărăciunile lui. Dă, pe când pe deasupra pescerii din Vitleem vedem cu ochii sufletesci planând steaua cea minunată neobicinuită, pe atunci steluța vieții tale se plécă spre apus și se stinge dinaintea ochilor nostri. Și pe când colindele cele simple nevinovate ale copiilor aduc prin toate casele bucurie și mângăiere pentru născerea lui Christos, pe atunci iubita ta casă resună de plânsetele și vaietele jalnicului teu soț și ale tuturor celor mai de aproape ai tei iubiți pentru despărțirea ta din mijlocul lor.

Așa, onorați jalnici ascultători, eată-ne ieră și ieră și chiar în aceste zile, când serbăm născerea Mântuitorului nostru, stând și în fața morții, a acelu mare și nepetrunsi misteriu, a acelei taine, carea după cuvântul cântărei noastre bisericesci „s'a făcut pentru noi“, stând și meditând, ce schimbare, ce prefacere, ce minune e acésta, „cum ne-am dat stricăciunii, cum ne-am înjugat cu mórtea“; Și eată! la întrebarea și oftarea noastră nu aflăm alt respuns, decât acela, care ni-l dă credința prin cuvântul cântărei noastre bisericesci: „cu adevărat, după porunca lui Dumnezeu!“

*) A se vedé la fine nota 19.

Da, aci se opresc toate: așa a binevoit El, Creatorul tuturor, ca toate creațiunile sale să trecă din dezvoltare în dezvoltare, și în toate aceste stadii ale dezvoltării lor să se bucure de ființa lor, se-și percurgă drumul lor și să servescă scopurilor Lui celor mai înalte. Da, jalnici ascultători, la părere, dar numai la părere, mórtea este sfărmară, stingere, nimicire, în realitate însă ea este numai o prefacere a formei, o schimbare a locului, o trecere dela cele vădute de aici la cele nevădute de acolo. Și precum acel îndrăzneț corăbier, care descoperi omenimei în admirare lumea cea nouă, necunoscută până atunci, carea însă există déjà și viuă în sufletul lui; precum, ăic, acela zăria déjà de departe țermii cei mult doriți ai pământului presimțit și preveđut de dânsul: astfel ochii credinței, petruñdând prin secretele lumii, au aflat, că dincolo de acésta fugitivă vieță de pe pământ, se deschid plaiurile altor lumi, ce ne ascéptă. Și precum se nasce omul gol și plângând pentru vieța pământescă, astfel lăpedând ierăși întru dureri învelișul acestui corp muritoriu, se renasce în patria cea nouă, pregătită lui de atotputernicul și prea înțeleptul Creator. „Părutu-s'a în ochii celor nepricepuți a muri, și s'a socotit pedepsire eșirea lor și mergerea dela noi sfărmară, dară ei sunt în pace; . . . căci nădejdea lor este plină de nemurire“. (Înț. Solomon, cap 3, v. 1—3), — așa ăiceă despre cei drepți încă cu mii de ani înainte înțeleptul împérat din legea veche. Ear în legea nouă se face lumină deplină prin cuvântul celui-ce s'a născut în Vitleem, carele este însuși chipul și cuvântul Tatălui: *Eu sum învierea și vieța; cel-ce crede întru mine, de va și muri, viu va fi!* (Ioan cap 11, vers 25.)

În lumina acésta a cuvântului lui Christos predând dar astăđi pământului acest corp obosit de că-

lătorie vieții pământului, ear sufletul cel nemuritoriu „comandându-l“ cu cântări duhovnicesci lui Dumnezeu, dați-mi voiă, ve rog, ca înainte de a închide pământul gura sa asupra acestui scump sicriu, se ve înfățișez încă odată în puține trăsături, pecăt permite scurtimea momentului, icóna cea iubită a fericitei noastre sorori, adormite întru nădejdea înviierei și a vieții de veci.

Maria Hannia, fica ăntăi-născută a părinților sei, a vădut lumina lumii la 30 Iunie 1830. Părinții ei, acum ambi trecuți din viață, au fost Asesorul consistorial, Protopresbiter al tractului Mercurei și Paroch al acestei onorabile obștii creștinesci din Sibiiu, suburbiul de jos, Petru Bădilă, mama Maria născută Oniț din Sebeș. Acestia ca ómeni luminați și înțelepți deteră iubitei lor fiice crescerea cea mai îngrijită, inzestrându-o cu toate cunoscințele și însușirile cele bune ale minței și inimei, cari pot face pre om mulțemit și fericit în lume, și cu deosebire plantând în inima ei cea priimitóre frica lui Dumnezeu, religiozitatea și moralitatea, cari și rămaseră tonul fundamentul al vieții ei până la mórte. Ajungând la etatea cuvenită, se căsători la 29 Aprile 1848 cu profesorul de Teologie și secretariu consistorial, astăzi asesor consistorial, protopresbiter și director seminarial Ioan Hannia, cu carele petrecu în fericită căsătorie 40 de ani. Binenorocită prin conjugiu, cu părinții în viață și în pozițiune onorifică, încungiurată, ba purtată în brațe de iubirea familiarilor sei, ea s'ar fi putut numi una din cele mai fericite femei, — decă ar fi dată omului o fericire statornică și deplină pe pământ. Însă aceea nu-i este dată! Nu voiu vorbi de grozăviile resbelului, cari tocmai la începutul căsătoriei sale trebui să le supórte și ea alătura cu familiarii sei, ci voiu aminti numai, că curând unul după

altul perdú pre frățiorii sei mai tineri, cu deosebire pre unul, iubitul seu Iuliu, dejă înaintat la studiile academice juridice, plin de talente și îndreptând pre toți ai sei la cele mai frumoșe speranțe. Dar rana cea mai durerósă i-o înfipse mórtea cea timpuriă a iubitei sale sorori mai tinere Anna căsătorită Bologna, carea fiind chiămată de pe pământ la anul 1861, lăsă după sine un soț sdrobit de durere și îngiurul lui cinci prunci mitutei, ca cinci puișori neputincioși. Atunci tu, adormito întru Domnul, inspirată de curagiul cel sânt al iubirei, uitând nepotința sexului teu, pășiși cu totă energia sufletului teu întru adăpostirea și mângăierea orfanilor tei nepoței. Si precum a đis Mântuitoriul pe cruce iubitului seu învățacel: „Eată mama ta!“, ear acesteia despre acela: „Eată fiul teu!“ — astfel điseși și tu atunci sirmănilor copilași plăpânđi, cari tremurând și plângend se lipiau de tine: „Nu plângeți; de ađi încolo voi veți fi copiii mei, și eu voiu fi mama vóstră!“ Și acest cuvânt l'ai împlinit cu scumpătate, până-i crescuși, până-i învățași, până-i așezași, ba până la capetul vieții tale. O fiă dar, ca precum a đis Domnul despre femeea, ce turnase mirul cel prețios pe capul Lui, fiă, ca fapta ta acésta se-ți remână între ómeni de onorifică pomenire din neam în neam, ear în cer se-ți fiă scrisă în cartea vieții! Căci așa a đis El însuși, fiul și cuvântul Tatălui, că ceea-ce am făcut aici pe pământ unuia dintre cei mai mici frați ai nostri, Lui i-am făcut! — Dar ieră nu trecu mult, și mórtea răpi pre fiul ei, — căci așa îl voiu puté numi, — pre fiul ei cel mai mare, Eugeniu, aprópe de culmea eminentului seu studiu gimnasial, după aceea pre o fică, o drăgălașă floritică d'abia impupită, Alexandrina, pre cari îi jeli cu amar ca pre înșiși fiii sei. Apoi dând mortalității tributul datorit, trecu din

viეტა venerabilul ei pǎrinte, ŝi în fine ŝi preaiubita maicǎ, pre carea pentru mai buna îngrijire la adânci betrânete o luase lângǎ sine în casa sa. O câte lovituri crâncene pentru o sirmanǎ gingaŝǎ inimǎ femească! O ŝi cât de grele cu deosebire pentru dânsa! Cǎci vai! într'o orǎ fatalǎ ea perduse pentru totdeauna tesaurul cel mai scump al vietei, ba fǎrǎ care vieტა abia meritǎ numele acesta, perduse adecǎ sǎnǎtatea ŝi firésca sa vigóre; ŝi îngrijirile cele mai bune ale iubitului seu soტ ŝi ale celorlalti ai sei iubiti îi putuserǎ alinǎ. dar nu rǎdicǎ ŝi luǎ de tot durerile ŝi suferinტele, ce o încungiurau ziua ŝi nóptea. În aceste îndelungate suferinტe unicele ei bucurii ŝi mǎngǎiǎri, afarǎ de cercul familiar, îi erau: rugǎciunea cǎtrǎ Dumneდუ, ce ca Maria din Vitania o cultivǎ cu evlaviǎ nefǎტǎritǎ, ŝi participarea sufletésca la tóte palpitǎrile de vieტა ale naটিunei ŝi bisericeii sale, cari le-a iubit cu înfocare pǎnǎ la mórte. Astfel se strecurarǎ ღile dupǎ ღile, ani dupǎ ani, ŝi zalǎ de zalǎ se tot înfǎŝurǎ lanტul suferinტelor, pǎnǎ când în fine puterea bólei rǎsturnǎ tóte stavilele, ce i se opuneau, ŝi o aruncǎ la pat, precum se pǎreǎ, ca sǎ se recreeze, dar precum s'a vǎდუ, pentruca patul se 'i devinǎ trǎptǎ pogorîrei în mormânt.

O veniti dar toტი, cari o ატი iubit, veniti ŝi dupǎ obiceiul strǎvechiu al strǎmoŝesceii nóstre bisericeii, daტი-i sǎrutarea vóstrǎ cea mai de pe urmǎ. Vino înainte de toტი tu, preajalnicul ei soტ, carele stând deja cu o mǎnǎ pe cǎrja bêtrânetelor, tocmai acum, când se încep ღilele cele mai grele ale vieტei, perდი pre iubita vrednica soტიǎ a vieტei tale! Îmmormântând astǎღi pre cea mai scumpǎ a ta finტǎ de pe pǎmânt, tu pari asemenea turturelei, carea dupǎ credinტა poporului nostru dǎcǎ perde pre soტul seu, nu mai cǎntǎ, ci numai suspinǎ, nu mai bé apǎ lim-

pede, ci numai turbure, nu se mai aŝezǎ pe ram verde, ci numai pe uscǎturi. Fiǎ însǎ, ca perderea acésta amarǎ sǎ nu slǎbésca credinტა ta; ci ca cel-ce însuტი eტი predicator al cuvântului vieტei de veci, sǎ te îmbǎrbátezi a portǎ cu rǎbdare creŝtinésca sórtea ta, sciind, „cǎ nu avem aici cetate stǎtátóre, ci cea vecinica fiitóre o cǎutǎm!“ (Evrei 13, 14). Priimesce sǎrutarea din urmǎ a preaiubitei tale soტიi, priimesce mulტემitele ei ferbinტი pentru iubirea, îndelungǎ-rǎbdarea ŝi gingaŝa îngrijire de dânsa în tot cursul vieტei vóstre conjugale; priimesce intima ei rugare de aducere aminte ŝi pomenirea ei în sfintele tale rugǎciuni; ŝi în fine dǎ-i, te rog, creŝtinésca ta iertare pentru tóte, câte ca o femeie neputinicosǎ 'ტი va fi greŝit vreodatǎ în vieტა sa.

De asemenea te îmbrǎტიŝezǎ cu inimǎ doiósǎ pre tine, iubitul unicul seu frate Ioan cu soტიa ta, pre voi iubitiilor: cumnat, nepot ŝi nepóte cu soტიi ŝi pruncii vostri, cari ca pre o maicǎ trupésca o ატი iubit, o ატი ascultat ŝi o ატი onorat, ŝi pre cari dânsa tot asemenea v'a iubit ŝi v'a îngrijit, încât ŝi-a cǎŝtigat la voi titlul de drept de a dóua mamǎ. Remas-bun, iubitiilor cu toტიi dela acésta a dóua mamǎ a vóstrǎ, carea astǎღi urmézǎ ŝi ea celei d'ántǎiu! Prin rostul meu ea ve დice acest ultim adio, ve lasǎ vóue ŝi familiilor vóstre materna sa binecuvântare, ve mulტemesce tuturor pentru neobosita ostenélǎ ŝi neimpuტიnata iubire, ce ატი avut cǎtrǎ dânsa totdeauna, dar o ატი arétat cu deosebire în cursul îndelungatelor ei suferinტe ŝi patimi; ŝi ve rógǎ pentru fiésca vóstrǎ sǎrutare ŝi iertare din urmǎ.

Acésta iertare o cere adormita prin noi, slujitorii bisericeii, tot asemenea dela tóte rudeniile, prietiniii ŝi binevoitorii, în fine dela toტი, cari înfruntând gerul iernei ატი întrunit cu ale nóstre rugǎciunile vó-

stre pentru iertarea pecatelor ei și fericita ei odichnă. Căci plină de suferințe și de necasuri, un lung martiriu de ani, de Țeci de ani a fost viața ei aici pe pământ; ear acum s'a odichnit întru Domnul și a aflat ușurare multă; căci s'a mutat din stricăciune și s'a dus la viață. Și precum dânsa aici pe pământ și-a ales, asemenea Mariei din evangeliă, partea cea mai bună a rugăciunii, a ascultării cuvântului Teu, a împlinirii preceptelor Tale, așa Te rugăm pre Tine, Domnul cerului și al pământului, Stăpânul vieții și al morții, a nu luă dela dânsa nici dincolo de acest mormânt întunecos partea cea mai bună, partea cununii dreptății Tale, carea o ai gătit tuturor celor-ce Te iubesc pre Tine. Amin!

XXI. La înmormântarea administr. parochial și protopresbiteral al Sibiiului Moise Toma. *)

*„Luptă bună m'am luptat,
Curgerea am plinit,
Credința am păzit“.*

II. Timoteiu 4, 7.

Este oare realitate, este vis amăgitoriu, este faimă pribegă spăimântătoare? — așa ne întrebam, onorați jalnici ascultători, când în zilele acestea ne surprinse, ca un fulger din cerul serin, novela trecerei din viață a confratelui nostru. Se poate oare, ca acest bărbat, de toți stimat, de toți iubit, în flăcarea vieții sale, în etatea de 34 ani, în mijlocul activității sale salutare, după o bătă de câte-va zile numai, ce ni se pareă tuturor ușoră și trecătoare, să devină victimă morții și putrejunei? Se poate oare, ca știința atât de înaintată, ca îngrijirea și iubirea cea mai fragedă a unei familii stimate, ca îmbrățișarea cea caldă a amicilor, ca rugămintea cea nevinovată a dragălașilor copilași: „Tată dragă, fă-te sănătos!“ — ca toate acestea să nu fiă în stare a împinge mai departe, și cât de departe, această dî a lacrimelor? Vai! nu este vis amăgitoriu, nu este veste pribeagă, ci este realitate, realitate tristă, aspră, neresturnabilă: iubitul nostru frate, bunul soț, doiosul tată, iubitorul fiu, credinciosul amic, zelosul preot și conducătoriu al preoției, bărbatul cel iubitoriu de învățatură și de știință, firm de caracter și capabil de toate simțemintele cele bune și nobile, *Moise Toma*, nu mai este între cei vii! Vai, căci trebuie să pronunțăm acest cuvânt amar! Dar înde-

*) A se vedé nota 20 dela urmă.

șert! Căci și de nu o am spune noi cu debila noastră voce înecată de durere, o ar vesti acea casă, de unde am eșit, ce s'a cutremurat până 'n temeliiile sale de plânsetele și vaietele unei dureri nesuferite; o ar spune acele clopote, ce jelesc împreună cu noi perderea păstoriului acestei turme a lui Christos; o ar spune această sântă casă, carea resună astăzi de glasuri străine, neîndatinate, ear nu de glasul aceluia, carele rădică dela acest altar dumnezeesc rugăciunile credincioșilor cătră cer; o ar spune în fine aceea gliă de pământ, ce s'a mișcat astăzi dela locul seu, ca să gătescă unui călătoriu ostenit patul odichnei vecinice.

Da, jalnici ascultători, această vieță prețioasă s'a stins prea timpuriu; însă spre mângâierea noastră a tuturor a fost o vieță plină de activitate folositoare, plină de silințe nobile, plină de fapte drepte, plină de rezultate frumoșe, ce asigură fericitului nostru frate viețuirea și după mórte. La dânsul se împlinesce în adevăr cuvântul Apostolului Pavel cătră iubitul seu învățacel Timoteiu: *Luptă bună m'am luptat!* Căci născut la 1846, din părinți lucrători de băi în Buciumsat, și fiind dat de dênșii la învățatură, adormitul în Domnul a trebuit să începă de timpuriu a mănca pânea străinătății, mai ântâiu la Alba-Iulia, după aceea la Blaj, în fine la Beiuș, unde cu multe lupte și lipse și ostenele, — ca mai toți fiii poporului nostru, — dar cu succes distins a terminat studiile gimnasiale și a obținut laurul maturității. Astfel înzestrat cu cunoscințele de lipsă pregătitoare, a venit aici la Sibiiu, spre a se devotă studiului teologiei, al cărui curs, fiind unul din elevii cei mai bravi, asemenea l'a terminat cu laudă. În fine pășind la anul 1874 la statul căsătoriei, a fost numit în curând archivar al Ven. Consistoriu archidieceșan și nu mult după acesta

ales de on. comună bisericăscă a suburbiului de jos din Sibiiu capelan, și eventual paroch al ei, și în Septembrie 1879 numit administrator al protopresbiteratului Sibiiului I. Tóte aceste posturi, atât de onorifice, le obținù fratele nostru nu în urma unei întâmplări órbe, nu în urma unui favor nemeritat, ci în urma luptelor și nesuințelor sale spre înaintare, în urma serviciilor sale ca servul cel bun din Evangeliă, carele fiind credincios preste puțin, a fost pus preste multe, — în urma încrederei celei binemeritate a autorității bisericesci și în urma iubirei și stimei, ce 'l întâmpină pretutindeni din partea clerului și poporului nostru. Astfel, đic, prin lupte și ostenele ajunse băiatul de odinióră dintr'un sat îndepărtat de munte în fruntea unui tract protopopesesc, ce se numără între cele d'ântâiu ale archidieceșei noastre. Ba venerabilul nostru Sinod eparchial din 1879, cunoscând și aprețuind calitățile lui înțelesuale și morale, îl alese membru onorar al Consistoriului nostru, chiământu-l prin această alegere preaonorifică, a conlucrá la resolvirea celor mai momentóse probleme ale bisericei noastre provinciale. Și ce laudă, ce onóre, ce cunună frumoșă vine a depune biserica prin debila mea mână pe fruntea lui, când pot declará astăzi aici, în casa lui Dumneșeu, la ușa mormântului lui, în fața jeli-tórei familiei, în prezența unui public atât de numeros și atât de distins, că el tóte aceste oficii, dela cel mai mic până la cel mai mare, le-a purtat spre mărirea lui Dumneșeu, spre lauda bisericei noastre strămoșesci, spre binele poporului nostru credincios. De aceea, frate iubit, priimesce astăzi din lumea cea mai înaltă, la carea ai sburat, priimesce, ca un premiu prețios, încredințarea maicei tale și a noastre a tuturor, a bisericei, încredințarea: Fiiul meu, *luptă bună te-ai luptat!*

Ca un vis, ca o umbră, ca o flóre a dimineții se strecură, puțin câte puțin, viața omenescă; și în fine nu numai cel tinăr, dar și bătrânul gârbovit de numărul anilor, a cărui viață după cuvântul scripturei este numai „ostenelă și durere“, încă dice la capetul ei: Vai, ce fugitivă, ce scurtă a fost viața mea! Însă precum bețânețele nu se onorează numai după numărul anilor, ci după viețuirea cu înțelepciune și virtute, astfel și viața preste tot nu se prețuiesce după lungimea ei, ci după activitatea, ce am dezvoltat într'ênsa, după faptele, ce am sevêrșit, după talanții, ce am câștigat. Ferice acela, care la eșirea sa din viață, fiă eșirea mai curând séu mai târziu, lasă după sine fapte demne de nemurire! Căci el și de trăiesce puțin, dar viuéază în memoria contimpuranilor și a următorilor, ca un binefăcătoriu al omenimei, întru binecuvântarea ei. Și ferice, că și în această privință adormitul nostru frate a pășit în urmele marelui Apostol al neamurilor; căci cu onóre a *plinit curgerea sa!* Nu după judecata noastră, adevărat, ci după judecata Aceluia, carele ne chiamă *în viață și din viață* când binevoiesce, a Aceluia, ale cărui svaturi pe lângă svaturile noastre sunt ca cerul preste pământ. A fost scurtă, fôrte scurtă véra vieței iubitului nostru, dar a fost o véra căldurosă, mănósă, plină de fructe. Căci cine ca dênsul într'un timp atât de scurt a purtat oficiile sale cu atâta zel, cu atâta devotament, cu atâtea rezultate frumoșe! Abia sunt 3—4 ani, de când a intrat ca păstor în staulul acestei turme, și eată: parochia cea sfășiată în partide întrunită la conlucrare comună spre cele bune; eată poporul întreg în propășire frumoșă, și iubindu-l și onorându-l ca pre un tată: eată biserica, precum o a priimit dela onoratul seu antecesor, în stare bună și înfloritóre; eată casa parochială începută și aprópe și sevêrșită; eată

fond scolastic, eată adunate din tóte părțile, ca nisce petri de zid, materialele de lipsă pentru rădicarea unei școle nóue, corespunđetóre timpului celui luminat, în care trăim! Și acestea tóte nu numai prin îndemn și povățuire, ci prin punerea sa în fruntea trebilor, prin conlucrare și conțelegere cu toți cei chiămați, prin jertfire din averea sa propriă, având prosperarea, înaintarea și înflorirea poporului seu ca o stea conducătóre dinaintea ochilor sei sufletesci. Tot asemenea și ca conducătoriu al protopresbiteratului, cine ca el a sciut într'un timp abia de un an a-și câștigă în asemenea mesură încrederea mai marilor sei, iubirea colegilor sei, respectul și stima supușilor sei! Și acesta nu prin mijlóce artificióse, nu prin cuvinte mari, nu prin promisiuni deșerte, ci prin activitatea sa, prin zelul seu, prin bunăvoința, modestia și totdeodată energia sa, îndreptând și regulând, învățând și povețuind, lucrând și obosind pretutindeni și în tot timpul pentru binele iubitului nostru popor. În adevăr cine a viețuit astfel, a viețuit mult, deși ar fi fost anii lui puțini la număr; căci a satisfăcut datorinței sale, a *plinit curgerea sa!*

Ear cum a *păzit credința sa*, se nu o spună cuvântul funebral, ci se o spuneți voi toți, cari l'ați cunoscut, se o spună faptele lui! Acelea ne mărturisesc, că Moise Toma a fost un om de bine, un om de inimă, un om de credință. Adeseori se aude tânguirea, că timpul nostru este timpul materialismului și egoismului, că ómenii astăzi plécă genunchii lor atât de adeseori nu înaintea lui Dumnezeu, carele a dat legea în Horiv, cât înaintea vițelului celui de aur al interesului și al plăcerii, — că mulți, póte cei mai mulți fac, precum muștrá prorocul Ilie pre Israelitenii timpului seu, schiopetând din amêndóue glesnele piciorilor: când spre Dumnezeul cel adevărat, când

spre idololatria lui Vaal. Moise Toma a fost o nobilă excepțiune dela această observare. Pelângă toate tinerețele sale dânsul pătrunde în adevărul lucrurilor, și aflând odată adevărul, stetea neclintit pe lângă dânsul, promovându-l, apărându-l prin cuvânt și faptă cu totă puterea. Și de unde această putere, de unde această resoluteță la un om tinăr și străin aici, carele — cum se dice în lume — acum aveă să-și facă cariera? De unde această firmitate, când este cunoscut, că dreptatea și adevărul adeseori nasc în lume ură și dușmăniă? De unde airea, decât de acolo, că convingerile lui aveau adâncile lor rădăcini în principiile cele eterne ale religiunei, ale moralității, la cari nu pot străbate luptele și tentațiunile cele misere ale ȳilei! De aceea în ori ce împregiurări el tindeă spre bine; de aceea și când părerile lui erau diverginți, totuși trebuiau toți cei buni să'l stimeze și să'l iubescă, căci acțiunile lui erau rezolute și clare, manierele lui modeste, și motivele lui curate și nobile. Prin astfel de simțeminte, cuvinte și fapte lucră adormitul nostru frate în decursul scurtei sale cariere bărbătesci pentru binele societății bisericesci, școlare și naționale, căreia s'a devotat, și prin această pentru mărirea lui Dumnezeu; căci prin asemenea fapte trebuie să lumineze cei chiămați, ca vedând ómenii faptele lor cele bune, să mărescă pre Tatăl nostru cel din ceruri! Prin asemenea fapte a mărturisit el pre Dumnezeu pe pământ, fiă la mēsa consiliului și judecāței, fiă pe amvon predicând cuvântul lui Dumnezeu, fiă pe catedră învățând tinereimea, fiă la altar, înălțând rugăciunile sale și ale poporului seu la cer și chrănind pre credincioșii sei cu pânea cea cerescă a ss. Taine. Da, frate adormit, tu ai păzit credința sa, de aceea vei luă și resplata ostelelor tale!

Eată dar, onorați jalnici ascultători, ce bărbat am perdut noi astăȳi, ce vieță scumpă depunem în sinul mormântului! Să rugăm pre Dumnezeu, ca să dea iubitei noastre biserici, scumpului nostru popor, și societății omenesci mulți asemenea bărbați, și să întindă și mai departe, decât aici, firul vieței lor!

Cu această dorință, cu această rugăciune ași voi să încheiu cuvântul meu. Dar vai! me reține încă o tristă, tristă datorință. Corabia, ce are să ducă pre scumpul nostru călătoriu la limanul eternității, stă gata de plecare; și mie mi-a venit în parte jalnicul obligământ, a fi rostul gurei lui celei amuțite, a întinde încă odată în numele lui mâna celor-ce remân pe mal și a dice tuturor un ultim adio, un dureros remas-bun! Dar vai! dice el, de unde se încep și unde se sfârșesc? Lacrimele me orbesc, suspinul me innecă; însă simțemântul intern al inimei me conduce primadata la tine, aleasa vieței mele, tu, pentru carea după voia Creatorului lasă omul pre tatăl său și pre mumă-sa, tu scumpa soțιά a vieței mele! Cei 6 ani, abia pliniți în ȳilele acestea, ai fericitei noastre căsătorii, — preafericită, pentru ca să fiă putut dură mult! — au trecut ca cele șese ȳile, în cari ne spune s. scriptură că a făcut Dumnezeu cerul și pământul cu totă podoba lor; au trecut între lupte și ostenele, ce am pus amēndoi, spre a ne întemeiă un venitoriu fericit! Și vai! abia se arētă pe cer crepusculul ȳilei a 7., a ȳilei odichnei, și Dumnezeu a dispus preste asceptarea noastră, preste speranțele noastre. Pre mine adevērat m'a chiămat la odichnă, nu însă la odichna, ce o dorian, mai apropiată, ci la aceea, de carea dice cântarea noastră bisericescă: Acum m'am odichnit și am aflat ușorare multă; că m'am mutat din stricăciune și m'am ȳus la vieță. Însă — Dómne mărire ție! Eu, ȳic, me

duc la odichna cea vecinică; ear tu remâi în lume, singură, văduvă, străină! Dar nu! Nu ești singură, iubita mea; căci Dumneșeu, părintele văduvelor și al orfanilor, e cu tine și cu toți cei-ce 'l iubesc pre Dênsul! Cum plângeá órecând Prorocul Ieremia pe ruinele Ierusalimului căderea acestei sfinte cetăți a lui David, și ducerea în străinătate și robiă a poporului seu: astfel te vėd și eu pre tine astăđi retăcind prin ruinele fericirii nóstre pămêntesci și te aud đicênd asemenea lui: „Toți, câți treceți pe cale, căutați și vedeți, de este durere ca durerea mea“. Însă adu-ți aminte, iubita mea, de cuvêntul lui Dumneșeu, că nu avem aici cetate stătătóre, ei cea vecinică fiitóre o căutăm, carea este în ceruri. Nu suntem noi, scumpa mea, nici cei d'ântâiu, nu vom fi nici cei din urmă de asemenea sórte. De aceea mângăiă-te, întăresce-te întru Dumneșeu, dela carele singur póte veni alinarea durerilor tale. Pórtă pre Dumneșeu, ca și până acum, în inima ta, în sufletul teu; fi femeea aceea credinciosă, modestă, activă, îndurătóre, înțeléptă, precum te am cunoscut totdeuna. Onoréză pre mamele nóstre, ambe văduve asemenea ție, și le ușoréză și mângăiă betrânețele, ale căror sarcini încep a le apesá. Ear pre iubitele nóstre trei mlădițe drăgálașe, cari ca trei mugurei de trandafir încă nedesvoltați stau împregiurul têu, chiamă-i prin sórele iubirei tale de mamă la desvoltare, creștere și perfectiune! Priimesce încă odată stringerea de mână a mânilor mele celor veștede, încă o mulțemită a sufletului meu celui dejá eliberat de cele pămêntesci, pentru tótă iubirea, răbdarea, blândețele, ostenelele, bunătatea, ce ai avut cu mine totdeuna, cu deosebire însă în suferințele mele cele scurte, dar grele și aprópe de martiriu. Eartă-me de cele ce vreodată din iuțelă séu alte neajunsuri ale firei omenesci 'ți voiu fi greșit.

Rógă-te lui Dumneșeu pentru odichna și fericirea mea, precum me rog și eu de pe o tréptă mai aprópe de scaunul Lui cel neapropiabil pentru fericirea tuturor iubiților nostri. Dumneșeu cu tine și iubiții nostri prunci, căroră binecuvêntarea mea de părinte trupesc și sufletesc sė le fiă ângerul păzitoriu și fericitoriu al vieței lor!

Iubitelor mele maice, una de față, ear una de parte la casa părintescă, póte încă nesciind până în momentul de față de despărțirea mea, sărutându-vė mânilor iubite, cari m'au crescut și m'au fericit în lume: una, ce m'a învățat a împletí mânilor la rugăciune, a le încordá la lucru și a le întinde cu pâne la cei sėraci, ceealaltă, carea pre mine tinêrul cel străin m'a priimit în casa sa și m'a făcut fiul seu, — a căror iubire și ostenélă singur Dumneșeu o póte cunósce și rėsplăti, Ve mulțemesc pentru tótă iubirea vóstră cea căldurósă, și Ve rog, sė nu detrageți iubirea vóstră nici în venitoriu iubiților mei, cari remân pe pămênt. Iubiți, pentru numele lui Dumneșeu și pentru numele fiului vostru, pre fica vóstră, pre nepoței voștri, și dați-mi iertarea vóstră pentru tot, ce V'am greșit în scurta mea călătóriă pămêntescă.

De asemenea rog pre frații mei, pre sororile mele, și între acestia și pre tine, amicul cel fidel al inimei mele, — după vechiul cuvênt „*dimidium animae meae*“, — carele ca un alt Simeon te-ai isolat de lume, spre a te contopí cu amicul teu, ca sė nu încetați nici în venitoriu cu iubirea vóstră pentru iubiții mei. Cu deosebire repet cătră tine cuvêntul de pe patul morții mele: Fii tată copiilor mei! Și fiind din darul lui Dumneșeu ambii servitori ai altarului, deapururea cu crucea Mântuitorului dinaintea ochilor nostri, đic cătră tine cu cuvêntul, ce l'a đis de pe cruce

fiul lui Dumnezeu cătră Ioan: Eată maica ta! Eată sora ta! Eată fiii tei!

Dar voi unde sunteți, frații mei, fiii mei, cari numărați cu sutele, cu miile, onorabili părinți și frați ai centrului bisericeii noastre, cu veneratul archiepiscopiu în frunte, voi onorați frați și colegi, preoți ai tractului Sibiiului I., iubit popor credincios al bisericeii și parohiei acesteia, și al acestui tract protopopesc? Pe când eram încă un tinăr străin și puțin cunoscut, voi, iubiiții mei fii sufletesci, m'ați întâmpinat cu multă iubire, și fără nici un merit din partea mea m'ați ales conlucrătoriu al onoratului meu antecesor, și după trecerea lui din viață păstoriu al vostru sufletesc. Grele îndatoriri am luat asupra mea atunci, când am priimit din mânilor vóstre cheile acestei sfinte bisericeii; și cu acelea amână m'am silit a închide de cătră voi porțile iadului, adecă porțile desbinării, ale urei, invidiei și a tótă reutatea, și a ve deschide porțile raiului, va să dică: ale iubirei și concordiei frățesci, ale îngăduinței și îndelungei răbdări, ale blândetelor, ale credinței, ale legii lui Dumnezeu: ore succesu-mi-a a ajunge barem în parte ceea-ce am voit și spre ce am nesuit? Dumnezeu singur scie, cunoscătoriu inimilor. Însă și voi ați vădut luptele și ostenelele mele, și eu vă mărturisesc, că v'am iubit, v'am iubit pre toți fără deosebire, cu inimă curată, am voit înaintarea și binele vostru, și m'am silit a vă aduce și a ve ține sub aripile acestei sfinte bisericeii, precum adună găina puii sei sub aripile sale. De acum înainte dar nu voiu mai priimi în brațe pre pruncii voștri, spre a-i aduce lui Christos prin sântul botez; nu voiu mai întruni mânilor vóstre prin sânta taină a căsătoriei; nu voiu mai plânge împreună cu voi pre morții voștri, petrecându-i la odichna de veci; tot ce are viața pământescă, bun séu rău, dulce séu

amar, pentru mine a încetat! Dar nu; una n'a încetat și nu va încetă nici odată: iubirea mea cătră voi, rugăciunea mea cătră Dumnezeu pentru voi, binecuvântarea mea preste voi! Păstrați-mi și voi iubirea vóstră, precum v'am iubit și eu pre voi; nu uitați de păstorul vostru sufletesc în rugăciunile vóstre; întindeți de aici înainte iubirea vóstră preste membrii orfanei mele familii, iubiiți-i, mângăiați-i, sprijiniți-i, ca pre nisce membri ai familiilor vóstre! Aduceți-vă aminte de cuvintele și învățăturile mele, până am fost cu voi: păstrați frica lui Dumnezeu ca începutul a tótă înțelepciunea și fericirea; iubiiți adevărul, dreptatea, trezvia, buna-înțelegere; ascultați pre mai marii și învățătorii voștri, și vă nesuiți sub povețuirea lor spre tot ce este bun și folositoriu! Eară eu rugându-vă pre toți, parochieni și tractuali, coreligionari și străini, preoți și mireni, mari și mici, bătrâni și tineri, bărbați și femei, pentru iertarea vóstră cea creștinescă, vă las tuturor vouă, iubiiții mei frați și fii sufletesci, binecuvântarea mea părintescă preste voi și familiile vóstre, preste văduvele și orfanii voștri, preste bisericile și școlile vóstre, preste tóte lucrările și întreprinderile vóstre cele-ce țintesc la mărirea lui Dumnezeu și la binele vostru! —

Și acum, suflete nemuritoriu, schinteia din focul cel sempitern al dumnezeirii, eliberat ca o pasere ușoră din îngusta-i colivă, re'ntorce-te întru odichna ta, căci Domnul bine a făcut ție! Și după lupta ta cea bună, după sevârșirea curgerii tale, după păzirea credinței tale te avântă la părintele luminei, spre a luă din mâna lui cununa dreptății, ce este gătită ție și tuturor celor-ce iubesc arătarea Lui. Amin!

XXII. La înmormântarea bătrânei preotese veduve Ioana Arsenie din Gurariului. *)

„Acum slobodește pre robul teu,
Stăpâne, după cuvântul Teu, cu
pace; că vedură ochii mei mân-
tuirea Ta“. Luca 2, 29.

Pe vremea nasterii lui Christos, ne spune s. evangelist Luca în evangelia sa, trăia în Ierusalim o femeie bătrână evlavioasă, Anna prorocița, fiica lui Fannuil, din neamul lui Assir. Acesta, dice evangelistul, îmbătrânise în zile multe, carea locuise cu bărbatul seu șapte ani din fecioria sa, și a fost veduvă ca la optzeci și patru de ani, carea nu se depărta de biserică, cu posturi și cu rugăciuni, slujind ziua și noaptea. Și când au adus pre Iisus pruncul, ca se-l pună înaintea Domnului după legea lui Moise, atunci ea, bătrâna cea sântă, a fost dusă de Duchul lui Dumnezeu întru acel ceas în biserică, și a vedut pre pruncul cel dumnezeesc și l'a cunoscut și s'a mărturisit Domnului și a vestit tuturor celor din Ierusalim de pruncul acesta.

Cine din noi, onorați jalnici ascultători, cetind séu aușind acestea despre Anna prorocița, nu va cugetă îndată și la adormita întru fericire soră, — séu mai vartos voi dice maică a noastră *Ioana*, pre carea o petrecem astăzi la vecinica odichnă! Căci și dânsa, ca Anna prorocița, îmbătrânise în zile multe. Și dânsa, ca aceea, trăise cu soțul seu, neuitatul Paroch al acestei onorabile comune, Ioan *Arsenie*, patruzeci și opt de ani din fecioria sa. Și dânsa, ca și aceea, petrecuse în veduvia sa șese ani. Și dânsa, ca și aceea,

*) A se vedé nota 21 dela urmă.

nu se depărta de biserică, cu posturi și cu rugăciuni, slujind lui Dumnezeu ziua și noaptea. Și precum fericita Anna prorocița pentru viața sa cea sântă și plăcută lui Dumnezeu se învrednici a vedé pre Christos, unsul Domnului, adus ca prunc de patruzeci de zile în biserică, astfel și tu, fericita noastră maică, preotésă Ioannă, ai avut parte în viața ta de tot, cu ce Dumnezeu a binevoit a dăruí pre om pe pământ. Și așa ajungând etatea cea frumoasă de șeptedece de ani, carea puțini muritori o ajung, și carea nu e de parte de timpul, când după cuvântul Psalmistului, se încep zilele ostenelelor și durerilor, și rugându-te și tu ca Simeon bătrânul: „Acum slobodește pre róba Ta Stăpâne, după cuvântul Teu cu pace!“, Dumnezeu a ascultat rugăciunea ta și te-a chiămat de aici la cele mai bune. Căci ce o mai și asceptă pre ea de aici înainte în lumea acesta plină de valuri, decât ostenele și dureri, neputințe și suferințe de tot felul? Înmormântând înainte cu șese ani pre iubitul seu soț, rămăsese a purta singură jugul necasurilor pământesci, care adeseori și la amândoi soții le este destul de greu de purtat. Ba perdând în anul din urmă și pre iubitul seu fiu mai mare Ioan, doctor de medicină, și încă în străinătate și mare depărtare, așa încât nici a-i închide ochii cu mâinile sale de mamă nu avuse parte, singura ei bucurie și mângăiere, afară de iubita familie a fiului seu mai tinér Iacob, eră căutarea casei lui Dumnezeu, postul și rugăciunea, și facerea de bine cătră toți ómenii. De aceea ea puteá dice acum tot cu Psalmistul: „Întórce-te suflete al meu întru odichna ta, că Domnul bine a făcut ție!“ Séu cu Apostolul: „Că mie a viețui este Christos, și a muri dobândă!“ (Filip. 1, 21). Și acesta cu atât mai vartos, căci din iubirea și bună îngrijirea copiilor sei în decursul bólei sale de repetițe ori s'a

putut împărtăși cu ss. rugăciuni și taine ale lui Christos, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci. Și astfel împăcată cu Dumnezeu și cu lumea, ea a plecat liniscită în calea vecinicii, carea unul mai curând, altul mai târziu, dar în fine odată toți suntem datori a o face; căci: rânduiește este tuturor oamenilor odată a muri, ear după moarte judecată! (Evrei 9, 27).

Da, decă fericiți, și cu drept cuvânt fericiți pre Anna prorocița, carea s'a învrednicit a vedea pre Christos, și a-l mărturisi pre el tuturor celor din Ierusalim, — séu decă fericiți, tot pentru acesta, pre dreptul Simeon bătrânul, carele a fost dăruit de Dumnezeu, a lua în brațe pre Iisus pruncul, și a simți culmea fericirii dorite, după carea nu-i mai rămâne decât a cere dela Stăpânul slobozirea cu pace a robului seu: apoi după modestia și micimea împregiurărilor noastre, nu fără temei vom fericiți și pre onorabila iubita noastră maică Ioana. Căci maică o numesc, și altmintea nu o pot numi fără maică! Maică după trup voue, iubii ei fii; maică după vârsta vieții celor mai mulți dintre noi pentru adâncile sale și cinstitele bătrânețe; maică duhovnică voue, iubii fii ai acestei respectabile comune bisericesci, ca preotésa vouă cea bătrână, de toți, mari și mici, bătrâni și tineri, bărbați și femei, până la copiii de pe uliță, iubită și onorată, — maică în fine după înțelepciunea, blândețea, credința, bunătatea și îndurarea sa cătră cei lipsiți și necăjiți, — și vai, mulți sunt de acestia în lume! — cari nesuiau cătră dânsa. Da, o fericiți, dîc, pentru viața ei cea frumoasă și pentru moartea ei cea fericită întru Domnul; căci „scumpă e, — dîce Psalmistul — scumpă e înaintea Domnului moartea cuviosilor Lui“. (Psalm 115, v. 6.).

Născută la anul 1815, din stimabili părinți Ioan și Lucia Pezzamosca, ómeni de frunte din acest ținut, adormita după o creștere bine îngrijită, al cărei fundament a fost frica lui Dumnezeu, ajungând la etate, se căsătorii cu tinerul Ioan Arseniu de aici, de asemenea dintr'o odrașlă de frunte a acestei comune, pe atunci învățătoriu, mai târziu notar comunal și pe urmă Preot și Paroch al acestei comune bisericesci și în cele din urmă distins de fericitul Archiepiscop și Metropolit Andreiu cu brâu roșu și numit Asesor consistorial onorar. Căsătoria acesta a fost una din cele mai fericite. Căci fiind soții potriviți, domnind între ei bună înțelegere și armonie, și fiind ambii ómeni muncitori și chivernisitori, Dumnezeu binecuvântă lucrurile mânilor lor întru atâta, încât și astăzi atâtea frumoase realități, atâtea însemnate zidiri din această comună pórta stimatele lor nume. Ear ca o cunună a tuturor acestor fructe ale ostenelelor lor, se înalță aceste case ca o mică cetate drăgălașă, vestind trecătorilor de hărnicia și vrednicia ziditorilor lor. De asemenea binecuvântă Dumnezeu căsătoria lor și cu prunci buni, dintre cari mai mulți au trecut din viață încă din pruncie, ear doi fii iubii, Ioan și Iacob, după numele tatălui și al moșului, au ajuns la etate, au crescut, ca doi pomi altoiți, prin școle mai înalte, și au devenit bucuria, onórea și nădejdea bătrânețelor părinților lor. Ba Dumnezeu îi învrednicie, după cuvântul scripturei, a vedea, ca nisce tinere odrașle de maslin, și pre fiii filor lor. Astfel adormita noastră maică devenise, după cuvântul înțeleptului Solomon, cunună pe capul bărbatului seu, și se adevărise și întru dânsa lauda cea neperitoare, cu carea acel înțelept împărat măresce pre femeia cea temătoare de Dumnezeu, bărbată și vrednică. Căci „femeie muncitoare — dîce el — cine va afla, mai scumpă este

una ca acésta decât petritele cele de mult preț“. Da, bărbăția ta, chivernisela cea bună, blândețele și bunătatea inimei tale, îndurarea ta spre sêraci, carii te plâng astăzi ca pre mama și mângăitorea lor, credința ta cea viuă și evlavia ta cea din inimă vor pestră întru pomenire vecinică memoria ta. Bărbată ca Marta și credinciosă ca Maria, așa ai fost tu în viața ta! Fiă, ca Domnul să te învrednicescă de ambe laudele acelora!

De aceea, iubitul unicul fiu în viață al reposatei, Iacobe cu soția ta Maria și cu întregă dragălașa voastră familie, voi, cari perdeți astăzi pre iubitorea voastră maică, comóra cea scumpă, carea mai târziu numai veți fi în stare a o prețui după adevărata ei valóre, veniți încă odată, a dá maicei vóstre o sărutare, — sărutarea din urmă a despărțirii de pe pământ. Veniți a sărută buzele cele reci și vestejite ale mamei vóstre, al cărei glas de învățatură și mângăiere de aji încolo nu'l veți mai auzi. A sărută ochii ei cei închiși spre somnul morții, a căror lină lucire spre voi nu o veți mai vedé, nu o veți mai simți. A sărută mânilor ei cele înghețate de suflarea morții, cari de nenumărate ori s'au înălțat spre cer, și o jumătate de veac au lucrat, muncit și obosit pentru binele vostru. „Iubiții mei fii — ve șoptesce din sicriu buna voastră maică — „iubiții mei fii, eată a sosit și pentru noi, ca pentru toți pământeni, momentul despărțirii. Din pământ suntem zidiți și ierăși în pământ avem să ne întorcem, acésta o scim cu toții; dar cu toate acestea cât de grea și de durerosă 'mi este despărțirea de voi! După trecerea din viață a iubitului vostru tată și a doritului frate, voi ați fost bucuria, voi mângăierea veduvei și bătrânețelor mele. Mulțumesc lui Dumnezeu, că m'a chemat la sine din înșasi casa mea, din înșasi brațele copiilor mei, de-

spre cari eram convinsă, că precum în viață m'au întimpinat cu iubire, așa când îmi va bate óra, cu bună-cuviință me vor și înmormântă. Priimiți dar pentru toate acestea sărutarea din urmă și binecuvântarea credinciosei vóstre mame! Remas-bun, iubiții bunii mei fiu și fiică cu copiii voștri! Dumnezeu să fiă cu voi în tot locul și în totă vremea, să vă înțeleptescă, să vă ajute, să vă miluască întru toate! Remâneți, iubiții mei, deapănarea neclintiți întru frica lui Dumnezeu, căci „începutul înțelepciunii este frica Domnului!“ Și aduceți-ve aminte, că: „bogații au serăcit și au flemândit; eară ceice caută spre Domnul nu se vor lipsi de tot binele!“ Nu ve încredeți tineretelor, cari sunt o flóre curând trecătoare, nu puterei, carea o singură nenorocire o póte frânge, nu sănătății și tăriei trupesci, — căci toate ale lumii sunt deșerte și trecătoare! Nu ve încredeți nici în lucirea averei și stărei materiale; căci Dumnezeu înalță și pogoră precum voiesce, și cumpenele lumii sunt în mânilor Lui. Ci peștrați mai vârtos, precum deapănarea v'am învățat, peștrați frica lui Dumnezeu ca temelie cea sigură a tuturor simțemintelor și faptelor vóstre; căci aceea este chizeșia neînșelătoare a fericirii omului pe pământ și dincolo de mormânt. Fiți blânzi, iubiții mei fii, fiți înțelepți, fiți modești, fiți muncitori și chivernisitori, fiți drepiți și sinceri întru toate ale vóstre, ca și când Dumnezeu ar fi de față lângă voi, precum în adevăr este. Fiți îndurători spre cei seraci și necăjiți, fiți mângăitori și ajutători celor întristați, fiți iubitori spre toți; căci iubirea deapănării este înșasi dovéda iubirii lui Dumnezeu; — „ceeace ați făcut unuia dintre acești frați ai mei mai mici, mie mi-ați făcut!“ (Mateiu 25, 40.), ȳce Christos. Binecuvântarea lui Dumnezeu să fiă cu voi, iubiții mei, și cu casa voastră! Remas-bun și voue,

drăgălașe odrasle ale casei noastre, iubiți nepoței și nepoțele; acum buna voastră se duce dela voi, căci ea și-a terminat viața sa, pe când voi acum vi-o începeți. Dumnețeu să fiă cu voi, iubiții mei, să ve țină pre voi părinților vostri, și pre părinții vostri voue, ca să ve puteți bucură unii de alții: căci acesta este cea mai curată bucură de pe pământ. Fiți cinstitori de Dumnețeu și ascultători de părinții și învățătorii și mai marii vostri, și darul lui Dumnețeu va fi cu voi!

Iubita mea soră Magdalina și iubitul meu frate Mateiu, pre cari cu iubire ve ved aici împregiurul sicriului meu, căci adâncile bătrânețe și neputințe sciu că numai cu greu v'au permis a face această oste-nelă, — eată Dumnețeu a pus pétra de hotar a vieței mele, și eu, sora cea mai mică, es înaintea voastră din lumea pământescă. Fiă numele Domnului binecuvântat în veci! Ceea-ce voi sunteți încă, eu am fost; ceea-ce sum eu, veți fi și voi la timpul seu, când Făcătorul tuturor va binevoi. Nu ve voiu mai pofti dar viață îndelungată, căci noi tustrei am luat din mâna Domnului și cele bune și cele grele într'un restimp de câte șeptedecei, optzeci și și mai mulți ani. Ci mai vartos ve voiu pofti, precum ne'nvață maica noastră sufletescă, a petrece restul vieței vóstre cu pace și întru pocăință, ear când Tatăl va binevoi a ve chiámá, sfârșit crestinesc vieței vóstre și respuns bun la înfricoșatul județ al lui Christos. Și așa, iubită soră, iubit frate, remas-bun, până la ziua cea mare a judecăței lui Christos. Iertați, ve rog, pre sora voastră mai mică Ioana de tóte, câte ve va fi greșit în viața sa, ca și Dumnețeu să ierte greșelele vóstre și să ve priimescă când va binevoi în sinul fericii sale.

De asemenea rog pre iubiții mei nepoți Ioan cu soția sa Maria, pre cari ca și pre fii mei v'am purtat

în inima mea, apoi pre tóte rudeniile, prietini și cunoscuții, mari și mici, bătrâni și tineri, bărbați și femei, pre iubiții locuitori ai comunei noastre Gurariului și ai comunelor învecinate, cu cari am viețuit împreună, — pre toți, cari cu dragoste creștinescă ați ostenit la această din urmă petrecere a mea, în fine pre toți și pre tóte, cari împreună am petrecut călătoria vieței, ca toți cu o gură și cu o inimă să-mi dați creștinescă voastră iertare și deslegare de ceea ce v'ași fi greșit vreodată în viața mea.

Ear tu, casa lui Dumnețeu, pótra pământescă a raiului ceresc, tu mamă bună a sufletelor noastre, pre carea deapurarea cu credință fiiescă te-am cinstit și te-am iubit, însoțesce-me, te rog, și în momentele acestea din urmă cu cântările tale duhovnicesci, cu sunetul de jale al clopotelor tale, cu melodiile proților și cântăreților tei, cu mulțimea credincioșilor tei până la locul de odichnă, ce mi-am ales lângă fericitul meu soț, la umbra pomilor sădiți și cultivați, sub binecuvântarea cerului, de mânilor noastre. Și nu lipsi a pomeni la sântul teu jertfelnic și pre róba lui Dumnețeu Ioana, cerându-i mila lui Dumnețeu, împărăția cerului și iertarea păcatelor ei dela Christos, împăratul cel fără de mórte.

Și așa, Domnul cerului și al pământului, făcătorul meu și Dumnețeu meu, slobodesce-me cu pace pre mine róba ta, căci în viața mea de șeptedecei de ani vedură ochii mei mântuirea Ta: auđit'am tainele rânduielei Tale, cunoscut-am lucrurile Tale, preamărit-am dumnețuirea Ta, și am urmat ca o femeie neputincioasă voile Tale, fiindu-mi legea Ta mai scumpă decât aurul și topazia, și cuvintele Tale mai dulci gurei mele, decât mierea și fagurul. Îți mulțemesc, Dumnețeu meu, pentru viața cea multă și frumoasă, cu carea m'ai dăruit, și pentru tóte bunătățile, sufle-

tesci și trupesci, ce cu mână părintescă le-ai revărsat asupra mea. Și Te rog cu umilință, Făcătorul meu și Dumneșul meu, ca iertând cu îndurarea Ta cea negrăită toate păcatele și greșelele mele, să priimesci dușul meu în mânilor Tale și să-i faci parte între cei dreșți, cari Ți-au bineplăcut Ție de veac. Așa Dómnor Dumneșul meu, carele ne-ai învățat prin unul-născut fiul Teu, Domnul nostru Iisus Christos, că viața cea adevărată este a Te cunósce pre Tine, unul adevăratul Dumneșu, și pre care Tu l'ai trāmis, pre Iisus Christos, fă-me și pre mine, nevrednica róba Ta, neputinciósa ucenița Ta, fiică și moșteană împărăției Tale. Amin!

(Tatāl-nostru. Cantul funebral.)

XXIII. La mormântul Presbiterului Ioan Reoul, archivar consistorial în Sibiu. *)

Eată te-ai dus, iubitul nostru frate, eată te-ai dus și tu în calea veciniciei, din carea nu mai este reîn-tórcere, și în carea după sentința cea nestrāmutabilă a Creatorului, avem să mergem cu toții: astăđi ori mâne, când El, Cel Preaînalt, va binevoii a ne chiāmă!

Cu inimile pline de durere încungiurām astăđi mormântul teu, pre carele te-am perđut atât de cūrând din corul nostru cel frățesc; căci vai! cât de timpuriu, deđă cu 39 ani, se stinse viața ta de pe pāmânt, — în etatea, în carea lucrătoriul vieii Domnului seu se află în cea mai deplină putere și virtute bărbătescă! Și durerea noastră devine și mai profundă, când privim la acéstă stimabilă femeie, scumpa ta soțιά, adūncită în jale nespūsă, căci după o scurtă viață conjugală de 9 ani, mai numai ca un vis fugitiv, mórtea cu putere neresistibilă îi răpesce pre iubitul soț al vieței sale, — când privim la acesti onorabili părinți și frați, cari vėd apunēnd în mormēt speranța și razimul și mângăierea lor în venitoriu, — când privim cu deosebire la acesti patru prunci atât de menunței, lipsiți acum de părintele lor cel pāmēntesc, cari ca nisce gingași pușori, îndesuiți unul într'altul, ciripesc de durere în cuibulețul lor, asceptând și tot asceptând, să vină mama, să le aducă chrană și acoperemēt!

Décă însē de altă parte recugetām la tristă sórtea ta, carele în timpul din urmă în adevăr nu ai mai trāit, ci cuprins de nópte ai vegetat numai d'abia,

*) A se vedē nota 22 dela urmă.

d'abia, cu sufletul în buze, ca o plantă lipsită de căldura și lumina sórelui, și acum vedem, că Tatăl ceresc întru negrăita sa bunătate și îndurare a tăiat însuși firul suferințelor tale, cari, judecând după etatea ta, puteau să se prolongescă încă cu anii și póte chiar cu decile de ani, — rădicăm cu umilință ochii nostri la cer, cătră Celce întru adâncul înțelepciunii sale cu iubirea sa de ómeni tóte le chivernisesc și cele de folos tuturor le dăruiesc, și dicem cu Psalmistul: „Mare e Domnul, și îndurările Lui preste tóte lucrurile Lui!“

Și așa venim a'ți dice ție, iubitul nostru frate în Christos, ultimul nostru adio frățesc, a'ți aduce ultima sărutare a tuturor iubiților tei familiari, prietini și cunoscuți, și a cere pentru dênșii iertarea ta de despărțire de pe acest pământ, — a'ți pronunціá mulțemita și recunoscința bisericei nóstre, al cărei fiu credincios ai fost în tótă vieța ta, și a te încredința, că ea cu caldă iubire de mamă va păstrá numele teu, carele ca un bun ispravnic al lui Christos i-ai servit în decurs de 8 ani cu bărbăția și credință, după măsura talantului, ce a fost dat ție dela Domnul.

Eară pre Tine, Tatăl nostru cel ceresc, Te rugăm cu umilință, ca în inimile cele pătrunse de jale ale acestor familiari ai servului teu să picuri balsamul mângăiării Tale ceii dumnezeesci, carea singură póte aliná durerea lor. Da, Părinte ceresc, carele prin cuvântul teu cel nemincinos ni-ai đis: „Chiamă-me pre mine în điuă necazului teu, și te voiu scóte, și me vei preamări!“ — și însuți ai binevoit a Te numi tatăl văduvelor și al orfanilor și mângăierea celor necăjiți, — pre Tine Te rugăm, ia sub scutul Teu cel atotputernic și pre acéstă jalnică veduvă, și o întăresce cu puterea Ta, spre a purtá cu răbdare creștinéscă crucea, care Tu i-ai rënduit să o pórté pe pă-

mânt. Priimesce sub acoperemântul Teu cel sfânt pre acești plăpânđi orfani, și-i învêță cu înțelepciunea Ta cea nemărginită, a împletí încă de pe acum, de mici, din brațele maicei lor, mânuțele lor cele nevinovate, a le rădicá cătră Tine părintele îndurării, și deapururea a Te chiámá întru ajutoriul lor, đicând: „Tatăl nostru, carele ești în ceruri . . . pânea nóstră cea de tóte đilele dăni-o și nouă, și ne păzesce de tot reul!“ Eară pre robul Teu, fratele nostru Ioan priimesce-l în sinul fericirii celei neturburate, carea este la Tine și numai la Tine.

Și precum aici pe pământ l'ai invrednicit a sluji sântului Teu altar, astfel, Împăratul mărirei, chiamă-l a sluji Ție cu vrednicie și cu dreptate și în Ierusalimul Teu cel de sus, întru strălucirea feței Tale și întru împărătia mărirei Tale. Amin!

XXIV. La înmormântarea proprietăresei Iustina Măcelariu din Mercurea. *)

„Și acum mi s'a ales mie cununa dreptății, carea mi-o va da mie Domnul în ziua aceea, dreptul judecătoriu, și nu numai mie, ci și tuturor celor-ce iubesc arătarea Lui“. II Timoteiu cap 4, vers 8.

Ce este această adunare atât de numerosă, încât măreța casă a lui Dumnezeu din acest respectabil opid nu ne poate cuprinde? Ce sună clopotele tuturor bisericilor în mod atât de trist și plângătoriu? Ce cântări neîndatinate, petrunșetore sunt acelea, cari fac să tresară în suspinuri pepturile tuturor? Ce vor se dăca atâtea fețe smolite, atâția ochi scâlțați în lacrimi, atâte tânguiri și țipete de durere? Și pentruce numai jale și întristare, ori încătrău îndreptăm privirile noastre? O, tôte ne spun, tôte ne vestesc, că aici se serbătorește astăzi ducerea dela noi a unei iubite, scumpe ființe omenesci! Ear mai elocent decât tôte ne vorbesci tu, iubită casă îmbrăcată în doliu, pre a cărei vrednică stăpână și dómna îndesert o vom mai căută de ađi încolo cu ochii nostri, precum eram dedați a o vedé totdeuna în internul curței și casei sele! Da, ni-o spui tu însați, onorabilă, bună casă creștinescă și românescă, tu cămin deapururea cald și ospital, tu locșor binecuvântat de Dumnezeu și de ómeni, la care toți călătorii aflau priimire și adăpostire, toți amicii recreare, toți cei lipsiți ajutoriu, toți cei necăjiți alinare și mângăiere. Da, jalnici ascultători, ceea-ce eră sufletul dătătoriu

de viéța al stimabilei sale case și familii, soția cea bună, devotată fericirei soșului seu, mama cea doioșă și credincioșă a fiului seu, creștina cea evlavióșă cu iubirea lui Dumnezeu și a deapropelului în sufletul seu, económa cea de model, femeea cea blândă, bărbată, înțeleptă și virtuóșă *Iustina Măcelariu*, lipsesce de ađi înainte din mijlocul nostru! Ochii nostri roureză lacrimi, inimile nóstre se string de durere, vędând stingerea atât de timpuriă a acestei respectabile femei; și plini de întristare pentru această perdere nereparabilă, ne punem și în fața acestui sicriu întrebarea cea mare, la a cărei resolvire meditéză înțeleptii omenimei de mii de ani: Ce este omul? Ce este viéța? Ce este mórtea? „Dómne — strigă Psalmistul — ce este omul, că Te-ai făcut cunoscut lui? Séu fiul omului, că-l socotesci pre el?“ (Ps. 138, 7). Și ierăși: „Omul desertăciunei s'a aseménat, dălele lui ca umbra trec! (Ps. 143, 4). Ear Ieremia strigă plângénd întru durerea sa: „Perit'a puterea mea și nădejdea mea dela Domnul!“ (Plângerii 3, 18).

Da, la atâtia privire în adevér așa s'ar puté păré, că omul, ca tôte celelalte făpturi pământesci, este o ființă eșită din pământ, carea se nasce, cresce, se urcă până la un grad órecare, apoi iér începe a scădé, și scade, scade necontentit, pânăcând se re-întorce în pământ și se desființéză. Pentrucă „pământ ești, și în pământ te vei întorce!“ i-a đis Creatorul. Și ierăși: Omul ca érba, dălele lui ca flórea câmpului așa va înflori; „că duch va trece preste dënșă, și nu va fi, și nu se va mai cunosce încă locul ei!“ (Ps. 102, 16). Însé decă ar fi el numai atâta, și viéța lui s'ar țermurí între cele câteva dăle séu cei câțiva ani dela nascere până la mórte, atunci în adevér pământul ar fi o vale a plângerei și a durerii; ear omul, carele o parte însemnată a vieței

*) A se vedé nota 23, dela urmă.

sale o petrece numai pân' ajunge la desvoltarea destinată lui de Creatorul, — omul, cel înzestrat dela Dumnezeu cu atâte admirabile facultăți, trupesci și sufletesci, — omul carele este mai simțitoriu decât toate celelalte vietăți, — omul, cel zidit după chipul și asemnarea lui Dumnezeu, s'ar puté numi cea mai miserabilă ființă de pe fața pământului, ba după vederea cea négră a eclesiastului din legea vechiă: deșertăciunea deșertăciunilor. Însé nu este așa, iubitorilor, nu este așa, și nu póte fi. Căci enigma cea mare, nepétrunsă de ochiul minței omenesci, ni-o deslegă celce s'a pogorît din cer, spre a reinălța la cer pre omul cel cădút, rătăcit și înstrăinat dela Dumnezeu. El, Domnul și Mântuitoriul nostru, ne-a învățat, că patria noastră cea adevărată nu este pământul, pe carele ca nisce călători petrecem puține zile — „anii nostri ca un păiangin s'au socotit“ ci mai vêrtos cerul, nu lumea materială, ce o vedem, ci cea mai înaltă spirituală; că precum începutul și originea neamului omenesc este Dumnezeu, carele a zidit pre om după chipul seu, așa și finitul și ținta și odichna din urmă a ființei omenesci este ierăși Dumnezeu, dela carele am eșit și la carele ne reîntórcem și carele după adâncul cuvânt al Domnului „nu este al morților, ci al viilor“. El ne-a învățat mai departe, că precum nu pământul, ci cerul este adevărata noastră cetate stătătoare, așa nici bunurile pămêntesci nu sunt cele adevărate și statornice și în veci neperitoare, ci mai vêrtos bunurile sufletesci, faptele cele bune și curate creștinesci, — comorile cele nestimate, cari după cuvântul Lui moliile nu le strică, nici furii le sapă și le fură. El, spre mângăierea și fericirea noastră în viéță și la mórte, ni-a dat încredințarea cea firmă și neclătită, că celce ascultă cuvintele Lui și crede celuice l'a trâmisi pre Dênsul, are viață vecinică și

la judecată nu va merge, ci va trece din mórte la viéță. Ni-a aretat, spre bucuria și fericirea noastră, că El însuși, Domnul și Mântuitoriul, este învierea și viéța, și că cel-ce crede întru Dênsul, de va și muri, viu va fi. El prin însași viéța, patima, mórtea și învierea sa ni-a redeschis porțile împărăției Părintelui seu, cele încuiate prin păcatul strămoșului, dându-ne promisiunea cea fericitoare, că unde va fi El, acolo vor fi și cei-ce I-au servit Lui. „Părinte, — ție, — pre cari i-ai dat mie, voiu, că unde sum eu, acolo și ei se fiă cu mine, ca se véđă mărirea mea, carea mi-ai dat mie“. (Ioan 17, 24). Și astfel eată că pentru adevăratul următoriu al lui Christos păcharul morții a perdut amărăciunea sa; căci privită la lumina evangheliei lui Christos, mórtea nu este încetare séu nimicire a ființei noastre, ci numai momentul trecerei dela o viéță mai de jos la alta mai de sus, dela o esistență plină de ostenele, dureri, necasuri și suferințe la o esistență mai înaltă, mai fericită, la carea vaiul și amarul pământului nu póte străbate. De aceea marele apostol Pavel, servul cel învăpăiat al lui Iisus Christos, scrieă iubitorilor sei credincioși din Filipi: că doresce a se eliberá din legăturile vieței pămêntesci și a fi cu Christos; ear iubitului seu fiu sufletesc Timoteiu, simțind apropierea sfârșitului seu, fi diceă plin de bucuriă: „Luptă bună m'am luptat, curgerea o am plinit, credința o-am păzit, și acum mi s'a ales mie cununa dreptății, carea mi-o va dá mie Domnul în ziua aceea, dreptul judecătoriu; și nu numai mie, ci și tuturor celorce iubesc arătarea Lui!“

Și acum eată, iubita noastră soră adormită întru Domnul, eată cununa acésta a dreptății din mâna Făcătorului și Domnului teu te acéptă și pre tine; căci și tu ai fost una din ucenițele lui Christos cele credinciose, carea ai iubit arătarea Lui! Și tu ai luptat

lupta cea bună a unei curate vieți creștinesci; și tu ai plinit cursul ȃilelor și al datorințelor tale; și tu ai păzit credința lui Dumnezeu, a Domnului teu. Da, sora noastră deapurarea pomenită, luptă bună te-ai luptat! Pentrucă ostenelele vieții pămêntesci le-ai purtat cu cuget tare creștinesc, ai fost fiică supusă părinților tei, soția bravă soțului teu, mamă cu durere fiului teu, geniul binefăcătoriu al casei tale, membru folositoriu al societății omenesci, în carea ai trăit. Și deși în urma hărniciei și vredniciei tale Dumnezeu cu imbelșugare te-a binecuvântat și cu bunuri pămêntesci, cari adeseori schimbă și strică mințile și inimile omenesci, tu totuși ți-ai sciut pestra smerenia aceea nobilă, ce caracterisează pre învățaceii lui Christos, și din pânea cea câștigată întru sudorea feței tale totdeuna te-ai îndurat a rumpe câte o parte și celor lipsiți. Curgerea ți-ai plinit! Pentrucă deși viața ta pămêntescă, după svatul celui Preaînalt, a fost numai de 51 ani, totuși a fost plină de fapte bune, întru atâta, ca și când durata ei ar fi fost îndoit atât de mare. Credința o ai păzit! Pentrucă în sfera activității tale, în carea te-a pus Creatorul, tu ai ocupat cu demnitate locul teu, neabătându-te din calea cea dréptă a poruncilor lui Dumnezeu, ci iubind și ajutând casa Lui, ascultând cu iubire cuvântul Lui, și imitând viața sfințelor femei, de cari ne istorisesc cartea vieții. Și când în timpul din urmă sănătatea ta se sdruncină, atunci prin blândetele tale, prin răbdarea ta creștinescă, prin înțeleptele povețe cătră iubiții tei familiari ai dat probele cele mai frumóse despre înălțimea cea adevărată a sufletului teu!

De aceea, onorați membri ai familiei în jale, ori cât este de mare perderea vóstră, și cât de amară durerea vóstră, moderați jalea acestor ȃile negre, înțăriți-ve întru Domnul, carele ține sórtea noastră a tu-

turor în mâna sa părintescă, și nu permiteți, ca durerea vóstră să se asemene durerei necredincioșilor, despre cari ȃice Apostolul, că n'au nădejde! Adevărat, că nici o perdere nu este ca acesta, și nici o rană atât de adâncă, ca ceeace o causază mâna cea rece a morții; însă nu refusați, a primi din mâinile noastre, ale servitorilor cuvântului lui Dumnezeu, stâlpariul de finic al mângăierei, că preaiubita vóstră fiică, soția, mamă și soră, după o viétă plăcută lui Dumnezeu, este chiămată a luá dela Domnul cununa dreptății, ce este gătită ei și tuturor celorce iubesc arătarea Lui!

Și așa, preajalnicul meu soț, credinciosul meu împreună-călătoriu în drumul vieții, — așa ȃice fericita noastră soră prin rostul nostru — alineză durerea ta, potolesce focul lacrimelor și suspinurilor tale, cu cari de atâte ori ai udat patul durerilor mele și cu cari acum stropesci sicriul meu. Dumnezeu cel atotputernic a binevoit, ca aici să fiă locul și hotarul despărțirii noastre: eu me duc în calea eternității, tu remâi aici la malul vieții pămêntesci. Și decă după durerile și suferințele de ȃi și nópte ale unei bóle îndelungate mai este pentru mine la eșirea mea din viétă încă o durere, aceea e, că trebuie să me despart de voi acum, când acceptam și eu a me mai odichni puținel de ostenelele unei vieți pline de muncă, și cu deosebire că te las pre tine în ajunul acelor ȃile, cu cari se începe mai vêrtos greul vieții. Însă, iubitul meu soț, mai presus de tóte îngrijirile, precugetările, planurile și dorințele noastre omenesci este voința cea sântă nestrămutabilă a Tatălui, și contra voinței Lui nu ne este dat a prolungi viața noastră nici cu o ȃi, cu o óră, cu un minut. Mângăia-te întru durerea ta cu aceea, că viața noastră conjugală Dumnezeu o a prolongit până la 33 ani, și că ea

pe lângă toate greutățile sorții, a fost liniscită, frumósă, fericită. Mângăia-te, că iubirea și bună-înțelegera noastră au durat neturburate până la ultima mea resuflare și vor pute fi de model și la alții; mângăia-te, căci îți mărturisesce conștiința ta și a mea, că tot ce poți face știința și iscusința omenescă pentru salvarea unei vieți și pentru reintregirea unei sănătăți, tu ai împlinit cu scumpătate. Mângăia-te și tu, bunul meu soț, precum me mângăiu și eu, că în decursul bólei mele trupesci, dar cu mintea întrégă și cu sufletul îndreptat spre cele de sus, m'am putut împărtași cu sfintele rugăciuni ale bisericei noastre și cu sfintele taine ale lui Christos, date la tot neamul omenesc spre iertarea păcatelor și spre logodirea împărăției Lui ceii neperitoare. Mângăia-te în fine, că tăria ta și cântarea ta e Domnul, căruia nu voi înceta nici eu a me ruga pentru tine și mângăierea veduvei tale. Și în sfârșit, precum doi amici intimi și dau mânilor, se îmbrățișează și se sărută la despărțire, mângăindu-se și întărindu-se unul pre altul cu salutarea „La revedere!”, așa priimesce și tu, amicul meu cel mai intim, soțul meu dat mie dela însuși Dumneșeu, priimesce și tu sărutarea de pe urmă a soției tale Iustina, sărutarea de despărțire, nu pe veciă, ci pânăcând Tatăl va binevoi, ca se ne resară lucriferul ții de revedere întră împărăția sa. Remăi cu Dumneșeu, jalnicul meu soț, și iertă pre soția ta de tot, ce ca o femeie neputinciosă îți va fi greșit vr'odată în viața sa, ca și tu să dobândesci dela Părintele ceresc iertarea greșelilor tale!

Eară tu, iubita mea mamă, carea întră dureri m'ai născut și cu sântă îngrijire m'ai crescut la sinul teu, vină și tu împreună cu onorabilul meu tată-socru, a priimi ultima sărutare de mână a fiicei tale. Adevărat, că după rânduiea firei noi credeam, că

eu se te grijesc la bătrânețele adânci, la cari ai ajuns, eu se te caut la bóle și neputințe, și la fericitul teu sfârșit eu, fiica ta, se te țiu pe brațele mele și se închid ochii tei. Dupăce însă Dumneșeu ca cel-ce ține în mâna sa întrările și eșirile vieții noastre, a binevoit a me chiámă din această lume pământescă mai atâtău pre mine, să plecăm cu umilință capetele noastre înainte svatului Lui celui mai presus de priceperea noastră. Căci același Părinte ceresc, carele întră îndurarea sa cea nemărginită nutresce paserile cerului și împodobesce crinii câmpului, acela nu te va lăsă nici pre tine, róba sa cea sêrguitoare și credinciosă. Ear pre tine, bunul meu soț, te rog, ca pentru iubirea mea să iai sub scutul teu pre onorabila neputinciosă noastră maică, aducându-ți aminte de Domnul și Mântuitoriul, carele în chinurile morții pe cruce a încredințat pre maica sa cea preacurată îngrijirei iubitului seu învățăcel Ioan, țiicându-i: „Eată mama ta!”, și învățăcelul dintră acel ceas o-a și luat întră ale sele. Și așa te rog, maica mea cea bună și iubită, ca iubirea ta pentru mine de aici înainte să o areți prin evlavióse rugăciuni cătră Dumneșeu, și se iubesci cu aceeași credință și iubire pre veduvul meu soț și pre orfanul meu fiu. Dumneșeu să fiă cu tine, iubită maică. El să fiă lumina ochilor tei, El bucuria inimei tale, El sprijinul și toiagul bătrânețelor tale. Priimesce sărutarea mânilor tale, cari atât de mult au ostenit pentru mine; priimesce sărutarea ochilor tei, cari după Dumneșeu au priveghiat asupra mea cu neobosită iubire dela nascere până la mórte; priimesce mulțemita mea ferbinte pentru bunătățile cele fără număr și fără măsură, ce ai făcut cu mine fiica ta. Și în fine te rog și pre tine și pre cel de asemenea onorat și de asemenea iubit taică-socru, iertați-me, dragii mei părinți, de

tóte, câte v'am greșit în viața mea, ca astfel însoțită de binecuvântarea voastră cea binepriimită, se află iertare și la județul cel nemitarnic al lui Christos și dorita odihnă sufletului meu.

Dar cătră tine, iubitul dulcele meu fiu unul-născut, ce cuvânt voiu adresá la despărțirea mea de cătră voi? Ce iubire omenescă din lume se póte asemená cu iubirea mamei cătră fiii sei? Și astfel și ce durere póte fi asemenea durerei mamei, ce se desparte de fiii sei? Nici una, nici una! Cu tóte acestea, iubitul meu fiu, óra despărțirii nóstre a sunat; mórtea mi-a încleștat brațele, ce te cuprindeau; și tot ce tu mai poți face pentru mama ta, este, a o petrece până la grópă, a-i asterne patul morméntului și a onorá cu crucea de pétră memoria ei. O cât de mult te-a iubit pre tine acéstă mamă! Cât de mult a ostenit, a priveghiat și s'a rugat ea lui Dumnețeu pentru tine, pânăcând te-a purtat prin scóle și te-a vedut ajuns la onorifica posițiune, ce ocupi astăzi! Și o cât de mult ași fi dorit și eu, ca tóte mamele din lume, a face nunta copiilor lor, a vedé și mai departe viața ta și a me îndulci de fructele activității tale ca funcționar public, ca tată de familiă, ca bărbat de valóre al bisericeii și națiunei nóstre, cari contéză la tine! Însă eată pe neasceptate momentul despărțirii mele! Și așa, scumpul meu fiu, remasbun din partea maicei tale! Dumnețeu se fiă cu tine, și darul Lui se te întempine în tóte țiile vieței tale, ținându-te și de aici înainte în calea sfințelor Lui porunci, garanția cea mai sigură a fericirii nóstre! Ear decă iubitórea ta mamă ți-ar fi putut greși ceva în viața sa, de sigur numai din nesciință, alérgă a depune pe sicriul meu fiiésca ta iertare, și a priimí și din partea mea cea mai intimă iertare și binecuvântare pentru o viață lungă, mánósă, plăcută lui Dumnețeu și fericită.

Asemenea și voi toți, iubiți frați și sorori, cumnați și cumnate, unchi și mătușe, nepoți și nepóte și toți, cari prin legăturile afinității ați fost apropiați de adormita voastră soră, peștrați-i, ve rog, și după mórte iubirea aceea frățescă, de carea o ați învrednicit în viață, și dați-i cu dragoste creștinescă deslegare și iertare de tóte, câte vreodată, din neputința firei omenesci, cu cuvântul séu cu fapta v'ar fi greșit, ca și Dumnețeu preainduratul se ierte greșelele vóstre.

În fine me simt cu plăcere îndatorat, a aduce mulțemită atât din partea adormitei în Domnul, cât și din partea onorabilei familii în jale, onorabilelor cleruri de tóte confesiunile, onorațiilor oficiali de tóte clasele și stările, stimaților concetățeni de tóte naționalitățile confesiunile, în fine tuturor fraților și soroților nóstre, cari au binevoit a onorá pre neuitata nóstră soră Iustina Măcelariu cu însoțirea până la mormént, rugându-ve pre toți și pre tóte, a-i dá creștinésca frățesca voastră iertare din urmă.

Și așa, trup muritoriu, pământ și cenușă, tu, după rânduieála cea dela început a Creatorului, întórce-te în pământ, din carele ai fost zidit! Și tu, casa lui Dumnețeu, carea te rădici acum ca un sânt Sion al acestui nou Israil, și carea ai deschis astăzi cu jale porțile tale acestei bune fiice a tale, priimesce trupul ei sub umbra aripilor tale; și până când va sta din zidurile tale pétră pe pétră, pomenesce numele ei între ale ctitorilor și binefăcătorilor tei, întru evlavioșele tale rugăciuni. Ear tu, suflet curat creștinesc, lumineá din limina cea pururea fiitóre, înălță-te în regiunile luminei neapuse și ale fericirii neturburate, unde după buna ta luptă din viața pământescă te ascéptă Domnul, dreptul judecătoriu, spre a-ți da cununa dreptății, ce-ți este gătită ție și tuturor celorce iubesc arătarea Lui. Amin. (Tatăl nostru. Cantul funebral).

XXV. La înmormântarea profesorului semina- rial Ioan Dragomir în Sibiiu*).

*„Tot cel-ce me va mărturisi pre
mine înaintea oamenilor, și fiul omu-
lui îl va mărturisi pre el înaintea
ângerilor lui Dumnezeu“.* IOAN 12, 8.

Cu adâncă întristare încungiurăm astăzi această grópă nouă, carea după omenésca noastră părere s'a deschis mult prea de timpuriu, spre a înghiți o frumósă viéță juvenilă. Căci cine ca tine, frate iubit, se părea în drept, a cere și a obținé dela sórte o viéță lungă și fericită? Cine ca tine, carele ca un pom tinér încărcat de flori te legănai mlădios în cea mai frumósă etate de 30 ani? Cine ca tine, carele erai inzestrat cu sănătate statornică, cu întregitate și tăriă estrardinară, cu talente atât de frumóse și cu un cuvânt cu atâte puteri trupesci și facultăți sufletesci, cari 'ți promiteau o viéță mulțemită, roditoare și plăcută până la adânci bătrânețe? Și eată acum deodată, ca la o suflare de vifor, tóte pulbere și cenușă! Frumseța chipului, flórea tinerețelor, sănătatea cea firmă, puterea și vivacitatea cea fărme-cătoare a juneței, cum ați devenit așa deodată prédă morții și stricăciunei? Măngăierea, speranța și bucuria unui tată iubitoriu, unei mame doiose, căroră el ca unicul fiu le erá lumina ochilor, toiagul bătrânețelor, îndulcitoriul vieței, unde sunteți? și cum v'ați sdrobit tóte într'un moment? Speranțele cele frumóse, ce puneá întru tine seminariul nostru, biserica noastră, cari le împodobiai cu frumósa artă a musei tale, cum ați cădut și v'ați nimicit așa deodată? O cum ne vine

*) A se vedé la fine nota 24.

și nóue a strigá cu prorocul Ieremia: „Stricatu-s'a bucuria inimei nóstre, întorsu-s'a întru plângere desfătarea nóstră!“ (Plângerii 5, 15), Îndeșert! Mórtea, regina lumei, inimica cea neîmpăcată a tot ce viuéză, te-a răpit din plaiul cel verde al tinerețelor, din brațele cele iubitoare ale rudeniilor și prietiniilor, dela sinul cel cald al părinților, — și eată-ne adunați aici cu inimile sângerate, cu ochii întunecați de lacrimi, spre a te dá mormântului, pre tine, carele păraai atât de departe de mormânt! Tânguirile, vaietele, lacrimile nóstre nu sunt în stare, a mai mișcă barem odată încă buzele tale cele vestejite, spre a rostii un ultim adio, o ultimă mulțemită părinților tei topiți de durere, elevilor tei înnecați de suspinuri, adunării acesteia jalnice, atât de mărețe! O cât e de adevérat cuvântul scripturei, că „omul deșertăciunei ș'a aseménat, tot trupul ce viuéză!“

Da, așa se pare, că tóte sunt deșertăciune cele pământesci. Și decă omul ar fi numai o mână de pământ luat din pământ și destinat a se întórce ierăși în pământ; decă viéța lui ar fi numai acel spațior de timp dela leagăn până la sicriu; decă spiritul lui cu tóte bogatele sale daruri, cu tóte cugetările și simțemintele sale, cu tótă adâncimea scrutărilor, cu tótă înălțimea sborului ideilor sale, — micșoratu-ai pre el — dice Psalmistul — cu puțin óre-ce decât ângerii, cu mărire și cu cinste l'ai încununat pre el!“ (Psalm. 8. vers 7), — ar fi destinat numai pentru acei 30, 40, 100 ani, ce-i numim viéță: atunci în adevér pământul n'ar fi decât un loc de muncă, omul ar fi ființa cea mai nefericită de pe pământ, și rana, ce o face mórtea, ar remâné în veci nevindecată. Dar mărire Ție, celui-ce ni-ai aréttat nóue lumină, că nu e așa! Așa judecă și đic numai aceia, cari după cuvântul Apostolului „n'au nădejde“, adecă aceia, la cari

încă n'a străbătut lumina evangheliei lui Christos. Noi însă altmintre credem și scim și mărturisim. Noi credem și mărturisim, că spiritul, schinteia cea din Dumnezeu, eșind din îngustimea vestmântului acestui corp, continuă în altă formă superiără viața sa, trecând din desvoltare în desvoltare, din perfecțiune în perfecțiune și apropiându-se tot mai mult și mai mult de izvorul ființei sale, de Dumnezeu, cel-ce este însași perfecțiunea. Credem și mărturisim împreună cu Apostolul, că precum a înviat Iisus din morți prin mărirea Tatălui, așa și pre cei adormiți întru Dênsul 'i va aduce împreună cu Sine. Credem și mărturisim, iubitul nostru frate, că óra morții tale aici pe pământ este óra nasterii tale colo sus în sferile nemuririi. Astfel credem noi și mărturisim, și credința acésta este mângâierea nóstră în órele acelea de supremă gravitate, când pre iubiții nostri de pe pământ ni-i cere mormântul. Astfel credem noi, și balsamul mângâierii și al întăririi picură ca o rouă din cer în inimile nóstre cele sfâșiate de durere, domolind amarul, potolind focul și învățându-ne a ne plecá cu umilință fiéscă sub mâna cea atotputernică a lui Dumnezeu, carele este domn și demandătoriu nemărginit preste viétă și preste mórte. Astfel credem noi, următorii și învățaceii lui Christos; și prin puterea fărmeacătoare a acestei credințe mormântul cu tăcerea și jalea sa ne devine un strat roditoriu, în care resare, crește și fructifică speranța creștinéscă, speranța într'o viétă mai bună dincolo de mormânt, carea o prevedem dejá tainic cu ochii sufletului. Și astfel și despărțirea acésta de astăzi, de cătră tine, adormitul nostru frate, nu este pe veciă, ci numai până atunci pânăcând și noi, cei remași aici, la chiámarea Tatălui, vom depune vestmântul stricăciunei trupesci, ne vom îmbráca în vestmântul nesticăciunei spirituale și vom

procede și noi în calea, în carea mergi tu acum; căci „în casa Tatălui meu“ — ne'nvétă Domnul — „multe locașuri sunt!“

De aceea și cuvântul de despărțire, ce am datorința de amic și coleg a'l rostí la ușa acestui mormânt, nu va petrece în regiunile tânguirilor, ci va cercá a corespunde amicalului: La revedere!, care'l dicem la despărțirea de amicii și iubiții nostri. Deci cu acest cuvânt me adresez înainte de toți cătră voi, o jalnici părinți, cari cu nespusă iubire, îngrijire și răbdare ați crescut pre acest unic fiu al vostru Ioan, carele erá sê fiă bucuria și mângâierea și odichna bătrânețelor vóstre. De timpuriu, din frageda lui copilăriă, voi v'ați învins gingășia părințéscă, carea ve șoptiá a nu lăsá dinaintea ochilor vostri pre iubitul unicul fiu, și vedênd mintea cea ageră a copilului vostru, l'ați dat la școlă în străinătate și în restimp de 19 ani necontentit i-ați întins părințesca vóstră mână de ajutoriu, necruțând nici ostenelele căilor, nici spesele cele mari pentru crescerea lui în învățatură și în moravurile cele bune. Ostenelele vóstre cele nenumérate — căci cine ar poté computá ostenelele unor părinți înțelepți întru crescerea copiilor lor! — ostenelele vóstre, đic, fiul vostru pân' acum puțin le-a putut resplăti altmintre, decât prin supunere și ascultare, prin progres la învățatură și prin purtări bune. Și în adevêr el în anii acestia a și înaintat întru atâta, încât a terminat cu succes laudabil cursul gimnasial și teologic, ba zelul lui spre înaintare și perfecționare ulterióră l'a îndemnat a întrá ca ascultătoriu esttraordinariu și în academia cesareoregésacă de drept de aici. Totdeodată eminentele lui talente pentru cântare și musică, și frumoșele progrese, ce făcuse pe acest teren d'abiá atins încá de fii poporului nostru de prin aceste ținuturi, 'i căști-

gaseră bunăvoința și chiar iubirea superiorității bisericesti, carea-l și chiamă la postul de instructor de cant la institutul diecesan pedagogic-teologic. Ca atare el desvoltă o frumoasă, energică și salutiferă activitate, organizând corul clerical aproape de apunere, compunând o mulțime de cântări cu deosebire bisericesti, contribuind însemnat la înfrumșetarea și înălțarea cultului dumnezeesc, dând impuls la desvoltarea muzicii și cântării bisericesti la noi, mărturisind prin talentul seu pre Christos înaintea oamenilor, de pe catedra profesorală și din strana de cântăret, — când eată pe neasceptate îl încinse o bătă cumplită, carea în puține zile curmă tinera lui viață. Înțelegem și onorăm cu toții adâncă voastră durere, jalnici părinți, cari în loc de a ve încheia voi firul vieții în brațele fiului vostru, îl duceți pre dânsul la mormânt, ba îl îngropați aici, în pământ străin. De aceea nu cutezăm a ve dice, se nu plângeți pre iubitul unicul vostru fiu Ioan, căci mare în adevăr este perderea voastră, ci numai ca se-l plângeți creștinesce, chiamând la plângerea voastră și pre unica soră atât de mult iubită de fratele adormit, precum și pre toate rudele, cari ca pre o nobilă odraslă din familia voastră de asemenea l'au stimat și l'au iubit și s'au adunat astăzi aici impregiurul lui. Credeți, că Dumneșeu l'a iubit mai mult decât voi, părinții trupesci, și l'a chiamat la sine, ca — după cuvântul scripturei — se nu schimbe reutatea mintea lui, séu înșelăciunea se înșele sufletul lui! (Înț. 1. Solomon 4, 11.), și ve mângăiați cu aceea, că dela nascere până la mórte, la sănătate și la bătă, în zile bune și rele, ca nisce buni părinți ați făcut și jertfit tot ce ați putut pentru fericirea fiului vostru. Mângăiați-ve, că numele lui *Ioan Dragomir* va viuă mai mult decât însași viața voastră în anele acestui nobil institut, căruia a servit, și

în inimile numeroșilor lui elevi mulțemitori și prietini iubitori. Mângăiați-ve, că el a servit cu zel și credință casei lui Dumneșeu, carele ca stăpân drept și îndurat respălătesce credincioșilor sei, și decât nu li-a fost dat a munci până la apusul sórelui. Mângăiați-ve, că el, după cuvântul scripturei, întru împărăția lui Dumneșeu va străluci împreună cu toți, cari s'au ostenit întru învățătura cuvântului lui Dumneșeu. Și priimind sărutarea lui cea mai de pre urmă, dați-i, ve rog, părintesca și frătesca voastră iertare pentru tot ce v'ar fi greșit și cu ce v'ar fi supărat vreodată în viața sa.

Aceeași mulțemită fiiescă ve rog, bunii mei părinți, se aduceți în numele meu și Preasântitului nostru Archiepiscop Andreiu, carele mi-a deschis calea vieții și mi-a devenit al doilea părinte. Căci pânea materială adevărat mi o ați dat voi, ear cea spirituală o am priimit dela dânsul. O fiă viața lui multă, roditore și binecuvântată, ear numele lui strălucescă cu litere de aur în istoria poporului nostru!

De asemenea rog pre Venerabilul Consistoriu diecesan, reprezentanța superioră a iubitei noastre bisericesti, se priimescă fiiesca mea mulțemită pentru iubirea și încrederea, de cari m'a învrednicit prin chiamarea mea la onorificul post, ce mi-a încredințat.

Mai departe binevoiescă onoratele corpuri profesoriale dela c. r. gimnasiu de stat și dela academia de drepturi de aici, căror preastimate institute mulțemesc parte mare desvoltarea și cultivarea mea, și cari și la acéstă serbare de jale au trâmisi reprezentanți din sinul lor, binevoiescă, dic, a priimi aici profunda mea mulțemită, împreună cu încredințarea stimei și recunoștinței mele cătră acele salutare institute ale patriei noastre.

Cu deosebire însé Ve mulțemesc voue, onorați amici și colegi dela seminariul diecesan, cu cari ală-

turea am purtat onorifica sarcină a vieții profesionale, în arșița verei și în gerul iernei, ve mulțumesc cu lacrimi pentru iubirea, indulgența și amicia, cu cari în timpul serviciului nostru comun ați întimpinat pe colegul vostru mai tinăr, și ve rog în óra acésta a despărțirii mele de voi, ca și după mórte se'mi pestrați dragostea vóstră, carea este plinirea și culmea legeri lui Christos; ear de cele-ce ca om neputincios v'as fi greșit, se-mi dați frățeasca vóstră iertare.

De asemenea ve dic remas-bun din inimă vóue, iubirii mei amici și colegi dela academiă, de tóte națiunile și confesiunile, cari cu atâta solemnitate ați onorat cortegiul colegului vostru, și ve mulțumesc din inimă pentru cordiala vóstră colegialitate, ce mi-ați dovedit în viéță, ca și la mórte. Dumneđu se scutéscă pre onorabilii vostri părinți de crunta durere, ce rumpe astăđi inimile părinților mei, ear vóue se ve dea lumina și putere de sus, ca urmând cu bărbăția cursul studiilor vóstre, se le terminați cu onóre și prin manținerea justiției, fundamentul imperiilor, se deveniți decoruri ale patriei și națiunei vóstre! Ear pre fratele vostru, pre care destinul îl scóte din hora vóstră cea veselă, iertați-l, ve rog, de cece v'ar fi greșit în viéța sa, și'i pēstrați suvenirea indelebilă a iubirei și amicitiei vóstre!

Și acum vóue, venerabile biserici din Sibiiu, cari totdeuna v'ați indulcit de glasul cel melodios al lui Ioan Dragomir, și chiar astăđi cu glasul de jale al clopotelor vóstre petreceți pre iubitul vostru la vecinica odichnă, remas-bun, remas-bun din partea cântărețului, psaltului vostru! Iertați-l și voi, împreună cu onorabili vostri preoți și cu tótă ceta credincioșilor vostri, iertați-l de tóte neajunsele lui omenesci, pēstrați cu iubire memoria lui, și nu lipsiți a pomeni la sfintele vóstre altare pre acela, carele de atâteori s'a ostenit

a înfrumseța cultul vostru dumneđuesc și a înălță sufletele credincioșilor vostri prin melodiile sale cele mângăiose, aduse jertfă lui Dumneđu.

În fine, iubit chor al tinerimei pedagogic-teologice, carele ai fost mândria și iubirea și lumina ochilor neobositului teu întemeiătoriu și conducătoriu, și carele de astăđi încolo — cine scie pânăcând — vei remâne orfan de conducătoriul teu, și preste tot întregă iubită tinerime a scumpului nostru institut diecesan, priimesce și tu ultimul adio al bunului teu profesor! Săđiți, tineri iubiți, adũnc în inimile vóstre frumósele învățături, ce ați secerat din rostul zelului vostru învățătoriu; și de cãteori va resună din pepturile vóstre o cântare melodiósă din cele compuse de dẽsul ori învățate dela el, aduceți-ve aminte de profesorul vostru vestejit în flórea etăđii, și binecuvẽtați ĩntru inimile vóstre memoria lui! Ear acum, ca o cunună pe sicriul lui, ĩntonați o cântare de despărțire, prin carea serbând ducerea lui dela noi, se rugãm pre părintele iubirei, a priimi sufletul lui ĩntru fericirea sa cea nesticăciósă. Da, precum el a mărturisit pre Christos ĩnaintea ómenilor, fiă ca și Acela, fiul omului, se'l mărturisescă pre el ĩnaintea ângerilor lui Dumneđu! Amin!

(„Plâng și me tânguiesc“, compus de defunctul).

XXVI. La immormântarea preotesei Catarina I. Manta din Gurariului. *)

„Toți cei-ce treceți pe cale, întorceți-ve și vedeți, de este durere ca durerea mea!”

Jeremia, plângeri, 1, 13.

Astfel cântă órecând de demult bărbatul durerilor, prorocul Jeremia, când vedu risipirea Ierusalimului, a cetății ceii sfinte: zidurile lui risipite, biserica cea pompósă d'abiá petró pe petró, palaturile lui surpate, ulițele pustiite și poporul lui învins, sdrobot, rănit, bătut și dus în robia cea amară a Vavilonului. Atunci prorocul rupându-și hainele sale, ședea pe ruinele cetății, ascundeá fața sa în mânilor sale, suspină dintru adâncul sufletului seu și strigá: „Cum a remas singurá cetatea cea cu multe popóre! Făcutu-s'a ca o veduvă cea cu multe neamuri! Carea domniá preste țeri, făcutu-s'a sub bir!... Toți cei-ce treceți pe cale, întorceți-ve și vedeți, de este durere ca durerea mea!” Astfel esclamá astăđi și onorabilul nostru și iubit frate în Christos și bun păstor sufletesc al acestei comune crestinesci, Presbiterul Ioan, când vede eșind din casa sa și ducându-se la vecinicul repaus preaiubita și scumpa sa soțιά Catarina. Căci au nu ni se pare și nóue tuturor, celor-ce ne aflăm la acéstă serbare jalnică, că acéstă onorată și fericită moșióră, până acum plină de viéță și de mulțemire, astăzi dejá și și mai mult de astăđi înainte va fi ea căđutá în ruine? Au nu ni se vor páré părăsite și pustii cărările acestei case, ale acestei curți, lipsind dintr'ênsele ființa aceea, carea le dá viéță și însuflețire? Au nu ni se

*) A se vedé nota 25 dela urmă.

vor páré și nóue, și nu ni se par dejá locuitorii acestei onorabile case preoțesci asemenea jalnicului Jeremia, plângând fericirea lor perđutá? Cine va îngrijí de astăđi înainte de dênșii, lipsind din mijlocul lor înțelpta și doiósa îngrijítóre? Cine le va aduce mângáiere, lipsind buna mângáítóre? Cine va sterge sudorile de pe fruntea lor și lacrimile de pe fețele lor, lipsind ceea-ce le erá tuturor blânda chivernisítóre? Și cu deosebire când privim la voi, iubiți prunci, de aici încolo orfani de mamă, care ochiu se nu lăcrimeze? care inimă se nu suspine? ce suflet omenesc se nu consimtă cu jalnicul vostru tată, carele plânge și strigá: „Toți, cei-ce treceți pe cale, întorceți-ve și vedeți, de este durere ca durerea mea!”

În adevăr, iubiți jalnici ascultători! una din cele mai pētrundetőre și triste priveliști din viéța omenescă vedem astăđi aici dinaintea ochilor nostri. O femeie vrednică, în înțelesul cel mai bun al cuvântului, o creștină bună și evlaviósă, plină de simțeminte nobile, de cuvinte sănátose și de fapte bune, — o soțιά credincióasă, bărbată, înțelptă, — cunună de aur pe crescutul de argint al soțului seu, — o mamă doiósă și cu credință, carea până în điuá morții sale adăpostíá pre dragii sei copii ca găina pre puișorii sei sub aripile sale, apune astăđi dela ochii nostri abia în etate de 42 ani! În etatea aceea, carea întrunescce puterea și bărbăția tinerețelor cu esperiința și svatul, cu blândețele și înțelepciunea bătrânețelor. Ací stă, frântă de durere, o sîrmană mamă bătrână, abiá mai având isvóre de ape în ochii sei, și suspină lângă sicriul iubitei sale fiice, carea după perderea preatimpuriá a atátor fii și fiice, îi remăsese cea mai scumpă mângáiere din lume. Dincóce plânge un soț preaiubit, căruia cu apunerea din viéță a scumpei sale soții i se pare că'i apune și însuși sórele viéței.

Dincoala se frâng tânguindu-se patru prunci, dintre cari o singură fiică așezată și norocită prin căsătoria, ear trei, vai, încă în etate plâpândă și având cea mai mare trebuință de mâna și de mila mamei lor. Și eată mórtea, mórtea cea crudă și neîndurătoare, curmă deodată, pe neasceptate, fără veste, în puține ore o viéță atât de scumpă! O viéță, de carea — ca strugurul de viță, — atârnă atâte alte vieți! O viéță, carea surpă în nóptea întristărei și împinge la marginea desperațiunei atâte ființe iubite. „Toți, cei-ce treceți pe cale, întorceți-ve și vedeți, de este durere ca durerea mea!”

Mare în adevăr și profundă este durerea vóstră, onorați jalnici familiari ai fericitei adormite întru Domnul, — durere, carea a pëtruns și inimile celor străini și ne-a întrunit astăzi aici într'un numer atât de considerabil, precum numai arareori va fi vețut acéstă onorată comună. Și decă cu tóte acestea cutez a me apropiá de voi în aceste momente ale lacrimelor și ale durerei, și a ve dice cu cuvântul Domnului: Nu plângeți!, nu o fac acésta ca mijlocitor al mângăiării omenesci, ci ca sol al cuvântului lui Dumneșeu, al acelui vecinie adevăr, în carele și află razimul tótă credința nóstră creștinescă. Al acelui vecinic adevăr, dic, carele ne spune, că cei-ce cred întru Domnul și Mântuitoriul nostru Iisus Christos, vor fi deapurarea vii. „Eu“, — ne dice El însuși, fiul lui Dumneșeu, — „eu sum învierea și viéța; cel-ce crede întru mine, de va și muri, viu va fi!” Al acelui adevăr, carele ne vestesce prin rostul apostolului (Evrei 13, 14), că nu avem aici cetate stătătoare, ci cea vecinică fiitoare o căutăm. Al acelui adevăr, carele ne incredințeză, că unde este Domnul și Mântuitoriul nostru, acolo vor fi și aceia, cari i-au servit Lui cu credință în viéța acésta pămêntescă. „Părinte!

pre cari mi i-ai dat mie, voiu, ca unde sum eu, și aceia se fiă împreună cu mine, ca se védă mărimea mea, carea mi-ai dat mie, că m'ai iubit pre mine mai nainte de întemeierea lumii!” (Ioan 17, 24). De aceea plângënd și jelind pre iubita vóstră fiică, soțiă și mamă, plângeți-o creștinesce, nu ca ceilalți, — adecă cei necredincioși, — cari n'au nădejde; pentrucă „de credem, că Iisus a murit și a înviat, așa și Dumneșeu pre cei adormiți întru Iisus, — adecă întru credința lui Iisus — adu-ce-i-va împreună cu El.” (1 Tess. 4, 14). Mângăiați-ve, că fericita întru Domnul făcënd în viéța sa cele bune, drepte, plăcute lui Dumneșeu, va înviiá întru învierea vieței! Mângăiați-ve, că numele ei cel bun și faptele ei cele laudabile și după mórtea trupului celui muritoriu remân neperitoare! Mângăiați-ve, că óra venirei mirelui o a aflat pregătită, priveghiând, cu candela aprinsă, asemenea feciórelor celor înțelepte! Mângăiați-ve în fine, că vine o ți, în carea ve veți reîmpreună cu iubita ființă, de carea ve despărțiți astăzi, precum s'a reîmpreunat Domnul cu învățaceii sei cei risipiți și întristați, — și că acea bucuriă a vóstră nimeni nu o va mai luá dela voi. „Pămêntul“, — după cuvântul poetului, — pămêntul „ne desparte, dar cerul ne unesce, în patria cea sântă, egală pentru toți!”

Deci ce voiu dice cătră tine, iubitul și preaiubitul meu soț? De unde voiu începe, și unde și cum voiu sfêrși cuvântul meu? Vai, limba omenescă mi se pare prea seracă, prea rece, prea debilă, pentru de a dá espresiune tuturor simțemintelor mele în óra acésta, pentru de a-mi puté versá printr'ênsa tot focul inimei mele în momentul acesta, unic pe pămênt, în care me despart de tine, de maica mea, de copiii mei, de rudeniile mele, — de tot ce mi-a fost mai iubit și mai scump aici sub sóre. Îți mulțemesec, bu-

nul meu soț, îți mulțimesc de mii de ori pentru bunătațea, blândetele, îndelungă-răbdarea și iubirea, cu cari m'ai întimpinat în decursul celor 27 ani ai fericitei și preafericitei noastre căsătorii, — da, încât s'a putut din partea noastră ca ómeni, pare-că prea fericită, pentru ca se fiă putut dură timp îndelungat! Îți mulțimesc pentru credința și buna-îngrijire, ce ai purtat de casa noastră, și cu deosebire pentru blânda și chibzuita conducere a mea și conlucrarea întru tóte împreună cu mine, femeea cea neputinciosă. Îți mulțimesc pentru învățăturile și mângăiările, ce ca preot și slujitoriu al sântului altariu mi-ai dat de atâteori din cuvântul lui Dumnezeu. O cum me dóre a te vedé plângând și jelind pre soția ta, precum și eu plâng despărțirea mea de cătră toți ai mei; dar te rog, plângi și jelesce ca creștin bun, ca preot evlavios și credincios! Nu te lăsá învins de durere pentru cele pământesci, ci precum me învățai pre mine și pre toți, pune nădejdea ta întru Dumnezeu, aducându-ți aminte, că cel-ce spre Domnul nădejdea și-a întemeiat, mai înalt este, decât cei-ce se întristéză. Scii, că încă din ziua însoțirii noastre conjugale trebuia, ca ómeni și ca creștini, se cugetăm și la ziua acesta a despărțirii, căci nimic nu este statornic pe pământ. Mângăia-te dar cu mângăierea din cuvântul cel vecinic al lui Dumnezeu: „cerul și pământul vor trece, dar cuvântul meu nu va trece!“, — acel cuvânt, care înțelepțesce pre cei nesciutori, rădică pre cei căduți, înviiuă pre cei morți, și carele totdeuna, dar cu deosebire în nefericirile vieței pământesci este făclia cărărilor noastre, lumina picioarelor noastre, îndulcitoriul inimilor noastre. Află-ți mângăierea întru a onorá și a sprigini la neputințele bătrânețelor pre iubita noastră maică, pre carea, după Dumnezeu, o recomand fiescei tale iubiri. Află-ți mângăiare întru buna chi-

vernisire a pruncilor, pre cari ni i-a dat Dumnezeu, și căroră de aici încolo ai se le suplinesci și locul de mamă. Da, ei sirmanii sunt chipul și asemnarea mamei lor, carea după rânduieła lui Dumnezeu întru dureri i-a născut și întru nenumărate ostenele i-a crescut până aci. Deci precum m'ai iubit pre mine în vieță, așa iubesc de aici încolo cu îndoită iubire pre aceste plăpânde ființe, întru cari eu remân și viiez și în venitoriu lângă tine: vedându-i pre ei, me veđi pre mine! Cresce-i în frica lui Dumnezeu, carea este începutul și temeiul a tótă înțelepciunea. Învéță-i și singur, precum i-am învățat amândoi, că frica lui Dumnezeu este mai scumpă și mai bună, decât ori-ce comori de aur și de argint. Învéță-i, te rog, se fiă blândi, modesti, muncitori, drepti și iubitori de dreptate și de adevăr, — căci acestea sunt testamentul iubitei lor mame. Învéță-i, se-și pună nădejdea în Dumnezeu, tatăl cel preabun ceresc, carele nu móre ca tata și mama de pe pământ, ci este vecinic și deapururea fiitoriu! Învéță-i, că acel preabun părinte ceresc, carele chrănesce paserile cerului și împodobesce crinii câmpului, va fi cu ei și le va fi mai bun purtătoriu de grijă, decât noi părinții cei muritori trupesci, și le va dá darul seu, și nu-i va lipsi de binecuvântarea sa, pânăcând ei vor umblá în cărările sfintelor Lui porunci! Eară tu preaiubitul meu soț, pe al cărui crescet a pus Dumnezeu cununa cea venerabilă a preoției, pestréză cu scumpătate acéstă sântă cunună! Pestréză-o întrégă, curată, neîntinată, și nu lăsá, ca patimile cele de multe feluri ale lumii se ți-o maculeze séu se ți-o răpescă! Rădică totdeuna mâni curate și inimă curată cătră Dumnezeu, rugându-te pentru tine, pentru noi, pentru tótă lumea și cu deosebire pentru bunul și blândul popor, pre care Dumnezeu ți l'a dat spre păstorire! Rógă-te la

sântul altar și pomenește cu evlaviă, până la capătul vieții tale, și pre toți iubiții noștri repotați, al căror numer acum se mai înmulțese cu unul, și cere dela Dumnezeu iertare greșelilor noastre și odichnă și fericire vecinică sufletelor noastre, precum și eu voiu rugă pre Tatăl nostru cel din ceruri pentru tine și pentru toți ai noștri iubiți de pe pământ! Eară la urmă de toate te rog, bunul meu soț, iertă pre credincioasa ta soție, iertă-o și o deslăgă de toate, ce ca om neputincios 'ți va fi greșit în pământesca sa viață!

Scumpa buna mea maică, carea astăzi, după multe alte perderi dureroase, însoțesci și pre iubita ta Catarina la mormânt, remas-bun! După rânduie-la firei ficia ta eră se fiă mângăierea bătrânețelor tale, ea ajutoriul și întărirea ta la bóle și neputințe, ea la adâncile tale bătrânețe se-ți recoréscă fruntea în momentul despărțirii de pe pământ și la încheierea luptei se-ți închidă ochii cei iubiți. Dumnezeu însă a binevoit într'alt fel, și acum me duc eu înainte, spre a fi împreună cu iubitul taică și cu iubiții frați și sori, ca pe când te va chiámá Tatăl ceresc și pre tine de aici, se-ți gătim loc de odichnă. Dar nu! încă nu e timpul! Ci mai vêrtos vom rugă pre Dumnezeul îndurărilor, carele cu bunătatea sa, încinge cerul și pământul, ca se te lase încă aici, spre a fi maică sirmanilor mei prunci orfani și necrescuți. Și acum 'ți sărut mânilor, cari m'au purtat pe brațele lor; 'ți sărut ochii, cari au priveghiat asupra mea ziua și noptea; 'ți sărut buzele, cari m'au învățat a me rugă lui Dumnezeu și a pune întru Dênsul nădejdea mântuirii mele. Și te rog în momentul despărțirii, carele a sosit, ca pre iubitórea și iubita ta Catarina se o binecuvinți cu binecuvântarea cea sântă de maică și se o ierți de toate, ce ca fiică 'ți va fi greșit în viața sa pământescă.

Iubiții mei prunci, pre cari v'am iubit mai mult decât pre mine însami, și v'am grijit mai tare decât lumina ochilor mei! Dumnezeu în svaturile sale cele necuprinse de noi a binevoit, a me chiámá astăzi din mijlocul vostru la altă viață! O pușorii mei cei mărunți și frăgeduți, cât de grea 'mi este despărțirea acésta neasceptată de cătră voi! Ach, cea mai ferbinte dorință a inimei mele eră, ca precum până acum v'am crescut, v'am chivernisit și v'am adăpostit cu ostenelă, răbdare și grijă neobosită, așa se ajung și dîlele acelea fericite, cari le doresc toți părinții din lume, a ve vedé pre toți vêrstnici, așezați și norociți, și se me bucur împreună cu bunul vostru tată de respata ostenelelor noastre! Însă Părintele ceresc a binevoit, ca eu se es din acésta lume, fără de a vedé împlinită dorința mea. Plecați-ve, dragii mamei, precum me plec și eu, voinței lui Dumnezeu, fără carea nu cade un fir de păr de pe capul nostru; căci precât este de înalt cerul deasupra pământului, pe atât de înalte sunt svaturile Lui față cu svaturile noastre omenesci. Iubiți dar pre bunul Dumnezeu mai presus de toate, purtați legea Lui scrisă cu litere nesterse în inimile vóstre, și fiți incredințați, că Dumnezeu nu ve va lăsá pre voi sirmani, ci va fi cu voi în toate dîlele vieții vóstre. Fiți incredințați, iubiții mei, că de veți fi buni și drepti, Dumnezeu ve va iubi pre voi mai mult decât ve pot iubi părinții voștri cei pământesci. Căci El însuși ne spune prin gura prorocului seu, că de va uitá mama pre pruncii sei, — adecă de va încetá cea mai ferbinte iubire dintre ómeni, — El nici atunci nu va uitá pre iubiții Sei. (Isaia 49, 15). Și cu acestea remas-bun, iubiților, din partea mamei vóstre! Iubită Ioană, împreună cu soțul teu, fiul meu Ioan, — ficia mea cea mai mare, tu nădejdea și încrederea mea, sora cea

mai matură și mai înțeleptă a frățiorilor tei, ba de aici încolo substituta mamei lor, — Dumneșeu se te întărescă cu putere de sus, ca se poți împlini cu scumpătate sânta ta chiămare, ce în óra eșirei mele din lume o leg de sufletul teu: de a fi mângăierea și sprijinul veduvitului vostru tată, și mamă cu milă frățiorilor tei celor necrescuți. Elisavetă, sirmana mea copilă neputincioasă, o tu nefericit'o, pre carea, decă ar fi binevoit Dumneșeu, ach cât de bucuros te-aș fi luat aici în brațele mele și te-ași fi dus împreună cu mine, decât se te las de amar și de necas în lume! Ioanne, micul meu scolărel, căruia încă în ȓiua morții mele ți-am trămis cu mâna mea cele de lipsă la cetate, ca se nu te strici dela școlă, și de care n'am cugetat că nu-l voiu mai stringe nicio-dată în viétă la peptul meu, și eată am eșit din lume cu dorul teu! Fii bun, iubitul meu băiețel, fii brav, fii cu minte și cu purtări bune! Urméză bărbătesce cursul învățătorei tale; adună, ca albina mierea, învățătura cea bună și folositoare; dar se scii, bunul meu, că sciința cea mai înaltă și învățătura tuturor învățăturilor este frica lui Dumneșeu! Catarină, pușorul mamei cel mai mic, florica cea mai drăgălașă din grădina casei nóstre, tu purtătore și moștenitoare numelui meu, — tu în plăpânda ta etate de șese ani încă d'abiá poți înțelege, pentru ce s'au adunat astăȓi atâția ómeni în curtea nóstră, și ce e aceea, că a murit maică ta, — vai cât de curênd o vei înțelege și cât de greu o vei simți mai târziu! Fiă, ca iubirea tatălui teu și a buniței, precum și îngrijirea letiței tale se-ți suplinescă, precât este cu putință, iubirea cea fără sémên a maicei tale! Fiți buni, iubiții mei prunci, fiți temători de Dumneșeu, fiți cinstitori și ascultători de tatăl vostru și de maimarii vostri, fiți smeriți și modesti și binenărăviți, pre-

cum se cuvine copiilor unui Preot, și Dumneșeu va fi cu voi! Eară eu, sărutându-ve pre toți cu tótă ardórea sufletului meu, ve încredințez lui Dumneșeu și ve las ultima mea sărutare și binecuvântare. Părinte, pre cari mi i-ai dat mie din lume, păzesce-i pre ei întru numele Teu de tot reul!

Iubite sorori Mariă și Ioană, iubite frate Ioane din depărtare, și celelalte rudanii mai deaprópe și mai de departe, ve mulțemesc iubiților, tuturor pentru multă iubirea vóstră cătră mine în viétă și la mórte, și ve rog cu căldură, că acéstă iubire se o păstrați și iubitului meu soț veduvit și sirmanilor mei prunci orfani, cari de acum înainte vor rădică ochii lor spre voi ca spre nisce părinți. În fine ve rog, ca pre adormita vóstră Catarina, carea ese astăȓi din mijlocul vostru, se o iertați cu frățescă iertare, ca și Dumneșeu preaînduratul se ierte greșelele vóstre și se ve dea aici și dincolo de mormênt darul seu.

Onorați părinți și preoți ai acestei comune bisericesci, cari în parte sunteți supuși încă de mainainte aceleiași sorti grele a veduviei, ce de aci 'ncolo o veți împărți și cu colegul vostru mai tiner, iertați-me, ve rog, de cele-ce v'ăș fi greșit în viéta mea pămêntescă ca om neputincios, și nu lipsiți a pomeni întru ss. rugăciuni și pre soția credinciosului soț și frate în Christos al Sântiilor Vóstre. Asemenea și voi, iubiți săteni ai acestei onorate comune, în carea am petrecut viéta mea, și pre cari din inimă v'am iubit, v'am cinstit și v'am dorit tot binele: bărbați și femei, bêtărani onorabili și tineri vioi, cari mi-ați dovedit iubirea vóstră și prin acéstă numerosă petrecere din urmă, priimiți ferbintea mea mulțemită pentru tótă a vóstră dragoste și bunăvoință, ce mi-ați aretat, precum în viéta așa și acum la eșirea mea din mijlocul vostru. Și ve rog, iertați pre soția iubitului vo-

stru păstoriu sufletesc de toate, câte ca om viețitoriu în lumea cea cu multe valuri v'ar fi greșit, ca și voi se aflați iertare în ziua cea mare a judecăței lui Christos.

În fine tu, biserică sântă și mult iubită, casa lui Dumnezeu, mirésă cea alésă a lui Christos, porța cea pururea deschisă a raiului, limanul și mângăierea și odichna tuturor sufletelor celor credinciose, — tu, pre carea totdeauna te-am iubit și te-am cinstit în viața mea, dîcînd cu Prorocul: „Dómnne, iubit'am bunăcuviința casei Tale și locul sălășluirei mărirei Tale!“ și ierăși: „Cât sunt de iubite locașurile tale, Dómnne al puterilor; doresce și se sfêrșesce sufletul meu spre curțile Domnului!“ — priimesce-me și acum după mórte în umbra venerabilelor tale ziduri! Dă-mi trei patru coți din pămîntul teu cel liniscit, ca se odichnesc în brațele lui trupul meu cel obosit și sdrobit de suferințe! Lasă-me se odichnesc aprópe de sântul teu altar, unde se înalță deapururea rugăciuni cătră cer pentru vii și pentru morți; ca Domnul vieței și al morții, pentru îndurarea sa și iubirea sa de ómeni se me priméscă și pre mine, smerită róba sa, întru odichna sa cea neturburată și întru lumina cea neapusă a feței sale. Amin!

(Tatăl nostru. Chorul întonéză cantul funebral, compus anume pentru acéstă solenitate).

XXVII. La ímmorméntarea economului și epítrop bisericesc Nicolau Imbăruș din Sibiiu *).

„Și va fi (bărbatul drept) ca un pom resădit lângă isvórele apelor, carele rodul seu îl va da în vremea sa, și frunđa lui nu va căde, și toate, ori câte va face, vor sporí“.

Psalm 1, vers 3.

Cu aceste frumoșe cuvinte laudă și fericesce s. proroc și împérat David în cartea psalmilor pre bărbatul drept și temătoriu de Dumnezeu, carele adecă n'a umblat în svatul necredincioșilor, și în calea păcătoșilor n'a stetit, și pe scaunul perđătorilor n'a ședut, ci în legea Lui cugetă ziua și nóptea. O ce frumoșă laudă, ce scumpă cunună pe capul unui muritoriu cuprind cuvintele acestea, și ce fericit omul, asupra căruia se potrivesc! Și cine dintre noi, jalnici ascultători, carele a cunoscut mai de aprópe pre adormitul nostru frate *Nicolau Imbăruș*, nu va dîce astăđi, la încheierea frumoșei lui vieți pămîntesci, că față cu dînsul nu s'ar puté aplicá acel frumos cuvînt al psalmistului? Căci așa în adevér l'am cunoscut cu toții, din tinerețele lui până la resuflarea cea mai de pe urmă, ca pre un bărbat, carele în svatul necredincioșilor n'a umblat, și în calea păcătoșilor n'a stetit, și pe scaunul perđătorilor n'a ședut; ci în legea Domnului a fost voia lui, și în legea Lui a cugetat ziua și nóptea. Da, ca un pom resădit lângă isvórele apelor a fost acest bărbat activ, credincios și înțelept, înflorind, crescînd, întărindu-se, întindînd departe ramurile sale, pre mulți adăpostind la umbra sa, pre

*) A se vedé la fine nota 26.

mulți indulcind cu fructele sale. Da, adormitul nostru tată și frate, astăzi, când Dumnezeu te-a chemat dintre noi, această cunună de laudă o putem pune pe sicriul osemintelor tale, că ai fost un bărbat brav, un creștin adevărat, un membru folositoriu al societății omenesci! Și această cunună va rămâne verde și înflorită încă mult, mult timp, pe când din aceste cununi de flori trecătoare, cu cari te-au împodobit astăzi iubirii tei, nu va mai fi nici barem o frunză; ba va rămâne și va dura încă și atunci, când nu vom mai fi nici noi, cari te plângem acum. Pentru-că activitatea ta neobosită, cu carea, asemenea albinei, ai alergat și ai ostenit într-o viață de 65 ani, iubirea ta de dreptate și de adevăr, mintea ta cea sănătoasă, svatul teu cel înțelept, cuvântul teu cel blând, plăcut și statornic, faptele tale cele frumoase și de laudă, — toate acestea te făcuseră tuturor iubit și prețuit și-ți asigură o pomenire durabilă departe preste mormânt. Dar ceea-ce a fost podoba cea mai frumoasă a vieții tale, și așa dicând rădăcina pomului ființei tale, a fost frica lui Dumnezeu, dreptatea și omenia, iubirea și cinstirea Tatălui ceresc mai presus de toate, și umblarea cu bună-grijă în urmele sfințelilor lui porunci, cari erau făclia vieții tale. N'a fost activitatea ta o alergare orbă întru adunarea și îngrămădirea de comori; n'a fost svatul teu o vânăre deșertă după plăcerea omnilor seu după interese private și personale, cu surparea altora, precum durere se întâmplă atât de adeseori în lume; n'a fost cuvântul teu o plévă ușoară, dusă în vânt; n'a fost caracterul teu ca o trestie clătită și mânăta în toate părțile, — ci cuvântul teu, fapta ta erau fructe mature, resărite și crescute din mintea ta cea dreaptă, din inima ta cea curată, din convingerea, din conștiința ta. De aceea toți cei mai tineri te onorau ca pre un tată, cei mai bătrâni te iubiau

ca pre un fiu, cei de o sémă și de o vârstă te prețuiau ca pre un frate. De aceea chiar în cursul suferințelor tale, dar cu deosebire la vestea trecerei tale din viață întristare pe fețele tuturor; de aceea astăzi această imposantă adunare jalnică, precum areori vor fi mai văduț aceste locuri; de aceea durerea noastră a tuturor celorce te-am cunoscut, pentru pierderea unui atare bărbat din sânul poporului nostru, carele tuturor ne eră spre mângăiere, spre bucurie și chiar spre laudă înaintea străinilor.

Dar îndeșert! A trece ca într-o călătorie prin viața pământescă, a resări, a cresce până la un timp, apoi la părere a stă puținel pe loc, după aceea a scăde, a se pogori din treptă în treptă și în fine a apune în pământ de unde a fost și luat, acesta este sörtea și ursita noastră dela începutul neamului nostru: „pământ ești, și în pământ te vei întörce, din carele ai fost luat!“

O omule, gândesce: pământ ești din pământ,
Și tot' a ta mărire încape într'un mormânt!

Da, onorați jalnici ascultători, nici averea, nici tinerețele și virtutea trupescă, nici mulțimea rudeniilor și prietinelor, nici altceva din cele pământesci și trecătoare nu este în stare, a schimbă legea firei, carea Ziditoriul a voit se fiă vecinică, neclătită, nestrămutată; nu este în stare, a opri momentul despărțirii noastre de toate cele pământesci.

Așa în adevăr: toate — după cuvântul cântărei noastre bisericesci — toate sânt deșertăciune cele pământesci, câte nu rămân după mörte! Însă ca creștini nu putem, nu vrem se ne oprim aci, precum nu se opresce nici cântarea bisericescă, din carea am luat acest cuvânt. Fără îndoieală trupul, partea pământului, se redă pământului, și toate cele pământesci rămân aici, spre a se folosi din partea celor-ce rămân după noi, cari din parte-le iar' le vor lăsă moștenire urmă.

torilor lor; și așa merge moștenirea din neam în neam pânăcând Dumneșeu va binevoi ca se existe neam omenesc pe pământ. Dar ferice nouă, cari prin descoperirea dumneșească cunoșcem și altă lume mai înaltă, și altă viață mai statornică, și altă fericire mai neschimbăciósă, de cum sânt ceste de aici! Partea cea mai bună a omului, sufletul, moștenirea cea mai scumpă priimită dela Tatăl, nu se perde deodată cu această viață, ci trece, după cuvântul Apostolului, din mărire în mărire, reîntrunindu-se cu începutul și isvorul și originea ființei sale, cu Dumneșeu. De aceea încetarea noastră din această viață nu este o încetare totală, o nimicire a ființei noastre, ci numai o strămutare de loc, o trecere a ființei noastre mai înalte la altă patriă de asemenea mai înaltă, carea adevărat cu ochii trupesci, cu simțurile materiale n'o putem vedé, nici cuprinde, dar cu ochii cei tainici ai credinței crestinesci o prevedem, o cunoșcem, ba cu puterea acestei credințe o simțim încă de aici. Da, suflete al meu, așa ne învătă înțelepciunea lui Dumneșeu, altă lume te ascéptă, când eși de aici; gătesce-te dar prin fapte bune, prin viață plăcută lui Dumneșeu, ca pe când te va chiámă Domnul teu, a-ți dá seama despre talanții priimiți din mâna Lui, se te afle vrednic, a puté întrá întru bucuria Lui!

Eată un astfel de om, precum am atins mainainte prin câteva cuvinte, un astfel de creștin însoțim noi astăzi la odichna mormântului. Căci adormitul nostru frate în viață s'a nevoit a sevêși fapte bune, a viețui după bunăplăcerea lui Dumneșeu; și așa, precum i-a fost viața, așa i-a fost și eșirea dintr'ênsa: cu bunăcredință, cu svaturi părintesci cătră iubiiții sei, cu rugăciunea cătră Dumneșeu pe buzele sale.

Căci decă aruncăm o reprivire mai de aprópe asupra vieții lui, iubirea și stima noastră cătră dên-

sul se vor aréta 'deplin întemeiate. Născut la anul 1816 din părinți buni și onesti, dar de stare de jos, Lazar și Ioana de aici, el perđend de timpuriu pre amêndoi părinții sei, fú silit a-și căuta pânea sa prin serviciu pe la case străine; și așa crescut în scóla necasului și a suferințelor, când ajunse la etatea maturității, se căsători cu prima sa soțιά Elena, cu carea ca cu o femeie bărbată și vrednică, petrecú în cea mai bună mulțemire și fericire 41 ani; apoi perđend la 26 Decembre 1876 pre această soțιά, și jelindu-o creștinesce, se căsători a dóua óră cu veduva Parachiva, cu carea până la ultima sa resuflare de asemenea viețui în pace și mulțemire. Prin bărbăția cea neobosită și chivernisirea cea înțeleptă, ce a domnit în casa lui, Dumneșeu binecuvântă ostenelele mânilor lor, casa lor cresceá și se înălță, și se puteá vedé adevérindu-se și aici cuvântul Psalmistului, carele ferícind pre toți cei-ce se tem de Domnul, dice despre ei: „Rodurile ostenelelor tale vei mâncá; ferícit ești, și bine va fi ție! Muierea ta ca o viiă rodită în laturile casei tale, fii tei ca nisce tinere odrasle de maslin împregiurul mesei tale, — eată așa se va binecuvântă omul cel-ce se teme de Domnul!“ (Psalm 127, 2—5). Pe lângă o însemnată avere materială, ce-i dete Dumneșeu după ostenelele lui cele oneste, el avú și bucuría și mângăierea, de a se vedé încungiurat de copii buni, bravi, silitori și ascultători, dintre cari mai mulți au trecut din viață, ear dóue fiice și un fiu l'au mângăiat până la sfêșitul vieții; ba Dumneșeu 'l învrednicí a vedé și o frumósă cunună de nepoței împregiurul seu, și ceea-ce este un dar și mai rar al vieții pământesci, încă și doi strănepoți avú bucuría a luá în brațele sale. Dar alătorea cu familia și cu înfloritórea sa stare materială cresceá din ce în ce și buna reputațiune a bravului bărbat, și în-

crederea tuturor în caracterul lui cel firm, drept și nepătat; și de timpuriu deja onorabila comună bisericească a suburbiului inferior din Sibiiu îl onoră cu alegerea în comitetul seu parochial, apoi și de episcop al seu, cari onorifice oficii le purtă un lung șir de ani cu credință, spre mulțemirea tuturor, — ca un stălp neclătit al iubitei sale biserici și al iubitului ei popor. De mai mulți ani în fine onorata comună Sibiiu îl distinse în mod neîndatinat până aci la poporul nostru agricol, alegându-l membru al reprezentanței sale și cerându-i svatul și concursul în multe momentose afaceri publice ale cetății noastre.

Tóte aceste oficii adormitul în Domnul le purtă cu onóre, demnitate și spre folosul obstesc; dar cu deosebire acéstă sântă biserică, ce resună astăzi de jale, pomenindu-se numele lui între cei repositi, a avut într'ênsul cel mai călduros binefăcătoriu și patron. Ba ca un înțelept econom al Domnului seu el s'a îngrijit, ca acéstă sântă biserică, ce o a iubit atât de mult în vieța sa, și după mórtea lui, ba până-când va stă din ea pétră pe pétră, se-l aibă în iubitoare aducere-aminte și se-l numere între ctitorii și binefăcătorii sei.

Însă, ca la tóte cele pămêntesci, timpul se străcură, și se apropie momentul, ca se redăm pămêntului ce este a lui.

Vină dar, iubită soție Paraschivă, vină și dă iubitului teu soț, carele se gătesce a eși din casa și din curtea sa, sărutarea cea mai de pe urmă; dar priimesce și din partea lui aceeași ultimă sărutare, împreună cu mulțemita lui ferbinte pentru dragostea, răbdarea și buna îngrijire, prin cari l'ai mângăiat în anii din urmă ai vieței, i-ai alinat durerile în restimpul bólei celei grele, i-ai purtat grijă împreună cu fiii sei pentru cele din urmă mângăieri crestinesci, și îm-

preună cu dênșii i-ai pregătit acéstă frumoasă petrecere jalnică. Dumneșeu se-ți resplătescă tóte ostenelele tale, se-ți dee restul vieței cu sănătate, pace, linisce, mulțemire și mângăiere, și când va binevoi a te chiámă de aici, sfârșit crestinesc vieței tale și respuns bun la înfricoșatul județ al lui Christos. Ear în rugăciunile tale cătră Dumneșeu, cari sunt cea mai frumoasă mângăiere a bêtrânețelor, nu încetă a face pomenire și de soțul teu mers înainte, căruia acum te rog se-i dai iubitoare iertare de tóte, câte ca om muritoriu îți va fi greșit în scurta vóstră conviețuire.

Iubiții mei fii și fiice! Înainte cu cinci ani Dumneșeu a binevoit a chiámă dintru acéstă vieță pre scumpa vóstră mamă, pre carea o am plâns împreună cu voi cu toți, precum a meritat pentru frumoșele ei virtuți femeesci și crestinesci. Astăzi și eu, tatăl vostru cel pămêntesc, ve las, și me duc la Tatăl cel adevêrat, al meu și al vostru și a tótă lumea; și așa voi de acum înainte nu mai aveți nici tată, nici mamă aici pe pămênt. Dar remâne cu voi acel preabun Părinte de sus, carele în tot decursul vieței mele m'a însoțit și pre mine cu darul seu, m'a învrednicit a ve puté cresce și așeza cu bună-norocire; ba m'a învrednicit a vedé și pre fiii vostri, și încă chiar și pre fiii fiilor vostri. Cu bucurie așceptam timpul, a vedé și fericirea celorlalți fii ai vostri și ai mei iubiti nepoți; însă Dumneșeu întru nemărginita sa înțelepciune a binevoit a-mi dice și mie ca órecând lui Pavel: „Destul îți este ție darul meu!“ Da, iubitorilor, tatăl și mama vóstră cei pămêntesci nu mai sunt cu voi, nu ve mai pot ajutá în necasurile vóstre, nu ve mai pot mângăia în suferințele vóstre. Însă Tatăl cereșc, carele v'a adus până la starea de acum destul de frumoasă și de onorată, acela, preaînduratul va fi cu voi, decă îl veți iubi, îl veți onorá și veți umblá,

asemenea noue părinților vostri, în urmele sfințelor lui porunci. Voi, iubiiții mei, sciți — căci așa v'am învățat totdeauna, cât am fost cu voi, — sciți, că nu tinerețele, nici frumseța, nici averea séu mărirea, ci frica lui Dumneșeu este temeliea fericirii omului pe pământ. De aceea, copiii mei, fiți înainte de toate cu bunăcredință către Dumneșeu; fiți smeriți, fiți buni și blânzi, fiți drepiți, binevoitori și binefăcători către toți ómenii. Deschideți cu drag mâna vóstră, spre a dá celor seraci și lipsiți din ceea-ce v'a dat voue Dumneșeu. Nu ve înălțați, nu ve încredeți în cele trecătoare pământesci, ci remâneți, precum am fost noi părinții vostri, simpli și smeriți. Eată-ve acum eșiți deplin de sub aripile părinților vostri; deo Dumneșeu, ca se nu uitați nicicând în viața vóstră de bunele lor povețe și învățături. Binecuvântarea lui Dumneșeu se fiă și se remână cu voi și cu iubiiții vostri familiari, — acestea sunt urările din urmă ale tatălui vostru. Ve mulțemes, fiul meu și ficele mele, pentru iubirea și ascultarea și răbdarea, ce ați avut cu tatăl vostru, și cu deosebire pentru mângăiările, ce mi-ați făcut de când me aflam pe patul îndelungatelor suferințe, ce mi-a fost rânduie a le purtá. Remas-bun, iubiiții mei, pânăcând domnul vieții și al mortii, după o îndelungată și fericită viață, ce ve poftesc, va binevoi a ne reîmpreună. Remas-bun, iubiiții mei fiu și fice, gineri și noră, nepoței și nepoțele, ba și voue drăgálași puișori, strănepoței, cari încă d'abiá puteți gângái numele mamei vóstre! Rugați-ve Tatălui ceresc pentru fericita nóstră odichnă, precum și noi părinții și moșii vostri, nu vom încetá a ne rugá lui Dumneșeu pentru voi. Priimiți iertarea iubitorului vostru părinte, și aceea dați-mi-o și voi cu iubirea cea dulce fiéscă, cu carea m'ați întimpinat în viață.

De aceea rógă repozatul și pre iubiiții șei cuscri, veri și verișóre, nepoți și nepóte și pre toate numerósele sale rudenii, pre toți prietini și cunoscuții, de aici și din afară, mai de aproape și mai de departe, pre onorații șei colegi și soți ai corporațiilor, cărora a fost membru, în fine pre toți, cari i-ați făcut onórea acestei însoțirii din urmă, ca de toate, câte ca om muritoriu v'ar fi greșit în viața sa, se-l iertați, pen-truca și Dumneșeu cel preaindurat se lase și se ierte greșelele vóstre.

Dar încă un cuvânt am datorință a ve adresá voue, iubiiți parochieni și fii ai acestei sfințe biserici. Ca un tatá m'am nevoit eu, bėtránul vostru epitrop, împreună cu fericiiții nostri preoți și păstori sufletesci, de curénd trecuți din viață în scurt interval unul după altul, ca un tatá, șic, m'am nevoit, a ve ține adunați într'o credință, într'o dragoste și într'o bună frumósă co'nțelegere frățescă. Și când câte odată, precum e cursul lucrurilor omenesci, s'a vėrit și în sinul popo-rului acestuia câte o neînțelegere și desbinare, eu din toate puterile mele am pășit la mijloc, m'am silit a potoli focul mániei și vrajbei, a apropiá inimile cele înstrăinate, a restabilí pacea, liniscea, bunăînțelege-rea și dragostea, cari sunt semnele frăției. Astfel po-porul acesta, sub buna conducere a maimarilor șei, prin conlucrarea credincióasă a fiilor șei, a putut sus-ținé acéstă sântă biserică în întregitate și bună-stare, a putut repará și mări școla sa, a putut îngrádi și înfrumseța cimiteriul șeu, — locuința și odichna iu-bițiilor șei repozati, a putut se zidescá drăgálașa sa casă parochială, carea preste puține șile ascéptá pre mirele șeu, — cu un cuvânt a putut pune temeiu sigur la atâte lucruri bune și folositoare. Fiă, iubiiții mei frați, ca ceea-ce am putut face noi cei bėtráni spre mărirea lui Dumneșeu și spre folosul acestui iu-

bit popor, se nu móră împreună cu noi, ci se remână ca o semênță roditoare întru voi din neam în neam! Fiă, ca după cuvântul sântului Apostol Pavel: „câte sunt adevărate, câte sunt cinstite, câte sunt drepte, câte sunt curate, câte sunt iubite, câte sunt de bună laudă, — ori-ce faptă bună, ori-ce laudă, acestea se le gândiți! (Filip 4, 8.). Și așa mulțemindu-ve pentru iubirea, încrederea și ascultarea, ce mi-ați dat, ve rog în urmă pentru creștinésca vóstră iertare a tuturor, ca se es liniscit și mângăiat din viéța acésta.

Și acum rugând pre Părintele cel bun și iubitoriu de ómeni pentru fericita odichnă a acestui credincios ispravnic al talantului încredințat lui, se încheiăm, fraților, cuvântul acesta cu rugăciunea, ce ne-a învățat'o însuși Domnul și Mântuitoriu nostru, ȓicând: Tatăl nostru ș. c. l. Amin!

XXVIII. La înmormântarea diaconiței Maria Ivan din Selisce, murite în lechusiă. *)

„Fiți gata, că nu știți ȓina nici ceasul, întru care va veni fiul omului!“
Mateiu cap 25, vers 13.

Ca un fulger din cerul serin, care ne uimesce și ne pētrunde până la cele mai dinlăuntru, astfel străbătù printre noi, onorați jalnici ascultători, vestea cea cu totul neasceptată despre încetarea din viéță a iubitei nóstre sorori și fiice *Maria Ivan*. Toți trăsărirăm la acésta tristă novelă, toți ne puserăm întrebarea: cum s'a întēplat una ca acésta? Se fiă óre cu puțință, ca o femeie atât de tineră, atât de plină de viéță, atât de drăgălașă și iubită de toți, atât de bine îngrijită cu tóte cele de lipsă, deodată, așa ȓicând într'o clipire de ochi se dispară dintre cei vii și se schimbe grădina cea veselă a tinerei sale vieți de 17 ani cu întunerecul cel posomorît al mormēntului? Și decă novela cea tristă e adevărată, unde a fost iubirea soțului ei, care d'abiă de un an o numiă cu fericire a sa? Unde doioșia, durerea și buna-îngrijire a unui părinte, carele e bunătatea personificată, a unei sorori, carea nu puteă lipsi o ȓi, o óră de lângă dēnsa? Unde sciința și silința celor chiămați, a priveghia pentru sănătatea nóstră? unde simpatia și bunăvoința tuturor, cari o cunosceau, — căci cine o cunosceă și se n'o iubéscă? — unde au fost? Cum? Tóte acestea se nu fiă fost în stare, a abate dela ea aripa morții? Nu, nu! Destinul teu a trebuit se'l împlinesci tu însați, sirmano, și se părăsesci viéța pāmēntéscă întru durerile moștenite dela strămoșa nea-

*) A se vedé nota 27 dela urmă.

mului omenesc! Eară noi, plecând capul, suspinăm cu cântarea noastră funebrală: „Ce este viața noastră? Umbră și vis și flóre de diminéța cu adevérat!“ Séu cu dumneđeescul psalmist: „Luá-vei duchul lor, și se vor sfêrși, și în țerâna sa se vor întórce.“ (Psalm 103, 29).

Nicícând, jalnici ascultători, mórtea, carea pe tótă diua, pe tótă óra cere préda sa din tot ce viuéză, nu ne petrunde atât de adúnc, ca atunci, când vine pe neasceptate. Și nicícând nu vine atât de pe neasceptate, ca atunci, când răpesce dintre noi florile d'abiá împupite ale soțietății omenesci. Căci precum resare din pământ frageda plantă, așa se nasce și omul în lume; și precum aceea, astfel cresce și acesta și se desvóltă trupesce și sufletesce, pânăcând ajunge la culmea, ce'i este destinat a o ajunge. Atunci apoi după cursul natural al lucrurilor începe iéră a scăpétá și a scădé, și scade ne'ncetat, pânăcând în fine un vânt, o furtună din afară, ori slábiciunea și putrejunea dinlăuntru îl surpă la pământ și'l face se dispară de aici. Acesta este cursul firesc al lumii. De aceea trecerea din viață a unui om, care și-a terminat cursul vieței și așa dicénd și-a făcut socotéla cu lumea, ori-cât ar fi de durerósă, totuși ne relaxă mângâierea, că în fine acésta este sórtea omului pe pământ dela începutul neamului omenesc, ca fiind muritoriu, se móră, — „pământ ești, și în pământ te vei întórce!“ Dar când vedem apunénd de pe scena vieței pământesci o ființă tineră, numai viață, numai putere, numai bucuriá și zimbire în venitoriu, carea d'abiá și-a început activitatea sa binecuvéntată, căreia ca un câmp înflorit îi suride diua de mâne, atunci inima noastră se umple de adúncă întristare, căci atunci deodată vedem nimicit acel venitoriu cu tóte aspirațiunile și fructele sale. Astfel se întriztézá ori-ce om

binesimțitoriu, când vede un pom roditoriu, încărcat cu flori și germini de fructe, pre care o furtună cumplită neasceptată lovindu'l cu putere íresistibilă, îl smulge din rădăcini și'l surpă la pământ, nimicind deodată și florile desvóltate și fructele împărgite și pomul roditoriu cu tótă frumsețea, cu tótă bogăția lui, din present și din venitoriu.

O astfel de privelisce, jalnici ascultători, ni se ofere aici. O nobilă ființă femeéscă, înzestrată dela Dumneđeu cu atâte daruri frumoșe, crescută în învătăuri și cultură alésă, cu atâta îngrijire, cu atâte ostenele, spese și jertfe, devenită în fragede tinerețe de 16 ani soția și chiămată a face prin distinsele sale calități fericirea unei familii onorabile, ear în cele din urmă urcată la culmea — vai atât de funestă! — a fericirii sale pământesci, devenind mamă, — o astfel de ființă nobilă perdem noi astăzi, — atâta comóră de tinerețe și frumsețe, de cultură, de bunătate a inimii, de fericire apune astăzi aici în mormént! Pre cine nu'l va petrunde acésta tristă privelisce? Ce inimă nu va suspiná, ce ochiu nu va lăcrimá la acésta vedere neasceptată? Cine nu va strigá: Tóte sunt deșertăciune cele pământesci! O mórte crudelă, nu ți-a fost milă a răpi o ființă atât de tineră și plină de fericire? A face acestei drăgálașe familii o rană atât de adúncă? A răpi soțului soția după o fericită căsătoria abiá de un an! A răpi tatălui pre fiica cea iubită, abiá eșită din școlă și întrată în viață! A răpi unicei sorori pre unica soră, cu carea crescuse ca un suflet în dóue corpuri, — a răpi, ach! acestui suflet nevinovat, abiá născut în lume, pre mama, ce l'a născut, a'i secá isvorul laptelui, ce aveá se'l chrănésacă, a'i atacá chiar dela început firul vieței! Câte ființe nenorocite pribegesc prin lume, fără casă și mész, fără vétră propriă, fără nume, apésate și gâr-

bovite de bătrânețe, sleite de frig, consumate de fόμε și goliciune, ingenunchiate sub sarcini, obosite de viață? Și tu le lași pre acelea se ticăloșescă și mai departe, seși tragă viața cea miseră până la ani nenumerati, — și întrând în grădina cea înflorită a acestei familii pline de speranțe, rumpi ce găsești într'ênsa mai fraged și mai frumos! O mórte tirană, carea se dîce că ești mai sigură decît tóte din lume, nu cumva aici te-ai înșelat? Nu cumva ai greșit cu mâna ta? Și decă da, dă-ne înderept préda ce ni-ai răpit! Căci dór nu póte fi voia preabunului Creator, a chiámá din lume ceea-ce încă n'a ajuns la desti-nul seu.

Astfel esclamăm noi în adîncimea durerii și jalei inimilor nóstre. Însă o voce supraomenescă ne dîce: Stăi pe loc muritoriule! Nu te încumetá tu fãptura, a judecá pre făcãtoriul, nici a petrunde tu cel mǎrginit pre cel nemǎrginit, cel neputincios pre cel atotputernic, cel nesciutoriu pre cel preaînțelept! Tu nu cunosci înălțimea unui munte séu afundimea unei mări, și cutezi a măsurá înălțimea și adîncimea celui-ce cu cuvêntul puterei sale a făcut cerul și pãmêntul cu tótă podóba lor?!

Așa în adevêr! Jalea nóstră ne turburá și întu-necă pentru un timp óre-care precum ochii cei trupesci, așa și cei sufletesci, și ne face a uitá, că afară de viața acésta scurtă pãmêntescă ne ascéptă altă viață mai înaltă, carea o vom cunosce deplin, când cel Preaînalt va binevoí a ne chiámá la dênsa, — viață, carea dejá de pe acum o putem zări cu ochiul cel tainic al credinței, întocmai precum corábierul zăresce de departe țermii cei verđi ai insulei, ce este ținta călătoriei sale. Da, jalnică adunare, — „eu sum învierea și viața“ — a đis Mântuitoriul lumii cătră Marta și Maria, cari plângeau pre fratele lor Lazar,

— „eu sum învierea și viața; cel-ce crede întru mine, de va și muri, viu va fi!“ La acésta înviere și viață ai trecut și tu, iubită Mariă, prea timpuriu, mult prea timpuriu, după vederile și dorințele nóstre, ear după svatul Celui Preaînalt când El bine a voit. Da, tineră și în cea mai drăgălașă flóre a etății tale, abia trecută de 17 ani, tu părăsești pre toți ai tei iubiți de aici și te întorci în brațele mamei tale și a nóstre a tuturor, carea este pãmêntul; dar fericite, căci bună, sinceră, curată, precum ai eșit din mânilor Creatorului, fără invidiă, fără reutate, fără sumetiă și îngâmfare, fără dușmăniile, cari fac în lume atâta nefericire, tu sbori la patria cerescă, de carea toți dorim, carea însă numai prin curăția inimei, prin frumsețea virtuții se póte câștigá!

¶ De aceea, iubitul meu soț, — îți dîce ție, onoratul nostru frate în Christos, adormita buna ta soție, prin rostul nostru, — curmă barem pentru un moment rîul lacrimelor tale, căci vai! mult, me tem, vei avé a mai plânge încă nefericirea vieței tale; și ascultă cuvêntul de despărțire al credincioșei tale consórt. Dumneđeu, iubitul meu, a binevoit, ca aici, chiar aici, înainte de a împlini barem un an al fericitei nóstre conviețuiri, se fiă și despărțirea nóstră. Vai, cât de scurtă a fost viața nóstră conjugală, — abia de un an, ba parecă numai de o đí! Însă aduți aminte, iubitul meu soț, că înaintea Celui Etern și o miiă de ani sunt ca și o đí; și decă căsătoria nóstră durá în fericire neturburată đece, dáuđeci, cincideci de ani, în fine odată tot trebuiá sê se sfêrșescă, și și atunci ni s'ar fi părut prea grăbit sfêrșitul. Ea trebuiá sê se sfêrșescă, ca tóte cele pãmêntesci: nestatornice, fugitive și trecătore; pentrucă nu avem aici cetate stătátore, ci cea vecinică fiitóre o căutăm! Mâne, judecând după cursul septemănilor, chiar mâne

se împlinesce anul, de când cu mâinile împreunate ne jurarăm înaintea sântului altar iubire și credință pe veciă. Cu câtă bucuriă asceptam acéstă primă aniversară a cununiei nóstre! Ce plaiu frumos, verde și înflorit se deschideá dinaintea ochilor nostri, când ca dóue turturele întâlnite din dóue țeri străine ne apucarăm a ne face cuib în acéstă dumbrăvióră a vieței pământesci! Cu ce sântă bucuriă tăcută doriau eu, a pune în brațele tale drăgălașa mlădiță, ce aveá se înmulțescă, ba se plinescă și se încununeze fericirea nóstră! Dar eată Dumneđu a hotărît altfel. Eu te las pre tine și tóte ale lumii, și me duc a serbá aniversarea nóstră cu cetele ceresci, cari d'apururea se îndulcesc de vederea feței lui Dumneđu; eară tu, sirmanul meu soț, remâi aici, plângênd și jelind pe ruinele scurtei nóstre fericiri pământesci. Cu tóte acestea însă pórtă cu creștinescă credință și răbdare sórtea ta; căci așa se cuvine tuturor învățaceilor lui Christos, dar cu deosebire vestitorilor cuvêntului lui Dumneđu, întru a căror venerabilă cétă te-ai învrednicit a întrá și tu! Nu te depártă dela calea cea bună și fericitóre a virtuții, a faptei bune, a inimei curate, îndreptate spre Dumneđu și spre binele omenimei; păstrează întrégă înțelepciunea și tăria bărbătescă a voinței; nu te lăsá învins de greutatea jalei și întristărei pentru sórtea ta nefericită, căci „pașii omului dela Domnul se îndreptéză“, — și căci întristarea preste măsură slăbesce puterile trupesci și sufletesci și face pre om necapabil de împlinirea misiunii sale. Onoréză și după mórtea mea pre bunii nostri părinți de ambe părțile, și le ușoréză după putință sarcina cea în sine însași destul de grea a bătrânețelor și neputințelor, ce'i impresóră. Ear pre iubita nóstră pruncă, pre carea eu abiá m'am învrednicit a o puté vedé cu ochii cei trupesci, ținêndu-o Dumneđu în viétă, cre-

sce-o cu înțelepciunea de tată și cu iubirea de mamă în frica lui Dumneđu și în tóte simțemintele și faptele cele bune; arétă'i câte odată și chipul necunoscutei sale mame, șoptesce-i numele ei și-i spune remas-bun și binecuvântare eternă din partea ei. Și cu acestea, bunul meu soț, priimesce sărutarea din urmă a buzelor mele celor reci și vesteđite de bruma morții; priimesce cea mai ferbinte a mea mulțemită pentru tótă iubirea, bunăvoința, îndelungă-răbdarea și protecțiunea, de cari ai învrednicit pre soția ta în decursul preafericitei nóstre căsătorii, și cu deosebire pentru jertfirea ta în decursul bólei mele, și pentru mângăierea, ce mi-ai dat pe patul morții până la resuflarea mea cea mai de pe urmă. Remas-bun, scumpul meu soț, pănăcând Tatăl va binevoí a ne dá đuia revederei întru împărăția sa cea de sus și mai fericită, unde nimeni nu va mai luá dela noi fericirea nóstră. Și ca slujitoriu al sântului altar nu încetá a pomení pre iubita ta Mariă, — fericirea și nefericirea ta! — rugându-te pentru iertarea păcatelor ei și dulcea ei odichnă!

Iubitul și bunul meu tată! Ach, cu câtă iubire, ostenélă și jertfire te-ai silit a ne cresce pre noi, ambele tale fice, și cu câtă îngrijire te-ai cugetat la venitoriul nostru! Și eată, pe când erai în drept a asceptá și dela mine, fica ta cea mai mică, o recompensă a nenumăratelor tale ostenele, pe atunci alt tată, mai înalt, mai puternic, tatăl teu și al meu, me ia din brațele tale și me chiamă la casa sa eternă! Cu durere m'am despărțit înainte cu un an din brațele tale, pentruca, d'abiá eșită din anii copilăriei, se urmez aceluia, pre care Dumneđu mi'l ordinase soț al vieței mele; cu mai mare durere me smulg astăđi din brațele tale, pre care din inimă te-am iubit și te-am onorat. Vai, căci nu pot fi și eu o sprijonă a

singurătății și betrânețelor tale, precum ai fost tu sprijóna și ângerul cel bun păzitoriu al prunciei, copilăriei și fecioriei mele! Dumnețeu însă a voit, ca nu eu ție, ci tu mie, fiicei tale, se-mi închiđi ochii pentru somnul cel lung, ce m'a cuprins: fiă numele Lui binecuvântat! Deci îți sărut încă odată mânil cele iubitoare, cari m'au crescut și m'au fericit în lume; și mulțemindu-ți pentru tot binele, ce am avut dela tine în scurta mea viață, rog pre Dumnețeu, se fiă toiagul bătrânețelor tale. Ear pre tine, bunul meu părinte, te rog, ca se iubesci pre veduvitul teu fiu și pre orfana ta nepoțică, precum m'ai iubit pre mine; și de toate, ce ca o copilă tineră fără pricepere ți-ași fi greșit, se-mi dai părintesca ta iertare.

Dar tu unde ești, scumpa mea copilă, pre carea te-am rescumpărat cu viața mea, tu, pre carea și eu te numesc, ca órecând Rachila pre pruncul seu, fiica durerei mele! O tu sirman'ó, carea spre nefericirea ta și a mea, chiar prin venirea ta în lume ai scos din lume pre maica ta! Ach, óre în lumea acésta largă, carea cuprinde atâtea milioane de ființe, nu mai eră puțintel loc și pentru noi amêndóue? Trebuiá óre, ca începutul vieței tale se fiă sfêșitul vieței mele? Trebuiá se plătesc eu cu viața mea momentul acela de fericire, de a te vedé pre tine? O scumpa mea pruncă, fragedă ca róua dimineței, carea va fi sórtea ta pe acest pământ, pe care tu n'ai supt o picătură de lapte dela peptul maicei tale? Cum vei cresce tu, dragă florică, lipsindu'ți din ățua cea d'ântâiu a vieței tale sórele dragostei de mamă, căruia nimic pe pământ nu se póte asemená? Cine te va lăptá pre tine, vermuleț neputincios? cine te va scáldá? cine te va înfășá și te va stringe la peptul seu? Cine te va învățá a gângái numele „mamă“ — cel d'ântâiu, care'l ățice omul pe pământ, când tu nici că ai

cunoscut pre mama ta? Dar iértă-me, preabun Părinte ceresc, făcătoriu și cârmuitoriul lumii, iértă-me pentru acésta a mea slăbiciune omenescă. Au nu viezi Tu în etern? Au nu porți Tu grijă de toate făpturile Tale? Și când pruncul perde pre tatăl seu séu pre mamă-sa, séu pre amêndoi de pe pământ, au nu ești de față Tu, făcătoriu cerului și al pământului, spre a'l priimí în brațele Tale? Da, Părinte ceresc, isvorul cel nesecat al iubirei, bunătății și îndurării, Tu ești, carele după cuvântul dumnețeescului teu fiu chrănesci paserile cerului și îmbodobesci crinii câmpului. Tu dai mieluşelului remas fără mamă lâna cea căldurósă, ca se nu degere de frig, și earba cea tinerică, ca se nu pérá de fóme. Tu rânduiesci pușorului de pasere sfârmitura, cu carea se chănesce, tu vermulețului din țerână picătura de róuă, ce'l adapă și'i susține viața cea numai de câteva ățile. Tu, Preabunule, Preaîndurate, vistierul bunătăților, Tu vei purtá grijă și de acésta sirmană prunculiță, carea cătră Tine strigă și plânge. Ascultă rugăcinea mea, a smeritei róbei Tale, și fi purtătoriu de grijă și acestei ființe neputincióse. Trămite'i ângerul Teu păzitoriu, ca se o conducă spre tot binele și se o apere de tot reul, și spre bucuria părintelui ei pământesc se o crească întru frica Ta și întru dumnețeescile Tale porunci; căci *acelea sunt fericirea omului pe pământ și dincolo de mormânt*. Și Tu, Preasfânt'ó! carea ai născut lumii pre Mântuitoriul ei, tu al cărei dulce nume l'am purtat și eu în viață, și doresc se'l póte și fiuța mea, priimesce sub scutul Teu pre orfana mea pruncă, pre carea cu lacrimile și binecuvântarea mea din urmă, la eșirea mea dintru acésta lume, o închin Ție!

Și acum, mult iubita mea soră puțin mai mare, cu carea cu dóue flori dintr'ó tulpină, ne-am născut

și am crescut și am viețuit împreună, ca unicele odrasle ale casei noastre părintești, vină, dulcea mea soră și locuitoră de mamă, ca se te mai sărut încă odată înainte de a închide mormântul ușa sa deasupra mea. Dar mai vântos lasă-me se sărut mâinile tale, ca ale celei-ce mi-ai fost mai mult mamă, decât soră. Dumnezeu se'ți respălătescă ție și iubitului teu soț și iubiților tei copii binele, ce ai făcut cu mine, sora mai mică, de când m'am trezit în lume până în momentul eșirei mele dintr'ênsa. Tatăl ceresc se te susține în fericire până la adânci bătrânețe, ca se ajungi a vedea fericirea iubiților tei. Ear iubirea, ce ai avut până acum cătră mine, o las de moștenire orfanei tale nepoțele, pre carea ca în locul meu ți-o încredințez ție. O, decă m'a putut mângăia ceva la capătul vieții mele pământesci, apoi a fost și convingerea aceea firmă, ce o duc cu mine în mormânt, că tu, pe cât este cu putință firei omenesci, vei fi mamă cu durere și copilei mele, ca și copilelor tale, și soră mângăitoare soțului meu. Dumnezeu se fiă cu tine, iubita mea soră, și cu totă casa ta! Sărutarea mea din urmă și urările și rugăciunile mele cătră Dumnezeu pentru voi fiă ca un ânger bun, planând ziua și noaptea asupra vieții tale și a tuturor iubiților tei familiari!

Mai departe, onorați părinți socri, onorați cumnați și cumnate, și toți, pre cari v'am stimat și iubit în viață cu iubire de soră și de fică doioasă, re-mas-bun, iubiții mei, tuturor; mulțemită pentru totă iubirea și bunăvoința voastră cătră mine, pre carea, ve rog, se me iertați de toate, câte din neputința firei omenesci v'aș fi greșit vreodată în ori ce fel în viața mea.

De asemenea mulțemesec tuturor onoraților locuitori ai acestui opid în puternică înflorire, și tutu-

ror din apropiere și din depărtare, cari ați binevoit a onora în mod atât de frumos ducerea mea din viață; și cerând tuturor, bărbați și femei, tineri și bătrâni, creștinésca voastră iertare, ve rog, se dați pământului trupul meu cel chinuit și frânt de greutatea bólei mortale. Ear pentru sufletul meu cel eliberat de suferințele vasului seu corporal, se ve aduceți aminte câte odată și în rugăciunile voștre, și viața voastră se o întocmiți astfel, ca se fiți totdeauna gata, a eși dintr'ênsa și a stă înaintea dreptului judecătoriu. Căci repede mea eșire din mijlocul vostru ve spune, ve arătă, ve încredințeză, cât de adevărat și sânt e cuvântul Mântuitoriului nostru, că „nu știți ziua, nici ceasul, întru carele va veni și la voi fiul omului.“ Amin!

XXIX. La immormântarea juristului Toma Stănilă, murit în urma unei nenorociri.*)

„Scim, că de se va strică locul nostru, cel pământesc al cortului acestuia, zidire dela Dumnezeu avem, casă nefăcută de mână, vecinică, în ceruri.“ II. Cor. 5, 1.

O june iubit, cărui asternem astăzi patul cel rece al mormântului, ce cântec jalnic 'ți cântară ție, după credințele poporului nostru, urditorele încă în prima oră a vieții tale, sburând îngiurul leagănului teu și torcând și urzind firul ursitei tale pe pământ!

„Diminéța 'n nuor și cătă, smuls del'al iubirei sin,
„Spre améști înserinare, dar un fulger din serin!“

Așă pare-că sună cântecul lor cel scurt și posomorit, sentința cea nestrămutabilă a ursitei! Și vai cât de curând începù a se adevéri prevestirea lor! „Diminéța 'n nuor și cătă, smuls del'al iubirei sin!“
Încă în cruda copilărie tu perduși pre scumpa ta mamă, ângerul cel bun păzitoriu al omului pe pământ, abia cunoscându-o; și nu mult după aceea trecù la vecinicia, după grele suferințe, și bunul teu tată: — diminéța vieții tale în nuor și cătă, tu lipsit de sinul iubirei părintesci! Ear tu cu un frate puțin mai mare, și cu alt frate puțin mai mic, — acest sirman, care te plânge aici, — remaserăți singuri în lumea mare: fără tată, fără mamă, ca trei pușori de pasere, fără cuib încălditoriu, fără adăpost, fără chrană, afară de un bun frate al mamei vóstre numai sub grija Celui de sus, carele este tatăl tuturor. Dar Acela Preabunul, Preainduratul, nu uită de voi, cei uitați de

*) A se vedé nota 28 dela urmă.

lume; ci dete tinerelor vóstre ființe sănătate și firmitate, lumină mințile vóstre mai presus de ce se puteá asceptá după etatea vóstră, plantă în inimile vóstre bărbăția și virtute și aprinse într'ênsele focul cel sacru, ca să iubiți și să doriți învățatura, și prin învățatură să ve preparați venitoriu vostru în lume. Și eată acum un spectacul demn de penelul picturului, demn de inspirațiunea poetului, demn de numirea „virtus rómăna!“ Doi băieței neputincioși, fără tată, fără mamă, fără avere, fără un purtătoriu de grijă, cu puținele schimburi și câte o pâne négră de secară în desăguți pe umeri, în mâni câte un bețigaș tăiat dela marginea pădurei satului, plécă într'o diminéță la cetate „la învățatură!“ „Unde mergeți băieți?“ — îi întreabă călătorii. „La școlă!“ răspund ei cu îndrâsnélă. „Așa de mici? — Și singuri?“ — „Da, pentrucă nu avem părinți!“ — răspund ei cu doioșă, și o lacrimă mare li se înfurișeză din ochii cei negri preste fețișorele cele brune. „Apoi Dumnezeu se ve ajute, dragii badei!“ — le dau bunii Românași împreună-călători drept binecuvântare de drum. Și ei mulțemind, pășesc înainte, și încet cu încetul sosesc la cetate. Și eată Dumnezeu le ajută. Fratele mai mare devine protectorul și învățatoriu, ba purtătoriu de grijă și părintele fratelui mai mic, ear acesta sirmanul se lipesc cu tótă inima de acela; și băieții încep a învăța bine și tot mai bine, și suscep cu curagiu admirabil lupta cea grea de 10, 12 și și mai mulți ani de studiu, ce le stă înainte. Dumnezeu îi miluiesce, îi întăresce, îi luminează, și spre mirarea tuturor, ei înainteză cu laudă din clasă în clasă. Fără cărți și fără haine, adeseori fără foc și fără luminare, ba Dumnezeu scie de câte ori chiar și fără pâne, ei stau la școlă, căci sunt copii de preot, dîc ei, și e rușine, se remână fără învățatură; dau pept cu tóte

necasurile, nu se abat, nu se descuragéză, nu se clătină, — hotărâți, ca soldatul cel brav, a învinge ori a muri! Fratele mai mare pășese înainte, din an în an, din tréptă 'n tréptă; și cum înaintéză el, trage frumoșel după sine și pre frățiorul mai mic, îl ține strins de mână, ca să nu alunece, să nu cadă, și cu energiă de tată și iubire de mamă 'l păzese de tot reul și 'l povățuiesce spre bine. Ear tatăl cel atotîndurat 'i ține sub scutul seu și pórtă grijă de ei în mod minunat. Aici deschide ochii învățătorilor lor, ca se 'i cunóscă și se 'i iubéscă pentru talentele, diligența și purtarea lor cea esemplară; dincolo le trăimite ómeni buni, inimi nobile, cari îi ajută, îi miluiesc, îi priimesc în casele lor, la mesele lor, în rënd chiar cu copiii lor. Căci lor li-a dat Dumnezeu din îndurarea sa ce póte acestia nu au: pricepere clară și ușóră a obiectelor de învățământ, diligență neobosită, perseveranță și paciință, dor de înaintare și perfecționare, voință tare spre cele bune și folositoare, și pe lângă amabilitatea juneței serioșitatea bărbăției. Astfel ei în scurt timp devin nu numai povețuitorii celor mai mici, ci chiar corepetitorii și ajutorii, mai aș puté dice: învățătorii conșcolarilor lor. Da în adevăr: mare ești Dómne, și minunate sunt lucrurile Tale, și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale! În cele mari ca și în cele mici, — căci ce este mare séu mic înainta Ta! Prin puterea Ta orfanii cei neputincioși împart celor putincioși puterea învățătorei, împart cei sëraci celor avuți avuția științei; cei fără cărți instruează pre cei-ce au tóte cărțile, copiii din căscióra cea sëracă sătéscă lumineză pre cei din case mari și mărite dela cetate. Așa, Părinte, căci așa a fost bunăplăcerea înaintea Ta, ca și dintru acésta se cunóscem adevărul cuvântului Teu, că puterea Ta întru cei neputincioși se sevêșese!

(II. Cor. 12, 9.). Așa, Părinte ceresc, învinséă órecând Apostolii Tei cei necărturari pre cărturarii și filosofii neamurilor, și mucenicii Tei cei nearmați cucețiră ostile împérrățiilor pământului!

Astfel vedem mai ântâiu pre fratele mai mare, apoi la rëndul seu pre cel mai mic terminând studiile gimnasiale și încununându-se cu laurul maturității: băieții trecuseră marea într'o luntriță de pescar! Și toți, cari cunosceau pre acesti doi frați, crescuți după cuvântul poetului:

„ca doi brați într'o tulpină,
ca doi ochi într'o lumină!“ —

toți erau plini de lauda și de admirarea lor, și prin virtutea lor numele fraților *Stănilă* devenise iubit și respectat!

Biserica, mama cea bună a poporului nostru, carea cu cât mai bine o vom înțelege, cu atât mai mult o vom iubi, — biserica, carea prin neuitatul marele seu Andreiu și până aci ținuse pre tinerii sub aripile sale, acum le întinde mai cu îmbelșugare ajutoriul seu, și părechea de tineri eroi — căci așa-i putem numi — își începe studiile academice. Acestea le continuă tot cu îndatinata diligență, cu îndatinatele succese, în aplausul tuturor: sórtea lor începe a se îndulci, — ei se apropiă de meadași a vieței: cerul, după prevestirea ursitei, li se înserină! Încă doi trei pași, și tinerii frați sunt ajunși la țintă și bărbați deplini, decoruri ale bisericei, ale națiunei lor, atât de doioșe după atari fii. Atunci deodată fără veste se aude un vuiet, și ca lovit de fulger din serin fratele mai tiner *Toma Stănilă* pică la pământ: într'o societate veselă de prietini o mână nesocotită îndreptase între risete și resfețuri arma mortiferă asupra lui, și — o glumă nefericită! aceea despicasă inima lui! O

óră fatală, o moment nefericit, o cântec cobitoriu al urđitórelor:

Diminéța 'n nuor și cétă, smuls del'al iubirei sin,
Spre améđi inserinare, dar — un fulger din serin!

O órá fatală, o moment nefericit, o ușorință ti-
neréscă! O bucățică de plumb, abia veđută cu ochiul,
rumpe firul unei vieți atât de tinere, atât de frumoșe,
atât de încărcate de flori, în etatea de 24 ani! Căci
vai! puținele ăile, ce mai flăcăreză sirmana lampă
restornată, sunt numai o luptă desperată a sufletului,
spre a eși din vasul cel zdrobit al corpului, — o
luptă, carea nu permite luptaciului rănit nici ba-
rem a trămite un ultim adio, o ultimă sărutare iu-
bitului seu frate din depărtare, carele póte încă nici
astăđi nu scie despre înfricoșatul incident de aici, —
iubiților familiari de acasă, cari acum frânți de durere
sărută buzele lui cele înghețate.

Astfel, precum spune frumoșă tradițiune despre
Achil, acel erou al anticității, că deși era semiđeu
și se credea immortal, totuși avea la corpul seu un
punct vulnerabil, călcăiul, unde fiind atins de săgétă,
trebui se móră: așa și tu, iubitul nostru frățior, pe
lângă tótă tária și vêngioșia tinerețelor tale, trebui
se dai firei omenesci tributul ei, căci pământ erai,
și în pământ trebuiă să te întorci! Da, îngrijirea cea
încordată și binevoitoare a medicilor nu'ți lipsi ăiua
și nóptea; frageda iubire a amicilor, cari tresăriră de
durere la novela nefericirei tale, te încungiurá necon-
tenit; flórea și vigórea tinerețelor tale luptă din res-
puteri cu brațele morții, ce te stringeau; lacrimile și
suspinele cele tăcute ale tuturor, cari te cunosceau,
ba și ale celor-ce nu te cunosceau, dar auđiseră de
trista ta sórte, erau nenumărate; îndeșert! nimic n'a
mai fost în stare, a întregi nobilele organe, atinse
atât de greu de mâna morții. Și astfel, nefiind pu-

tere omenéscă a'ți redă sănătatea și a'ți salvá vieța,
eată-ne întruniți astăđi aici la acest conduct, ca cu
lacrimi să dăm pământului locașul teu cel pământesc
al cortului acestuia, ear nobilului teu suflet se'i cerem
zidire dela Dumneđeu, casă nefăcută de mână, veci-
nică, în ceruri.

Odichnesce dar în pace, june brav și iubit, ca-
rele în scurta ta vieță n'ai avut parte de odichnă!
Odichnesce acum la sinul mamei nóstre obstesci,
carea este pământul, și fiă'ți țerâna ușóră și memoria
întru binecuvântare! Ear sufletul teu cel nemuritoriu,
înfrumșetăt cu lumina sciinței și a faptelor bune, aibă
parte de fericirea eternă, carea este pregătită tutu-
ror celor buni! Fiă, ca numele teu se trecă încă de-
parte preste generațiunea acelora, cari te plâng astăđi!
Fiă, ca esemplul teu cel nobil de neobosită diligință,
de frumoșă modestiă și abnegațiune, de rară con-
stanță și virtute se inspire încă pre mulți din colegii
tei, preșenți și următori, ba pre toți fiii iubitei, scum-
pei nóstre națiuni, ca nicicând să nu se sparie de
lungimea și greutatea studiului, să nu pėrdă credința
sa în Dumneđeu. să nu despereze de puterea sa, de
venitoriul seu!

Eară Tu, Dómne, ale cărui judecări după înălți-
mea cerului dela pământ sunt mai presus de judecă-
țile nóstre omenesci, priimesce cu pace sufletul ace-
stui tiner luptătoriu al luminei, fă'l părtaș luminei
Tale ceii neapuse, și'l așeză în sinul fericirei Tale,
unde nu petrund neajunsele cele de multe feluri ale
acestei sirmane vieți pământesci, și unde după însuși
cuvântul Teu cel părintesc nu este durere, nici în-
tristare, nici suspinare, ci vieță fără de sfêșit. Amin!

XXX.° La înmormântarea tinerului academic
Nicolau Cristea. *)

*„Plăcut eră Domnului sufletul
lui, pentru acésta s'a grăbit a'l
scóte pre el din mijlocul reutății.“*

Int. lui Solomon 4, 14.

De unde, o Dómne, voi începe și unde voi sfârși acest cuvânt al durerii, ce cu putere iresistibilă izbucnesce astăzi din inimile noastre? Cum voi cuprinde în cuvinte profunda jale, la carea ne chiamă ceea-ce vedem și audim astăzi întru această sântă casă dumnezească? Unde voi afla o picătură de balsam, a o picură în rana cea grea, ce ți-o făcură aceste zile ție, onorabilă familie în doliu, încă de mainainte atât de greu cercată, adăugând însă acum rană lângă rană și durere preste durere! Vai, după o iernă grea și îndelungată asceptam primăvera, și eată aici altă iernă și mai aspră, și mai grea, ba cea mai grea din viață! Asceptam pre mult doritul Mărțișor, cu sóre, cu vioarele, cu rîndunele; Mărțișor a venit, dar ce ni-a adus? În loc de sóre un nuor greu și întunecat, — în loc să ne aducă vioarele, smulge o scumpă flóre din stratul unei grădini bine cultivate, — în loc de rîndunele croncănesce prin vèzduch paserea nopții, vestindu-ne această funestă zi. Asceptam viață și saltări de bucuriă, și eată aici mórte și jale adîncă! Asceptam pre un părinte plin de iubire, care după absentare de opt luni, ca opt ani, se pótă îmbrățișa mult dorita sa familie, și eată 'l re'ntors la sicriul fiului seu mai mare, purtătorul numelui seu, fiitoriul toiag al bătrânețelor sale, eșit din viață cu dorul tatălui seu,

*) A se vedé la fine nota 29.

pre care până la ultima sa resuflare necontentit îl strigă. O zi nefericită! Fiul pe patul morții strigă pre tata; tata din lanțurile ferecate de judecățile omenesci strigă pre fiul, dar nu se pot auzi, nu se pot vedé, nu se pot îmbrățișa; fiul ese din viață, fără a fi mai putut vedé barem odată încă fața cea mult dorită a scumpului seu tată; — tatăl îngropă pre preaiubitul seu fiu, lumina ochilor sei, fără a fi putut pune pe fruntea lui cea ferbinte barem sărutarea despărțirii! O zi înfricoșată, cine te-a plăsmuit? Căci a fost dat omului, a vedé și a gustá zile ca acésta!

Dar să lăsăm, jalnici ascultători, să lăsăm tânguirile pământului și să înălțăm inimile noastre spre împărăția lui Dumnezeu cea dincolo de mormânt, unde nu este durere, nici scârbă, nici suspinare, ci viață fără de sfârșit, unde ne chiamă Domnul și Mântuitorul nostru, a fi împreună cu Dênsul, unde și voi, iubii nostri, cei eșiți și cei remași, ierăși ve veți vedé, ierăși ve veți îmbrățișa, ierăși ve veți bucurá, și după cuvântul Domnului bucuria vóstră nimeni nu o va luá dela voi!

Tinerul *Nicolae Cristea*, iubitul nostru călătoriu, care ne lasă astăzi, a fost înzestrat dela Dumnezeu cu tóte darurile cele bune, talente frumoșe, diligență neobosită, purtare modestă și onestă, după cuvântul scripturei plăcut la Dumnezeu și la ómeni: *plăcut eră Domnului sufletul lui*. Ajungând la etatea de scóla și trecând neîntreput clasă de clasă, deja într'al 18-lea an al vieții putu pune pe juvenila sa frunte cununa bacalaureatului, ce i o oferí școla superióră reală de aici. Dar o crâncenă bólă, carea pe atunci prin multe case de ale noastre secerá la floricele și lăsá pustietate și jale în urma sa, l'a cercetat și pre el; și deși se păreá învinsă și alungată, dar lăsase în fragedul lui pept acul seu cel veninos. Inima lui învăpăiată

spre învățătură l'a dus dela pólele Carpaților drept în sinul Alpilor, la studiile academice politehnice, și acolo, pe malurile lacului de Zürich, pare-că vedem pre zelosul tiner construind déjà în mintea sa naia, cu carea voiá se între în oceanul vieței publice. Dar vai, acul cel veninos continuá încet cu încetul trista sa lucrare destructóre, și alinările, ce le căută și le aflá fiul iubit la casa părintescă, erau numai ca nisce mici pause în cărarea vieței, ce'i stetea tot înainte și ducea tot la vale. Cu mai mare vehemență 'l cercetá morbul în anul acesta, el resistá cu tăria; dar simțind puterile slăbite, la stăruințele amicilor, în fine totuși se hotări a lăsa négra străinătate și a se refugia din nou în limanul casei părintesci. Lup-tând cu îndoită greutate a călătoriei și a bólei, sosi acasă, obosit, sdrobit, frânt, cu sufletul în buze, și pe lângă tótă buna și neobosita îngrijire a scumpei mame și a iubitelor sorióre, după șese zile de grele suferințe și numerând mereu zilele până la apropiata re'ntór-cere a mult doritului seu părinte — „mamă dragă, dar n'a venit încă tata?“ — pe brațele mamei dete blândul seu suflet în mânilor Tatălui ceresc, fiind în etate de 21 ani și adormind lin, ca un prunc sugătoriu la sinul maicei sale.

„*Plăcut erá Domnului sufletul lui*“ — Ve dicem și noi Vóue, jalnici părinți, cu cuvântul înțeleptului Solomon, — „*pentru acésta s'a grăbit a'l scóte pre el din mijlocul reutății*“. Inimile vóstre părintesci sunt adâncite în durere, și ochii vostri vérsă ploi de lacrimi; căci în primăvéra vieței bravul vostru fiu apune în moment. Fiii vostri, ficele vóstre, toți ai vostri iubiți și iubitori eată au alergat din tóte părțile, a plânge împreună cu voi și din tesaurul iubirei a ve aduce mângăiere. Dar, o mângăiere omenescă, cât de neputinciosă ești tu pentru dureri ca acésta! De aceea,

jalnici părinți, rădicați ochii inimilor vóstre spre cer, căci acolo e isvorul vieței, al iubirei, al mângăierii. Sórtea noastră este în mâna Tatălui ceresc, dela carele, prin carele și întru carele sunt tóte. Ca părinți plini de iubire voi ați făcut tot ce stă în puterea omenescă pentru fericitul scumpul vostru fiu; înarmați-ve acum cu răbdare creștinescă și purtați și acésta cercare grea, dór cea mai grea, ce v'a întimpinat în viéță, aducându-ve aminte de cuvântul apostolului, că „de răbdarea lui Iov ați auđit și sfêșitul Domnului l'ați vedut“. Veniți dar cu toți ai vostri iubiți și dați preaiubitului vostru *Nicolae* sărutarea vóstră cea mai de pe urmă și iertarea și binecuvântarea vóstră părintescă, rugând pre Dumneđu, care l'a iubit și a scos sufletul lui din mijlocul reutății, pentru fericita lui odichnă în sinul fericirei ceresci.

Și așa, începând cu tânguirile nóstre cele pământesci și înălțându-ne pe aripile credinței la Tine Părintele nostru cel ceresc, isvorul cel vecinic al iubirei și noianul cel nesfêșit al îndurării, Te rugăm cu plecarea genunchilor nostri, priimesce sufletul cel curat al acestui tiner în sfințele Tale mâni și'l așeză în sinul fericirei Tale ceii mai bune; ear pre robii Tei, frații nostri, cari cu inimile sfâșiate de durere jelesc mórtea iubitului lor, cercetéză'i cu îndurarea Ta și'i mângăia cu mângăierea Ta. Căci tăria nóstră și cântarea nóstră Tu ești Dómne, și Te ai făcut nóue spre mântuire. Amin!

XXXI. La înmormântarea gimnastului din clasele superioare Ghedeon Henteș. *)

„Dilele mele ca umbra s'au plecat, și eu ca earba m'am uscat!“

Psalm 101, vers 12.

Astfel cântă, jalnici ascultători, înainte cu trei mii de ani dăruitul de Dumnezeu împărat și proroc David, când după o viață plină de schimbări și valuri se încredințase, că toate lucrurile omenesci și pământesci sunt fugitive și curând trecătoare, — că mărirea și puterea, tinerețele și frumsețea, și chiar însași viața, — cu un cuvânt toate cele pământesci sunt deșertăciune. Astfel cântăm, séu dóră mai bine voiui dice oftăm și suspinăm și noi, jalnici ascultători, astăzi, privind aici la acest tainic sicriu încununat cu flori, carele cuprinde în sinul seu remășițele pământesci ale unui tiner iubit, plin de vesele speranțe în venitoriu, — o flóre de primăveră, d'abiá eșită din mugur, pre carea mâna cea gerósă a morții o atinse, o frânse, o scóse din stratul cel frumos cultivat al grădinei acestei onorabile case și familii. Așa în adevăr! „Dilele mele“ — așa ne șoptesce acest sicriu — „dilele mele ca umbra s'au plecat, și eu ca earba m'am uscat!“ Nici iubirea cea căldurósă a unui tată văduv, înaintat în zile și cu durere de mamă pentru copiii sei, nici îngrijirea cea fragedă a fraților și soroților, cari au priveghiat neconținut la patul durerilor fratelui lor, nici iscusința medicilor și puterea medicamentelor, prin cari sirmanul muritoriu cercă a alina suferințele sale cele de multe feluri, n'au fost în stare, a adauge încă barem un cot la firul acestei drăgă-

*) A se vedé nota 30 dela urmă.

laşe vieți tineresci. Și astfel eată iubitul vostru și al nostru Ghedeon în flórea cea mai frumósă a juniei, în cea mai drăgălaşă etate de dóuedeci de ani, sbóră din brațele nóstre la locășurile eternității, — în etatea, când după cuvântul poetului nostru viața ar fi se fiă „dulce și fără suspin“, ear pre iubiții sei familiari 'i lasă în jalea cea mai adâncă. O unde ești tu, dulce Iisuse, Mântuitoriul lumii, unde esti, ca se Te chiámăm și aici iubitoriule de ómeni, carele ai înviiat odinióră pre fiul veduvei din Nain? Căci eată și aici, ca și acolo, un tiner, pre care'l duc la grópă! Eată și aici un tată văduv, precum acolo o mamă văduvă! Eată și aici, ca și acolo, plânsete și tânguiri petrunđetőre! Eată și aici, ca și acolo, mulțime de popor din cetate, însoțind pre un tiner iubit până la mormânt. O fiă-Ți milă și aici, precum Ți-a fost milă acolo, și Ți și acestui tată frânt de durere, precum ai Țis acolo sirmanei mame desnădejdute: „Nu plânge!“

Da, fiul lui Dumnezeu, cela-ce ai sters tótă lacrima dela tótă fața celor-ce cred întru tine, Ți Tu acest cuvânt, carele numai Ție unuia Ți se cade a' l Țice! Căci mângăierea omenéscă, ca un medicament fără efect vindecătoriu, aici nu are putere. Căci de ați dá, iubiților, tot ce aveți mai prețios, viața iubitului vostru și al nostru Ghedeon n'o mai puteți rescumperá, și ori-ce cuvânt omenesc de îmbunare și mângăiere nu póte domoli focul durerii vóstre. „Rachila plângând pre fiii sei, nu voiá se se mângăie, căci ei nu mai erau!“ Ți dar Tu acestui tată, carele este întru adâncimea durerii: Nu plânge! O Tu Preabunule! Și Tu în adevăr ne Țici și nóue celor de acum, și celor de aici acel fericitoriu cuvânt; însă durerea nóstră e prea nóuă, tânguirea prea sgomotósă, așa încât glasul teu cel dumnezeesc d'abiá ca un su-

net de departe străbate la urechile inimilor noastre. Nu plângeți! ne dăci cu rostul Teu cel preaiubit, precum ai dăci vĂduvei din Nain, pre al cĂrei fiu l'ai înviiat cu cuvĂntul teu cel făcĂtoriu de viĂtă. Nu plângeți! ne dăci, ca și őrecĂnd lui Iair; cĂci fiul vostru n'a murit, ci dőrme! Nu plângeți! ne dăci, ca și őrecĂnd Martei și Mariei, cari plĂngeau pre fratele lor Lazar cel mort de patru dĂile: ÎnviĂ-vă fratele vostru! — ÎnviĂ-vă fiul vostru!

De aceea, jalnic tată, adĂnc întristați frĂțini și toți ceice ați iubit pre adormitul întru Domnul frĂțior al nostru Ghedeon, moderați întristarea și jalea vĂstră ca őrmeni cugetĂtori, cari sciți, cĂ a muri este sőrtea tuturor őrmenilor de pe pĂmĂnt, și ca creștini adeverați, cari cred în înviere și în viĂta de veci. Cugetați, cĂ așa a fost hotĂrirea și voia Tatălui ceresc, fĂră de a cĂrui scire și voiă nu cade o pasere de pe casă, nu pică un fir de pĂr de pe capul nostru. MĂngăiați-ve, cĂ redați FĂcĂtorului și Domnului un suflet bun, blĂnd, nobil și curat, carele în scurta sa cĂlĂtĂrie pe pĂmĂnt nu v'a causat fĂr őrne și bucuriă. MĂngăiați-ve însĂ și cu aceea, cĂci precum ne spune esperiința de tĂte dĂilele, viĂta fĂră sĂnĂtate este un șir de suferințe, un suspin prelungit cu anii, o sarcină grea pentru cel-ce o pĂrtă și un obiect de milă și rumpere de inimă pentru cei-ce o ved și nu pot ajuta, și cĂ astfel PĂrintele ceresc întru negrăita sa îndurare a făcut capĂt suferințelor și chinurilor celor nesuferite de preste un an ale iubitului vostru. MĂngăiați-ve, cĂ voi, ca pĂrinte cu durere, ca frĂțini și consĂngeni ați implinit, fiĂcare în partea sa, sfintele vĂstre datorințe triste fațĂ cu adormitul, necruțĂnd, pecĂt v'a fost cu putință, nici spese, nici oste-nele de ori-ce fel, pentru a'i recĂștigĂ sĂnĂtatea sĂu barem a alinĂ durerile și suferințele lui. Și în fine

mĂngăiați-ve, cĂ precum în cursul îndelungatei lui bĂle, așa și la capĂtul vieței lui pĂmĂntesci v'ați îngrijit cu tĂtă consciința de creștini evlavioși, ca iubitul vostru fiu și frate sĂ se provĂdă cu sfintele taine ale lui Christos, și în calea veciniciei se iee cu sine merindea cea arvunitĂre de mĂntuirea sufletului a celui-ce a dăci: „Cel-ce mĂnĂncă trupul meu și bea sĂngele meu, întru mine petrece și eu întru dĂnsul!“ (Ioan 6, 56).

Și așa, taică iubit și preaiubit, — așa dăci bunul teu fiu prin rostul meu, — eată fĂră veste, la timp cu totul neasceptat, a sosit momentul despĂrțirii mele de tine, pre carele dĂpă Dumneđeu te-am avut mai aprĂpe de sufletul meu. O vină încă odată la acĂstă casă tăcută a fiului teu Ghedeon, spre a priimĂ dela dĂnsul sĂrutarea cea mai de pe urmă. „Scumpul meu tată!“ — „Scumpul meu fiu!“ — cĂt de curĂnd a trebuit se fiă despĂrțirea nĂstră! Eu, dăci fiul, eu credeam, ba speram cu siguritatea cea fericită a junetei, ca dĂpă multele și nenumĂratele oste-nele, ce ai făcut tu pentru buna nĂstră creștere, instruire și norocire, împreună cu iubiții frați și sorori remași în viĂtă, se'ți înveselim și îndulcim barem sĂra vieței, care viĂtă ți-a fost ursitĂ a o petrece în tristă vĂduviă și singurĂtate, și se'ți mai stergem din ochi acele pĂraie de lacrimi, cari cu deosebire dela trecerea din viĂtă a iubitelor fiice cĂșĂtorite și a bunei nĂstre maice nu s'au mai curmat. Dumneđeu însĂ în svaturile sale cele nepĂtrunse a dispus, ca nu eu, fiul teu cel mai mic, sĂ închid őriniĂră ochii tei cei întunecați de bĂtrĂnețe, ci tu sĂ închidĂ ochii mei cei tineresci. Tu, dĂpă Dumneđeu, ai fost îngrijirea și mĂngăierea și bucuria vieței mele; și eu sirmanul cu nimic sĂ nu'ți pot resplĂti atĂta iubire? Nici barem cu cununa maturitĂții, cu carea în curĂnd spe-

ram a te puté îmbucură? Ba da! Voiu rugá pre Părintele îndurárilor, se-ți deee tării și răbdare creștinească, ca loviturile cele grele ale unei ursite atât de maștere se le poți învinge. Îl voiu rugá, se țină pre iubiții mei frați și sorori, cumnați și cumnate și ceilalți ai nostri iubiți, ca se te poți bucurá și mângăia de dênșii, și vedând fericirea lor, se mai uiți nefericirile trecutului teu! Îl voiu rugá, se-ți dea a petrece ceealaltă vreme a vieței cu pace, sănătate, linisce și mulțemire sufletescă. Ear când Tatál ceresc va binevoi a te chiámá și pre tine la vieța cea mai înaltă, ce mi se arétá și mi se deschide mie acum, se te învrednicescă a servi Lui și la altarul cel nefăcut de mâni omenesci, colo în biserica Ierusalimului celui de sus, ca un bun ispravnic al lui Iisus Christos. Ear acum permite-mi, a-ți mai sărutá încă odată, până a nu eși din casa părintescă, mânila cele bărbate, cari fără obosélă au lucrat și au muncit ziua și nóptea pentru binele nostru. A sărutá iubiții tei ochi, cari ca dóue stele luminóse au priveghiat din apropiere și din depărtare asupra noastră a tuturor, ca se fim păziți de tot reul. A sărutá buzele tale cele iubite, cari de mici, de când începurăm a gângăi, ne-au învățat pre toți, și mai mult decât pre toți pre mine cel crescut fără mamă, a rădicá mânila noastre cătră cer, a ne rugá cu umilință lui Dumneșeu și a trăi în lume cu modestiă, cu dreptate, cu cinstire cătră tot omul. Da, încă odată și încă odată 'ți mulțemesce inima mea cu lacrimi ferbinți pentru tot binele: iubirea și răbdarea, bunătatea și mila, învățatura și îngrijirea, ce ai făcut cu mine fiul teu în scurta mea vieță. Iértă, te rog cu tótă ferbințela sufletului meu, iértă pre fiul teu Ghedeon de tóte, câte ca un tinér fără esperiință ți-a greșit dela nascerea sa până la resuflarea

cea mai de pe urmă, și'i dá părintesca ta binecuvântare, carea se-l însoțescă până la tronul dumneșeesc.

Dar ce voiu dice cătră voi, iubiți frați, iubite sorori? Voi erați în acceptare, ca iubitul nostru frate mai mare, pre carele încrederea și iubirea onoratei noastre comune bisericesci de aici l'a ales a fi sprijin și ajutoriu ostenitului nostru taică, în curênd se ve chiamo pre toți la ospetul seu de nuntă la casa părintescă, — și eată fratele mai mic apucá înaintea celui mai mare, și ve gătesce un ospet neacceptat, nedorit! O lume 'nșelătóre! Noi acceptăm bucuriă, și tu ne aduci întristare; acceptăm întâlnire veselă, și tu ne aduci despărțire cu durere; acceptăm vieță îndelungată și fericită, și tu ne aduci mórte timpuriă, — ca o brumă cumplită în mijlocul primăverei! Eată, iubiți frățini, rudenii și prietini, eată ce ospet v'am gătit voue! Mireasa mea mórtea, regina lumei; steagurile mele praporii bisericeii; musicanții clopotele și chorul funebral al amicilor mei; nașii mei preoții învestiți în negru; nuntașii mei numerosul popor, ce binevoiesce a me însoți; căméra de nuntă sicriul; casa de zestre, ce mi-o zidesce tata, mormântul! Da, acolo, acolo la sinul maicei comune, carea ne-a născut și ierăși ne priimesce la sine, acolo voiu se aflu și eu odichna aceea, carea mai bine de un an o am căutat în tóte părțile, și nu o am putut aflá. „Acum“ — după cuvêntul cântărei noastre bisericesci — „acum m'am odichnit și am aflat ușorare multă; că m'am mutat din stricăciune și m'am dus la vieță!“ Deci priimiți, iubiților, priimiți sărutarea cea mai de pe urmă, de despărțire, a fratelui voștru; priimiți frățesca mea mulțemită pentru tótă iubirea și îngrijirea, ce ați avut deapururea cu mine, și dați-mi frățesca voștră iertare pentru tóte, câte v'am greșit în scurta mea vieță. Remas-bun, iubite frate

Ioane, carele socotind întru nimic greutatea unei îndelungate călătorii, ai alergat din mare depărtare la ultima mea îmbrățișare! Remas-bun, iubite sorori Mariă și Paraschivă, cari cu iubire de mamă ați ostenit pentru mine și ați căutat a alina durerile și suferințele mele! Remas-bun, iubiți frați Iliă și Isaia, cari aveți să fiți toiagul bătrânețelor iubitului nostru taică! Remas-bun, iubiți cumnați asemenea fraților, Ioan, Petru și Iliă, tustrei ministri ai sântului altar, și Ioan, oficial public al unei respectabile comune vecine! Remas-bun în fine, iubiți unchiu și mătușă, și toate rudeniile, prietini și cunoscuții; Dumnețeu să fiă cu voi cu toți! Dee cerul, ca viața voastră să fiă mai serină, decum a fost a iubitului nostru tată, carele a dat pământului atâte jertfe scumpe! Fiă, ca bunul Dumnețeu să ve facă parte de prunci bravi și buni, și să ve scutască de acea durere, de carele e rănită inima părintelui nostru, ca după ce ne-a crescut ani îndelungați prin școle străine, să ne vedă maturisând morții, precum a fost ursita mea. Remas-bun, frați și sorori și toți ai noștri iubiți, până-când Domnul vieții și al morții va binevoi a ne reintruni colo la sine, întru împărăția sa cea fără de mörte!

Eară voue, onorați ascultători și privitori, onorabili preoți de toate confesiunile, onorați cetățeni fără deosebire de naționalitate și credință, rudeni, amici și cunoscuți, mari și mici, bătrâni și tineri, bărbați și femei, ve mulțemesc din inimă pentru această iubire, ce ați arătat cătră mine și jalnica mea casă părintescă. Și ve rog pre toți și pre toate, ca de ceea-ce ca un tiner nesciutor v'aș fi greșit în puțina mea viață, să binevoiți a me iertă cu dragoste creștină, ca și Dumnețeu preaînduratul să ierte greșelile voștre.

Și acum, pământ sântit, în care odichnesc osemintele părinților și fraților noștri, priimesce-me și pre mine, ca pre un sirman călătoriu, obosit de greutatea ții innuorate a tristei mele vieți; priimesce-me întru odichna ta și-mi fă loc la sinul maicei mele, pre carele abiă o am cunoscut. Eară Tu, Părintele nostru cel ceresc, carele m'ai rechiămat la Tine în flórea juneții mele, plecându-se ca umbra ții mele, și viața mea uscându-se ca earba, fă și sufletului meu parte de plaiurile cele deapurarea tinere, verzi și înflorite ale vieții de veci, carele este la Tine, iubitoriule de ómeni. Amin!

XXXII. La înmormântarea elevei din școlă de fete a Asociațiunii Sofia David. *)

Din grădina cea veselă a iubitului tinerului nostru institut de fete, mărtea, secerătoarea cea neadormită, a tăiat fără veste o drăgălașă floricea încă în mugur. Da, tu iubită copiliță a munților apuseni, ai căror fii au fost și sunt dintre cei mai zeloși sprijinitori ai acestui prețios institut, clădit din sudoarea sirmanului nostru popor, — tu ai fost chemată a fi primăvara, pârga de jertfă, ce sârtea comună a omenimei cere și dela această nobilă plantațiune, ca dela tot, ce este pământesc. Eară noi, onorați jalnici ascultători, ne-am adunat în număr atât de considerabil la această tristă serbătoare, ca să încununăm cu flori și să petrecem la locul de odihnă cu cântări și lacrimi pre această drăgălașă jertfă, cerută dela noi; căci sufletul ei, ca profumul unei suave violele de primăveră, se înalță de aici, de pe pământul înghițat, la regiunile cele deapururea înflorite ale raiului. Ne-am adunat, ca cu toții dimpreună să rugăm pre părintele îndurărilor, ca pentru cruntele ostenele, ce le aduc fii poporului nostru pentru acest paladiu al educațiunii fiicelor lor, să se îndure, a fi cât de rare jertfele cele dureroase de felul cestei de acum. Ne-am adunat, ca prin compătimirea și condurerea noastră frățescă se aducem posibila mângâiere a sufletelor noastre acestui iubit frate al nostru, pre carele dragostea de părinte l'a transportat, ca pe aripile vântului, dela marginea extremă a țerei aici, la patul durerilor iubitei sale copile. Dar vai ce revedere! În momentul, când doiosul tată întinse brațele iubitoare, ca

*) A se vedé nota 31 dela urmă.

să cuprindă pre mult dorita brava sa copilă, și să o apere de toate relele, ea se află dejă în momentele acelea supreme, sfinte, pământesci-ceresci, când buzișorele nevinovate se deschideau, spre a demite sufletul cel curat, ce se despărția de trupșorul plâpând și frânt de dureri!

Însé vai cât de puțină, cât de neputincioasă ar fi mângâierea noastră omenescă, decă ea n'ar puté scóte apele sale din isvorul cel deapururea curgătoriu al cuvântului vieței de veci, al credinței în Dumnezeu! De aceea, iubitul jalnicul nostru frate, împreună cu iubiții copilași, cari te încungiuă, nu cu cuvinte omenesci ne apropiăm de tine în aceste momente de grea cercare, ci cu puținé cuvinte din cuvântul cel nesecat și deapururea viu al lui Dumnezeu. Adu-ți aminte, jalnic părinte al acestui ângerul sburată din brațele tale, adu-ți aminte de dreptul acela Iov din legea vechiă, carele perdând toate averile sale și în cele din urmă și pre fii sei, a rădicat inima sa și mânilé sale spre cer și a đis: „Domnul a dat, Domnul a luat; precum a plăcut Domnului, așa a și făcut: fiă numele Domnului binecuvântat!“ (Iov 1, 21). Adu-ți aminte, cum Apostolul Iacob laudă și măresce pre cei-ce au suferit: „Luați esemplu, frații mei, de patimă rea și de răbdare îndelungată pre prorocii, cari au grăit cu numele Domnului!“ „Căci eată — đice — fericim pre cei-ce au răbdat; patimele lui Iov le-ați audit și sfârșitul Domnului l'ați vedut!“ (Iacob 5, 10—11). Adu-ți aminte, cum însuși Domnul și Mântuitoriu nostru ne învăță răbdare și resignațiune fără cârtire, đicându-ne: „Cel-ce va răbdă până în sfârșit, acela se va mântui“; ear pre cei curați cu inima, adecă pre cei-ce sunt asemenea acestui ângerel, 'i fericescce, promițându-le, că aceia vor vedé pre Dumnezeu! Grea, adevérat, grea este perderea ta, și profundă durerea ta, cea de acum și

cea din trecut, carea se descéptă din nou prin céstă de acum, precum ecoul din munți, ce păreă adormit se descéptă de nou și de nou la vocea strigătorului! Înainte cu doi ani tu ai dat pământului pre iubita scumpa ta soțiă, rămânând încungiurat de opt prunci, toți încă necrescuți, toți încă mênunței, întindând mânuțele lor neputinciose spre sórele cel fără sémên al iubirei de mamă, ce le apuneá. Și acum, când ca vëdov cu nespuse ostenele și jertfe ți-ai împărăsciat copilașii prin străinătate, ca se le dai o creștere cât mai bine îngrijită, eată-ne siliți a te chiámá aici, nu ca altădată la un vesel maial, la un îmbucurătoriu examen, ca să ascuți la respunsurile copilei tale atât de talentate, atât de brave, ci la jalnica serbare a immormântării iubitei tale *Sofi!* Dar cu toate acestea și tu întru inima ta ca dreptul acela din vechime, care toate le-a priimit cu mulțemită ca din mâna lui Dumneșeu! Mângăiă-te și tu cu implinirea consciințioasă a datorințelor tale părintesci, ca servul cel credincios din evangeliă, carele immulțise talanții Domnului seu! Liniscesce-te și tu cu cuvântul, ce l'a șis fiul lui Dumneșeu lui Iair și casei lui, cari plângeau mórtea fiicei lor, și prin acésta tuturor părinților celor întristați: „Nu plângeți, că fecióra n'a murit, ci dórme!“ Da, bunul nostru frate și împreună-părtaș mântuirii întru Christos, da, fiica ta n'a murit, ci dórme! A adormit aici pe pământ, spre a se descéptă acolo sus, în împărăția lui Dumneșeu cea netrecătoare, la carea o chiamă însuși Mântuitorul lumii, dícându'ți: „Lăsați pruncii se vină la mine, că unora ca acestora este împărăția cerurilor!“ Și așa iértă pre iubita, blânda, sirguitoarea și buna ta Sofiă, iértă-o din suflet părintesc de toate, ce ca o copilă nevêrstnică îți va fi greșit în frageda sa vieță pământéscă de 13 ani! Priimesce împreună cu voi,

doriții dragii ei frățiori și sorióre, de aici și de acasă, și cu toți ai sei iubiți: unchi și mătușe și toate rude-niile, priimiți sărutarea ei din urmă, și apoi o așezați spre odichna eternă aici, în acest pământ bine-cuvântat, deși departe de iubitul sin al maicei sale; căci după cuvântul psalmistului „al Domnul e pământul și plinirea lui, lumea și toți cei-ce viețuesc într'ênsa“. (Ps. 23, 1).

De asemenea ve dîce buna elevă remas-bun voue, stimați profesori, stimate profesóre dela acest institut, părinții ei spirituali, mulțemindu-ve pentru iubirea și îngrijirea vóstră de dênsa, în cele trupesci și în cele sufletesci. Ear voue, iubite eleve ale institutului, voue bunele ei sorióre, cari o-ați iubit în vieță, cari la eșirea ei dintre voi o petreceți cu lacrimile vóstre, cari ați prefăcut acest sicriăș în strătuleț de flori, voue buna vóstră conscolăriță *Sofia David* ve dîce doiosul ultimul seu `adio, rugând pre Dumneșeu pentru vieța și sănătatea vóstră, ca prin diligență și purtări bune se deveniți podóbe neamului vostru și bucuriă și mângăiere părinților vostri!

În fine ve mulțemesce adormita brava nóstră elevă tuturor, bărbați și femei, cari ați vêrsat aici o lacrimă de iubire pentru dênsa, copila cea orfană de mamă, străină și póte multora din voi chiar necunoscută, implorând dela Părintele ceresc resplátirea iubirei vóstre crestinesci.

Și așa, suflet curat și nevinovat, întórce-te la Domnul, carele bine a voit ție, și împreună cu ângerii Lui cei fericiți te îndulcesce de vederea feței Lui ceii neapropiate! Căci Lui Unuia, făcătorului tuturor, se cuvine cântarea nóstră de laudă și de mulțemită și de preamărire pentru toate, câte a făcut și face cu noi și cu toate făpturile sale, în cer și pe pământ! Amin!

XXXIII.° La înmormântarea unui preot bătrân.

„Preoții Tei, Dómnne, se vor îmbrăcă întru dreptate, și cuvioșii Tei cu bucuriă se vor bucură“.

Psalm 131, v. 9.

O datorință tristă ne-a întrunit, jalnici ascultători, astăzi aici, în respectabila comună P., la una din onorabilele ei case preoțesci, întru acest sânt locaș, care evlavia vóstră și a fericiților vostri părinți l'a rădicat și l'a înfrumșetăat spre mărirea lui Dumnezeu și spre căutarea mântuirii sufletelor omenesci. Da, o serbătóre de jale este, la carea ne-am adunat astăzi aici într'un numer atât de mare, precum de sigur arareori vor fi mai veđut aceste tăcute locuri. Acésta o spun fețele cele triste ale vóstre ale tuturor; acésta o spun lacrimile și tânguirile cele amare ale acestei onorabile familii preoțesci; acésta o spune sunetul cel jalnic al clopotelor bisericeii, cari pare-că și ele iau parte la durerea nóstră a ómenilor; acésta ni o spune însași acéstă casă a lui Dumnezeu, carea aude astăzi aici tot glasuri străine și pare-că ascéptă și tot ascéptă se audă și glasul acela iubit, carele de 32 ani eră îndatinată a'l audí, și care neauđindu'l, pare-că întrébă, — asemenea copiilor remași singuri: Unde este, unde este tatăl nostru? Așa, iubiți frați, iubite sorori: bunul și blândul vostru părinte și îngrijitoriu, iubitul vostru preot bătrân, zelosul și înțeleptul vostru paroch primar și al nostru stimat frate în Christos C. ese astăzi din mijlocul nostru. Eară noi, urmând îndemnul iubirei creștinesci, ne-am adunat din tóte părțile, ca se mai vedem odată fața lui cea iubită, se'i dăm sărutarea despărțirei și se'l

însoțim până la ușa mormântului, ce i s'a deschis și după întrare iér se va închide, pănăcând la obstésca înviere o va rădică însuși Iisus Christos.

Așa iubiților!

Gura cea blândă, carea în 32 ani v'a vestit cuvântul lui Dumnezeu și a înălțat la cer oftările și rugăciunile vóstre, a amuțit. Ochii cei luminoși, cari priveghiau asupra familiei acesteia în jale și asupra acestui întristat popor, s'au stins. Mâna cea onorată, carea cerea binecuvântarea Domnului preste voi, a amorțit. Inima cea bună părintéscă, ce a iubit atât de mult pre acest popor, a încetat a mai bate aici pe pământ, și vieța acésta, carea după cântarea nóstră bisericească, auđită cu puțin mainainte, este umbră și vis, pentru dânsul s'a sfârșit!

Décă însă privim asupra acestei vieți, cât a fost de iubită și de cu bunăcuviință, și cu deosebire asupra onorabilei preoții, cu carea adormitul din darul lui Dumnezeu a fost împodobit, apoi đicem cu mângăiere, că presbiterul C., deși trupesce a murit și apune astăzi dela ochii nostri, totuși sufletesce n'a murit, ci viuéză și va viuá în aducerea-aminte a acestui popor, a acestei comune până la timpuri îndepărtate. Căci afară de nemurirea sufletului, carea după învățătura nóstră creștinéscă cu bucuriă o credem și cu mângăiere o mărturisim, este și o nemurire a numelui-bun, și întru acésta omul, carele după cuvântul psalmistului „a umblat în legea Domnului“, viețuesce și după eșirea sa din vieța pământéscă; pentrucă toți, cari l'au cunoscut și s'au îndulcit de rodurile bunătății lui, 'i pestréză cu scumpătate memoria din neam în neam. Și între acești buni și drepti și cuvioși, a căror mórte după cuvântul scripturei „este scumpă înaintea Domnului“, între acești ómeni, jalnici ascultători, este a se numerá și fericitul no-

stru frate și al vostru părinte întru Christos C. Născut aici în comună din onorabilii părinți, ambi trecuți din viață, Oprea și Maria, la 6 August 1830, tinerul C., după pregătirea de lipsă din școlă, și după căsătoria sa cu I. fiica on. Paroch de pe atunci R., fiind în etate de 28 ani, se învrednică de s. taină a preoției, ce o priimi la 21 Maiu — ziua ss. imperați și întocmai cu apostolii Constantin și Elena — a anului 1858 din mâinile fericitului marelui nostru Archiepiscop și Metropolit Andreiu. Căsătoria lui a durat întru mulțumire și fericire 23 ani și a fost dăruită cu mai mulți prunci, dintre cari unii încă în etatea prunciei au sbrat din brațele părintesci la cuiburile ceresci; dintre acestia 4: Maria căs. presb. M.; C., cleric absolvent și candidat de preoție; Anna căsăt. Opris, și Marina, jalnici și nemângăiați încungiură astăzi sicriul bunului lor tată, întocmai precum înainte cu 9 ani îmbrățișau sicriul iubitei lor mame. Ear cum a purtat iubitul nostru păstor sufletesc preoția sa, cum a păstrat darul cel sânt, ce l'a priimit, cum a înmulțit talanții dați lui dela Domnul, — sunteți martori voi toți, întreg poporul acesta, care'l jelesce ca fiii cei buni pre bunul lor părinte. Da, întru dânsul s'a plinit cuvântul prorocului și împăratului David: „Preoții Tei Dómnice se vor îmbrăcă întru dreptate, și cuvioșii Tei cu bucuria se vor bucură“, — adecă cu bucuria cea sântă a credinței și a faptei bune. Biserica, carea este sórtea și partea de moșiă a preotului, o-a cercetat, o-a grijit și o-a ținut în bună rânduieală; școlă și creșterea cea bună a tinerimei o-a înaintat și înălțat; poporul seu l'a iubit, l'a grijit și l'a păstorit întru frica lui Dumneșu; și decă această s. biserică se bucură astăzi și în cele materiale de o stare mai bună, ba chiar demnă de laudă, partea cea mai mare de ostenelă și de merit compete fericitului nostru frate, carele a

creșcut, ba mai mult, a înșecit isvórele ei de venit. Și acum, deși capetul vieții lui, mai ântâiu cu tristă vedu-viă și în cei doi ani din urmă și cu sdruncinarea sănătății, a fost greu și amar, totuși se potrivește și la dânsul cuvântul, ce s. Apostol Pavel îl dîse la capetul vieții sale despre sine însuși: „Luptă bună m'am luptat, cursul l'am plinit, credința o am păzit; și acum ce este mai mult, alesu-mi-s'a mie cununa dreptății, carea mi-o va da mie Domnul în ziua aceea, dreptul judecătoriu; și nu numai mie, ci și tuturor celor-ce iubesc aretarea Lui!“ (II. Tim. 4, 7—8).

Și așa, iubiții mei copii — dîce adormitul prin rostul meu — *iubiții mei copii*, voi, cari dela Dumneșu sunteți cei mai de aproape ai mei pe pământ! Preste 12 zile se plinesc 9 ani, decând cu nenumărate lacrimi, ale mele, ale vóstre, a tot poporul, am dat pământului pre iubita scumpa vóstră mamă. Astăzi eată 'i urmez și eu, și acum voi remâneți aici lipsiți de amândoi părinții vostri, orfani de mamă, orfani de tată, scoși cu totul de sub aripile cele încăldítóre ale iubirei părintesci. O inima mea se rumpe de această durere! O cât de mult dori-am și eu, ca fiăcare părinte, a ve vedé pre toți vêrstnici, așezați și norociți în viața vóstră! Decă însé Dumneșu a binevoit a me chiamá dintre voi, eată dîc și eu, precum ne-a învățat însuși Domnul și Mântuitoriul nostru Iisus Christos: „Părinte, de este cu puțință, trecă dela mine păcharul acesta; însé nu precum voiesc eu, ci precum Tu voiesci!“ În starea cea tristă și necăjită a vedu-viei mele, după Dumneșu, voi și iubitul meu popor ați fost bucuria și mângăierea inimei mele. Și această și mai mult, decând au venit asupra mea neputințele cele grele, ce m'au acceptat în cei doi ani din urmă, când trebuia se strig și eu cu prorocul: „Că s'au știns ca fumul zilele mele, și ósele mele ca uscă-

ciunea s'au uscat!" Eară acum, mărire Ție Dómnne, tóte s'au sfêrșit, tóte durerile mele au încetat! Căci Tu, Preaîndurate, întru negrăita Ta bunătate și iubire de ómeni, însuți cu mâna Ta cea atotputernică ai scurtat firul suferințelor mele, și m'ai chiămat a me odichni și a aflá ușurare, mutându-me din stricăciune la nesticăciune și ducându-me din mórte la vieță. Eară voi, iubiții mei, remâneți în grija Tatălui ceresc! Pestrați frica Lui deapururea întru inimile vóstre, aducându-ve aminte, că cei-ce caută spre Domnul, nu se vor lipsi de tot binele. Priimiți ultima sărutare și binecuvântare a tatălui vostru celui multpătimitor; pestrați întru onóre memoria părinților vostri, și îndurarea Domnului se ve întimpine pre voi în tóte ȃilele vieței vóstre.

Dar eu prin darul lui Dumneȃeu mai am o familiă; și aceea, dată mie de sus, sunteți voi, *iubitul meu popor*, pre cari prea mult v'am iubit, decât a puté eși dintre voi fără a ve ȃice un cuvânt de despărțire. Din darul Tatălui ceresc 32 ani am servit acestui sânt și dumneȃesc altar; 32 ani v'am vestit cu smereniă cuvântul lui Dumneȃeu; 32 ani v'am chrănit cu pânea cea cerescă a ss. taine ale lui Christos. Pre pruncii vostri, rădicându-i în brațele mele, cu bucuriă i-am adus la Christos prin s. botez; pre tinerii vostri prin învățatură creștinescă și prin binecuvântare i-am pus în calea căsătoriei curate și plăcute lui Dumneȃeu; pre reposații vostri, plângând împreună cu voi și ierăși împreună cu voi mângăindu-me pre mine și pre voi din cuvântul lui Dumneȃeu, i-am petrecut la odichna mormântului, întru nădejdea înviiării și a vieței de veci. Ear acum eată a sosit ceasul despărțirii nóstre, și după cuvântul Ap. Pavel „de acum nu veți mai vedé fața mea voi toți, pe la cari am trecut propoveduind împărăția lui Dum-

neȃeu“. Remas-bun dar, iubitul meu popor, remas-bun tuturor din partea preotului vostru bătrân, bătrân însé mai mult după necasuri și suferințe, decât după ani! Pestrați cinstirea și iubirea și frica lui Dumneȃeu întru inimile vóstre; căci acelea sunt temelia cea neclătită a fericirei omului, precum aici pe pământ, așa și acolo sus, dincolo de mórte și de mormânt. Pestrați întru voi iubirea frățescă, îngăduința, bărbăția, dreptatea, curăția inimei, ca se ve faceți vrednici de iubirea lui Dumneȃeu și de stima ómenilor. Pestrați învățăturile și povețele cele bune, ce după talanții priimiți dela Dumneȃeu eu și cei împreună-slujitori cu mine vi le-am dat în tot cursul vieței vóstre. Dar pestrați împreună cu acestea și iubirea mea, a păstorului vostru sufletesc, și arétați acéstă iubire și remașilor mei, și cu deosebire acestor doi orfani încă nechivernisiți, pre cari acum la eșirea mea din vieță, în lipsa de tată și de mamă, 'i încredințez, după Dumneȃeu, dragostei vóstre. Și cu acestea încă odată remas-bun, iubitul, bunul și muncitoriul meu popor, tuturor, mari și mici, betrâni și tineri, bărbați și femei! Și precum órecând prorocul Samuil înainte de mórte a adunat pre poporul lui Israil și i a pofțit pre ei se mărturisescă pe față, decât a asuprit séu neîndreptățit pre cineva cu ceva, ca se îndrepte: (II. împ. 12, 3—4). așa ve rog și eu pre voi, cei între cari m'am născut și am crescut și am petrecut vieța mea, ca decât am superat pre cineva cu ceva, se iertați pre păstorul vostru sufletesc de tóte, ce din neajunsele firei omenesci v'ar fi greșit în vieța sa, și priimiți acéstă iertare părintescă aici, în casa lui Dumneȃeu, la marginea mormântului, la hotarul dintre cele dóue lumi: vedută și nevedută, și din partea mea. Ear Dumneȃeul păcei se fiă cu voi deapururea, și se ve crească și 'ntărescă întru tóte cele bune și bineplăcute Lui!

Acum însă lăsați-me se odichnesc, căci greu a fost drumul de preste 60 ani ai călătoriei mele pământesci. Și așa ve rog pre voi, frații mei iubiți întru Domnul, cari ați ostenit la petrecerea mea, ca cu mângăioasele cântări duhovnicesci, cu cari s. noastră religione însoțesce pre cei reposați, se îngropați trupul meu cel obosit aici lângă casa lui Dumneșeu, carea a fost bucuria sufletului meu, aici lângă fericita mea soție mersă înainte, carea a fost ajutorul dat mie dela Dumneșeu. Și astfel lăsați-ne se odichnim, precum de demult cuviosii Ioachim și Anna, moșii după trup ai lui Christos, a căror pomenire o am sêvêșit eri. Eară Tu, Domnul meu și Dumneșeu meu, la al cărui sânt altar m'ai chiămat a servi în timpul ȝilelor mele pământesci, cari Tu mi le-ai mēsurat cu palma Ta cea începătore de vieță, priimesce sufletul meu întru mărirea împărăției Tale, și me învrednicesce a cântă Ție împreună cu toți cei bineplăcuți Ție din veac, cu cuvântul psalmistului Teu: Preoții Tei, Dómne, se vor îmbracă întru dreptate, și cuviosii Tei cu bucuriă se vor bucurá. Amin!

XXXIV.° La înmormântarea unui preot tinêr.

*„Dis'a Domnul Domnului meu:
Tu ești preot în veac după rēndu-
iala lui Melchisedec“.*

Psalm 109, 4.

Încă nu s'a uscat glia de pământ, carea înainte cu două săptămâni o puserăm pe peptul fericitului nostru fiu și frate P., și încă nu s'au închis isvórele lacrimelor, ce au vêrsat toți iubiții aceluia pentru apunerea lui dintre dēșii, și eată mórtea, dușmana cea neîmpăcată a tot ce vieză, de nou ciocni la ușa onoratei familii M! Eată după-ce cu puține ȝile înainte glasul ei resună cătră un iubit fiu și membru al familiei, acum deja se adreséză și cătră *altul*. Și eată acest altul este iubitorul și iubitul părinte al familiei sale și totodată iubitorul și iubitul părinte al acestei onorabile comune creștinesci, carea în 3¹/₂ ani de două ori a fost chiămată a se îmbracă în negru și a jelí pre păstorii ei sufletesci. Astfel, jalnici ascultători, ne-am adunat astăȝi întru acéstă sfântă casă a lui Dumneșeu, ca întru acéstă nuorósă ȝi a celei mai frumoșe luni a anului sê sêrbăm cea mai nuorósă și mai tristă sêrbătore a frumoșei vieți omenesci: despărțirea de noi a unui iubit frate! Căci așa a fost, Părinte ceresc, așa a fost sântă voia ta, fără care nu cade nici un fir de pêr de pe capul nostru. Pentru-că, după cuvântul apostolului iubitului Têu fiu, al Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Christos, nimeni nu trăiesc sieși și nimeni nu móre sieși; cî de trăim, Domnului trăim, și de murim, Domnului murim. Da, căci al Domnu-

lui e pământul și plinirea lui, lumea și toți cei-ce viețuesc întrînsa.

Astfel a fost chiămat și tinărul nostru frate în Christos M., ca dela culmea vieței pămîntesci, în vîrstă de 43 de ani, să se pogóre ierăși în pămîntul, din carele suntem luați. Născut la anul 1851 din părinții M. și S., economi de aici, și acum amîndoi re'ntorci la părinții lor, pruncul M. a fost dat la învățatură; și terminând studiile pregătitoare, a fost priimit la cursul clerical, ca să se pregătască de tagma preoției, — de statul, ce atît de frumos 'l zugrăvesce Psalmistul cînd ȳice: „Preoții Tei Dómnne, se vor îmbrăcă întru dreptate, și cuvioșii Tei cu bucuriă se vor bucura!“ Căci dreptatea și bucuria și fericirea este, a chiăma poporul la Christos și a'i arĳta calea fericirii! —

Ajungĳnd la vĳrsta cuvenită, adormitul pășĳ la sánta taină a cásătoriei, și Dumneđeu i ordină soțiă vieței pre fĳca M. a vrednicului preot C. al acestei obști creștinesci, pre care înainte cu 3½ ani iar din acĳsta sántă casă 'l petrecurăm la mormĳnt. Cu acĳstă bună soțiă petrecu în fericită cásătoriă 18 ani și avură ambi bucuria, a vedĳ casa și mĳsa lor încungiurată de 4 prunci, — de aceste tinere odrasle, cari au fost chiămate vai atît de timpuriu, a încungiură împreună cu maica lor acest tăcut sicriu. Astfel purtă adormitul nostru frate M. mai ántáiu lăngă fericitul seu taică-socru, apoi împreună cu onoratul seu „frate actualul paroch, vrednicia preoțescă 18 ani, pănăcănd, cuprins de o bólă periculósă, a fost silit a se retrage, ear înainte cu dóuĳ ȳile și-a dat duchul în mánile Creatorului.

Eată-ne dar adunați cu toții la acest sfánt loc, ca să plăngem și noi împreună cu cei-ce plăng, și să le cerem mánğaierea cea dela Dumneđeu, — mán-

ğaierea, carea sĳngură e în stare a alina durerea acĳstei despărțiri.

Dar de unde voiu începe acest cuvĳnt de mánğaiere eu, carele înainte cu 33 ani am fost chiămat a ȳice un semene cuvĳnt tot în onorata casă a familiei M., cănd am luat din brațele jalnicilor părinți pre iubitul lor fiu I., încă în flórea vieței, în primăvĳra junĳtei, eu, carele înainte cu 13 ani am îngropat pre mama cea bună a casei și familiei, preotĳsa I. și înainte cu 3½ ani tot dela acest sfánt lăcaș și tot cu unii din acĳști stimați împreună-slujitori am luat remas-bun iubitului părinte, trupesc și sufletesc C. de cătră copiii sei, acum de tot orfani și de cătră poporul seu atît de mult iubit. Astfel vin la ordinul de sus și astăđi, ca un sol trămis dela cel-ce plĳcă cu corabia vecinĳciei cătră cei rĳmași pe malul vremelniciei, ca se le aduc cea din urmă a lui salutare și rugare, a nu fi dat uitărei. Cătră tine, ȳice fericitul călător, — cătră tine sbórá mai întáiu ochii mei, iubită M, carea mi-ai fost rĳnduită dela Dumneđeu soțiă în călătorĳa vieței pămĳntesci, ear acum, la mijlocul acestei călătorĳii, remái sĳngură, vĳduvă jalnică, după cuvĳntul scripturei ca o pasere, ce este osebită pe casă; și cătră voi iubiții mei copii: I., S., M. și A., cari năđăđuiam că veți fi óre cănd odichna și bucuria bĳtrănețelor mele, cari însă acum orfani de tată, rĳmăneți ca nisce pușori neajutorați sub aripile întristatei vóstre mame. Dar nu, iubiții mei, nu sunteți sĳnguri, nu sunteți părăsiți, căci soțul teu și tatăl vostru cel trupesc va ruga necontentit pre Tatăl cereesc, ca să ve priimĳscă și să ve țĳnă sub scutul seu cel părintesc; și se sciți, că El cel preaindurat, carele chrănesce paserile cerului și împodobesce crĳnĳi cāmpului, va purta griđă și de voi, de veți rĳmăne în calea sfințelor lui porunci. Ve mulțemesc dar,

iubită soție și iubiți prunci, pentru totă a voastră iubire, ce ați arătat spre mine, și ve rog, a ve rugă Tatălui cereșc pentru fericită odichnă a smeritului meu suflet. Și așa, iubită soție, dând soțului teu adormit iertare pentru toate câte în ori ce fel ți-ar fi greșit în viața noastră conjugală; ear voi iubiții noștri copii, peștrând iubirea părintelui voștru, care acum merge dela voi, priimiți toți împreună cea din urmă a mea sărutare și binecuvântare!

Deasemenea Ve mulțumesc voue, iubiților frați O. și M. și iubitelor sorori A. și S., apoi iubiților unchi și mătușe, cumnați și cumnate și îndeosebi ție, iubitul meu frate în Christos și împreună-slujitor și acum următoriu al meu, presbiter C. și tuturor rudeniilor, prietinilor și cunoscuților și în fine tuturor evlavioșilor creștini, din apropiere și din depărtare, cari cu iubire creștină ați alergat a 'mi da sărutarea voastră cea mai de pe urmă și a me însoți până la acest loc, de unde mai departe nu puteți, până nu veți fi chemați. Ve mulțumesc, ție, pentru creștină voastră dragoste, și ve rog pre toți și toate, mari și mici, a 'mi da iertarea voastră, de tot ce v'as fi greșit, ca și Dumneșeu, cel singur drept și fără de păcat să ierte voue greșelele voștre. Ear iubirea voastră cătră mine, carele es acum din mijlocul voștru, ve rog a o areta de acum înainte cu milă cătră re-mașii mei.

Ear pre tine, iubită turmă a credincioșilor, carea ca a două familiă ai fost dată mie dela Dumneșeu, te rog, să nu uiți pre unul mai mic dintre frați, carele 18 ani véra și earna, ție și noștea s'a nevoit a te pasce cu toiagul lui Christos. Cu credință am adus pre mieluseii tei în turma lui Christos, a mai-marelui păstoriu, trecându'i prin ușa sântului botez; păștrați iubiților *credința*, ce ați pro-

mis'o lui Dumneșeu, aducându-ve aminte, că toți câți în Christos v'ați botezat, în Christos v'ați și îmbrăcat! Cu iubire am legat inimile și mânilor tinerilor voștri în sfta taină a *cununiei*; păștrați fiii mei *iubirea*, ce ați promis'o lui Dumneșeu și ómenilor, ca se pliniți cuvântul lui Christos, carele și această iubire o pune în fruntea poruncilor sale. Cu *nădejdea* înviării și a vieții de veci am dat trupurile reșoșilor voștri pământului, ear sufletele lor le-am comandat în mâna lui Dumneșeu, ca după cuvântul prorocului din vechime să nu se atingă de dênsele muncă. Cu această *credință*, *dragoste* și *nădejde* viețuiți, iubit popor, acum și totdeauna; cu acestea priimiți alătura cu părinții voștri cei trupesci și pre cei sufletesci, cari v'au hrănit cu cuvântul lui Dumneșeu și cu ss. taine ale lui Christos, și remâneți întru Tatăl și Tatăl întru voi!

În fine cer iertarea voastră, onorați frați în Christos, cari m'ați priimit în ceta voastră, m'ați iubit în viață și ați ostenit aici la îngroparea trupului meu celui ostenit, și ve rog, ca în ss. voștre rugăciuni să pomeniți și numele adormitului voștru frate și împreună-slujitoriu M.

Ear tu, Părinte cereșc, vistieriu bunătăților și dătătoriu de viață, carele m'ai învrednicit pre mine robul Teu a sluji aici pre pământ sântului Teu altariu, învredniceșce-me, a slujii ție și în Ierusalimul cel de sus, în biserica Ta cea plină de mărire și nefăcută de mâni omenesci, adevérind și întru mine cuvântul iubitului Teu proroc:

„Dis'a Domnul Domnului meu: Tu ești preot în veac după rânduiala lui Melchisedec.“

XXXV.° La înmormântarea unui învățător.

*„Bine serv bun și credincios:
preste puține ai fost credincios,
preste multe te voi pune; intră
întru bucuria Domnului tău“.*

Mateiu 25, 23.

Cu întristare încungiurăm astăzi acest mormânt, care după vederile noastre omenesci și după dorințele inimilor noastre s'a deschis mult prea de timpuriu, pentru de a 'nghieți o viață juvenilă de cele mai bune speranțe în viitoriu. Căci cine altul, ca tine, frate iubit, avea dreptul a accepta dela sorțe o viață lungă și fericită? Cine altul, ca tine, carele te legănai în flórea vieței, în cea mai frumoasă etate de abia 25 ani, — etate, după șa poetului:

*„Când pasérea cântă, când flórea îți spune,
Că vieța e dulce și n'are suspin“.*

Ca tine, carele erai înzestrat cu acele facultăți ale minții și inimei, ce pot garanta o viață mănósă și de bună memoriă și la generațiunile următoare? Și cu toate acestea eată nici flórea tinerețelor, nici grija unui tată mult iubitoriu, și priveghiările cele de ânger-păzitoriu ale unei mame doiose, nici pozițiunea ta cea stimată în sinul societății, nici silințele medicilor și puterea medicamentelor n'au fost în stare a mântui prețioșa ta viață și a ne scuti pre toți de încungiurarea acestui trist mormânt. Mórtea, domnitórea a totă suflarea, inimica cea ne'mpăcată a tot ce este mortal, te-a răpit cu putere iresistibilă din brațele părinților, fraților, rudeniilor, amicilor și elevilor tăi, și astăzi este șa, când cu ochii scálđați în lacrimi predăm remășițele tale pământesci sinului celui de mamă al pământului. O cât e de adevărat cuvântul psalmistului,

că omul e ca érba și șailele lui ca flórea câmpului! Precum și cuvântul înțeleptului Solomon, că toate sunt deșertăciune cele pământesci!

Și decă omul ar fi numai pământ luat din pământ; decă vieța lui ar fi numai picătura aceea de timp dela nascere până la mórte; decă spiritul lui cu toate bogatele sale daruri, cu totă comóra sa de idei și sentimente ar apune deodată cu vasul cel fragil al corpului, atunci ființa mai nefericită decât omul n'ar fi pe lume, și durerea, ce ni-o causéază mórtea, ar trebui se ne ducă până la desperare. Dar, mulțemită bunătății și înțelepciunei Creatorului, nu este așa, ci astfel judecă numai aceia, cari după cuvântul Apostolului „n'au nădejde“; ear noi, cari purtăm pe frunte sigilul mielului lui Dumneșeu, noi altmintea credem, altmintea scim și mărturisim. Noi credem, că spiritul, rađa din lumina cea neapropiată a lui Dumneșeu, eșind din ângustimea corpului, trece din desvotare în desvotare, din putere în putere, din perfecțiune în perfecțiune, apropiându-se tot mai mult de isvorul cel etern al ființei sale. Noi credem, că precum Iisus a murit și a înviiat, așa și pre cei morți întru Dênsul 'i va înviiá împreună cu Dînsul. Credem, frate iubit, că momentul morții tale pe pământ e totodată momentul nascerei tale în altă lume mai înaltă. Astfel credem noi ca creștini, și credința acésta este balsamul ce alină durerea noastră, când chipul tău cel iubit dispare dela ochii nostri în întunecimea mormântului. Acésta credință, anghira corabiei noastre în valurile vieței pământesci, se vë rădăce și pre voi, jalnici părinți și frați ai adormitului, din adâncimea întristărei și jalei, ce v'a cuprins astăzi, și se vë îndrepte ochii spre cer, de unde vine ajutoriul. Și atunci mormântul cu tăcerea și întristăciunea sa va deveni și pentru voi un strat luminos, în care vë

va cresce și va înflori flórea cea ceréscă a *speranței creștinesci* într'o viéță mai bună și mai fericită, carea órecând ne va întruni pre toți. De aceea cuvântul de despărțire, ce am trista datorință a-l rostí la ușa acestui mormânt, se nu petrecă în tânguiri și dureri, ci se fiă un cuvânt de revedere, ce rostim la despărțire iubiților nostri.

Și acest cuvânt 'l dicit înainte de toți vouă, jalnici părinți, cari cu nespūsă iubire, îngrijire și jertfire ați crescut pre acest fiu al vostru, care împreună cu ceilalți doi fii, ce v'a dat cerul, precum a fost și până aci, cu mult mai vêrtos era să fiă în viitoriu bucuria vieței vóstre, mângăierea și toia-gul bêtrânețelor vóstre. Conscii de datorința vóstră părintéscă, din frageda copilărie ați dat fiului vostru o educațiune bine îngrijită și după talentele lui cele frumoșe, diligința lui neîntreruptă și purtarea lui esemplară avurăți bucuria a-l vedé crescând și desvoltându-se în modul cel mai frumos. Cum uitați voi tóte sacrificiile, tóte ostenelele, tóte greutățile vieței vóstre celei mult cercate, când vedeți pre fiul vostru iubit trecând din clasă în clasă și terminând cu succes laudabil studiile gimnasiale, în fine ajungând ca june de 18 ani la maturitate; apoi continuând studiile sale prescrise pentru statul învățătoresc și în fine ocupând postul de învățatoriu în acéstă onorată comună. Cât de mare a fost atunci bucuria vóstră pentru un astfel de tinér, care promitea a devení o flóre a familiei vóstre și a șcólei sale! Și eată astăzi flórea cea mai frumoșă cădută din pom, speranța nimicită, — iubitul vostru L. smuls din brațele vóstre! O cine n'ar simți împreună cu voi durerea vóstră? Cine n'ar înțelege tânguirea vóstră? De aceea, jalnici părinți, frați și rudenii, parte mare absente în mari depărtări, plângeți și jeliți pre iubitul

vostru N., dar plângeți creștinesce! Credeți, că Dumnezeu l'a iubit mai mult decât voi, căci 'l-a scutit de sarcina cea aprópe nesuportabilă a unei îndelungate vieți în suferințe și l'a rechiămat la sine, tocmai pe timpul trandafirilor ca pre un trandafir abia înflorit, însă atacat de un verme, ce avea să'l nimicéscă, mai curênd séu mai târziu. Mângăiați-vé, că iubitul vostru fiu lasă după sine cele mai frumoșe suveniri: numele cel bun, iubirea cătră familia sa, scurta dar roditórea sa carieră învățătorescă, iubirea colegilor și a elevilor săi, cari cu toții 'l însoțesc. Mângăiați-vé, că din copilăria lui până acum, la sănătate și la bólă, acasă și 'n străinătate, pretutindeni și totdeauna v'ați împlinit din tóte puterile, cu tótă scumpătatea datorințele vóstre de părinți, lucrând fără preget pentru perfecționarea și fericirea lui. Ear acum, când plécă din brațele vóstre, nu la catedra sa de învățatoriu, ci în țera cea necunoscută, pêtunsă numai de ochii credinței și iubirei, dați-'i, vé rog, părintésca și frățésca vóstră iertare pentru tot, ce v'ar fi greșit vreodată în viéța sa cea scurtă pămêntéscă.

Aceeași mulțemită fiéscă aduce adormitul frate prin modestul meu rost ven. séu Archipăstoriu, care și de mainainte, dar cu deosebire de trei ani încóce 'i devenise al doilea părinte, apoi iubitei biserici și șcóle, cărora a servit cu credință și devotament și ar fi servit încă mulți ani, decă mâna cea atotputinte nu'l chiămă atât de timpuriu la altă viéță, unde după cuvântul Scripturei învățătorii ómenilor vor strălucí ca stelele pe cer. Cu deosebire vé stringe mâna vouă, stimați colegi ai sei, cu cari a petrecut în iubire și armoniă colegială, și vouă, iubiții sei școlari, cari ați petrecut pre iubitul vostru învățatoriu cu cântările bisericesci, cari el vi le-a învățat. În fine mul-

țemesce răposatul nostru frate onoratei comune bisericesci, care l'a priimit cu iubire și căreia dânsul i-a servit cu credință, rugându-vă pre toți a'i păstră o suvenire binevoitoare. Ear pre Domnul vieței și al morții să'l rugăm pentru fericita odichnă a sufletului iubitului nostru fiu și frate, dîcînd, precum ne-a învățat Domnul și Mântuitoriul nostru Iisus Christos: Tatăl nostru.... Amin!

XXXVI.° La înmormântarea unui episcop bisericesc.

„Fericit bărbatul, carele n'a umblat în svatul necredincioșilor, și în calea pecătoșilor n'a stătut, și pe scaunul perđătorilor n'a ședut, ci în legea Domnului voia lui, și în legea lui va căută dîna și nóptea“.

Psalm 1, v. 1-2.

Cu aceste frumoșe cuvinte, onorați jalnici ascultători, lauda și fericesce sf. Proroc și Împărat David pre omul drept, carele purtând legea lui Dumneđu scrisă în inima sa, petrece vieța sa pămêntescă în frica lui Dumneđu și în fapte bune. Da, în adevăr ferice, pre carele plăcerile și deșertăciunile lunei nu l'au putut abate dela calea cea bună și drépta, dată nóue de făcătoriul spre fericirea nóstră pe pămênt și dincolo de mormênt; ci carele ca un călătoriu prevăđătoriu și înțelept s'a sciut ferí, ca de foc și de apă, de tot reul, și și-a urmat în linisce calea vieței până unde Dumneđu a binevoit a-i pune țintă și hotar. Ferice, căci acela în decursul vieței pămêntesci, carea în adevăr se póte numí o călătoriă, va remâné scutit de multe neplăceri și amărăciuni, de multe ispite și smintele stricătóre de suflet, ear la capetul dîlelor sale va puté privi cu linisce înderépt asupra vieței petrecute, dar tot asemenea și înainte, spre vieța cea netrecătóre, carea Domnul vieței și al morții a binevoit a o destiná omului, ca o continuare mai departe a vieței pămêntesci, ca o resplătire pentru cele bune séu rele, lucrate și sevêșite aici!

Un astfel de bărbat, jalnici ascultători, am perdut noi în fericitul adormit întru Domnul frate

al nostru P... , căruia cu durere și cu lacrimi facem astăzi onoarea din urmă. Da, jalnică familie a răposatului, nu numai voi, căroră repositul v'a fost soț și tată și purtătoriu de grijă; ci toți, cari l'am cunoscut și pentru vrednicia lui l'am iubit și stimat, toți simțim rana întristării în inimile noastre pentru pierderea lui, toți luăm parte la durerea voastră. Căci omul bun și înțelept este în societatea omenescă ca un pom roditoriu, de ale cărui fructe toți se îndulcesc, séu ca o comoră, din carea toți se împărtășesc: cel nesciutoriu priimesce dela el o învățătură bună, cel întristat un cuvânt de mângâiere și îmbărbătare, cel lipsit un ajutoriu, póte neasceptat, tocmai la timpul cel mai de lipsă. De aceea, ca se ne întorcem la cuvântul scripturei, la cartea vieței, Psalmistul asémenă pre atare om cu un pom resădit lângă isvórele apelor, carele va da rodul seu în vremea sa, și frunđa lui nu va cădé, și tóte, ori câte va face, vor sporí. Da, iubitul nostru frate P... , un pom bun, resădit lângă isvórele apelor, ai fost și tu în grădina acestei lumi; și rodul teu, faptele cele bune, l'ai dat la vremea sa; de aceea frunđele tale nu vor cădé, numele teu, pomenirea ta nu se va sterge din inimile noastre; de aceea faptele tale 'ți vor câștigá mila lui Dumneđu, fericirea cea vecinică la đua judecării.

Décă aruncăm o privire scurtă asupra vieței adormitului nostru frate, aflăm, ca densusul a fost născut aici, în sinul acestui onorat popor, din părinții legiuíți Petru și Maria. Mésa părinților lui era încungiurată pe atunci, după cum đice scriptura, de multime de odrasle de maslin, de numeroși fii și fiice, dintre cari unii au murit de timpuriu, ear alții au ajuns vârsta deseversită, însă astăzi toți sunt trecuți din vieța pământescă. Ajungând fratele nostru la

etate, s'a căsătorit, însă după 15 ani căsătoria lui din nefericire a trebuit să se desfacă, și așa recăsătorindu-se, a petrecut cu soția sa St... în frica lui Dumneđu 22 ani, având împreună 4 prunci, — pre voi, iubiților, cari de acum înainte sunteți orfani de tată, remași, după Dumneđu, numai sub îngrijirea bunei vóstre mame. Prin silință și ostenélă repositul a devenit un econom de frunte în acest popor, ear prin modestia, blândețele, dreptatea și înțelepciunea sa a meritat iubirea și încrederea poporului într'atâta, încât într'un șir frumos de ani a servit ca *epítrop* acestei s. biserici a s. Apostol și Evangelist Luca, care serviciu l'a purtat cu onóre, spre înaintarea binelei biserice, școlei și poporului, spre deplina mulțumire a maimarilor bisericesci și a întreg poporului credincios. Și precum a iubit casa lui Dumneđu în vieță, o a căutat cu bărbăția și a înaintat după putință binele și interesele ei: așa și în îndelungata sa bółă a iubit rugăciunea și cuvântul lui Dumneđu și s'a împărtășit adeseori de acestea, precum și de ss. Taine ale lui Christos. Ear ca cu o cunună frumoasă și-a împodobit capetul vieței pământesci prin generósa donațiune de 100 fl. în favorul fondului școlei, — o faptă frumoasă, nobilă și vrednică de urmare, prin carea și-a făcut nume neperitoriu și a intrat în rëndul ctitorilor și binefăcătorilor acestei s. biserici. Astfel cu drept cuvânt vom đice, că precum i-a fost vieța cu evlaviă, cu bună credință, cu fapte bune: așa și încheierea vieței i-a fost în mod cinstit creștinesc: mórte frumoasă întru rugăciuni și fapte bune, plăcute lui Dumneđu.

Ear acum, când Dumneđu a binevoit a'l chiámá din acéstă vieță, ție, jalnică soția a repositului, ear de acum înainte vėduvă St... , ție se cuvine prima aducere aminte, prima luare de rămas-bun din partea

lui. Iubita mea soție — 'ți dăce adormitul teu soț prin rostul meu, soța cea bărbată și credincioasă, ajutoriul și mângăierea vieții mele! 22 ani au trecut, de când Dumneșeu ne a împreunat prin legătura cea sfântă a legiuitei căsătorii. Ca un vis trecătoriu și fugitiv, séu ca 22 zile scurte a sburat timpul acesta, așa mi se pare acum, la capetul vieții; căci precum una mână a trupului dă sprijin și ajutoriu celeilalte, astfel tu, iubită soție, ai fost întru toate, după Dumneșeu, cel mai bun și mai credincios ajutoriu al meu întru toate. La bine și la rău, la bucuria și la întristare, în zile serine și 'n zile nuoroșe și furtunoșe, ochii mei au căutat spre tine, și inima mea, după cuvântul s. Scripturi — a nădejduit spre tine. Dorința mea ferbinte și rugăciunea mea cătră Dumneșeu era, ca precum în vârsta noastră tinerescă și mijlociă am lucrat și am ostenit împreună, așa și séra vieții, adecă bătrânețele, se le petrecem împreună, crescându-ne și norocindu-ne pruncii, cari Dumneșeu ni i-a dăruit, odichnindu-ne în rodurile ostenelelor noastre. Însă Dumneșeu a binevoit a hotărî altfel; și așa eată eu am ajuns astăzi la puntea cea tainică, carea desparte lumea cea vedută de cea nevădută, și alerg la făcătoriu meu; ear tu rămâi dincóce în valurile și necasurile cele de multe feluri ale lumii. Singură, veduvă, cu cinci prunci lângă tine, cari cer dela tine pâne, haine și creștere și toate cele trebuincioșe, la pragul bătrânețelor, cum vei purtă tu singură jugul vieții, care adeseori și la amândoi soții le este foarte greu? Cătră cine vei îndreptă ochii tăi, glasul tău, spre a cere svat și ajutoriu și mângăiere în necasurile tale? Căci soțul cel credincios lipsesce! Dar cu toate acestea, precum a dăis Christos cătră Petru, carele umblând pe mare începù a se îndoi, a se cufundă și a strigă de frică; precum, dăce, a dăis Chri-

stos lui Petru: Puțin credinciosule, pentru ce te îndoiesti? Nu te teme, căci eu sunt!“ — așa-ți dăce și tie un glas ceresc: Nu te teme! Eu sunt părintele și protectorul veduvelor, eu sum cu tine! Chiamă-me pre mine în ziua necasului teu, și te voiu scóte, și me vei preamări! Așa, iubita mea soție, viața trebuie se aibă un sfârșit; și se nu fiă fost 62 anii vieții, cu cari Dumneșeu a binevoit a me cinsti pre mine, ci 70, 80, 100 chiar, totuși în fine untul de lemn se gată, și candela trebuie se se stingă; însă Dumneșeu cel fără de 'nceput și fără de sfârșit va purta grijă și de tine, decă și de aci 'ncolo, precum până aci, vei umbra în căile Lui. Ziua și ceasul despărțirii a sosit: rămăsbun iubită soție! Îți mulțemesec, credincioșă mea soție, pentru tot binele, ce mi-ai făcut în viața noastră conjugală, pentru credința și dragostea și ajutoriuul tău; îți mulțemesec cu deosebire pentru buna îngrijire și multa răbdare, ce ai avut cu mine în bóla mea cea îndelungată, în carea buna ta îngrijire mi-a ușurat suferințele și mi-a alinat durerile. Toate acestea se ți le răsplătésce Dumneșeu cu bogatele sale daruri, și se-ți dăruiescă sănătate și putere trupescă și sufletescă, ca se-ți chivernisesci casa ta cu bărbăția și se-ți poți crește pruncii nostri în frica lui Dumneșeu și în toate învățăturile cele bune; se-ți lungescă firul vieții până la adânci bătrânețe. Ear când va binevoi a te chiăma și pre tine din viața acésta trecătoare, se-ți dăruiescă, după cum ne rugăm în casa lui Dumneșeu, sfârșit creștinesc, fără de patimă, nerușinat, cu pace, și răspuns bun la înfricoșatul județ al lui Christos. Și acum iertă pre soțul tău de toate, ori-ce ca om neputincios ți-ași fi greșit în viața mea, ca și tu se afli iertare și mântuire sufletului tău.

Lângă tine stau iubiții nostri prunci, de acum înainte orfani de tată, pre cari eu ca un tată pă-

mântesc v'am iubit și am purtat grijă de voi. Iubiții mei, de acum încolo voi sârmanilor nu mai aveți cui dice tată! Ba da, se nu greșesc, făcătorului cerului și al pământului, purtătorului de grijă și chranitorului tuturor. Acela Preaînduratul, carele ni-a dat tuturor ómenilor darul cel mare, de a'l cunósce, de a'l iubi, a'l numi Tată, acela va purta grijă și de voi. De aici încolo, și până la capétul vieței vóstre pre acela s'el numiți Tatăl vostru, și cătră El se rădicați mânilé și inimile vóstre! Cel-ce îmbracă mielul cu lâna cea caldă, ca se nu péră de vânturile primăverei; cel-ce chranesce puișorii paserei, ca se nu péră de fóme și de sete și de frig, acela, iubiții mei, cătră care pănăcând am fost cu voi, deapururea v'am învățat a rădicá mânilé vóstre, acela nu ve va lăsa orfani, ci ve va luá sub scutul seu, decă veți umbla în căile lui cele sfinte. Da, remâneți, copiii mei, remâneți totdeuna în calea cea bună a poruncilor Lui. Iubiți și cinstiți pre Dumneđu, ca pre bunătatea tuturor bunătăților, căci frica lui Dumneđu este temelia a tótă fericirea omului pe pământ. Fiți drepti în fapte și în cuvânt; fiți smeriți și umiliți, cum se cuvine tuturor tinerilor, și cu deosebire celor orfani. Fiți iubitori de muncă și de ostenélă, și întru sudóre dréptă se ve căștigați pânea vóstră. Ear după Dumneđu iubiți și cinstiți pre mama vóstră, pre carea Dumneđu vi o a lăsat, ca se ve créscă și se ve porțe de grijă și în locul meu; ascultați-o, mângăiați-o prin purtări bune, căci voi cu dênsa, și dênsa cu voi, — atâta mângăiere veți avé voi acum în lume. Iubită fiică și iubite fiule, întărăscă bunul Dumneđu legătura aceea sfântă a vóstră, carea El însuși o a încheiat, și carea nu e bine ca omul s'el slăbésacă și se o desfacă. Ioane, bucuria și nădejdea bētrânețelor mele, iubescé și de aci 'ncolo învățatura, și nu

te depărta dela dênsa, căci corónă ca ea nu este alta 'n lume. Fii tu cu deosebire toiagul și ajutoriul și sprijóna bētrânețelor mamei vóstre și ajutoriul la crescerea soriórelor tale, pre cari, vai cu câtă greutate, le las în lume încă neajunse la vērștă ca pre nisce floricele fragede și fără razim. Dumneđu cu voi, iubiții mei prunci, Dumneđu cu voi! — acésta este cea din urmă a mea sărutare, binecuvântare și rugăciune.

De asemenea las binecuvântarea mea și iubitelor mele cumnate, precum și iubiților nepoți, rugându-ve de fiésca vóstră iertare și de aducerea aminte și de mine în rugăciunile vóstre.

Ca dela o mamă bună și mult cinstită vin a-mi lua rămas-bun și dela stimata dómná, într'a cărei moșiă am petrecut partea cea mai mare a vieței mele bărbătesci, și dela carea am avut multe învățături folositoare și mult bine în vieța mea. Căreia sărutându-i mânilé, și rugându-o, ca cu iubire se privésacă și în venitoriu asupra remașilor mei, i mulțemesc din inimă pentru tóte binefacerile sale, și o rog ca de tot ce i-aș fi greșit în vieța ca un om, se me ierte.

În sfērșit vedându-me încungiurat de atâta mulțime și din acest iubit popor al nostru, în mijlocul căruia am petrecut vieța mea, și de străini, cari n'au pregetat, a 'mi da acésta onóre din urmă, me simt fórte mângăiat. Credința și speranța, că smeritul meu nume va trăi între voi și după despărțirea mea, mult me mângăia. Ve mulțemesc tuturor, de o națiune și de o credință, și străini, rudenii și prietini, cunoscuți și póte și necunoscuți, ve mulțemesc pentru acésta jalnică, dar frumósă petrecere, și ve rog pre toți și tóte, ca s'el-mi dați frățesca și creștinésca vóstră iertare, ca și voi se o dobândiți aceea dela Dumneđu, Tatăl nostru cel ceresc.

Și acum viu la tine, maică bătrână și totuși de-apururea tină, mirăsa lui Christos, porța cea pământescă a raiului ceresc, maică bună a tuturor, casa lui Dumnezeu, carea prin s. botez ne priimesci în brațele tale și 'n totă viața ne 'nsoțesci cu darurile tale, hrănind sufletele noastre cu pâinea cea cerească a cuvântului lui Dumnezeu și a ss. Taine. Eată ceea-ce am iubit deapururea în viața mea, ba ceea-ce cu oftare am dorit în bóla mea: ca se mai väd odată fața ta, Dumnezeu, deși în altă formă, m'a învrednicit a o vedé. Priimesce cu iubirea de mamă și puținele serviții, ce ți-am putut face eu, primesce-le, că purcese din inimă curată și sinceră, și pomenesce între numele fericiților tei ctitori și binefăcători și smeritul nume al credinciosului Teu fiu Petru.

Acum e ușurată inima mea de toate cele pământesci. Și așa încheiu cu cuvântul din cântarea frumosului nostru prasnice din urmă: Apostoli dela margini, adunându-ve aici în satul Getsimani, îngropați 'mi trupul meu; ear Tu fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul meu, priimesce duchul meu. Amin.

XXXVII.° La înmormântarea unei văduve evlavióse.

„Eară Maria partea cea bună și-a ales, carea nu se va luá dela dânsa.“
Luca 10, 42.

S. Evangelist Luca ne spune, că odiniórá întrând Iisus într'un sat, o femeie anume Marta, l'a priimit pe El în casa sa, unde Mântuitorul a și început a învăța poporul cuvântul lui Dumnezeu. Eară Marta avea o soră, ce se chiámá Maria, carea se așezase la picioarele Lui și ascultá cu căldură cuvântul Lui, pe când Marta, după obiceiul femeilor, se sírguiá a sluji Lui. În fine obosită de ostenélă, Marta díse cătră Iisus: „Dómne, au nu socotesci, că soru-mea singură m'a lăsat să slujesc? deci ți ei, ca se-mi ajute“. Atunci Tu Mântuitoriule, Bunule, care totdeauna faci voia Tatălui Tău din ceruri, 'i răspunseși: „Marto, Marto, te grijesci și spre multe te silești; dar *un* lucru trebuiesce. Eară Maria partea cea bună și-a ales, carea nu se va luá dela dânsa!“ Va se dícă: Tu Marto te îngrijesci de ale trupului, de mâncare, de beutură, de comoditatea óspelui Tău, și faci multă ostenélă și trudă; dar nu'ți aduci aminte, că acestea toate sunt deșerte și trecátóre și că nu pentru de acestea am întrat eu în casa vóstră. Ear Maria și-a ales partea cea bună, adecă: ascultarea cuvântului lui Dumnezeu, mâncarea cea duhovnicéscă, care hrănesce sufletul în viața acésta pământéscă și'l pregătesce pentru viața de veci.

De acest sânt cuvânt al Mântuitorului nostru ne aducem aminte, jalnici ascultători, în momentul acésta, când ne-am adunat și noi aici, ca să 'nsoțim la

odichna cea din urmă pre iubita noastră soră și maică, văduva St. . . . Căci bărbată a fost și dēnsa ca Marta, ostenitoare și sîrguitoare fără 'ncetare; dar pelîngă tóte aceste ostenele și nēsuințe ea n'a perdut din vedere nici cuvēntul lui Christos cătră Maria: că adecă ea și-a ales partea cea bună, carea nu se va lua dela dēnsa. Așa o cunoscurăm la început, așa până la capētul vieței ei.

Născută în sinul acestui onorat popor din părinții Dimitrie și Ana, adormită în Domnul ajungēnd la etatea cuviinciosă, se căsătorî la anul 1860 cu stimatul locuitor de aici P. . . , cu carele viețui în căsătorie bună creștină 23 ani, pănăcând Dumneșeu binevoi a chiăma pre iubitul ei soț, vrednicul episcop al acestei s. biserici, din vieța acēsta. Atunci dinsa rēmnase văduvă, avēnd lîngă sine 4 copii ai lor iubiți, cari deja la doi ani după perderea bunului lor tată eată aveau sē plîngă și lîngă sieriul mult-iubitei mame. Dar împreună cu dēnșii și cu numeroșii consăngeni și rudenii jelim și noi, iubiților, cari ne-am adunat la acēstă festivitate de doliu, pentru perderea prea timpuriă a unei femei atāt de vrednice, a unei creștine atāt de credinciose, a unei mame atāt de bune. Căci ca femee ea a fost, după cuvēntul s. scripturi, cununa bărbatului sēu, carele și putea pune într'ēnsa tótă încrederea și nădejdea sa. Căci așa șice înțeleptul Solomon, că femee bună cine și-a aflat, mai scumpă este aceea decāt petrile cele de mult preț. Ca creștină ea a fost un model de credință neclătită, de iubire nefățărîtă, de răbdare îndelungată și neobosită. Și chiar și când sórtea vieței 'i impuse jugul cel greu al văduviei, când se vedea încungiurată de patru prunci, parte încă necrescuți, parte nefericiți, ea punēndu-și nădejdea în Dumneșeu, părintele văduvelor, se rugă neconținut: „Dă-mi Dómne

putere, ca sē le pot purtá tóte, câte 'mi le-ai rēnduit Tu, ca sē le port în vieța acēsta“. Ear ca mamă nu încetá a învăță pe fiul și ficele sale frica lui Dumneșeu și bărbăția, dreptate, modestiă și tóte cele bune, fiindu-le mamă adevărată, dar totdeodată și vrednică locoțiitoare a tatălui. Pre unicul seu fiu, deși încungiurată de multe neajunsuri și nēcazuri, totuși nu'l strică dela școlă și învățatură, și astfel Dumneșeu o și învrednică a'l vedé eșit cu laudă la ținta dorită. Pre ficele sale le ținū în bună rēnduială pe lîngă sine, și astfel Dumneșeu o îmbucurá și pe calea acēsta, a le vedé puse în împregiurări bune și dorite. Da, după cuvēntul Scripturei, Dumneșeu 'i dete bucuria și mângăierea, a vedé pe copiii sei canisce tinere odrasle de maslin împregiurul mesei sale, purtând stēlpări de fapte bune. De asemenea evlavia ei și iubirea casei lui Dumneșeu, blândețele, îndurarea spre sēraci, dreptatea, mintea cea așezată și cuvintele ei cele binechibzuite o făcură plăcută tuturor și 'i agonisiră un nume bun și frumos, carele încă mult după trecerea ei din vieță va rēmnăne în memoria ómenilor. Căci tot cuvēntul lui Dumneșeu cel nemincinos ne încredințeză, că „pomenirea dreptului va fi cu laudă!“

Ear acum, la 53 ani ai etății și doi ai văduviei, sosit fiind ceasul despărțirei, adormita în Domnul vine a șice lumei și tuturor celor din lume rēmasbun. Inima ei de mamă sbórá mai ântâiu la voi, iubiți copii, cari i-ați fost cei mai de aprópe în lume. „Iubiții mei copii, — vă șice dulcele ei glas — Paraschivă cu fiuțul tēu, Ioane, Mariă cu soțul tēu Ioan, și Ană, cea mai nefericită, Dumneșeu a binevoit, ca astădi, aprópe de șiua născerei Maicei Preacurate, a preaînduratei mele patróne, eu sē es din mijlocul vostru. Pănăcând a trăit bunul vostru tată, cu dēnsul

împreună, ear dela trecerea lui din viață singură, cu ajutorul Tatălui ceresc, v'am crescut și v'am chivernisit. Precum adună găina puii sei sub aripile sale, astfel v'am adunat și eu pre voi sub aripile iubirei mele de mamă, v'am încălzit la peptul meu, v'am apărat cu brațele mele de tot răul. Acum aripile iubirei mele au slăbit, și voi din partea părinților voștri ați rămas ca sub bolta cerului. Ca călătorii obosiți, pre care l'a apucat noaptea la loc pustiu și nelocuit, care caută cu frică în dreapta și în stânga, unde se așteaptă un locșor de odihnă și adăpostire, așa și voi. Fără tată, fără mamă, mai toți încă neașezați, voi rădicați astăzi ochii la cer, ca când ați vrea să cereți înderept pre scumpa voastră mamă; și plecați la pământ, ca când ați voi să scoteți din gropă neprețuita voastră comoră; căutați cu lacrimi înfocate în dreapta și în stânga, ca când ați voi să aflați, orunde e chipul ei cel iubit? — înzadar, mărtașa nu mai dă înderept prada sa! Dar nu! Ochii voștri întunecați de lacrimi nu pot pătrunde așa departe; însă mângăierea și ajutorul nu vă vor lipsi nici vouă. Rădicați ochii voștri la cer, unde locuiesc părintele și isvorul a totă mângăierea, a tot ajutorul. Da, El Preabunul, carele însuși s'a numit părintele vedurilor și al orfanilor, El nu vă va lăsa nici pe voi. „Căutați, — ne dăce Fiul Lui cel ununăscut — căutați la paserile cerului, că nici semenă, nici seceră, nici adună în jignițe, și cu toate acestea Tatăl voștru cel ceresc le chărănesce pre ele. Și căutați la crinii câmpului, că nici ostenesc, nici torc, și totuși Tatăl i-a îmbrăcat atât de frumos, încât nici Solomon Împăratul întră totă podoba sa nu se putea asemăna cu dâșșii. Acel preabun Părinte, carele chărănesce paserile cerului și pescii mării și vermuțelul din țerână, acela nu vă va lăsa nici pre voi, numai să fiți vrednici de iubirea Lui.

Puneți dar frica lui Dumnezeu, ca o temelie tare și neclătită, în inimile voștre; iubiți-vă unul pre altul, înțelegeți-vă frățesce unul cu altul, nu vă depărtați, nu vă desbinați unul de câtră altul. Cei mai mari învățați pre cei mai mici, cei mai mici ascultați de cei mai mari, și așa prin purtarea voastră onorați pre Dumnezeu, dar onorați și memoria părinților voștri. Eară eu, sărutându-vă încă odată cu sărutarea cea mai de pre urmă, vă mulțemesc pentru dragostea și bunătatea voastră cu mine, cu deosebire în cursul bolii și neputinței mele, și vă las, ca o sântă moștenire, binecuvântarea mea, carea Dumnezeu cerurilor să oducă în deplinire.

Iubitele mele sorori Elena și Ana, pre cari ca soră bună și dulce v'am iubit, și cari tot asemenea iubire ați arătat câtră mine! Rămas-bun, iubite sorori, pânăcând Tatăl va binevoi ca să ne revedem în altă lume, ce căutăm și dorim cu credință creștinească. Vă mulțemesc, dragi sorori, pentru iubirea voastră, pentru ajutorul, ce mi-ați dat întră neajunsurile și suferințele mele, pentru căutarea cea cu iubire în bola și suferințele și neputințele mele. De aici încolo eu nu mai sum între voi, dar rămân între voi copiii mei, cari au lipsă de sprijinul și svatul și povăța voastră. O fiă-ve milă de dâșșii, cari acum lipsiți de amândoi părinții lor, și îndreptă ochii spre voi, ca să le țineți locul de mamă. Dumnezeu Preabunul, carele nici o faptă bună n'o lasă nerăsplătită, vă va răsplăti și voue iubirea, ce veți face cu orfanii sororei voștre. Pentru-că însuși a dăș prin rostul Fiului său și Mântuitorului nostru: „Adevăr dăce vouă; ce veți face unuia dintre acești mai mici frați ai mei, mie mi-ați făcut“. Rămas-bun, iubite sorori! Vă mulțemesc încă odată din totă inima mea pentru iubirea

vóstră și vă rog, ca 'n momentul, când am să stau înaintea înfricoșatului județ al lui Christos, să mă iertați de toate, câte v'ași fi greșit în viața mea pământescă. Dumnezeu cu voi, iubite sorori, cu pruncii vostri și cu toți iubiții vostri familiari!

Tot asemenea rog și pre iubiții mei nepoți și nepóte . . . . , pe stimații mei cuscri . . . . , apoi pre iubiții mei fini . . . . , asemenea pe vrednica dómná și patrónă a mea de mulți ani . . . . , iubiții veri și verișóre . . . . , și tot asemenea pre bunii și credincioșii mei și ai casei mele vecini, prietini și binevoitori . . . . , apoi pre toți și toate rudeniile, prietinii, cunoscuții și binevoitorii, în fine pre voi pre toți, pre cari dragostea creștinescă v'a îndemnat a-mi face acéstă din urmă onóre, vă rog, đic, cu iubire creștinescă, ca cu aceeași creștinescă iubire să'mi dați frățesca vóstră iertare pentru toate, câte în cursul vieței mele de 53 ani v'ași fi greșit, ca după cuvântul Domnului și voi să aflați iertare de toate greșelele vóstre la Tatăl meu și Tatăl vostru și al tuturor. Căruia cinste și mărire dela noi și dela tótă suflarea, din veci în veci. Amin!

XXXVIII.° La immorméntarea unui bătrân evlavios.

„Întórce-te suflete al meu întru odichna ta, că Domnul bine a făcut ție!”

Psalm 114, 6-7.

Pe vremea nasterii lui Christos, ne spune Luca Evangelistul, era în Ierusalim un om anume Simeon, și omul acela erá drept și temătoriu de Dumnezeu, asceptând mângăierea lui Israil, și Duch sfânt erá preste dênsul. Și era promis lui dela Duchul sfânt, să nu vadă mórtea, până ce va vedé pre Christosul Domnului. Și a venit cu Duchul în biserică, când au adus înlăuntru părinții pre Iisus pruncul, ca să facă ei după obiceiul legii pentru El. Și acela a luat pre pruncul Iisus în brațe și a binecuvântat pre Dumnezeu și a đis: „Acum slobodesce pre robul têu Stăpâne după cuvântul têu cu pace, că văđură ochii mei mântuirea ta, carea ai gătit înaintea feței tuturor popórelor: lumină spre descoperirea neamurilor și mărire poporului têu Israil“. (Luca II, 25—32).

Cu acest bătrân evlavios și sfânt, pre care Ev. Luca 'l numesce drept și temătoriu de Dumnezeu, îmi vine a asemená pre fericitul nostru adormit în Domnul frate, ba mulți dintre noi putem đice: tata Grigorie; pentrucă viața lui a fost astfel, încât sum convins, că toți cari l'ați cunoscut, veți consimți cu mine în privința acésta. El din tinerețele sale a iubit pre Dumnezeu și casa lui Dumnezeu, carea o cercetá cu cea mai mare dragoste, ca și bătrânul Simeon din evangeliă; el era drept întru toate lucrurile sale, așa încât cuvântul lui era cuvânt de încredere, și fapta lui faptă curată, — ca și ale bătrânului Simeon. Pen-

tru aceea ȃic, că precum b tr nului Simeon pentru dreptatea sa  i pentru dragostea sa c tr  Dumne eu s'a invrednicit a vedé, ba a lua în brațele sale pre Domnul  i Mântuitorul nostru Iisus Christos, fiind prunc de 40  ile: a a  i iubitul nostru frate  i tată Grigorie pentru dreptatea sa  i pentru curătenia inimei sale se va invrednici a vedé fa a lui Dumne eu, făcătorului s u  i al nostru; — căci: „Fericiti,  ice Christos, cei curați la inimă, că aceia vor ved  pe Dumne eu“; — se va invrednici a fi împreună cu Christos, Mântuitorul s u  i al nostru, căruia i-a slujit cu credin   i cu dragoste; căci unde este Christos, acolo va fi  i cel-ce a slujit Lui. „Părinte“,  ice Mântuitorul  nsu i în rugăciunea sa dela cina cea de taină c tr  Dumne eu Tat l, „Părinte, pre cari i-ai dat mie voiesc ca unde sum eu,  i aceia s  fi  cu mine, ca să vadă mărimea mea, carea o ai dat mi  mainainte de intemeerea lumii“.

Pentru aceea, iubiților ascultători, de i sim im durere cre tin sc  pentru un astfel de creștin bun  i evlavios: totuși 'l fericim, căci sufletul lui, deslegat de greutatea trupului, a e it dintr'o lume plină de păcate  i de aceea plină  i de necazuri  i patimi,  i ast  i credem că petrece în raiul fericirii, primind ca un bun luptătoriu cununa, ce este pregătită tuturor celor-ce iubesc pre Dumne eu  i umbl  în urmele sfintelor lui porunci. Pentru aceea cu deosebire tu, jalnică so i   i de acum înainte v duv ,  i voi, iubiților fii  i nepoți ai răposatului, de i nu vă voiu  ice să nu pl nge i, căci un astfel de so , un astfel de tată totdeauna este vrednic să-l pl nge i, — m ng ia i-ve cu aceea, că d nsul ' i-a plinit cursul vieței sale  i a ajuns la v rsta de 82 ani ca om vrednic, iubit  i onorat de to i, ca creștin bun  i credincios, ca  nv  cel ascultătoriu din t t  inima al lui Christos. M ng ia i-vă cu aceea, că el lasă după

sine un nume bun, care va trăi p n c nd vor trăi to i aceia, cari l-au cunoscut. M ng ia i-vă cu aceea, că sufletul lui cel drept  i curat  i binevoitoriu c tr  to i, după credința n str  cre tin sc , este în sinul lui Avraam, în locul fericirii.

 i așa, iubită jalnică so ie, de acum înainte v duv , eată bunul t u so   i i ia dela tine prin mine, slujitoriu bisericeii, cel din urmă rămas-bun. Cei 45 ani ai legiuitei nóstre căsătorii — ' i  ice adormitul, — au trecut ca 45 de  ile de cur nd; dar cu t te acestea multe greutate  i necazuri am pătimit într' n i. Însă cu ajutoriu lui Dumne eu celui pre indurat, păzind credința cea cre tin sc , le-am purtat  i petrecut t te. Acum fiind voia cea sfântă a Părintelui ceresc, ca să merg eu înainte din lume,  i s  me întorc întru odichna mea, — eată te las pe tine singură,  i încă în  ilele cele grele, adecă când începem a le sim i cu îndoită greutate.  ns , iubita mea so i , nu e ti singură, căci Dumne eu e cu tine. El, Preaputernicul, Preabunul, Pre induratu, care chr nesce paserile cerului  i împodobesce crinii c mpului, va purta grijă  i de tine, dec  vei avea totdeauna credin  într' nsul  i vei ascult  de poruncile Lui, fără de cari nu este adevărată bucuri , nici adevărată fericire în lume. Grijesce  i de aici încolo de pruncii, ce ni i-a dat Dumne eu, cu doio ia de mamă  i cu prevederea de tată, — căci am ndou  aceste datorin e de acum înainte rem n asupra ta; ear pre adormitul t u so  Grigorie, iartă'l de t te, ce- i va fi greșit în vieța p m nt sc ,  i te r g  lui Dumne eu pentru iertarea păcatelor lui  i fericita lui odichn . Iubiții mei prunci Gr. . . .  i N. . . , cari pentru dep rtarea locului n' ti putut fi nici l ng  sicriul meu după m rte, — apoi voi nev rstnicilor I. . .  i M. . . , de ast  i încolo voi sunteți fără tată. Însă nu! Căci Tatăl ceresc, a cărui

milă este dela răsărituri până la apusuri, a cărui purtare de grijă priveghează și asupra gândăcelului din erbă, va purta grijă și de voi, fiți numai vrednici de mila Lui! Iubiți pre Dumneșeu, precum totdeauna v'am învățat. Onorați, spriginiți și mângăiați pre buna voastră mamă, ascultați-o întru toate, nu o necăjiți, nu o întristați; trăiți în pace și dragoste între voi și prin purtarea voastră cea bună cinstiți pomenirea tatălui vostru și vă faceți vrednici de dragostea ómenilor celor buni și creștini. Bucuros ași fi mai fost cu voi, ca să vă ved pre toți crescuți și așezați, Dumneșeu însă a voit altfel; fiă voia Lui! Tatăl vostru nu are averi să vă lase, și chiar și când ar fi avut, averile sunt o moștenire de tot nesigură, de tot nestatornică. Moștenirea, ce vi-o las eu, este: ca să fiți cu frica lui Dumneșeu, să fiți modești, drești, credincioși, lucrători, grijitori, și atunci darul lui Dumneșeu va fi cu voi. Priimiți cei de aproape și cei din depărtări binecuvântarea tatălui vostru și dați'i și voi cea din urmă sărutare și iertare.

În sfârșit, deși tata Grigorie a fost străin între noi, totuși ca unul, ce o parte mare a vieții sale o a petrecut aici, rógă pre toți, cu cari a fost împreună în viață, pre rudeniile de totă clasa, pre domniii diregători, căroră li-a fost subordonat, pre vecinii, prietini și cunoscuții, ca de toate, ce ca purtătoriu de trup și viețuitoriu în lume ve va fi greșit, să'l iertați, ca și Tatăl ceresc cel singur sfânt și fără de păcat să ierte greșelele vóstre. Amin!

XXXIX.° La înmormântarea unei femei binefăcătoare.

*„Eu sunt învierea și viața; cel-
ce crede întru mine, de va și muri,
viu va fi“.*

Ev. Ioan, cap 11, vers 25.

Cu aceste cuvinte rădică órecând Christos pre Marta din adâncul durerii, în carea căduse prin mórtea fratelui său Lazar. Acesta reposase înainte cu trei zile în brațele sororilor sale Marta și Maria, și Christos mergând spre Ierusalim, intrase în Vitania, pe unde avea se trecă. Marta auzind despre venirea Lui, alergase spre întimpinare și versase durerea inimei sale înaintea Lui. „Dómne, — șisesse ea — de ai fi fost aici, fratele meu nu ar fi murit; ci și acum, știu, că măcar ce ai cere dela Dumneșeu, da-va Ție Dumneșeu“. Domnul i respuse: „Înviiava fratele Teu“. Ear Marta șise: „Știu că va înviiá, la înviere, în ziua cea de apoi“. Atunci i replică Mântuitoriu dumneșeesile cuvinte: „Eu sum învierea și viața; cel-ce crede întru mine, de va și muri, viu va fi“. În adevăr dumneșeesile cuvinte! În adevăr un isvor nesecabil de mângăiere și întărire, atunci pentru Marta, ear după aceea pentru toți credincioșii sei din neam în neam. Căci esperiința de toate zilele ne arată, că firea necurmat 'și face cursul seu, că schimbările din lume se urméză necontentit una pre alta, că mórtea cere tributul seu dela toți: astăzi dela unul, mâne dela altul, dar de trecut nu trece pre nimeni. Décă dar puterea ei este atât de mare; decă nici tinerețele, nici neamul, nici averea, nici frumseța, nici în fine nimic, nici o putere omenescă

nu este în stare a frânge puterea ei; decă ea fără privire la durerea, ce ne face, la starea de suferință, în carea ne aduce, răpescce pre iubiții nostri din brațele noastre, și trebuie să vedem cu ochii lacrimoși și cu inima frântă, cum nu este putere 'n lume, carea s'o respingă séu barem s'o opréscă: — atunci în adevăr ce alinare putem afla pentru ranele noastre, fără numai credința cea ne'ndoită în Dumneđu, precum ni l'a descoperit unul-născut fiul Lui, Domnul Iisus Christos! El pogorându-se dela înălțimea dumneđuerei, a 'mbrăcat trupul nostru cel muritoriu, — nu pentru sine, ci pentru noi, — a purtat toate greutățile sîrmanei noastre vieți pămîntesci, a arătat omenilor voința lui Dumneđu, a rădicat pre cei căduți, a întărit pre cei rătăciți, a mângăiat pre cei intristați, — toate acestea nu pentru sine, ci pentru noi. În sfîrșit a răbdat patimile cele mai înfricoșate, a murit mórtea cea mai amară, — nu pentru sine, căci El a fost cel sfânt și drept și fără de păcat, ci pentru noi; apoi a înviiat cu preamărire a treia di și s'a înălțat la cerescul Părinte, de unde a venit, șede de a drépta Lui și judecă viii și morții. El prin cuvintele și faptele sale — care aici sunt *una* — el a învățat a privi și vieța omenéscă în lumina cea curată a cunoscînței de Dumneđu. El ni a aretat, că precum trupul cel muritoriu nu este totă ființa noastră, ci numai o parte, și încă partea ei cea mai debilă, așa și petrecerea noastră pe pămînt nu este totă vieța noastră, ci numai o parte, și încă numai, o parte mică și neînsemnată a aceleia. Ne a învățat, a nu privi pămîntul de unica noastră patriă, ci numai ca un punct de pregătire, de trecere la altă patriă mai înaltă, mai perfectă, mai fericită. Ne a învețat a nu ne aduna comori pe pămînt, unde moliile și rugina le strica și unde furii le sapă și le

fura, ci în cer, unde sînt scutite de toate acestea. Ne a învățat, a lua crucea noastră și a urma Lui, și o fericire! ne-a încredințat, că unde va fi El, acolo vor fi și aceia, cari vor slují Lui. Și așa eată că pentru cei-ce 'l iubesc pre El, pentru cei-ce slujesc Lui cu credință, nici suferințele vieței, nici venirea morții nu mai pot avé nimic îngrozitoriu; căci mórtea pentru ei devine un mijloc de a se împreună cu Christos, precum în adevăr și dice marele Pavel cătră iubiții sei Filipeni (cap 1, st. 23): „Dor avënd să me slobođesc și să fiu cu Christos“. „Eu sum învierea și vieța; cel-ce crede întru mine de va și muri, viu va fi,“ — aceste cuvinte sînt razimul vieței lor, acestea mângăierea morții lor.

Astfel este, onorată jalnică adunare, vieța și mórtea creștinului; ear acum Vă rog se trecem în câte-va cuvinte și preste vieța adormitei în Domnul sorori și maice a noastre Elisaveta. „Dómne, — dici și tu, jalnic și preajalnic soț vėduvit, ca Marta din Evangeliă, — „Dómne, de ai fi fost aici, fratele meu nu ar fi murit,“ — „Dómne, de ai fi voit, prea buna soțiă a vieței mele nu ar fi murit!“ Înse precum atunci Martei, așa și astădi 'ți respunde Christos ție: „Eu sum învierea și vieța; cel-ce crede întru mine, de va și muri, viu va fi!“ — Și aceste cuvinte precum aduseră mângăiere în inima Martei cea întunecată de nuorii întristărei, așa dorim să aducă mângăiere și în inima ta cea sfășiată de durere. Este adevărat, că perderea ta este nemésurată și inima ta cea simțitoare e ca despicală în două prin acéstă sabiă de foc; dar este adevărat și aceea, ca fericita soțiă a vieței tale a fost una din acelea, carea în vieța sa cu inima și cu gura, cu cuvântul și cu fapta a mărturisit pre Christos, și căreia Christos i dice: „De ai și murit, viuă vei fi!“ Astădi vieța ei este încheiată, și ca atare ștă desvelită di-

naintea ochilor nostri. Noi cei-ce am fost chiămați mai de aprópe a 'i aduce adeseori sfiintele mângăiări ale religiunei, noi trebuie să fericim vieța ei, și trebuie să mărturisim — nu pentru mărirea ei, ci spre mărirea lui Dumnezeu! — că această vieță, încât e cu putință naturei debile omenesci, a fost o urmare credincioasă a învățăturilor lui Christos. Împreunată prin legătura iubirei curate cu un soț, cu care inima ei a armoniat la toate cugetele și faptele bune și de laudă, cei 34 ani ai fericitei lor căsătorii, de-și sórtea vieței nu i a scutit nici pre dênșii de jugul seu cel greu, totuși au fost, ca tot atâte ăile, un timp de mângăiere și mulțemire împrumutată. Lipsiți de timpuriu de părinții lor, parte mare înstrăinați din pământul cel dulce al născerei și copilăriei, în timpuri grele pentru credința noastră, pentru poporul nostru, ei fiind fără prunci au învățat de timpuriu ași afla bucuria și mângăierea și fericirea unul într'altul, și astfel cu frica lui Dumnezeu, prin blândețe, sinceritate, iubire curată, ca doi prunci fără reutate, sciură face din casa lor un mic raiu pământesc, în care și străinul bucuros era priimit și putea să se îndulcescă. Prin economiă înțeleptă adormita în Domnul în totă vieța sa sciù mulțemi trebuințele casei sale și totuși a păstra câte un fileriu și pentru frații sei, sororile sale, și toți cei lipsiți. Ba de mai multe ori, încă înainte de a adună de pe câmp rodirile sale, făcea parte din ele celor sêraci și necăjiți. Mintea cea matură și purtarea cea modestă o facură de timpuriu prețuită îndeobsce, bunețea inimei i câștigă în scurt timp iubirea tuturor, alipirea ei cu tot sufletul de biserica sa, de națiunea sa ne'nvêțară pre toți a o stima, a o onorá ca pre o femeie adevêrat nobilă, nu numai după neam, ci și după simțeminte. Dar cu deosebire casa lui Dumnezeu, carea

o a iubit atât de mult în vieța sa, a fost și în momentele din urmă un obiect deosebit al îngrijirei ei. Biserica, în carea dênșea a priimit sânta taina a botezului, în carea a consacrat legătura cea vecinică a iubirei cu soțul seu — biserica noastră cu deosebire a aflat într'ênșea o ctitoră nobilă, va avé a gusta din binefacerile ei și va păstrá cu mulțemită și binecuvântare numele ei. Și așa precum a viețuit cu frica lui Dumnezeu, cu modestiă, cu iubire cătră toți, ca un model viu al virtuților unei femei creștine, așa a și încheiat cursul vieței sale cu fapte demne de dênșea, care i vor păstrá pomenirea cu laudă. Eată pentru ce avem drept a fericí vieța ei! Căci adecă, fiind milostivă se va miluí! Căci: fiind curată la inimă, va vedé pre Dumnezeu! Căci: cređând în Christos, fiul lui Dumnezeu și Mântuitoriul lumii, de a și murit, totuși este și va fi viuă!

Pentru aceea, jalnic soț! credincios companion în drumul vieței, alină durerea ta, potolesce lacrimile tale, cu cari în decurgerea bólei celei grele și îndelungate ai udat patul durerilor ei și cu cari astăđi înundezi sicriul iubitei tale Elisaveta. Dumnezeu a voit, ca nu amêndoi deodată, precum ve era dorința, nici după ordinea cea îndatinată a firei, ci unul mai curênd și altul mai târđiu să eșiți din vieța pământescă. Adevêrat, că un toiag al betrânelor tale celor cinstite s'a rupt; adevêrat, că preaiubita ta soțiă te lasă singur, tocmai pe când se apropiă ăilele cele de ostenélă și de durere; însé mai pre sus de toate îngrijirile și durerile și cugetările noastre este svatul cel vecinic și nestrămutabil al lui Dumnezeu. Mângăiă-te, ca vieța vóstră a fost atât de fericită, precum a fost; mângăiă-te, că despărțirea vóstră a fost, ca și vieța vóstră, cu cea mai curată iubire; mângăiă-te, că tot, ce s'a putut face, atât în

privința sănătății ei trupesci, cât și a celei sufletesci, ai făcut: mângăia-te, că dai lui Dumnezeu un suflet iubit și iubitoriu, care precum în viață ți-a fost ca un ânger păzitoriu, așa și după moarte se va ruga pentru tine Făcătorului. Și în sfârșit, precum cu puține momente 'nainte de sfârșit, ca doi amici credincioși se despărțesc pe cât-va timp, v'ați dat mâ-nile, care 34 ani au mers împreunate prin viață, așa și acum iertă pre iubita ta Elisaveta de toate, ce 'ți va fi greșit în viața sa!

Tu, iubit frate al adormitei, pre care nu te a mai putut vedea și îmbrățișa în viață, dar în locul căruia a vădut cu mângăiere barem pre unul din iubiiții fiii tei, iertă și tu pre sora ta, carea merge naintea ta la locașurile vecinicii. Asemenea și voi, iubiiți nepoți și nepoțe, rudeniile, prietini și prietenele, dar și aceia séu acelea, pre cari slăbiciunile firei omenesci v'au depărtat póte unii de alții, — în sfârșit toți și toate, mari și mici, cari i-ați făcut onórea acestei însoțiri din urmă, iertați-o, ve dice, și voi, ca și Dumnezeu se ve ierte pre voi.

Și așa trup, muritoriu, tu te vei întórce în pământ, din care ești făcut, după rânduie-la cea dela început a Făcătorului. Ear tu, suflet nemuritoriu, carele încă de aici ți-ai pregătit locul într'altă viață, acum după-ace ai eșit din vasul cel stricăcios al trupului, avântă-te la împărăția luminei și fericirei, și ți-ia cununa, carea după cuvântul Apostolului — Timot. 4, 8. — „o va da ție Domnul în ziua aceea, dreptul judecătoriu, și nu numai ție, ci și tuturor celor ce iubesc aretarea Lui. Căci în adevăr Tu ai cređut, și tot, cel-ce crede întru Dênsul, de va și muri, viu va fi“. Amin.

XL.° La înmormântarea unui pădurariu asasinat.

*„Spune-mi Dómne sfârșitul meu
și numărul ȃilelor mele care este?
ca să știu, de ce mă lipsesc eu.“*

Psalm XXXVIII.

O veste înfricoșată sbură în ȃilele acestea prin orașul nostru cel liniștit, și eră spusă cu îngrozire din om în om: vestea, că pădurariul orașenesc Georgie a fost omorît și aflat mort. Și durere, vestea cea înfricoșată se adeveri: bunul creștin, credinciosul slujbaș, fericitul soț, doiosul părinte și moș, iubitoriu frate plécă séra în afacerile diregătoriei sale la satul vecin, dar târđiu după međul nopții călăria, ce purtase de mulți ani pre stăpânul seu, se reîntórce singură acasă, vestitoare a crimei ce s'a întemplat. Și când spăimântata soția și fiii alergară cu grabă a căuta pre iubitul cap al familiei, — grozavă vedere! il aflară mort la marginea drumului, cu capul zdrobit de dinapoi, cu buzele strînse de durere, cu mâna pe arma de apărare, precum se vede, prinsă prea târđiu: omul căduse pradă omului, împlinitoriu datorinței patimei ceii înfricoșate a răsbunării. O faptă négră, o păcat întunecat, o răutate diaboléscă, o mâna fără de lege! Fapta cea négră alege întunerecul nopții, spre a se sévêrși; păcatul fuge și se ascunde de lumina ȃilei; diavolul pândesce și vênéză după viața dată de Dumnezeu; mâna cea fără de lege a lui Cain se rădică asupra capului dreptului Avel! „Șede păcătósul întru ascunsuri, ca să ucidă pre cel drept; pândesce întru ascuns, ca leul în culcușul seu, pândesce, cum sé'l apuce pre el „(Ps. IX, 29—30).“ Până când Dómne — ȃicem și noi Dómne împreună cu robul Têu Georgie — până

când mă vei uita până în sfârșit? Pânăcând se va înălța vrăjmașul meu asupra mea? Pânăcând, Dómnne vei răbda păcatul și fărădelegea? Eată m'au cuprins durerile morții, și riurile fără de legii m'au turburat!“ (Ps. XVII, 5). — Dar răbdare, iubite creștine! „A mea, — dice Domnul cerului și al pământului — a mea este judecata și dreptatea“. „Și voiu sdrumică pre cei fără de lege ca praful în fața vântului, ca tina ulițelor îi voiu șterge pre ei!“ (Ps. XVII, 45). „Caine, unde este fratele tǎu? Sângele fratelui tǎu strigă cătră mine din pământ!“ — „Eară dreptul ca finicul va înflori și ca chedul cel din Livan se va înălța“ (Ps. XXX). „Dómnne“ se rógă răposatul robul tǎu Georgie, „Dómnne, în mâ-nile Tale voiu pune duchul meu; mântuitu-m'ai Dómnne Dumneđeu adevǎrului!“ (Ps. XXX, 5).

Jalnici ascultători! Este prea îngrozitoare întem-
plarea, care ne-a intrunit astăzi aici, și prea mare durerea familiei în jale și a tuturor celor bine-simți-
tori, ca să o putem cuprinde în cuvinte. Pentru acea rugăm pre Dumneđeu toți cu un glas și cu o inimă, ca să facă judecată și dreptate, ca să ierte păcatele robului său, fratelui nostru Georgie și să așede sufletul lui în locul fericirii ceresci, în sinul lui Avraam, împreună cu toți sfinții și dreptii, cari 'i-au plăcut din veac.

Și așa întorcându-ne la casa pământescă a răpo-
satului, carea răsună de plângeri și tânguiri, în fruntea tuturor te aflăm pre tine, iubită jalnică soție, carea dela vederea soțului tǎu despărțit de viață întru acest chip, ai plâns necontenit și strigi împreună cu pro-
rocul: „Toți câți treceți pe cale, întorceți-ve și ve-
deți, de este durere ca durerea mea!“ Iubita, jalnica mea soție — îți dice mortul din sicriu — iubită jalnica mea soție, cu carea am petrecut în fericită căsătorie 27 ani, ore adusu-ni-am noi vreodată aminte, că des-
părțirea noastră va fi ore-când așa? Eu es din lume

fără a fi fost bolnav, fără a-ți fi putut cere iertare pentru cele ce-ți voiu fi greșit în viață, fără de a-ți fi putut da mâna și a-ți dice un rămas-bun pentru această călătorie la viața cea vecinică; ba mâna ucigașului nu 'mi-a lăsat timp nici barem a mă împăca cu Dumneđeu și cu lumea, precum se dă chiar și celor judecați la morțe, fără de a-mi fi putut aprinde tu său altcineva barem făcliuța de cǎră, care o aprinde dragostea creștinescă la capul celui muribund. O iu-
bită soție, iartă-mă acum de toate, rógă-te lui Dum-
neđeu pentru iertarea păcatelor mele și fericita mea odichnă, și îngrijesce, ca casa lui Dumneđeu să înalțe la cer rugăciunile ei de maică, cari mie nu mi-a fost cu putință a le înălța. Și așa rămas-bun, iubită soție, Dumneđeu să te mângăie și să te întărescă în văduvia ta cu darul său, și la revedere în lumea cea fericită dincolo de mormânt, unde mâna ucigașului nu ajunge.

Asemenea te rog pre tine, iubita mea maică, care la adânci bătrânețe ai fost chiămată a îngropă în timp de câteva luni doi fii ai tei și a vedé lîngă tine văduvă și două fiice văduve, — o văduvie în-
treită!, iartă-mă de tot ce ți-am greșit în viața mea și dă-mi sărutarea ta din urmă și binecuvântarea ta de maică și apoi lasă-mă să odichnesc.

Eară vouă, iubitelor mele fiice, ție iubite fiule și vouă, plâpândii și drăgălașii mei nepoței, prietini-
lor și cunoscuților și tuturor celor de față vă las pă-
rintesca și frătesca mea sărutare și vă cer creștinեսca
vóstră iertare de toate câte v'ași fi greșit în viața
mea de 55 ani, ca și Dumneđeu cel singur bun și
sfânt și fără de păcat să ierte greșelele vóstre.

Ear pre Tine, părinte ceresc, care aici ai pus
sfârșitul meu și până aici ai măsurat numărul ărilor
mele, Te rog, să priimesci sufletul meu întru împără-
ția Ta cea cerescă. Și Tu fiul lui Dumneđeu și Mân-

tuitoriul lumii, Dómnne Iisuse Christóse, carele tělcharului celui împreună cu Tine rěstignit, carele Te-a mărturisit pre Tine și s'a rugat Ție: Pomenesce-mě Dómnne, când vei veni întru împărăția Ta, 'i-ai đis: „Astăđi împreună cu mine vei fi în raiu“, iartă-me pre mine păcătósul, carele nu m'am putut ruga nici cât acela. Și când vei veni întru mărirea Ta, încungiurat de s. ângeri, numără-mě și pre mine credinciosul těj între cei de-a-drépta Ta, și mă învrednicesce a auđi împreună cu dênșii glasul Těj cel preadorit: „Veniți, binecuvěntații părintelui meu, de moșteniți împărăția, carea este gătită vouě dela întemeierea lumii“. Amin!

XLI.° La înmorměntarea unui tiner gimnasist.

Sântul Evangelist Luca ne istorisesc în evangelia sa (cap 7. st. 11—16), că trecěnd odiniórá Mântuitoriul Christos prin cetatea Nain, scoteau din cetate pre un mort, fiu unul-născut al maicei sale, și aceea erá veduvă, și popor mult cu dęnsa din cetate. Și veděndu-o Domnul, i s'a făcut milă' de ea și i-a đis ei: Nu plânge. Și poruncind celor ce duceau mortul sě stea, s'a apropiat de dęnsul și a đis lui: Tinerule, ție grăiesc, scólă-te! Și îndată a șeđut drept mortul și a început a grăi, și l'a dat pre el maicei lui. „Și a luat“, đice Evangelistul, „frică pre toți și măriau pre Dumneđeu grăind: Că proroc mare s'a sculat întru noi, și cum-că a cercetat Dumneđeu pre poporul sěj“.

Căt de mult, on. jalnici ascultători, sémenă întěmplarea din Nain, descrisă de Evang. Luca, cu întěmplarea acésta, căreia toți sântem martori și părtași de durere. Acolo este un tiner Galilean necunoscut mai deaprópe; aici este tiněrul, carele în cea mai frumósă și mai drăgălașă flóre a vieței, în etate de 17 ani, aprópe de cununa maturității, a fost luat din brațele vieței păměntesci. Tinerul din Nain este unul născut, al maicei sale, și acésta este veduvă; aici este fiul întâiu-născut al unui tată, care de ani încă pórtă jugul cel greu al vėduviei. Acolo popor mult din cetate însoșesc pre biata mamă frântă de durere; aici asemenea popor mult, nu din cetatea nóstră numai, ci și din locurile învecinate însoșesc acest sicriu, — spre dověda viuă, cât de mult a fost iubit junele nostru în viěță și cât de mulți plâng despărțirea

lui atât de timpuriă. Și în adevăr o mörte tirană, și nesațioasă, tu nu te îndestuliși cu multele și scumpele jertfe, ce le ai răpit din grădina acestei onorate familii; trebuia să o ceri încă și acesta? Și încă atât de timpuriu? Vedem dinaintea noastră un pomișor de soiu nobil, care sub frageda îngrijire a cultivătorilor sei, și trebuie să mărturisesc în public cele mai frumoase talente, stetea încărcat de cele mai dragălaşe flori de primăveră, și îndulcea ochii tuturor celor ce 'l priviau; și astăzi eată florile lui vestejite, frunzele risipite pe fața pământului, și el însuși frânt și culcat de suflarea vântului morții. Câte bucurii, câte speranțe pentru venitoriu se desceptau la privirea pomișorului, acestuia! Căci decă florile lui erau atât de multe și de frumoase: cât de multe și de nobile erau să fiă ore-când fructele lui! Decă iubitul nostru escelă încă pe acum, ba a escelat în totă viața prin esemplarea sa modestă, blândete, diligență, curăția inimei, sinceritate, colegialitate, bunăvoință către toți omenii, și prin câte alte bune însușiri cari pot ornă pre un tiner, — apoi ce eră de aseptat dela dēnsul, decât aceea, că prin darul lui Dumneșeu, va deveni la timpul seu un razim al familiei, un decor al bisericei și națiunei sale, cari tocmai ele ce lipsă au de asemenea fii!, — va deveni un cetățen credincios și folositoriu al patriei sale, un membru binefăcătoriu al societății omenesci. Și acestea acum toate să fiă perdate? Și ostenelele cele necurmăte și jertfele cele nenumerate, și speranțele cele fericitoare, ce le desceptă el în inimile tuturor, fără urmă, ce bunul tată, scumpa familie a pus pentru crescerea lui, să fiă îngropate? Tote? Tote? O idee înfricoșată, a perit omul în univers, ba a trece înainte de perfecțiune din ființă la neființă! Părinte sfinte, cel-ce ne ai zidit în lume, acesta n'a putut fi voia ta, când ai zidit pre om pe

pământ și l'ai înzestrat cu calitățile cele mărețe, prin care el se apropia de ângerii Tei din cer! Și în adevăr nici că a fost! Căci eată iubitorilor, pe când astfel durerea noastră pare-că sapă în pământ, ca se ne îngrope și pre noi alătura cu iubitorii noștri, pe când tot pământul ni se pare în asemenea momente numai o vale mare a plângerei și a durerii! — pe atunci ochii credinței ne arată de departe pre Mântuitorul Christos, fiul lui Dumneșeu, care a venit în lume ca un sōre ceresc, ca să lumineze acea vale întunecată și să ni o arete în forma ei cea adevărată. Și eată umbrele per; și precum s'a rădicat velul cel negru al jalei de pe inima văduvei din Nain, când s'a apropiat Mântuitorul de dēns'a și i-a dis: Nu plânge! — așa se rădică și de pe inimile noastre, ale învățăcelilor lui Christos, cu încetul negura întristărei celei aproape de desperare, când Christos cu darul seu cel nedesertat se apropia și de noi, dicēndu-ne: Nu plângeți! Acolo, spre aretarea puterei sale celei dumneșeesci, Iisus scōlă pre tinerul din morți: — Tinerule, ție grăiesc, scōlă-te! — aici cu ochii credinței vedem, cu urechile credinței aușim pre același mântuitor dicēndu-ne: Eu sum învierea și viața, nimenea nu vine la tatăl fără numai prin mine; și iarăși: cel-ce ascultă cuvintele mele, și crede celui-ce m'a trāmis pre mine, are viața vecinică și la judecată nu va merge, ci a trecut din mörte în viață. — Și așa iubitul nostru și al nostru nu a murit, ci a adormit și a trecut din mörte la viață. Părintele ceresc, după svatul seu cel neurnat de debilitatea minții noastre, l'a chiămat la sine junicel în vârsta cea frumoasă de 17 ani; sufletul lui cel curat, capabil și iubitor de tot ce e bun și nobil în lume, continuă într'o lume mai bună, mai înaltă perfecțiunea aceea spirituală, pentru carea aici a ostentat cu atâta silință și serioșitate, care perfecționare

însă aici a fost întreruptă prin mâna morții. Aici într'o lume mai bună, mai fericite iubitul vostru și al nostru Eugeniu va reafă pre scumpa mamă, carea 'i merse înainte cu atâția ani, și pre carea și în cele din urmă ȃile ale vieții sale o a dorit și o a strigat; va reafă pre iubita sorióră, pre bunul unchiu, cari asemenea lui au fost secerăți de mórte înainte de a ajunge la perfecțiune. Așa, venerabil tată, venerabilă familiă, se adeveresce și aici la iubitul vostru Eugeniu, că mórtea pentru cei buni și curați este numai o trecere la altă viéță, la o viéță, carea astăđi séu mâne, când ne va chiámă la sine glasul Ziditoriului, are să ne unescă pre toți în patria cea cerescă, nóue încă necunoscută. Așa, iubiților jalnici ascultători, se adeveresce și aici, și de sigur fiă-care din noi, care a cunoscut pre adormitul june mai deaprópe, simte astăđi și trebuie se simtă împreună cu noi, că sufletul unui astfel de tiner, binecuvântat de Dumnezeu și de ómeni, de sigur este în fericirea aceea, ce o a gătit Dumnezeu tuturor celor ce'l iubesc pre El. Și așa, préjalnic tată, jalnică familiă, în loc de a înnoi o durere vechiă, carea numai acoperită de timp, dar nu micșorată stă în inimile vóstre, vin, după străvechia datină a sântei nóstre religiuni, a ve cere iertare pentru iubitul vostru. Scump tată și atât de sfășiat nu de durere, ci de dureri; prévenerați moși și unchi și mătușe, préiubite frate și dulci sorióre și toți membrii onoratei familii, mai sărutați odată pre bunul vostru *Eugeniu* și dați-i din inimă iertarea vóstră.

— Onorat corp profesoral, ce ai iubit pre reposatul în viéță și în mórte, priimiți prin rostul meu fiésca lui mulțemită pentru tóte ostenelele vóstre cele binevoitóre. Iubiți conscolari, cari l'ați iubit și pre cari v'a iubit și cari ați fost o parte principală a bucuriei și fericirii lui din viéță, iertați și voi acum pre con-

scolarul vostru și transplantați pe venitoriu tótă iubirea vóstră asupra iubitului seu frate mai tiner, ear' pre dênsul țineți-l, vă rog, în bună și amicală aducere-aminte. În fine toți și tóte, cari ați dat fericitului tiner acéstă numerosă însoțire creștinescă, de aprópe și de departe, betrâni și tineri, bărbați și femei, dați-i din inimă cea din urmă iertare, că și Dumnezeu, părintele iubirei, să vă ierte pre voi și pre noi pre toți. Amin.

XLII.° La înmormântarea unei feciôre mirese.

*„Dilele mele ca umbra s'au plecat,
și eu ca érba m'am uscat“!*

Psalm CI, 12.

Așa cântă odinióră, întru amărăciunea sufletului seu, psalmistul cel însuflețit de Dumneșeu, prorocul și împératul David, când i se păreá, că sórele vieței lui se plécă spre apus. Și aceste simțeminte pētrund astăđi și inimile nóstre, onorați jalnici ascultători, când vedem înaintea ochilor nostri jalnica privelisce, pentru carea ne-am adunat în număr atât de mare aici în casa lui Dumneșeu. Clopotele bisericilor pare că sună mai serios și mai trist decât altădată, — ori dóră plâng și ele împreună cu noi? Cântările bisericesci pare-că au alt ton, nu cu care suntem obișnuiți, — ori dóră căci se apropiá postul mare, și mâne vom sē facem sfērșit cântărilor celor vesele de până acum? Însași acéstă sfântă casă, chip al Ierusalimului celui de sus, pare-că a schimbat hainele cele luminate de până acum și s'a îmbrăcat în negru, — ori numai nouē ni-se pare? Ba nu, jalnici ascultători, nu este părere, ci este lucru aievea și adevérat! O iubită unică fiică și bucuria preaiubiților sei părinți, blânda I. . . sbóră astăđi din brațele scumpilor sei părinți, și un ânger blând o rădică și o strămută din necazurile pământesci la plaiurile ceresci. O drăgălașă mirésă, carea și pe patul morții și până la rēsuflarea cea mai de pe urmă doria sē vedă în fața sa chipul cel iubit al mirelui seu, 'și ia acum cununa de mirésă colo sus în casa cea nefăcută de mâni

omenesci. O flóre în tótă frumșeța, carea în douēđeci de primăveri a împodobit grădina casei părintesci, acum când erá aprópe a-și avé și ea grădina sa, a fost atinsă de brumă înainte de vreme, plécă capul la pământ și nu'l mai póte rădica; căci după vechia cântare a poporului nostru

*„nu l'a pus sē înflorésca,
ci l'a pus sē vestejésca“!*

Eară noi, jalnici ascultători, ne-am adunat aici, ca cu toții dimpreună sē ne rugăm lui Dumneșeu pentru iertarea păcatelor și fericita odichnă a róbei lui Dumneșeu, fetiței I. . . , sē plângem împreună cu voi jalnici părinți, și încât este după a noastră putere omenésca, sē ve cerem voue, căroră v'a fost rēnduit acest păhar amar, toți cu o gură și cu o inimă, đic, sē vē cerem mângăierea cea dela Christos, — unica, ce póte aliná durerile nóstre la perderi ca acésta.

Căci cine a fost gingașă flóre numită? Născută după mórtea unicului frățior, din stimații părinți de aici, copila crescú sub cea mai îngrijită priveghiare a părinților sei, ear la timpul normal începú învățământul școlar, care'l percurse cu diligență dela clasa primă până la cea din urmă. Credincióșă tradițiunilor poporului nostru, tiněra a fost gata, a se supune și la suferințe pentru credința și națiunea sa, și preste tot se bucurá de iubirea și simpatiile societății nóstre. Și astfel, dăruiță fiind dela Dumneșeu cu tóte darurile cele bune, sufletesci și trupesci, se părea că-i suride din depártare un frumos viitoriu. Atunci, la etatea cea mai frumósă de 18 ani, sănătatea ei, atât de veselă până aci, începú a langedi, și pelângă tóte silințele medicilor și tótă buna îngrijire din partea părinților și a celor mai de aprópe ai sei, nu se

mai puțin restaura pe deplin. „Dilele mele“ — ofta și ea sârmana adese ori — „dilele mele ca umbra s'au plecat, și eu ca érba m'am uscat“. Și așa după suferințe de doi ani, împărțită de repetite-ori cu sstaine și rugăciunile bisericeii, în dilele din urmă adormi întru Domnul.

O veniți dar, preaiubiții mei părinți, — așa ve rogă blânda copilă prin rostul nostru al slujitorilor s. altar, — veniți și mi dați încă odată scumpele vóstre mâni, să le mai sărut odată înainte de punerea mea în mormânt. Cu ce să ve pot eu mulțemi pentru multa iubire și bunătate și ostenelă, ce ați avut cu mine? Vai ce seracă sunt eu! Când se vè arèt și eu mulțemita inimei mele, eată me duc dela voi, și lângă durerile de pân'acum ve mai adaug altele nòue! Când erá s'emi zidiți casă spre înălțime, unde să viețuesc și eu cu cel trâmisi mie dela Dumneđu, eată casa mea în sinul pământului. Pe când cu puțin mai nainte 'mi pregătiți cunună de mirte și vël de mirésă, astădi 'mi pregătiți deja și cunună de cipres, și în loc de steag, cum se obicínuesce la cununii, puneți o cruce de pétră la capul mormântului meu. Dar iartă-mé Părinte ceresc preaindurate, așa a fost sfântă voia ta, și aceea s'a și împlinit. După multe și grele suferințe, grele pentru mine, grele și pentru voi, bunii mei părinți, cari pătimați împreună cu mine, după multe și grele suferințe lăsați-mé acum să odichnesc; căci după cântarea bisericească acum m'am odichnit și am aflat ușurare multă; că m'am mutat din stricăciune și m'am dus la vieță, Dómne mărre Ție!

Asemenea 'ți mulțemesc ție, iubitul alesul meu, logodnicul meu, carele cu adevărată credință și virtute militară nu te-ai depărtat dela mine nici în

îndelungatele și grelele mele suferințe, ci ai stat sentinelă credincioasă lângă logodnica ta până la resuflarea ei cea mai de pe urmă. Legătura noastră de pe pământ o a deslegat mórtea, dar iubirea mea duréză și dincolo de mormânt. Adio, scumpul meu; rogă-te lui Dumneđu pentru adormita ta logodnică, și fi sprijinul și mângăierea jalnicilor mei părinți, cari de aici încolo vor fi părinții tei. Rēmas-bun, bunul meu: Dumneđu să fiă cu tine în tótă viețta ta!

Și acum trăind în lume ómeni cu ómeni în bună frăție, și după rēnduiala lui Dumneđu legate familii de familii, rēmas-bun, iubite familii... cu cari părinții nostri au fost și sunt în bune referințe; pēstrați suvenirea adormitei vóstre fiice și nepóte, și în rugăciunile vóstre cătră Dumneđu nu uitați nici de pomeniirea ei.

Salutări de adio ve đic voué, iubiți frățiori și iubite sorioře, cu cari împreună am copilărit și am petrecut viețta noastră juvenilă, și priimiți intima mea mulțemită pentru multele semne de iubire, ce mi-ați dat în vieță și mi le dați și astădi prin doiósele vóstre cununi de despărțire, și astădi, đic, când voi dragi sorioře remâneți la mal, ear corăbióra mea stă gata, a me duce în marea eternității.

Pre voi, onorații și iubiții mei concetățeni din S..., bētrâni și tineri, vè rog, să me priimiți și acum în mijlocul vostru. Dorința mea ferbinte a fost, ca unde am vėđut ântâia-dată lumina đilei, acolo, în pământul cel sfânt al părinților, aici lângă casa lui Dumneđu, acolo să și odichnesc până la învierea cea de obște. Ve rog dar pre voi și pre toți, cari m'ați onorat cu acéstă petrecere din urmă, să mé iertați cu creștinéscă iubire de tot, ce v'ași fi greșit vreodată în scurta mea vieță pământéscă.

Ear pre Tine, Părintele nostru cel ceresc, făcătorul cerului și al pământului și a toate câte sunt în cer și pe pământ, Domnul vieții și al morții, Te rog, priimesce sufletul meu întru împărăția Ta cea cerescă. Căci eată ȳilele mele ca umbra s'au plecat și eu ca erva m'am uscat; eară Tu Dómnne rămâi în veac, și pomenirea Ta în neam și în neam! Amin.

NOTE.

1. Ținându-se adunarea generală a Asociațiunei transilvane la anul 1876 în Sibiiu, Comitetul Asociațiunei a celebrat un parastas solemn pentru Metropolitul Andreiu Baron de Șaguna, ca primul ei președinte, și a învitat pre autorul, a face cuvântul comemorativ bisericesc în onórea aceluia. Cuvântul e cel comunicat aici.

2. Serbând comuna bisericescă Sibiiu — cetate la 9 Februariu 1874 parastas pentru fondatorul Emanuil Goszdu, autorul ca parochul local a dat cetire și esplicare testamentului aceluia pe lângă cuvântarea memorială reprodusă aici.

3. La cuvântul acesta se adauge sub nota

◦ 4. Oda făcută de autorul la mórtea Metropolitului Andreiu (16/28 Iuniu 1873), compusă pentru chorul clerical din Sibiiu de profesorul de cant, P. Demetriu Cunțan.

◦ 5. Autorul a compus acest cuvânt la însărcinarea fericitului arhiepiscop și metropolit Miron, care pe lângă cercular l'a trimis preoțimeii spre eventuală folosire la parastasul aniversar al 25-lea (16 Iuniu 1898) dela mórtea Marelui Andreiu.

◦ 6. Compus la însărcinarea Ven. Consistoriu archidiececan, dar' din cauza unei subite indispoziții a autorului a trebuit să se omită.

◦ La parastasul inițiat de tinerime și serbat în mod demn de inteligența română din Sibiiu pentru Vasile Alexandri. La cuvânt s'a adaus și oda compusă de autorul la mórtea marelui poet.

7. Cuvântul dela mormântul lui Georgiu Barițiu († 1893) l'a ținut autorul din însărcinarea On. Comitet al Asociațiunei.

8. Paul Dunca de Șieu (Sajó), consilier reg. gubernial în pens. etc., răposat în Sibiiu la 19 Novembre 1888, îngropat în cimenterul bisericeii gr. or. din suburbiul Iosefin, între Episcopul Vasiliu Moga și Directorul școlar Moise Fulea, cu cari eră înrudit. Cuvântul acesta, ca ultimă-voce la mormântul lui, l'a ținut autorul din însărcinarea On. Comitet al Asociațiunei,

Venerabilii bătrâni amintiți aici sunt: Protopresbiterul de 90 ani Zacharia Boiu din Sighișoara, judeii Petru Roșca și Servian Popovici-Barcianu, consilierul aulic Iacob Bologa, toți din Sibiiu, canonicul Timoteiu Cipariu din Blaj ș. a., repositați curând unul după altul.

9. **Demetriu Andronic**, de origine din Bucuresci, banchier și cetățen în Sibiiu, necăsătorit, întemeietorul cunoscutei fundațiuni pentru spriginirea meseriașilor români gr. or. din Transilvania, repositat în Sibiiu la 4/16 Iuliu 1880 în etate de 70 ani, în urma amputărei unui picior.

10. **Iacob Bologa**, consilier aulic în pensiune, vice-președinte al Asociațiunei, cavaler ordului coronei de fer clasa III etc., repositat în Sibiiu la 18 Maiu 1888, în etate de 70 ani.

° 11. **Ioan Hannia**, protopresbiter, director seminarial etc. născut la 1818 în Sadu, repositat în Sibiiu la 1897 în etate de 80 ani.

12. **Dionisiu Chendi**, protopresbiter al tractului Mediașului, repositat la 25 Martiu 1887 în etate de 67 ani.

13. **Ioan Brote**, proprietar în Reșinari, fost episcop eparhial etc., repositat la 26 Ianuaru 1871 în etate de 52 ani.

14. **Vasiliu Roșescu**, protopresbiter și paroch în Cluj, deputat sinodal și congresual etc., repositat acolo la 27 Decembre 1888 în etate de 62 ani.

15. **Dr. Iosif Hodoș**, vice-comite în pens., membru al Academiei Române, referent școlar etc., repositat la 28 Novembre 1880, în etate de 51 ani.

16. **Ioan Gall**, protopresbiter al tractului Abrudului și paroch în Abrudsat, deputat sinodal și congresual etc., repositat la 26 Ianuaru 1889 în etate de 53 ani.

° 17. **Ioan Codru Drăgușanul**, vice-căpitan al Făgărașului etc. născut la 1817, repositat la 1884 în etate de 67 ani.

° 18. **Ioan Popescu**, protopresbiter, profesor seminarial, născut la 1832, repositat la 1892, în etate de 60 ani.

19. **Dr. Ioan Borcia**, avocat și fiscal consistorial, născut în Seliște, repositat în Sibiiu la 25 Novembre 1883 în etate de 48 ani.

20. **Maria Hannia n. Bădilă**, repositată în Sibiiu la 25 Decembre 1887, în etate de 57 ani.

21. **Moise Toma**, administrator parochial și protopresbiter, născut în Buciumsat, repositat în Sibiiu la 4 Februaru 1880 în etate de 34 ani.

22. **Ioana Arsenie n. Pezzamosca**, preotésă în Gurariului, repositată la 24 Ianuaru 1885 în etate de 70 ani.

23. **Ioan Reoul**, presbiter și archivar consistorial în Sibiiu, repositat la 11 Decembre 1887 în etate de 39 ani. Fiind timpul greu de eamnă, s'au ȓis la mormânt aceste puține cuvinte.

24. **Iustina Măcelariu**, din Mercurea, repositată la 14 Ianuaru 1871, în etate de 51 ani.

25. **Ioan Dragomir**, profesor seminarial în Sibiiu, repositat la 23 Februaru 1864 în etate de 30 ani.

26. **Catarina Manta n. Pius**, soția parochului Ioan Manta din Gurariului, repositată la 28 Februaru 1875, în etate de 42 ani.

27. **Nicolau Imbăruș**, econom în Sibiiu, repositat la 28 Iuniu 1881 în etate de 64 ani.

28. **Maria Ivan n. Jech**, soția diaconului-învățator în Seliște Nicolau Ivan, repositată la 12 Februaru 1881 în etate de 17 ani și 9 luni.

29. **Toma Stănilă**, născut în Secădate, orfan de ambii părinți. Aflându-se într'o veselă excursiune la țeară, o femeie din societate întinse în glumă o pușcă vechiă, cređută gólă, asupra lui, și'l lovi drept în cap; adus în spital la Sibiiu, el muri după grele chinuri la câteva ȓile, fiind în etate de 21 ani, la 6 August 1883.

° 30. **Nicolau Cristea**, student la politechnicul din Zürich, repositat în Sibiiu la 11 Martiu 1895 în etate de 21 ani.

31. **Ghedeon Henteș**, gimnasist, repositat în Ocna-Sibiiului la 14 Februaru 1883 în etate de 20 ani.

32. **Sofia David**, din Bucium Cerb, elevă a școlei de fete cu internat a Asociațiunei, repositată în Sibiiu la 5 Decembre 1888, în etate de 13 ani.

Cuvântările 32—42, ȓise la repositați de stările aretate în titlul lor, ca și cele însemnate °, sânt adause în această colecțiune, ear în cele „funerale și memor.“ din 1889 nu sânt cuprinse.

ADAUS

CUPRINȚEND

TEXTURI BIBLICE PENTRU CUVȚNTĂRI FUNEBRALE.

TEXTURI BIBLICE PENTRU CUVÎNTĂRI FUNEBRALE*).

A. Generale.

1. *Întru sudorea feței tale vei mânca pâinea ta, până te vei întorce în pământ, din care ești luat; că pământ ești și în pământ te vei întorce.* Facere 3, 19.

Eară tu vei merge la părinții tei în pace, hrănindu-te intru bătrânețe bune. Facere 15, 15.

Eară Avraam se va face neam mare și mult, și întru el se vor binecuvânta toate neamurile pământului. Facere 18, 18.

Și a ȳis Domnul: De voiu află în Sodoma cincideci de drepti, voiu iertă totă cetatea și tot ȳinutul pentru dênșii. Facere 18, 26.

Și a ȳis Iacob lui Iosif: Eată eu moriu, dar Dumneȳeu va fi cu voi și vę va întorce în pământul părinților vostri. Facere 48, 21.

5. *Aduceți-ve aminte de ȳilele veacului, socotiți anii neamului neamurilor; intrăbă pre tatăl teu, și va povesti ȳie, și pre cei bătrâni ai tęi, și-ȳi vor spune ȳie.* A doua lege 32, 7.

Eară eu sfęșesc astăȳi calea, ca și toți cei de pre pământ, și veți cunoșce cu inima vóstră și cu sufletul vostru, că nici un cuvânt n'a fost deșert din toate cuvintele cele bune, care a ȳis Domnul Dumneȳeu nostru cătră noi. Iisus Navi 23, 14.

Eară eu și casa mea vom sluji Domnului, că sânt este. Iisus Navi 24, 15.

Domnul omórá și face viu, pogórá în iad și rădică; Domnul face serac și îmbogăȳesce, smeresce și înalță. I. Împ. 2, 6—7.

*) Citatele biblice sunt mai cu sémă după ediȳiunea tipografiei diecesane (acum archidiecesane) din Sibiu, 1856—1858, dar ici coala și după cea din Blaj (1795) și cea din Petropole (1819); la locuri dubioșe am consultat și Vulgata și pre Luther.

10. † *Eară poporul a ȃis cãtrã Samuil: Nu ni-ai fãcut strãmbãtate nõue, și nu ne ai silit pre noi, nici ne-ai asuprit, nici ne-ai infrãnt, nici ai luat ceva din mãna cuiva. I. Ìmp. 12, 4, (La mórtea unui judecãtoriu, preot sãu oficial public).*)*

† *Și a murit Samuil, și s'a adunat tot Israilul, și l'a plãns, și l'a îngropat pre el în casa lui Armatom. I. Ìmp. 25, 1.*

Cã m'au cuprins durerile morței, și rãurile întristãciunei, m'au turburat; durerile morții m'au încungiurat, întimpinatu-m'au greutãțile morții. II. Ìmp. 22, 5—6.

Întru necasul meu voiui chiãmã pre Domnul, și cãtrã Dumneșeu meu voiui strigã: și va auđi din biserica cea sãntã a sa glasul meu, și strigarea mea întru urechile lui. II. Ìmp. 22, 7.

Și a ȃis David cãtrã Gad: Strimt îmi este mie de tustrele pãrțile fõrte; ci mai bine voiui cãde în mãnile Domnului, cã multe sunt îndurãrile lui fõrte, decãt se cad în mãnile ómenilor. II. Ìmp. 24, 14.

15. *Și eatã va trece Domnul, și vânt mare și tare, carele va risipi munții și va sfãrmã petrele înaintea Domnului în munte, nu în vânt este Domnul; și dupã vânt cutremur, nu în cutremur este Domnul; și dupã cutremur foc, și nu va fi în foc Domnul; și dupã foc glas de vânt subțire, și acolo este Domnul. III. Ìmp. 19, 11—12.*

Cã Tu pre toți stãpãnesci Dómne, cã Tu ești stãpãnul a tótã stãpãnia, și în mãna Ta este puterea și domnia, și în mãna Ta Atotșitoriu este, a mãri și a întãri tóte. I. Paralip. 29, 12.

Cã nemernici suntem noi înaintea Ta, și strãini, ca toți pãrinții nostri: ca umbra sunt ȃilele nõstre pe pãmânt, și nu este stare. I. Paralip. 29, 15.

Adu-ți aminte de mine Dumneșeu spre bine pentru tóte cãte am fãcut poporului acestuia. Neemia 5, 19.

Earã Iov auđind (de cele-ce i se întẽplaserã), și-a rupt hainele sale și și-a tuns pãrul capului seu, și a presãrat țãrãna preste capul seu, și cãdẽnd jos s'a închinat Domnului și a ȃis: Gol am eșit din pãmânt, gol me voiui și întõrce acolo. Domnul a dat, Domnul a luat; cum a plãcut Domnu-

*) Cele însemnate cu †) s'au adaus acum lângã cele publicate la 1889.

lui, așa s'a și fãcut: fiã numele Domnului binecuvẽntat în veci! Iov 1, 20—21.

20. *Întru tóte acestea, ce s'au întẽplat lui, n'a pãcãtuit Iov înaintea Domnului nici cu buzele sale, și n'a socotit neînțelepția lui Dumneșeu. Iov 1, 22.*

De am luat cele bune din mãna Domnului, au nu vom rãbdã și cele rele? Iov 2, 10.

Mórtea este odichna omului, cã l'a acoperit pre el Dumneșeu. Iov 3, 23.

Și de diminẽța pãnã sãra nu vor mai fi, cã au perit, neputẽnd sã-și ajute sieși. Iov 4, 20.

Fericit este omul, pre carele-l cẽrtã Domnul, și dojenirea celui Atotșitoriu nu o lapedã. Iov 5, 17.

25. *Și acum în pãmânt voiui merge, și mãnecãnd mai mult nu voiui fi. Iov 7, 21.*

Adu-ți aminte, Dómne, cã din lut m'ai fãcut, și iarãși în pãmânt me vei întõrce. Iov 10, 9.

Cã în mãna Domnului este sufletul tuturor celor-ce viețuesc, și duchul a tot omul. Iov 12, 10.

Cã pãmẽnteanul nãscut din muierie este cu viețã scurtã și plinã de necasuri, și ca o flóre înflorind cade, și ca umbra fuge și nu stã. Iov 14, 1—2.

Cum va fi drept muritoriu înaintea Domnului, sãu cum se va curãți (îndreptã) cel nãscut din muierie? Iov 25, 4.

30. *Cã pãnã va fi în mine suflet, și duch dumneșeesc în nãrile mele, nu vor grãi buzele mele fãrãdelege, nici sufletul meu va cugetã nedreptãți. Iov 27, 3—4.*

Cã știu, cã mórtea me va surpã, cã casa a tot muritoriu este pãmẽntul. Iov 30, 23.

Și la Domnul sunt numẽrate picãturile ploii, cari picã din nuor. Iov 36, 27.

Și a binecuvẽntat Domnul cele de apoi ale lui Iov, mai mult decãt cele d'ãntãiu. Iov 42, 12.

Și a vẽđut Iov pre fiii sei și pre fiii fiilor sei pãnã la al patrulea neam. Iov 42, 16.

35. *Fericit bărbatul (omul), carele n'a umblat în svatul necredincioșilor, și în calea păcătoșilor n'a stat, și pe scaunul perțătorilor n'a ședut: ci în legea Domnului voia lui, și în legea lui va cugetă ziua și nóptea.* Ps. 1, 1—2.

Și va fi dreptul ca un pom resădit lângă isvórele apelor, carele rodul seu îl va dá în vremea sa, și frunđa lui nu va căde, și tóte, ori câte va face, vor spori. Ps. 1, 3.

Eu am adormit, și am dormit; sculatu-m'am, că Domnul mă va sprijini. Ps. 3, 6.

Miluesce-mă Dómnne, că neputincios sum, vindecă-me Dómnne, că s'au turburat ósele mele, și sufletul meu s'a turburat fórté. Ps. 6, 2—3.

Ce este omul, că'l pomenesci pre el? Séu fiul omului, că'l cercetezi pre el? Ps. 8, 6.

40. † *Că nu vei lăsá sufletul meu în iad, nici vei dá pre cel cuvios al teu să véđă stricăciune.* Ps. 15, 10.

Și când me necăjiam, am chiămat pre Domnul, și cătră Dumneđeu meu am strigat: auđit'a din biserica cea sfântă a Sa glasul meu, și strigarea mea înaintea Lui va întrá în urechile Lui. Ps. 17, 7.

†) *Cuprinsu-m'au durerile morții, și rîurile fărădelegii m'au încungiurat.* Ps. 17, 6.

Nu te depărtá dela mine, că necasul este aprópe, și nu este cine să-mi ajute mie. Ps. 21, 12.

Că de voiú și umblá prin mijlocul umbrei morții, nu me voi teme de rele, că Tu cu mine ești. Ps. 22, 4.

45. *Al Domnului e pământul și plinirea lui, lumea și toți cei-ce viețuesc într'ênsa.* Ps. 23, 1.

Sufletul (dreptului) întru bunătăți se va sălășlui, și semênța lui va moșteni pământul. Ps. 24, 13.

Că tatăl meu și muma mea m'au părăsit pre mine, eară Domnul m'a primit. Ps. 26, 10.

Cred, că voiú vedé bunătățile Domnului în pământul celor vii. Ps. 26, 15.

În mâmile Tale voiú pune duchul meu, mântuitu-m'ai Dómnne Dumneđeu adevérului. Ps. 30, 6.

50. *Că s'a stins întru durere vieța mea și anii mei în suspinuri; slăbit'a întru serăciă virtutea mea, și ósele mele s'au turburat.* Ps. 30, 11.

Mórtea păcătoșului e cumplită, și cei-ce uresc pre dreptul vor greși. Ps. 32, 22. (La o mórte urmată din beuturi spirituóse).

† *Dela Domnul pașii omului se îndreptéză, și calea Lui o va voi fórté.* Ps. 36, 23.

Păzesce nereutatea și fă dreptatea, că este remășiță omului iubitoriu de pace. Ps. 36, 37.

Spune-mi Dómnne sférșitul meu, și numărul đilelor mele care este, ca să știu, de ce me lipsesc eu. Ps. 38, 5.

55. † *Eată cu palma mesurate ai pus đilele mele, și statul meu ca o nimica înaintea Ta.* Ps. 38, 6.

Pentru-ce ești măchnit, sufletul meu? Și pentru-ce me turburi? Nădăjduiesce spre Dumneđeu, că me voi mărturisí Lui, mântuirea feței mele și Dumneđeu meu! Ps. 41, 6.

Dumneđeu este scăparea noastră și puterea, ajutoriu întru necasurile cele-ce ne-au aflat pre noi fórté. Ps. 45, 1. (La o calamitate publică: cutremur, esundare etc.)

Inima mea s'a turburat întru mine, și frica morții a căđut asupra mea. Ps. 54, 4.

Aruncă spre Domnul grija ta, și El te va chrání; nu va dá în veac clătire dreptului. Ps. 54, 23.

60. *Că ai mântuit sufletul meu din mórte, ochii mei de lacrimi și picioarele mele din alunecare; bine voiú plăcé înaintea Domnului în pământul celor vii.* Ps. 55, 14.

Gata este inima mea, Dumneđeule, gata este inima mea; cântá-voiú și voiú lăudá întru mărirea mea. Ps. 56, 8.

Că tóte đilele noastre s'au împușinat, și întru mânia ta ne am stins; anii nostri ca un păiangin s'au socotit. Ps. 89, 9—10.

Đilele anilor nostri întru dênșii (arareori) 70 ani, ear de vor fi în puteri, 80 ani, și ce e mai mult decât acestia, e ostenélă și durere. Ps. 89, 10.

Dreptul ca finicul va înflori, și ca chedrul cel din Livan se va înălța Ps. 91, 13.

65. *Fericit este omul, pre carele vei certá Dómne și din legea ta îl vei învăța pre el.* Ps. 93, 12.

Că s'a umplut de rele sufletul meu, și viața mea s'a apropiat de iad. Ps. 97, 4.

Că s'au stins ca fumul ȃilele mele, și ósele mele ca uscăciunea s'au uscat. Ps. 101, 4.

Dilele mele ca umbra s'au plecat, și eu ca earba m'am uscat. Ps. 101, 12.

Toți ca o haină se vor învechí, și ca un vestmânt vei înveli pre ei și se vor schimbá; eară Tu același ești, și anii Tei nu vor lipsi! Ps. 101, 27—28.

70. *Omul că érba, ȃilele lui ca flórea câmpului, așa va înflori.* Ps. 102, 14.

Luá-vei duchul lor, și se vor sférși, și în țărâna sa se vor întórece. Ps. 103, 29.

Fericit bărbatul, carele se teme de Domnul, întru poruncile Lui va voi fórte. Ps. 111, 1.

Întru pomenire vecinică va fi dreptul, de auȃul rêu nu se va teme. Ps. 111, 6—7.

† *Cuprinsu-m'au durerile morții, primejdiile iadului m'au aflat; necaz și durere m'au aflat, și numele Domnului am chiămat.* Ps. 114, 3.

75. † *Întórece-te sufletul meu întru odichna ta, că Domnul bine a voit ție.* Ps. 114, 6.

Scumpă e înaintea Domnului mórtea cuviosoilor lui. Ps. 115, 6.

Nu voiu murí, ci voiu fi viu, și voiu povestí lucrurile Domnului. Psalm 117, 17.

Deschideți-mi mie porțile dreptății, și întrând într'ensele me voiu mărturisi Domnului. Ps. 117, 19.

O de s'ar îndreptá căile mele, ca se păzesc îndreptările Tale. Ps. 118, 5.

80. *Nemernic sum eu pe pământ, se nu ascunđi dela mine poruncile Tale.* Ps. 118, 19.

Adusu-mi-am aminte de judecările Tale cele din veac, Dómne, și m'am mângăiat. Ps. 118, 52.

Partea mea ești Dómne, ȃis'am se păzesc legea Ta. Ps. 118, 57.

Mânile Tale m'au făcut și m'au zidit, înțelepțesce-me și me voiu învăța poruncile Tale. Ps. 119, 1.

Sufletul meu în mânilor Tale e pururea, și legea Ta n'am uitat. Ps. 120, 16.

85. *Viu va fi sufletul meu și Te va lăudá, și judecările Tale vor ajutá mie.* Ps. 120, 43.

Sufletul nostru ca o pasere s'a mântuit din cursa vênătorilor; cursa s'a sfărmat, și noi ne-am mântuit! Ps. 123, 6—7.

Cei-ce sémenă cu lacrimi, cu bucuriá vor secerá. Ps. 125, 5.

Unde me voiu duce dela duchul Têu? Și dela fața Ta unde voiu fugi? Ps. 138, 7.

Dómne, ce este omul, că Te-ai făcut cunoscut lui? Séu fiul omului, că-l socotesci pre dênsul! Ps. 143, 3.

90. *Omul deșertăciunei s'a asemănat, ȃilele lui ca umbra trec.* Ps. 143, 4.

Ești-va duchul lui, și se va întórece în pământul seu: în ȃiua aceea vor peri tóte gândurile lui. Ps. 145, 3—4.

Că pre care iubesc Domnul, îl cértă, și bate pre tot fiul, pre carele-l priimesce. Pild. Sol. 3, 12.

† *Fericit este omul, carele a aflat înțelepciunea, și muritoriul, carele a cunoscut sciința.* Pild. Sol. 3, 13.

Nici un împérat n'a avut alt început al nascerei; ci una este întrarea tuturor în viața, și eșirea asemenea. Pild. Sol. 7, 5.

95. *Începutul înțelepciunei este frica Domnului, și s'vatul sfinților priceperea; ear' a cunosce legea este a cugetului bun. Că întru acest chip multă vreme vei trăi, și se vor adauge ție anii vieței.* Pild. Sol. 9, 10—11.

Pomenirea dreptilor cu laudă, ear' numele necredincioșilor se va stinge. Pild. Sol. 10, 7.

Murind dreptul, lasă grija. Pild. Sol. 11, 4.

Sferșindu-se omul drept, nu-i pere nădejdea; ear lauda necredincioșilor va peri. Pild. Sol. 11, 7.

În veselii nu se amestecă întristarea, eară mai pe urmă bucuria se întorțe în plâns. Pild. Sol. 14, 13.

100. *Cununa bătrânilor sunt fiii fiilor; și lauda fiilor sunt părinții lor.* Pild. Sol. 17, 6.

Vedut'am tôte lucrurile, cari se fac sub sóre, și eată tôte sunt deșertăciune și alegerea duchului (ticăloșiă). Ecl. 1, 14. (Veđi și 2, 4—11.)

Mai bine este a merge la casa plângerei, decât la casa ospetului; pentru-că acesta este sfērșitul a tot omul, și cel viu va pune ce este bun întru inima sa. Ecles. 7, 3.

Și se va întorțe țērâna în pământ, precum a fost, și duchul se va întorțe la Dumneđu, cel-ce l'a dat pre el. Ecl. 12, 7.

Deșertăciunea deșertăciunilor, đis'a eclesiastul, și tôte sunt deșertăciune. Ecl. 12, 8.

105. *Sferșitul cuvântului tot auđi-l: Teme-te de Dumneđu, și poruncile lui le păzesce; că acésta este datoriu tot omul.* Ecles. 12, 13.

Și de nu ni-ar fi lăsat nóue Domnul Savaot sēmēntă, am fi fost ca Sodoma și ne-am fi asemēnat Gomorei. Isaia 1, 9. (La timp de epidemii séu alte calamități comune).

Și de veți vrea și me veți ascultá, bunățăpile pământului veți mână; eară de nu veți vrea și nu me veți ascultá, sabia ve va mână pre voi: că gura Domnului a grăit acestea. Isaia 1, 19—20.

Eară Dumneđuul meu, Mântuitoriul meu; nădejdu-voiu spre Dênsul, și me voiu mântui, și nu me voiu teme; că mărirea mea și lauda mea este Domnul, și s'a făcut mie spre mântuire. Isaia 12, 2.

Domnul este judecătoriau nostru, Domnul stăpânul nostru, Domnul însuși ne va mântui pre noi. Isaia 33, 22.

110. *Că s'au sfērșit ochii mei, căutând la înălțimea cerului cătră Domnul, cel-ce m'a mântuit pre mine și a luat dela mine durerea sufletului meu.* Isaia 38, 15.

Tot trupul earbă, și tótă mărirea omului ca flórea erbei: uscatu-s'a earba, și flórea a căđut: eară cuvântul Dumneđuului nostru remâne în veac. Isaia 40, 7—8.

Eu sum Domnul Dumneđuul țeu, cel-ce ți-am arētat ție, ca să affii calea, pe carea să umblii. Isaia 48, 17.

Că nu sunt svaturile mele ca svaturile vóstre, nici căile mele ca căile vóstre, — đice Domnul. Isaia 55, 8.

Cine va da capului meu apă, și ochilor mei isvóre de lacrimi? și voiu plânger pre poporul meu acesta đina și nótea, pre cei răniti ai fetei poporului meu! Ieremia 9, 1.

115. *Glas în Rama s'a auđit, plâns și tânguire și jale a Rachilei, carea plângeră pre fiii sei și nu voiă să se mângăie, că nu sunt.* Ieremia 31, 15.

Ochiul meu a isvorit apă, pentrucă s'a depărtat dela mine cel-ce me mângăiă, cel-ce întorțe sufletul meu: perit'au fiii mei. Plâng. Ier. 1, 17.

Și am đis: perit'a puterea mea și nădejdea mea dela Domnul. Plâng. Ier. 3, 18.

Stricatu-s'a bucuria inimei nóstre, întorsu-s'a întru plângere desfētarea noastră. Plâng. Ier. 5, 15.

Căđut'a cununa capului nostru, pentru acésta s'a făcut durere; întristată este inima noastră, pentru acésta s'au întunecat ochii nostri. Plâng. Ier. 5, 16—17.

120. *Acestea đice Domnul Dumneđu 6sêlor acestora: Eată eu voiu aduce întru voi duch de viēta.* Ezech. 37, 5.

Cine este înțelept și va înțelege acestea? Séu înțelegătoriau și va cunosce acestea? Că drepte sunt căile Domnului, și dreptii vor umblá într'ênsele! Osia 14, 10.

Căutați pre Domnul, și fiți vii! Amos 5, 6.

Căutați binele și nu rēul, ca să fiți vii, și așa va fi cu voi Domnul Atotșitoriaul. Amos 5, 14.

Când se sfērșia din mine sufletul meu, de Domnul mi-am adus aminte; și să între la Tine rugăciunea mea, întru sântă biserica Ta! Iona 2, 8.

125. *Eară noi vom umblá întru numele Domnului Dumneđuului nostru în veac!* Michea 4, 5.

Spusu-s'a fie omule, ce este bun séu ce cere Domnul dela tine: fără numai să faci judecată și să iubesci mila, și să fii gata, a merge cu Domnul Dumneșeu tău! Michea 6, 8.

Eară eu spre Domnul voiu căută, asceptă-voiu întru Dumneșeu mântuitoriul meu, auși-me-va Dumneșeu meu. Mich. 7. 7.

Bun este Domnul celor ce-l ascéptă pre El în ziua nécasului; și cunósce pre cei-ce se tem de El. Naum 1, 7.

Eară eu întru Dumneșeu me voiu bucurá, vesel-me-voiu de Dumneșeu mântuitoriul meu. Avacum 3, 18.

130. *Și a dis Tovit cătră fiul seu Tovie: „Fiule, de voiu muri, îngropă-me, și ai grijă de mumă-ta; cinstesce-o pre ea în tóte zilele vieței tale, și fă ce va plăcé ei, și să nu o măchnesci!“ Tovit 4, 3.*

În tóte zilele, fiule, adu-ți aminte de Domnul Dumneșeu nostru, și cu voia nu păcătui și nu călca poruncile lui; și în tóte zilele vieței tale fă dreptate și nu umblá pe căile nedreptății. Tovit 4. 5.

Și acestea dicénd Tovit, s'a sfêrșit sufletul lui pe pat. Și erá de 158 ani, și l'au îngropat pre el cu cinste. Tovit 14, 11.

Că dreptatea nemuritoare este, ear' nedreptatea morții slujesce. Inț. Sol. 1, 15.

Că umbră trecătoare este viața noastră, și nu este întórcere sfêrșitului nostru. Inț. Sol. 2, 5.

135. *Că Dumneșeu a zidit pre om spre nesticăciune, și după chipul ființei sale l'a făcut pre el. Inț. Sol. 2, 23.*

Sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumneșeu, și nu se va atinge de dênsele muncă. Inț. Sol. 3, 1.

Dreptul de se va sfêrși și mai nainte, întru odichná va fi. Inț. Sol. 4, 7.

Că bătrânețele sunt cinstite, nu cele de mulți ani, nici cele-ce se numără cu numărul anilor; ci cărunțele sunt înțelepciunea ómenilor, și vârsta bătrânețelor viață ne'ntinată. Inț. Sol. 4, 8—9.

Plăcut lui Dumneșeu fiind, l'a iubit, și viețuind între păcătoși, l'a mutat. Inț. Sol. 4, 10.

140. *Răpitu-s'a, ca să nu schimbe răutatea mintea lui, séu înșelăciunea să înșele sufletul lui. Inț. Sol. 4, 11.*

Că plăcut erá Domnului sufletul lui; pentru acésta s'a grăbit a'l scóte din mijlocul răutății. Inț. Sol. 4, 14.

Dreptul murind va osândi pre necredincioșii cei vii. Inț. Sol. 4, 16.

Dreptii în veac vor fi vii, și întru Domnul plata lor, și purtarea de grijă, pentru dênșii dela cel Preaînalt. Inț. Sol. 5, 16.

Că stăpânul tuturor nu se va rușiná de față, nici se va sfi de mărire; că și pre cel mic și pre cel mare el l'a făcut, și de toți asemenea este lui pronia (purtare de grijă). Inț. Sol. 6. 7.

145. *Căci ca plecarea cumpenei este tóată lumea înaintea Ta, și ca picătura de rouă cea de diminéță, ce se pogorá pe pământ. Inț. Sol. 11, 23.*

Că Tu stăpânesci preste viață și preste mórte, și pogori la porțile iadului și ierá rădici. Inț. Sol. 16, 13.

Intru tóte cuvintele tale adu-ți aminte de cele mai de pre urmă ale tale, și în veac nu vei păcătui. Inț. lui Sirach. 7, 39.

Mainainte de sfêrșit pre nimeni să nu dici fericit, că în fiii sei se va cunósce omul. Inț. lui Sirach 11, 28.

În tóată viața ta iubesce pre Dumneșeu, și-l chiamă pre el întru mântuirea ta. Inț. lui Sirach 13, 18.

150. *Fericit este, pre care nu'l vinovătesce sufletul lui, și carele n'a cădút dela nădejdea sa. Inț. lui Sirach 14, 2.*

Tot trupul ca o haină se învechesce; că legătură din veac este, cu mórte a muri, ca frunțele cele-ce înverdesc în copaciu des: unele cad, altele resar. Inț. lui Sirach 14, 17—18.

Domnul a făcut din pământ pre om, și ieráși l'a întors în pământ, Inț. lui Sirach 17, 1.

Zilele omului ca o picătură de apă din mare, și ca un grăunț de nesip, așa sânt de puțini anii în ziua veacului. Inț. lui Sirach 18, 9.

Cununa bătrânețelor este ispitirea de multe, și mărirea lor frica Domnului. Inț. lui Sirach 18, 8.

155. *Adu-ți aminte de cele mai de pre urmă, de stricăciune și de mörte, și te păzesce de vrajbă și remăi întru porunci!* Inț. lui Sirach 28, 6.

Duchul celor-ce se tem de Domnul va fi viu, pentrucă nădejdea lor este spre cel-ce 'i mântuiesce pre ei. Inț. lui Sirach 34, 13.

Fiule, pentru cel mort vërsă lacrimi, și ca cum ai fi pățit grele, începe plângere, și după obiceiul lui acopere trupul lui, și nu trece cu vederea îngropăciunea lui. Inț. lui Sirach 38, 16.

O mörte, cât de amară este pomenirea ta! Inț. lui Sirach. 41, 1.

Nu te teme de judecata morții; adu-ți aminte de cele d'ântăiu ale tale și de cele de apoi. Inț. lui Sirach 41, 5.

160. *Aduce-mi-voiu (dar) aminte de lucrurile Domnului, și cele-ce am vëđut voiu spune, cu cuvintele Domnului lucrurile lui.* Inț. lui Sirach 42, 20.

Glas în Rama s'a auđit, plângere și țipet mult: Rachila plângënd pre fiii sei, nu voia să se mângăie, că nu sunt. Mateiu 1, 18.

Nu ve grijii cu sufletul vostru, ce veți mîncă și ce veți bea, nici cu trupul vostru, cu ce vă veți îmbrăcă..., că scie Tatăl vostru cel ceresc, că ve trebuesc voue aceste tóte. Mat. 6, 31—32.

Ci ve adunați voue comórá în ceriu, unde nici rugina, nici moliile nu o strică, și unde furii nu o sapă, nici o fură. Mat. 6, 20.

Întrați prin pórtă cea strimță, ... că strimță este pórtă, și ângustă calea, carea duce în vieță, și puținii sunt, cari o află pre ea. Mat. 7, 13—14.

165. *Cel-ce va răbdá până în sfërșit, acela se va mântuí.* Mat. 10, 22.

Nu ve temeți de cei-ce ucid trupul, eară sufletul nu'l pot ucide; ci ve temeți mai vërtos de cel-ce póte să pérđă și sufletul și trupul în gheena. Mat. 10, 28.

Cel-ce va perde sufletul seu (vieța sea) pentru mine, aflá'l-va pre el. Mat. 10, 39.

Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați, și eu ve voiu odichni pre voi! Mat. 11, 28.

Lăsați să crëscă (grăul și neghina) împreună până la seceriș! Mat. 13, 30.

170. *Atunci dreptii vor strălucí ca sórele întru împărăția tatălui lor.* Mat. 13, 43.

Eară Iisus îndată a grăit lor (învěțăcelor) đicënd: Cutezați, eu sum, nu ve temereți! Mat. 14, 27.

Tot cel-ce 'și va lăsá casa, séu pre frați, séu pre sorori, séu pre mumă, séu pre tată, séu pre muieră, séu pre prunci, séu țerină pentru numele meu, însutit va luá, și vieța de veci va moșteni. Mat. 19, 29.

Că precum ese fulgerul dela resărit și se arėtá până la apus, așa va fi și venirea fiului omului. Mat. 24, 27.

Priveghiați, că nu sciți, în care ceas Domnul vostru va veni. Mat. 24, 42.

175. *Priveghiați, că nu sciți điuă, nici ceasul, întru care va veni fiul omului.* Mat. 25, 13.

Bine, slugă bună și credincióasă, preste puțin ai fost credincios, preste multe te voiu pune: întră întru bucuria Domnului têu! Mat. 25, 21.

Și vor merge pécătoșii în munca de veci, ear dreptii în vieța de veci. Mat. 25, 46.

Părintele meu, de este cu puțință, trecă dela mine páharul acesta; însé nu precum voiu eu, ci precum Tu. Mat. 26, 40.

Și eată eu cu voi sum în tóte đilele, până la sfërșitul veacului. Mat. 28, 20.

180. *Avva Părinte, tóte sunt ție cu puțință: mută dela mine páharul acesta; însé nu precum voiesc eu, ci precum Tu!* Marcu 14, 36.

Și erau drepti aměndoi (Zacharia și Elisavet) înaintea lui Dumneđu, umblând întru tóte poruncile și dreptățile Domnului nevinovați. Luca 1, 6.

Și el va merge înaintea lui cu duchul și cu puterea lui Iliă, ca să întorcă inimile părinților către fii, și pre cei necredincioși întru înțelepciunea dreptilor, să gătescă Domnului popor desăvârșit. Luca 1, 17.

Ca să lumineze celor-ce ședeau întru întunerec și în umbra morții, să îndrepteze picioarele noastre în calea păcei. Luca 1, 79.

Acum slobodește pre robul tău Stăpâne, după cuvântul Tău cu pace, că vădura ochii mei mântuirea Ta. Luca 2, 29.

185. Și a ținut (Iisus) către dâșii: Ce este că m'ați căutat? Au n'ați știut, că întru cele-ce sunt ale tatălui meu mi se cade mie se fiu? Luca 2, 49.

Faceți dar roduri vrednice de pocăință! Luca 3, 8.

Căruiă este lopata în mâinile lui, și va curăți aria sa, și va stringe grâul în jitnița sa, ear paiele le va arde cu focul nestins. Luca 3, 17.

Eată vor veni ținile, și decă se va luă mirele dela ei, atunci vor posti întru acele ținile. Luca 5, 35.

Bucurați-ve întru acea țină și sălțați, că eată plata voastră multă este la ceriu. Luca 6, 23.

190. † Și vedându-o pre dâșna Domnul, 'i s'a făcut milă de ea, și a ținut ei: Nu plânge! Luca 7, 13.

Și a luat frica pre toți. Luca 7, 16. (La casuri de morți grabnice etc.).

Eșit'a sēmătoriu, să semene sēmēnța sa. Luca 8, 5. (La un preot séu învățătoriu).

Eară el sculându-se a certat vântul și valul apei, și au încetat și s'a făcut linisce. Luca 8, 24.

Eată seceriș e mult, dar lucrători sunt puțini. Luca 10, 2.

195. Însă pentru acēsta nu ve bucurați, căci duchurile se plăcă voue, ci ve bucurați, că numele voștre sunt scrise în ceruri. Luca 10, 20.

Eară El a ținut: Adevērat, fericiți cei-ce aud cuvântul lui Dumneșeu și'l păzesc pre dâșul. Luca 11, 28.

Temeți-ve de cel-ce are putere, după ucidere, să arunce în gheena. Luca 12, 5.

Tot cel-ce me va mărturisi pre mine înaintea ținilor, și fiul omului 'l va mărturisi pre el înaintea țingerilor lui Dumneșeu. Luca 12, 8.

Fiți gata, că în ceasul, care nu gândiți, fiul omului va veni! Luca 12, 40.

200. Eară Domnul a ținut: Cine este ispravnic credincios și înțelept, pre carele 'l va pune Domnul preste slugile sale, să le dea la vreme mesură de grâu. Luca 12, 42.

Și a trāmis pre sluga sa la ceasul cinei, se țină celor chiāmați: Veniți, că eată gata sunt tōte. Luca 14, 17. (La mōrtea unui preot).

Dă seamă de dregătoria ta. Luca 16, 2.

Și au murit seracul și tau dus țingerii în sinul lui Avraam. Luca 16, 22.

Că precum fulgerul, care fulgeră din cele de sub cer, luminează preste cele-ce sunt sub cer, așa va fi și fiul omului în ținua sa. Luca 17, 24.

205. Întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voștre. Luca 21, 19.

Și strigând cu glas mare Iisus, a ținut: Părinte, în mâinile Tale dau duchul meu! Luca 23, 46.

Măi cu noi, căci către séră este, și s'a plecat ținua. Luca 24, 29.

Adevēr, adevēr grāesc vouē, de acum veți vedē cerul deschis, și țingerii lui Dumneșeu suindu-se și pogorindu-se preste fiul omului. Ioan 1, 51.

Cel-ce crede întru Fiul, are viață de veci. Ioan 3, 35.

210. Amin, amin țină voue; că cel-ce ascultă cuvântul meu și crede întru cel-ce m'a trimis pre mine, are viața vecilor, și la judecată nu va veni, ci va trece din mōrte la viață! Ioan 5, 24.

Amin, amin țină vouē; Că va veni ceasul, și acum este, când morții vor auđi glasul fiului lui Dumneșeu, și cari vor auđi, vor învia. Ioan 5, 25.

Și vor eși cei-ce au făcut bine, întru învierea vieței, eară cei-ce au făcut rele, întru învierea osândirei. Ioan 5, 29.

Eară El a ȃis lor: Eu sum, nu ve temereȃi. Ioan 6, 20.

Eu sum pȃnea vieȃei: Cel-ce vine la mine, nu va flȃmȃnȃi, Ńi cel-ce crede ȃntru mine, nu va ȃnseta nici o datȃ. Ioan 6, 35.

215. *Acȃsta este voia celui-ce m'a trȃmis pre mine, ca tot cine vede pre fiul, Ńi crede ȃntru El, sȃ aibȃ vieȃta de veci, Ńi eu ȃl voiu ȃnviiȃ pre el ȃn ȃiua cea de apoi.* Ioan 6, 40.

Eu sum pȃnea cea viuȃ, carea s'a pogorȃt din cer: de va mȃncȃ cineva din pȃnea acȃsta, va trȃi ȃn veci! Ioan 6, 41.

Duchul este, carele ȃnviiȃzȃ, earȃ trupul nu folosece nimic: cuvintele, cari le grȃiesc eu vȃue, duch sunt Ńi vieȃȃ sunt. Ioan 6, 63.

Respuns'a Lui Simon Petru: Dȃmne, la cine vom merge? Cuvintele vieȃei de veci ai! Ńi noi am creȃut Ńi am cunoscut, cȃ Tu eȃti Christos, fiul lui Dumneȃeu celui viu. Ioan 6, 78—79.

Eu sum lumina lunei; cel-ce vine dupȃ mine, nu va umblȃ ȃntru ȃntunerec, ci va avȃ lumina vieȃei. Ioan 8, 12.

220. *Amin, amin ȃic vȃue: ori-cine va ȃinȃ cuvȃntul meu nu va vedȃ mȃrtea ȃn veci.* Ioan 8, 51.

Mie mi se cade a lucrȃ lucrurile Celui-ce m'a trimis pre mine pȃnȃcȃnd este ȃiuiȃ; cȃ va veni nȃptea, cȃnd nimeni nu pȃte sȃ lucreze. Ioan 9, 4.

Eu sum uȃa: prin mine de va ȃntrȃ, cineva, se va mȃntui; Ńi va ȃntrȃ Ńi va eȃi, Ńi pȃșune va aflȃ. Ioan 10, 9.

Eu sum pȃstorul cel bun: pȃstorul cel bun sufletul seu ȃși pune pentru oi. Ioan 10, 11.

Ńi a ȃis Toma, carele se ȃice gȃmen, celorlȃlȃi ȃnvȃȃcei: Sȃ mergem Ńi noi, ca sȃ murim ȃmpreunȃ cu El. Ioan 11, 16.

225. *Eu sum ȃnviierea Ńi vieȃȃ; cel-ce crede ȃntru mine, de va Ńi muri, viu va fi.* Ioan 11, 25.

Amin, amin ȃic vȃue: Grȃunȃul de grȃu, de nu putreȃdesce, cȃȃȃnd ȃn pȃmȃnt, numai el singur remȃne; earȃ de putreȃdesce, multȃ rȃdȃ aduce. Ioan 12, 24.

Ear ȃnainte de ȃiua prasniciului Pascilor, sciȃnd Iisus, cȃ a venit ceasul Lui, ca sȃ trȃcȃ din lumea acȃsta la Tatȃl, iubȃnd pre ai sei, cari erau ȃn lume, pȃnȃ ȃn sfȃrȃsit i-a iubit pre ei. Ioan 13, 1.

Cȃ esemplu v'am dat vȃue, ca precum am fȃcut eu vȃue, Ńi voi sȃ faceȃi. Ioan 13, 15.

Poruncȃ nȃuȃ dau vȃue, ca sȃ ve iubȃi unul pre altul; cum v'am iubit eu pre voi, Ńi voi sȃ ve iubȃi unul pre altul. Ioan 13, 34.

230. *Eu sum calea Ńi adevȃrul Ńi vieȃȃ; nimeni nu vine la Tatȃl, fȃrȃ numai prin mine.* Ioan 14, 6.

Ńi eu voiu rugȃ pre Tatȃl, Ńi alt mȃngȃitoriu va dȃ vȃue, ca sȃ remȃnȃ cu voi ȃn veac. Ioan 14, 16.

Pace las vȃue, pacea mea dau vȃue; nu cum dȃ lumea, ve dau eu vȃue! Ioan 14, 47.

Acȃsta este vieȃta cea vecȃnicȃ, ca sȃ Te cunȃscȃ pre Tine unul adevȃratul Dumneȃeu, Ńi pre care l'ai trȃmis, pre Iisus Christos. Ioan 17, 3.

Pȃrinte sfinte, pȃzesce-i pre ei ȃntru numele Teu, pre cari i-ai dat mie, ca sȃ fiȃ una, precum Ńi noi. Ioan 17, 11.

235. *Ńi a eȃit cuvȃntul acesta ȃntre fraȃi, cȃ ȃnvȃȃcelul acela nu va muri.* Ioan 21, 23.

Ńi se spȃimȃntau toȃi Ńi se mirau, ȃicȃnd unul cȃtrȃ altul: Ce va sȃ fiȃ acȃsta? Faptele Apostolilor 1, 12.

Ńi va fi: tot ori-carele va chiȃmȃ numele Domnului, se va mȃntui. Fapt. Apost. 1, 21.

Cȃ nu vei lȃsȃ sufletul meu ȃn iad, nici vei dȃ pre sfȃntul Teu, sȃ vedȃ stricȃciune. Fapt. Apost. 1, 27.

Proroc va rȃdicȃ vȃue Domnul Dumneȃeu vostru dintre fraȃii vostri, ca Ńi pre mine; pre el sȃ'l ascultaȃi ȃntru tȃte, ori cȃte va ȃice cȃtrȃ voi. Fapt. Apost. 3, 22.

240. *Ńi ȃntru nimeni altul nu este mȃntuire; pentru cȃ nici un nume altul sub cer nu este dat ȃmenilor, ȃntru care trebuie sȃ ne mȃntuim.* Fapt. Apost. 4, 12.

† Earȃ ȃn Iopi era o uceniȃȃ, anume Tavita, care tȃlmȃcȃndu-se se ȃice cȃpriȃrȃ; acȃsta erȃ plȃnȃ de fapte bune Ńi de milostenii, ce facea. Fapt. Apost. 9, 36.

† Ńi a fost ȃn ȃilele aceste, bolnȃvȃndu-se Tavita, a murit; Ńi scȃldȃndu-o pre ea, o au pus ȃn foȃsor. Fapt. Apost. 9, 37.

Ci în tot neamul cel-ce se teme de Dumneșeu și face dreptate, priimit este înaintea Lui. Fapt. Apost. 10, 35.

Și a poruncit noue (Dumneșeu), se propoveduim poporului și se mărturisim, că El (Iisus) este rënduit dela Dumneșeu judecătoriu al viilor și al morșilor. Fapt. Apost. 10, 42.

245. *Eară pre carele Dumneșeu l'a înviiat, n'a veșut stricăciune. Fapt. Apost. 13, 37.*

Că întru El (Dumneșeu) viiăm și ne mișcăm și suntem. Fapt. Apost. 17, 28.

Și acum eată eu sciu, că mai mult nu veși vedé fața mea voi toși, pe la cari am trecut propoveduind împărăția lui Dumneșeu. Fapt. Apost. 20, 25.

Și mare plângere s'a întemplat tuturor, și cădënd pe grumazii lui Pavel, îl sărutau pre el. Fapt. Apost. 20, 25.

Și acum ve încredințez pre voi, frașilor, lui Dumneșeu și cuvântului darului Lui, care pôte se zidescă și se dea voue moștenire între toși cei sfinți. Fapt. Apost. 20, 32.

250. *Au nu sciți, că ori-câți în Iisus Christos ne-am botezat, întru mórtea Lui ne-am botezat; că ne-am îngropat cu El dimpreună prin botez spre mórte, ca precum s'a sculat Christos din morși întru mărirea Tatălui, așa și noi întru înnoirea vieței se umblăm. Epist. cătră Romani 6, 3—4.*

Că celce a murit pecatului, odată a murit, eară cel-ce viieză, lui Dumneșeu viieză. Romani 6, 10.

† Așa și voi socotiși-ve morși a fi pecatului și vii lui Dumneșeu întru Christos Iisus Domnul nostru Rom. 6. 11.

Că plata pecatului este mórtea, eară darul lui Dumneșeu vieța vecnică întru Christos Iisus Domnul nostru. Romani 6, 23.

Ticălos om sum eu; cine me va mântuá de trupul morșii acesteia? Romani 7, 24.

255. *Că de veși viiá trupesce, murí-veși, eară de veși omorí cu duchul faptele trupului, viiá-veși. Romani 8, 13.*

Pentrucă tare cred eu, că nici mórtea, nici vieța, nici ángerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele ce sunt acum, nici cele viitóre, nici înălțimea, nici adûneul, nici ori-ce altă

făptură nu pôte să ne despartă pre noi de dragostea lui Dumneșeu, carea este în Christos Iisus Domnul nostru. Romani 8, 38—39.

Că dintr'ensul și printr'ensul și întru dënsul sunt tôte. Romani 11, 36.

Că nimeni din noi nu viieză sieși, și nimeni nu móre sieși; că de trăim, Domnului trăim, și de murim, Domnului murim. Drept aceea ori de trăim, ori de murim, ai Domnului suntem. Romani 14, 7—8.

Că pentru acésta Christos a și murit și s'a sculat și a învieat, ca să stăpânescă și pre cei vii și pre cei morși. Romani 14, 9.

260. *Ci precum este scris, cele-ce ochiul nu le-a veșut și urechia nu le-a aușit și la inima omului nu s'au suit, — care le-a gătit Dumneșeu celor ce'l iubesc pre Dënsul. I. Corinteni 2, 9.*

Și sunt osebiri darurilor, dar același duch; și osebiri slujbelor, dar același Domn; și osebiri lucrurilor, dar același Dumneșeu, carele lucréză tôte întru toși. I. Corinteni 12, 4—6.

Că vedem acum ca prin oglindă în gâcitură, ear atunci față cătră față: acum cunosc de o parte, ear atunci voi cunósce, precum am fost și cunoscut. I. Corinteni 13, 12.

Și de nădejduim în Christos numai în vieța acésta, mai ticăloși decât toși ómenii suntem; eară acum Christos s'a sculat din morși, începătură morșilor s'a făcut. I. Corinteni 15, 19—20.

Așa și înviierea morșilor: sémënë-se întru stricăciune, scula-se-va întru nestricăciune; sémënë-se întru nemárire, scula-se-va întru márire; sémënë-se întru slăbiciune, scula-se-va întru putere; sémënë-se trup vieșitoriu, scula-se-va trup duchovnicec. I. Corinteni 15, 42—44.

265. *Eată taină đic voue: că nu toși vom adormí, dar toși ne vom schimbá, întru o cirtă, în clipéla ochiului, în trâmbița cea de apoi. I. Corinteni 15, 51—52.*

† Unde-și este mórte boldul teu? unde-și este iadule biruința? I. Cor. 15, 55.

Eară noi toți cu fața descoperită, ca printr'o oglindă, privind mărirea Domnului, spre același chip ne prefacem din mărire în mărire, ca din duchul Domnului. II. Corinteni 3, 18.

Că pururea noi cești vii spre mörte ne dăm pentru Iisus, ca și vieța lui Iisus să se arete în trupul nostru cel muritoriu. II. Corinteni 4, 11.

Că scim, că decă se va strică casa noastră cea pământescă a locașului acestuia, zidire dela Dumneșeu avem, casă nefăcută de mână, vecinică, în ceruri. II. Corinteni, 5, 1.

270. *Pentru-că noi toți trebuie să ne arătăm înaintea judecăței lui Christos, ca să ia fiă-cine cele-ce a făcut în trup, ori bune ori rele. II. Corinteni 5, 10.*

Și Christos pentru noi toți a murit, ca cei-ce vieză, să nu mai vieze sieși, ci celui-ce a murit pentru ei, și a învieat. II. Corinteni 5, 15.

Că întristarea, carea este după Dumneșeu, lucrăză pocăința cea fără părere de rău, spre mântuire; ear întristarea lunei mörte lucrăză. II. Corinteni 7, 10.

Cu Christos împreună m'am restignit; eară viuez nu de acum eu, ci viuază întru mine Christos; eară ce viuez acum în trup, prin credința fiului lui Dumneșeu viuez, carele m'a iubit și s'a dat pre sine pentru mine. Epist. cătră Galateni 2, 20.

† Eară mie se nu'mi fiă a me lăudă, fără numai în crucea Domnului nostru Iisus Christos, prin carea mie lumea s'a restignit, și eu lumei. Gal. 6, 14.

275. *Că mie a vieșu este Christos, și a murí dobândă. Epist. cătră Efes. 1, 21.*

Că sum cuprins de amëndoue (vieșile): dor avënd să me slobodesc și să fiu cu Christos. Epist. cătră Efes. 1, 23.

Că petrecerea noastră în ceruri este, de unde și pre Mântuitoriul asceptăm, pre Domnul nostru Iisus Christos. Epist. cătră Efes. 3, 20.

Când se va arătă Christos vieșta noastră, atunci și voi cu dēnsul împreună ve veși aretă întru mărire. Ep. cătră Coloseni 3, 24.

Eară nu voiu să nu sciți voi, frașilor, pentru cei-ce au adormit, ca să nu ve întristați. I. Tesal. 4, 13.

280. *Că de credem, că Iisus, a murit și a înviat, așa și Dumneșeu pre cei adormiți întru Iisus aduce-i-va împreună cu El. I. Tessal. 4, 14.*

Că nu am adus nimic în lumea acēsta; arētat este, că nici vom putē duce ceva. I. Timoteiu 6, 7.

Luptă-te lupta cea bună a credinței, apucă-te de vieșta de veci, la carea și chiămat ești, și ai mărturisit mărturisirea cea bună înaintea multor mărturii. I. Timoteiu 6, 12.

Credincios este cuvēntul: că de am murit împreună cu Christos, împreună cu Dēnsul vom și învia. II. Timoteiu 2, 11.

Că eată eu me jertfesc, și vremea despărțirei mele s'a apropiat. II. Timoteiu 4, 6.

285. *Luptă bună m'am luptat, curgerea am plinit, credința am păzit; eară ce este mai mult: mi s'a ales mie cununa dreptății, carea mi-o va dá mie Domnul în ziua aceea, dreptul judecătoriu; și nu numai mie, ci și tuturor, celor-ce iubesc arē-tarea Lui. Timoteiu 4, 7—8.*

Cu trezviă și cu dreptate și cu bună credință se vieșuim în veacul de acum, asceptând fericita nădejde și arē-tarea mării marelui Dumneșeu și Mântuitoriului nostru Iisus Christos. Ep. cătră Titu 2, 13.

Ce este omul, că'l pomenesci pre el, séu fiul omului că-l cercetezi pre el?! Ep. cătră Evrei 2, 6.

Și precum este rēnduit ómenilor odată se möră, ear după aceea judecata: așa și Christos, odată fiind jertfit, ca se rădice păcatele multora, a dóua óră fără de păcat se va arētá celor-ce'l ascéptă pre El spre mântuire. Ep. cătră Evrei 9, 27—28.

Eară dreptul din credință va fi viu. Ep. cătră Evrei 10, 38.

290. *Cu credința Moise mare făcēndu-se, s'a lăpēdat a se dice fiu fetei lui Faraon, și mai bine a ales a pătimí cu poporul lui Dumneșeu, decăt a avē dulcēța păcatului cea trecă-*

tóre, mai mare bogăția decât vistieriile Egiptului socotind a fi ocară lui Christos. Epist. către Evrei 11, 24.

† *Nimenea nu 'și ia luiși cinste, ci cel chiămat de Dumneșeu, ca și Avraam. Evrei 5, 4.*

† *Aduceți-ve aminte de mai marii vostri, cari v'au grăit voue cuvântul lui Dumneșeu, și privind la sevêșirea vieței lor, se le urmați credința. Evrei 13, 7. (La îngropăciunea unui preot).*

† *Iisus Christos eri și ași, acela și în veci. Evrei 13, 8.*

Că nu avem aici cetate stătătóre, ci ceea-ce va se fiă o căutăm. Epist. către Evrei 13, 14.

295. † *Ascultați pre mai marii vostri și ve plecați lor, că aceia priveghéză pentru sufletele vóstre. Evrei 13, 17.*

Arétă-mi credința ta din faptele tale, și eu ți voiu aretă din faptele mele credința mea. Iacob 2, 18.

Fericit bărbatul, carele răbdă ispita, pentrucă făcându-se lămurit, va luă cununa vieței, carea o a făgăduit Dumneșeu celor-ce'l iubesc pre El. Ep. Iacob 1, 12.

Eată fericim pre cei-ce au răbdat: răbdarea lui Iov o-ați audit și sfêșitul Domnului l'ați vêșut. Ep. Iacob 5, 11.

Binecuvântat e Dumneșeu și tatăl Domnului nostru Iisus Christos, carele după mare mila sa ne-a născut pre noi spre nădejde viuă, prin învierea lui Iisus Christos din morți, spre moștenirea cea nesticăciósă și nespurcată și nevestejită, păzită în ceruri pentru voi. I. ep. Petru, 1, 3—4.

300. *Pentrucă tot trupul este ca érba, și tótă mărimea omului ca flórea erbei: uscatu-s'a érba, și flórea ei a cășut; ear cuvântul Domnului remâne în veac. I. Petru, 1, 24—25.*

Că spre acésta v'ați chiămat; că și Christos a pățimit pentru noi, nóue lasându-ne pildă, ca se urmăm urmelor Lui. I. ep. Petru 2, 21.

Și de vreme ce abiă se mântuiesce dreptul, dară cel necredincios și cel pécătos unde se va arétă? I. ep. Petru 4, 18.

Eară drept a fi mi se pare, până când sum întru acesi trup, a ve desceptă pre voi cu aducerea aminte, fiindcă aprópe este lăpédarea trupului meu, precum și Domnul nostru Iisus Christos mi-a spus mie. II. ep. Petru 1, 13—14.

† *Pre presviterii dintre voi rogu-ve, ca se pasceți turma lui Dumneșeu cea dintre voi, cercetându-o nu cu sila, ci după voiă și după Dumneșeu, nici cu agoniseli nedrepte, ci cu bunăvoință. I. Petru 5, 1—2. (La un preot).*

305. † *Știu, că aprópe este lăpédarea trupului meu, precum și Domnul nostru Iisus Christos mi-a spus mie. II. Petru 1, 14.*

Și va veni diua Domnului ca un fur nóptea. II. ep. Petru 3, 10.

Că ceruri nóue și pământ nou după făgăduința Lui asceptăm, întru care locuiesce dreptatea. II. ep. Petru 3, 13.

Nu iubireți lumea, nici cele din lume: de iubesc cinea lumea, nu este dragostea Tatălui întru dênsul. I. Ioan 2, 15.

Lumea trece și poftete ei, eară cel-ce face voia lui Dumneșeu, remâne în veci. I. Ioan 2, 17.

310. *Noi scim, că am trecut din mórte la viétă, pentrucă iubim pre frați: că cel-ce nu iubesc pre fratele, petrece întru mórte. I. Ioan 3, 14.*

Întru acésta s'a arétat dragostea lui Dumneșeu întru noi, că pre fiul seu cel unul-născut l'a trâmisi Dumneșeu în lume, ca se viuăm printr'ênsul. I. Ioan 4, 9.

Eară voi, iubiiilor, întru sântă credința vóstră zidindu-ve și întru Duchul sânt rugându-ve, pre voi înșive întru dragostea lui Dumneșeu se ve păziți, asceptând mila Domnului nostru Iisus Christos, spre vieța de veci. Iuda 1, 20—21.

Eu sum alfa și omega, începutul și sfêșitul, — șice Domnul, — cel-ce este și cel-ce eră și cel-ce va se fiă, Atotputernicul. Apocalipsa 1, 8.

Și a pus fiul omului mâna sa cea dréptă preste mine șicându-mi: Nu te teme, eu sum cel dintâiu și cel de

pe urmă, și cel-ce sum viu și am fost mort, și eată viu sum în vecii vecilor. Amin. Apocalipsa 1, 17—18.

315. *Eată viu curênd; ține ce ai, ca nimenea se nu-ți iá cununa ta.* Apocalipsa 3, 11.

Și (dreptii) nu vor flemêndi mai mult, nici vor însetoșá mai mult, nici va mai cádé preste ei sórele, nici zeduful. Apocalipsa 7, 16.

†) Și în dîilele acelea vor căută ómenii mórtea, și nu o vor aflá, și vor pofti se móră, și mórtea va fugi dela ei. Apocal. 9, 6. (La epidemii și calamități publice).

Și s'a deschis biserica lui Dumneđeu în cer, și s'a vedut sicriul legii Lui în biserica Lui, și s'au făcut fulgere și glasuri și tunete și cutremur de pámênt și grândine mare. Apoc. 11, 19.

Și am auđit (ânger) dîcênd cu glas mare: Temeți-ve de Dumneđeu, și dați mărire Lui, că a venit ceasul judecáței Lui, și ve închinați celui-ce a făcut cerul și pámêntul și marea și isvórele apelor. Apocalipsa 14, 7.

320. *Și am auđit glas din cer dîcênd mie: Scrie: Fericiți cei morți întru Domnul, cari mor de acum, — așa dîce Duchul; — că se odichnesc de ostenelele lor, ear faptele lor vor merge cu dênșii.* Apocalipsa 14, 13.

Și am vedut pre morți, și pre cei mici și pre cei mari stând înaintea lui Dumneđeu, și cărțile s'au deschis, și altă carte s'a deschis, carea este a vieței, și s'au judecat morții din cele scrise în cărți după faptele lor. Apocalipsa 20, 12.

Și care nu s'a aflat scris în cartea vieței, s'a trámis în iezerul cel de foc. Apocalipsa 20, 15.

Și va sterge Dumneđeu tótă lacrima dela ochii lor (ai dreptilor), și mórte nu va fi mai mult, nici plângere, nici strigare, nici durere nu va fi mai mult, că cele dintâiu au trecut. Apocalipsa 21, 4.

Și nópte nu va fi acolo (în Ierusalimul cel de sus), și nu vor avé lipsă de făcliá, nici de lumina sórelui, că Domnul

Dumneđeu îi va luminá pre ei, și vor împărăți în vecii vecilor. Apocalipsa 22, 5.

325. *Eată viu curênd, și plata mea cu mine, ca se dau fiácăruia, după-cum va fi fapta lui.* Apocalipsa 22, 12.

Fericiți ceice fac poruncile lui Dumneđeu, ca se fiá puterea lor în lemnul vieței, și pe porți se între în cetate. Apocalipsa 22, 14.

B. Speciale.

a) La bărbați.

Întru sudórea feței tale vei mánká pânea ta, până te vei întorce în pámênt, din care ești luat; că pámênt ești și în pámênt te vei întorce. Facere 3, 19.

Și a dîs Domnul lui Avraam: Eși din pámêntul têu și din rudenia ta și din casa tătâne-teu, și vino în pámêntul, care'l voiu arétá ție. Facere 12, 1.

Eară când a fost Avraam de nóueđeci și nóue de ani, s'a arétat Domnul lui Avraam și a dîs lui: Eu sum Domnul Dumneđeul teu, fá ce este plăcut înaintea mea și fi fără prichană. Facere 17, 1.

330. *Și slăbind Avraam, a murit întru bătrânețe bune, bătrân și plin de dîle, și s'a adaus la poporul seu.* Facere 25, 8.

Și a dîs Isaac lui Isav fiul seu: Eată am îmbêtránit, și nu sciu dîua sfêșitului meu. Facere 27, 2.

Și slăbind Isaac, a murit, și s'a pus lângă neamul seu, bătrân și plin de dîle, și l'au îngropat pre el Isav și Iacob fiii lui. Facere 35, 29.

Și a dîs Iacob lui Faraon: Dîlele anilor vieței mele, cari le nemernicesc, sunt o sută și treiđeci de ani; puține și rele au fost dîlele anilor vieței mele, n'au ajuns la dîlele anilor vieței părinților mei, care dîle le-au nemernicit ei. Fac. 47, 9.

Și a nctat Iacob a învăță pre fiii sei, și întindându-și picioarele sale pe patul seu, a murit, și s'a adaus la poporul seu. Facere 49, 33.

335. Și cădënd Iosif pe fața tătâne-seu, l'a plâns cu amar și l'a sărutat pre el. Facere 50, 1.

Și a plâns pre Iacob Egiptul șeptedeci de zile. Facere 50, 3.

Și a venit Iosif cu tabera sa la aria lui Atad, carea este dincolo de Iordan, și a plâns (pre Iacob tatăl seu) cu plângere mare și tare fôrte, și a făcut plângerea tătâne-seu șapte zile. Facere 50, 10.

Sfinți se fiă preoții Dumneșeului seu, și se nu spurce numele Dumneșeului seu; pentrucă jertfele Domnului, darurile Dumneșeului seu ei le aduc, și se fiă sfinți. Leviș. 21, 6.

Și vei sfinți (pre preot): darurile Domnului Dumneșeului vostru el le aduce; sfânt se fiă, că sfânt sum eu Domnul Dumneșeul vostru, celce-i sfințesc pre ei. Leviș. 21, 8.

340. Și a șis Moise (cătră popor): De o sută și douăzeci de ani sum eu astăzi, și mai mult nu pot se întru și se es întru voi. A două lege 31, 2.

Și a murit acolo Moise, robul Domnului, în pământul lui Moav, dupăcum a șis Domnul; și l'au îngropat pre el în vale, . . . și nimeni nu scie mormântul lui până în ziua acésta. A două lege 34, 5—6.

Și eră Moise de o sută douăzeci de ani când a murit; și nu s'au întunecat ochii lui, nici s'au sbârcit buzele lui. A două lege 34, 7.

Și au plâns fiii lui Israil pre Moise treizeci de zile. A două lege 34, 8.

Și mai mult nu s'a sculat proroc în Israil ca Moise, pre carele se'l fiă cunoscut Domnul față la față. A două lege 34, 10.

345. Și a fost după acestea, și a murit Iisus fiul lui Navi, robul Domnului, de o sută și șcece ani, și l'au îngropat pre el în hotarele moștenirei sale. Iis. Navi 29, 30.

Și a cunoscut tot Israilul, dela Dan până la Virsava, că Samuil este credincios proroc Domnului. Iis. Navi 3, 20.

Și a șis Ionatan lui David: De voiu mai trăi eu, se faci milă eu mine; eară de voiu muri cu môrte, se nu rădici mila ta dela casa mea până în veac. I. împ. 20, 15—16.

Și a murit Samuil, și s'a adunat tot Israilul, și l'a plâns, și l'au îngropat pre el în casa lui în Armatem. I. împ. 25, 1.

Reu îmi pare de tine, fratele meu Ionatan; drag mi-ai fost mie fôrte, minunată mi-a fost mie dragostea ta. I. împ. 1, 26.

350. Și s'au apropiat zilele lui David, ca se móră; și a poruncit lui Solomon fiului seu șicënd: Eu merg în casa a tot pământul; eară tu te întăresce și fii bărbat desevșșit. III. împ. 2, 1—2.

Și a șis Domnul lui Solomon: Eată am făcut după cuvântul teu, și eată ți-am dat ție inimă înțeleptă și înțelegătore. III. împ. 2, 12.

Și a adormit Solomon cu părinții sei, și-l îngropară pre el în cetatea lui David tatălui seu. III. împ. 15, 43.

Și a cerut Iliă môrte sufletului seu și a șis: Destul este mie acum Dómne, ia sufletul meu dela mine, că nu sum eu mai bun decât părinții mei. III. împ. 19, 4.

Și a fost când mergeau ei și vorbiau, eată un car de foc și cai de foc i-a despărțit pre amândoi, și s'a luat Iliă cu vifor mare ca spre cer. IV. împ. 2, 11.

355. Și a făcut Ezechia ce este drept întru ochii Domnului după tôte, câte a făcut David tatăl lui. IV. împ. 8, 13.

Și a întrat la Ezechia Isaia prorocul, fiul lui Amos, și a șis cătră el: Acestea șice Domnul: Tocmesce-ți casa ta, că tu vei muri și nu vei trăi. IV. împ. 20, 1.

Și a șis Domnul Dumneșeu cătră David: Tu vei pasce pre poporul meu Israil, și tu vei fi poveșuitoriu preste poporul meu. I. Paralip. 11, 2.

Nu ve atingeți de unșii mei, și întru prorocii mei nu vicleniți! I. Paralip. 16, 22. (La un preot séu altă față bisericescă).

Și va fi, după-ce se vor plini ȕilele tale (ale lui David), și vei adormi cu părinții tei, voi rădică semēnța ta după tine... și voi găti împărăția lui. I. Paralip. 17, 11.

360. *Și a murit David întru bătrânețe bune, plin de ȕile, cu avuția și cu mărire, și a împărățit Solomon fiul seu în locul lui. I. Paralip. 29, 28.*

Preoții Tei Dómnne Dumneȕeule s'au îmbrăcat întru mântuire, și cuvioșii Tei s'au bucura cu cele bune. II. Paralip. 6, 41.

Și a adormit Solomon cu părinții sei, și l'au îngropat în cetatea lui David tătâne-seu. II. Paralip. 9, 31.

Că Esra a pus în inima sa, a căutá legea Domnului, și a învățá în Israil, poruncile și judecările. Esra 7, 10.

Și a murit Iov bătrân și plin de ȕile, și scris este că ierá se va sculá el împreună cu cari Domnul îi va învia. Esra 42, 17.

365. *Fericit bărbatul, carele se teme de Domnul, întru poruncile lui va voi fórté. Ps. 111, 1.*

Preoții Tei Dómnne se vor îmbrăcá întru dreptate și cuvioșii Tei cu bucuriá se vor bucurá. Ps. 131, 9.

Că buzele preotului vor păzi sciința, și legea vor cercá din rostul lui: că ángerul Domnului Atotȕiitoriului este. Malachia 2, 7.

Asemenatu-l'a Domnul pre el (pre Moise) cu mărirea sfinților, și l'a mărít pre el cu frică asupra vrășmașilor, și cu cuvintele lui a făcut se încete semne. Inț. Sirach 45, 2.

Și a ȕis Iuda (Macaveiu): Se nu-mi fiá mie se fac lucrul acesta și se fug de ei (de vrășmași); că de s'a apropiat vremea nóstră, se murim vitejese pentru frații nostri, ca se nu lăsăm defăimare mării noiștre. I. Mac. 9, 10. (La un oștean căđut în bătăliá).

370. *Și a trámis Simon și au luat ósele lui Ionatan fratelui seu, și l'au îngropat pre el în Modin, în cetatea părinților lui.*

Și l'a plâns pre el tot Israilul plângere mare și l'a jelit pre el ȕile multe. I. Mac. 13, 25—26.

Și l'a plâns pre el (pre Iuda Macaveiu) tot Israilul cu plângere mare, și l'a jelit în multe ȕile și a ȕis: Cum a căđut cel tare, carele a mântuit pre Israil! I. Mac. 9, 20—21.

Și când erá se móră (Eleazar) de rane, suspinând a ȕis: Domnului, celuice are sântá sciința, arétat este, că putând eu se scap de mórte, grele dureri rabd, cu trupul bătându-me; eará cu sufletul bucuroș, pentru frica Lui, pătimesc acestea. II. Mac. 6, 30.

Și întru acest chip acesta (Eleazar) a murit, și nu numai tinerilor, ci la mai mulți ai neamului seu mórtea sa lăsându-o esemplu de vitejiá și pomenire de faptá bună. II. Mac. 6, 31.

Și când erá se móră al patruea din cei șapte frați, așa a ȕis: Bine este a se mutá nádejdile cele dela ómeni și a acceptá cele dela Dumneȕeu, că noi prin El ierá vom învia. II. Mac. 7, 14.

375. *Rogu-te fiule (a ȕis mama lui), ca căutând la cer și la pámēt, și vedēnd tóte cele-ce sunt într'ēnsele, se cunosci că din ce n'au fost le-a făcut pre ele Dumneȕeu, și pre neamul omenesc asemenea el l'a făcut. II. Mac. 7, 28.*

Eará eu, precum și frații mei, și trupul și sufletul mi'l dau pentru legile părintesci, rugându-me lui Dumneȕeu, ca se nu întârȕie a se milostivi spre neamul acesta. II. Mac. 7, 37.

Duchul Domnului preste mine, pentru care m'a uns, a binevesti seracilor m'a trámis, a tāmădui pre cei sdrobiți cu inima, a vesti robilor slobodire și orbilor vedere, a slobodí pre cei sfărmați întru ușurare, a propoveduí anul Domnului priimit. Luca 4, 18—19.

Și lăsând (Levi) tóte, s'a sculat și a mers după Dēnsul. Luca 5, 28.

Și a vedut Iisus pre Natanail venind cătră dēnsul și a ȕis cătră el: Eatá cu adevērat Israiltean, întru carele vicleniá nu este. Ioan 1, 47.

380. *Și a învățat Moise totă înțelepciunea Egiptenilor, și eră puternic în cuvintele și în faptele sale. Fapt. Apost. 7, 22.*

Eară Domnul a ținut cătră el (Anania): Mergi, că vas ales este mie acesta (Saul), ca se porțe numele meu înaintea neamurilor și a împăraților și a fiilor lui Israil. Fapt. Ap. 9, 15.

Ci te scólă și stăi pe picioarele tale, că pentru acésta m'am arétat ție, ca se te aleg pre tine slugă și mărturiă și celor ce ai văđut și celor ce-ți voi arétă ție. Fapt. Ap. 26, 16.

Că eu nu numai a me legá, ci și a murí în Ierusalim gata sum pentru numele Domnului Iisus. Rom. 21, 13.

Și ve rugám pre voi, fraților, se cunósceți pre cei-ce se ostenesc între voi și pre maimarii vostri în Domnul și pre cei-ce ve învățá pre voi. I. Tess. 5, 12.

385. *Aduceți-ve aminte de maimarii vostri, cari v'au grăit voue cuvântul lui Dumneđu, și privind la sevêșirea vieței lor, se le urmați credința. Evr. 13, 7. (La mórtea unui preot).*

Ascultați de maimarii vostri și ve plecați lor, că aceia priveghéză pentru sufletele vóstre, ca cei-ce au se dea seamă, ca cu bucuriă se o facă acésta, eară nu suspinând, că acésta nu ve este voue de folos. Evr. 13, 17. (Ca mai sus).

Pasceți turma lui Dumneđu cea dintre voi, cercetându-o nu cu sila, ci după voiă și după Dumneđu, nici cu agonisele nedrepte, ci cu bunăvoință! I. Petru 5, 2.

b) La femei.

Și a ținut Domnul Dumneđu: Nu este bine se fiă omul singur, se facem lui ajutoriu asemene lui. Fac. 2, 18.

Și muierei i-a ținut Domnul: Îmmulțind voiu îmmulți durerile tale și suspinul teu; întru dureri vei nasce fii, și spre bărbatul teu întórcerea ta, și el te va stăpáni. Fac. 3, 16.

390. *Și a fost vieța Sarrei o sută și douăzeci și șapte de ani, și a murit Sarra în cetatea Arvoc, carea este în vale, . . . și a venit Avraam, se plângă pre Sarra și se o jeléscă. Fac. 23, 1—2.*

Și a îngropat Avraam pre Sarra muierea sa în pescera țérinei cea îndoită, carea este în preajma Mamvrei. Fac. 23, 19.

Și a fost când eșá sufletul Rachilei, și muriá ea, a chiămat numele pruncului: Fiul durerii mele. Fac. 35, 18. (La cea mórta în lechusiă).

Și a ținut Rut cătră Noemin sócră-sa: Unde vei merge tu, și eu voi merge, și unde te vei sălășlui tu, și eu me voi sălășlui; poporul teu poporul meu, și Dumneđuul teu și Dumneđuul meu. Rut 1, 16.

Unde vei murí tu, voi murí și eu, și acolo me voi îngropá; acestea se-mi facă Domnul, și acestea se-mi adaugă, că mórtea me va despărți pre mine de tine. Rut 1, 17.

395. *Nu me chiămați pre mine Noemin (fericită), ci me chiămați amărită; că m'a amărit pre mine Cel Atotputernic fórte. Rut 1, 20.*

Muierea muncitóre cunună este bărbatului seu. Pild. Solomon 12, 4.

Muierile cele înțelepte au zidit case, ear cele fără de minte le-au surpat cu mânilé sale. Pild. Sol. 14, 1.

Cel-ce a aflat muiere bună, aflat'a daruri și a luat dela Dumneđu desfétare. Pild. Sol. 18, 22.

Casă și avere împart părinții fiilor; eară muierea dela Dumneđu se rânduiesce bărbatului. Pild. Sol. 19, 14.

400. *Muiere muncitóre cine va aflá, mai scumpă este una ca acésta decât petrile cele de mult preț. Pild. Sol. 31, 10.*

Că muierea cuminte se va binecuvéntá, eară ea se laude frica Domnului. Pild. Sol. 31, 31.

Au dórá va uitá muierea pre pruncul seu? Séu nu'i va fi milă de fiii pântecelui seu? Și de'i va și uitá muierea pre aceștia, dar eu nu te voi uitá pre tine, ținut Domnul. Isaia 49, 15.

Și dupăce a murit Anna mamă-sa, Tovie o a îngropat pre ea cu tată-seu. Tovit 14, 12.

Eără Mariam a ȃis: Eată r6ba Domnului, fiă mie după cuvântul teu. Luca 1, 38.

405. *Că a căutat (Domnul) spre smerenia r6bei sale, că eată de acum me vor ferici t6te neamurile. Luca 1, 48.*

Și nu se depărtă (Anna) de biserică, cu posturi și cu rugăciuni, slujind ziua și noaptea. Luca 2, 37.

Pentru aceea ȃic ȃie; Iertă-se p6catele ei cele multe, că a iubit mult; eară cui se iertă puțin, iubesc mai puțin. Luca 7, 47.

Nu plângeți, că n'a murit feciora, ci dorme. Luca 8, 42.

Eară Maria partea cea bună și-a ales, carea nu se va lua dela d6nsa. Luca 10, 42.

410. *Și întorcându-se către ele Iisus, a ȃis; Fiicele Ierusalimului, nu me plângeți pre mine, ci ve plângeți pre voi și pre fiii vostri. Luca 23, 28.*

Eară în Iopia eră o uceniță, anume Tavita, care talmăcindu-se se ȃice căprieoră; ac6sta era plină de fapte bune și de milostenii, ce făcea. Fapt. Ap. 9, 36.

Și au stetut înaintea lui Petru t6te v6duvele plâng6nd și ar6tând hainele și îmbrăcămintele, care le făcea fiind cu ele Tavita (Căprieora). Fapt. Ap. 9, 39.

Și o muiere anume Lidia, v6ndătore de porfiră, din cetatea Tiatirilor, carea cinstiă pre Dumneȃeu, a ascultat, a cărei inimă o a deschis Domnul, ca se iă aminte la cele-ce se ȃiceau de Pavel. Fapt. Ap. 16, 14.

Asemenea (se fiă) și b6trânele întru îmbrăcăminte cuvioșe, ... învățătore de bine, ca se înȃeleptescă pre cele tinere. Ep. către Titu 2, 3—4.

Că așa odinioră și sfintele muieri, cari nădăjduiau întru Dumneȃeu, se împodobiau pre sine, plecându-se bărbăȃilor sei. I. Petru 3, 5.

415. *Femeilor se nu le fiă pod6ba împletiturile p6rului cele din afară, și înfășurările cu aur, séu îmbrăcăminte hainelor, ci omul cel ascuns al inimei, întru nesticăciunea duchului*

celui blând și lin, carele este înaintea lui Dumneȃeu de mult preȃ. I. Petru 3, 3—4.

o) La copii.

Și merg6nd Agar, a ședut în preajma pruncului de departe, ca de o aruncătură de arc, pentrucă a ȃis: Nu voi vedé m6rtea pruncului meu. Facere 21, 16.

Și a ȃis Dumneȃeu lui Avraam: Ia pre fiul teu cel iubit, pre Isaac, pre care l'ai iubit, și mergi în pământul cel înalt, și-l adu pre el acolo ardere de tot, întru unul din munȃii, care voi ȃice ȃie. 22, 2.

Și a rupt Iacob hainele sale și s'a îmbrăcat cu sacu și a plâns pre fiul seu Iosif ȃile multe; și s'au adunat toȃi fiii lui și fiicele lui și au venit se'l mângăie pre el, și nu voiă sé se mângăie, ȃic6nd că plâng6nd me voi pogorî în gr6pă la fiul meu. Facere 37, 34—35.

420. *Și a ȃis Israil (Iacob) către Iosif: Voiu muri de acum, de vreme ce am v6ȃut faȃa ta, că tu încă trăiesci. Facere 46, 30.*

Eară pruncul Samuil sporiă și cresceă, și plăcea Domnului și 6menilor. I. împ. 2, 26.

Și a strigat Iiă către Domnul și a ȃis: D6mne Dumneȃeu meu, sé se întorcă sufletul pruncului acestuia într'6nsul; și s'a făcut așa. III. împ. 11, 21.

Din gura pruncilor și a celor-ce sug ai sev6șit laudă. Psalm 8, 4.

Răpitu-s'a, ca se nu schimbe reutatea mintea lui, séu înșelăciunea se înșele sufletul lui. Înȃ. Sol. 4, 11.

425. *Că plăcut eră Domnului sufletul lui, pentru ac6sta s'a grăbit a'l sc6te pre el din mijlocul reutăȃii. Înȃ. Sol. 4, 14.*

Adev6r ȃic voue, de nu ve veȃi întorce și se fiȃi ca pruncii, nu veȃi întră întru împ6răȃia cerurilor. Mat. 18, 3.

Ori-cine se va șmeri pre sine ca pruncul acesta, acela este mai mare întru împ6răȃia cerurilor. Mat. 18, 4.

Lăsați pruncii să vină la mine, și nu-i opriți; că unora ca acestora este împărăția cerurilor. Marcu 10, 14.

Amin ȳic vóue: Ori-cine nu va priimi împărăția lui Dumnezeu ca pruncul, nu va intra într'ênsa. Marcu 10, 15.

430. *Și luând Iisus pre pruncii în brațe, și-a pus mâinile preste ei și i-a binecuvântat. Marcu 10, 16.*

Eară pruncul (Iisus) creșcă și se întăria cu duchul, umplându-se de înțelepciune, și darul lui Dumnezeu eră pe dênsul. Luca 2, 40.

Și Iisus creșcă cu înțelepciunea și cu vârsta și cu dar dela Dumnezeu și dela ómeni. Luca 2, 52.

Eară decă s'a apropiat (Iisus) de porțile cetății, eată scoteau pre un mort, fiu unulnăscut al maicei lui, și aceea eră văduvă, și popor mult din cetate cu dênsa. Luca 7, 12.

434. *Și vedându-o pre dênsa Domnul, i s'a făcut milă de ea și i-a ȳis ei: Nu plânge! Luca 7, 13.*

REGISTRU.

Prefață.	Pag.
1. La parastasul Asociațiunei transilvane pentru Metrop. Andreiu, primul președinte, ...	1
2. La parastasul com. bis. Sibiu-cetate pentru fondatorul Emanuil Gojdu (Gozsdu)	13
3. La parastasul com. bis. Sibiu-cetate pentru Metr. Andreiu	22
4. La parastasul anivers. 25-a dela mórtea Metr. Andreiu	29
5. Tot la parastasul de sub Nr. 4.	43
6. La parastasul serbat pentru Vasile Alexandri	58
7. La mormântul lui Georgiu Barițiu	65
8. La mormântul cons. Paul Dunca de Șieu	69
9. La immormântarea fund. Demetriu Andronic	73
10. " " cons. aulic Iacob Bologa	79
11. " " protopresb. Ioan Hannia	86
12. " " " Dionisiu Chendi	90
13. " " proprietarului Ioan Brote	98
14. " " protopresbiterului Vasiliu Roșescu	107
15. " " Vice-comitelui Dr. Iosif Hodoș	117
16. " " protopresbiterului Ioan Gall	126
17. " " V.-comit. Ioan Codru Drăgușanul	137
18. " " protopresb. Ioan Popescu	143
19. " " avocat. fiscal consist. Dr. Ioan Borcia	150
20. " " d-nei Maria Hannia născ. Bădilă	156
21. " " Adm. protopr. Moise Toma	163
22. " " preotesei ved. Ioana Arsenie	174
23. La mormântul archiv. consist. presb. Ioan Reoul	183
24. La immormântarea propriet. Iustina Măcelariu	186
25. " " prof. semin. Ioan Dragomir	196
26. " " preotesei Catarina I. Manta	204
27. " " econ. Nicolau Imbăruș	215
28. " " diaconiței Maria Ivan n. Jech	225
29. " " juristului Toma Stănilă	236
30. " " tinerului academic Nicolau Cristea	242
31. " " gimnasilului Ghedeon Henteș	246
32. " " elevei Sofia David	254

33.	La înmormântarea unui preot bătrân	258
34.	" " " " tiner	263
35.	" " " " învățătoriu	270
36.	" " " " epitrop bisericesc	275
37.	" " " " unei văduve evlavioase	283
38.	" " " " unui bătrân cuvios	290
39.	" " " " unei femei binefăcătoare	293
40.	" " " " unui pădurariu asasinat	299
41.	" " " " tiner gimnast	303
42.	" " " " unei fecioare mirese	308
	Note la aceste cuvântări	313

ADAUS

cuprinzând o colecțiune de texturi biblice pentru cuvântări funebreale.

A. Generale	321
B. Speciale:	
a) la bărbați	343
b) la femei	348
c) la copii	351
